John C. Traupman

LATIJN

ALS OMGANGSTAAL IN HET DAGELIJKS LEVEN VAN TOEN EN NU

CONVERSATIEBOEK

vertaald en bewerkt door Thomas M. Bervoets

EXLIBRIS
THOMAS BERVOETS

John C. Traupman

LATIJN

ALS OMGANGSTAAL

IN HET DAGELIJKSE LEVEN VAN TOEN EN NU

Conversational Latin for Oral Proficiency

vertaling en bewerking
Thomas M. Bervoets

TILBURG
2021

ISBN 978-90-808719-9-1
Uitgeverij Stilus, Tilburg: www.stilus.nl/traupman
Traupman, John C., *Conversational Latin for Oral Proficiency: Phrase Book and Dictionary,* 4e ed., Bolchazy-Carducci Publishers, Wauconda, Il., USA, 2007
Nederlandse vertaling en bewerking: © 2021 Amsterdam, Thomas M. Bervoets
Omslagontwerp: Marlous Bervoets

INHOUD

	Voorwoord	
	Afkortingen	
I	Begroetingen	1
II	De familie	3
III	Op school	6
IV	Huishoudelijke bezigheden	13
V	Sport en vrije tijd	13
VI	Het menselijk lichaam	25
VII	Gezondheid	28
VIII	Eten en drinken	33
IX	Uren, dagen, weken, maanden, jaren	38
X	Uitdrukkingen van tijd	42
XI	Praktische uitdrukkingen	47
XII	Kleren en sieraden	60
XIII	Huis en huisraad	64
XIV	Koop en verkoop	69
XV	Het weer	73
XVI	Dieren	77
XVII	Emoties en eigenschappen	82
XVIII	Handel en beroep	92
XIX	Stad en openbare gebouwen	98
XX	Openbaar bestuur	101
XXI	Oorlog en vrede	105
XXII	Recht, wet en straf	110
XXIII	Geografie en topografie	115
XXIV	Op reis	125
XXV	Een Latijnse les	131
App. I	‘Ja’ en ‘nee’ in het Latijn	146
App. II	Spreekwoorden en gezegden	147
App. III	Kleuren	150
App. IV	Computertermen	151
App. V	Telwoorden	153
	Literatuurlijst	154

VOORWOORD

L.S.

Het moderne Latijnse conversatieboek van prof. dr. John C. Traupman[1] waarvan dit werk een vertaling en bewerking is, munt uit door het eigentijdse karakter, in zowel de keuze van de onderwerpen als het taalgebruik. De auteur, die in 2019 op 96-jarige leeftijd in Philadelphia is overleden, is erin geslaagd om de vaak geestige en zinvolle gesprekjes wonderwel te laten aansluiten op onze taal van alledag zonder dat daardoor de band met de oudheid verloren gaat.

De onderwerpen zijn verdeeld over 25 hoofdstukken, variërend van het weer tot leven en dood, en zijn elk voorzien van een ruime schat aan extra woorden en uitdrukkingen die tot dat onderwerp behoren, uitgaande van een rake weergave in de moedertaal. In de Nederlandse vertalingen is ook hiernaar gestreefd. In het laatste hoofdstuk doceert een antieke leraar (Ælius Donatus?) welke termen bij de uitleg van de grammatica kunnen worden gebruikt: de levende taal in de klas!

Elk hoofdstuk vormt een eenheid op zich en kan los van de overige worden bestudeerd. Alleen de drie conversaties binnen elk hoofdstuk klimmen steeds in moeilijkheidsgraad op. Het oorspronkelijke werk is bovendien voorzien van een volledige algemene alfabetische woordenlijst, waarin ook nog extra woorden en zinswendingen zijn opgenomen. Omdat dit werk als e-book verschijnt, is hiervan afgezien: met de zoekfunctie kunnen de Nederlandse woorden met enige handigheid (niet het hele woord intypen!) snel worden opgezocht. Alle extra woorden en zegswijzen zijn in de afzonderlijke hoofdstukken geïncorporeerd.

Omdat de meeste gesprekssituaties zich in Amerika tussen Amerikanen afspelen of in het oude Rome, wordt aan het moderne Europa en de rest van de wereld weinig aandacht besteed. Bij de bewerking is echter uitgegaan van belevingswereld en blikveld van Nederlandstaligen en daarom is aan het hoofdstuk over openbaar bestuur een aantal termen toegevoegd en het topografische gedeelte uitgebreid met Belgische en Nederlandse plaatsnamen en ook de namen van veel andere landen.

Het boek wordt afgesloten met een vijftal praktische appendices, waaronder één met termen rond de computer, die immers niet meer uit ons dagelijks leven weg is te denken, maar ook één met zeer toepasselijke spreekwoorden en gezegden, zoals de Romeinen die zelf gebruikten en waarvan ook in onze taal vaak een equivalent is te vinden.

Veel dank ben ik verschuldigd aan Leo Nellissen, die met zijn waardevolle aantekeningen veel heeft bijgedragen aan het eindresultaat. Overigens houd ik mij ook graag aanbevolen voor elke op- of aanmerking van anderen.

Denique res nunc ipsa loquatur.

Amsterdam, Thomas M. Bervoets
thomasmbervoets@gmail.com

AFKORTINGEN

↔	tegengesteld aan	iems.	iemands
abl	ablativus	i.h.b.	in het bijzonder
acc	accusativus	*ind*	indicativus
aci	accusativus cum infinitivo	*indecl*	indeclinabel
adiect	adiectivum	*inf*	infinitivus
adv	adverbium	*intr*	intransitief
alci	alicui	l	liter
alcis	alicuius	*loc*	locativus
alqd	aliquid	*m*	masculinum
alqm	aliquem	m	meter
coni	coniunctivus	*n*	neutrum
dat	dativus	*nom*	nominativus
e.a.	en andere	onpers.	onpersoonlijk
ed.	editie	*perf*	perfectum
e.d.	en dergelijke	*pl*	pluralis
enz.	enzovoort	*prep*	prepositie
f	femininum	*sg*	singularis
fut	futurum	*subst*	substantivum
gen	genitivus	v.e.	van een
iem.	iemand	*voc*	vocativus

[1] Traupman, John C., *Conversational Latin for Oral Proficiency: Phrase Book and Dictionary,* 4e ed., Bolchazy-Carducci Publishers, Wauconda, Il., USA, 2007.

MAXIMVM GAVDIVM
FAMILIA AMANS
AMICI FIDELES

I. BEGROETINGEN

1. Jongen ontmoet meisje

Paulus	Salvē! Quid est nōmen tibi?	Dag! Hoe heet jij?
Glōria	Salvē et tū! Mihi nōmen est Glōria. Quid nōmen est tibi?	Jij ook goede dag! Ik heet Gloria. Hoe heet jij?
Paulus	Nōmen mihi est Paulus. Quid agis?	Ik heet Paul. Hoe gaat het met je?
Glōria	Valeō, grātiās. Quid agis tū?	Goed, dank je. Hoe gaat het met jou?
Paulus	Valeō. Hui, ego tē nōvī! Nōnne in proximō vīcō habitās?	Goed. Hé, ik ken je! Woon je niet in de volgende straat?
Glōria	Etiam, habitō.	Ja, dat doe ik.
Paulus	Quid novī ibi?	Wat is daar voor nieuws?
Glōria	Nihil novī. Valē, Paule.	Niks nieuws. Dag, Paul.
Paulus	Valē, Glōria	Dag, Gloria.

2. Mario ontmoet zijn vriendin Julia

Marius	Salvē, Iūlia! Ut valēs?	Hallo Julia! Hoe gaat het?
Iūlia	Nōn male. Et tū, Marī?	Niet slecht. En jij, Mario?
Marius	Egone? Bene mihi est. Ut frāter tuus valet? Salvus est?	Ik? Met mij gaat het goed. Hoe gaat het met je broer? Is het goed met hem?
Iūlia	Sīc valet ut numquam melius.	Hem gaat het goed, zoals altijd.
Marius	Ut valet familia tua?	Hoe gaat het bij je thuis?
Iūlia	Omnēs domī bene sē habent.	Thuis maken ze het allemaal goed.
Marius	Et amīcus tuus, quid agit?	En je vriend, hoe gaat het met hem?
Iūlia	Rēctē valet.	Hij maakt het goed.
Marius	Unde venīs?	Waar kom je vandaan?
Iūlia	Dē bibliothēcā.	Uit de bibliotheek.
Marius	Quō tē agis?	Waar ga je heen?
Iūlia	Domum.	Naar huis.
Marius	Quīn nunc abeundum mihi est. Valē.	Nu moet ik echt gaan. Dag.
Iūlia	Bene valē. Cūrā ut valeās.	Een fijne dag. Hou je haaks.

3. Tullia stelt haar nichtje Priscilla voor aan Luc

Lūcius	Salva sīs, Tullia. Quid agis?	Dag Tullia. Hoe gaat het met je?
Tullia	Salvē, Lūcī. Quid agis tū?	Dag Luc. Hoe gaat het met jou?
Lūcius	Nōstī mē. Mē semper bellē habeō. Quae est haec puella quae tēcum est?	Je kent me. Het gaat altijd prima met me. Wie is dat meisje dat bij je is?
Tullia	Lūcī, velim trādere tibi cōnsōbrīnam meam Prīscillam.	Luc, ik wil je graag mijn nichtje Priscilla voorstellen.
Lūcius	Prīscilla, mihi pergrātum est tē convenīre. Habitāsne in hāc vīcīniā? Ego ipse habitō duōs sōlum vīcōs hinc.	Priscilla, ik vind het heel leuk om met je kennis te maken. Woon je in deze buurt? Ikzelf woon maar twee straten van hier.
Prīscilla	Minimē vērō. Habitō in oppidulō Ardeā.	Nee, integendeel. Ik woon in het stadje Ardea.
Lūcius	Ardea? Estne in Campāniā an in Latiō?	Ardea? Ligt dat in Campanië of Latium?
Prīscilla	In Latiō, nōn procul ab Urbe.	In Latium, niet ver van Rome.
Lūcius	Dīc mihi, quotiēs Rōmam venīs?	Vertel eens, hoe vaak kom je naar Rome?
Prīscilla	Quotiēscumque cōnsobrīna mea mē invītat.	Zo vaak als mijn nicht me uitnodigt.
Tullia	Haec hāctenus! Mē paenitet, Lūcī, sed nōbīs nunc eundum est. Frāter meus nōs iamdūdum in gymnasiō exspectat.	Genoeg voor nu! Het spijt me, Luc, maar we moeten nu gaan. Mijn broer wacht al een hele tijd op ons in de sportschool.
Lūcius	Tullia, amābō tē, iubē frātrem tuum Tullium salvēre. Prīscilla, cūrā ut valeās. Mox, ut spērō, tē iterum vidēbō.	Tullia, doe je broer Tullius alsjeblieft de groeten. Priscilla, pas goed op jezelf. Hopelijk zie ik je gauw nog eens.
Tullia	Valē. Cūrā ut valeās.	Dag. Pas goed op jezelf.
Prīscilla	Bene valē, Lūcī.	Een fijne dag, Luc.

EXTRA BEGROETINGEN EN ANTWOORDEN

Unde/cūiās es?	Uit welk land ben jij afkomstig?
Unde venīs?	Waar kom je vandaan/ben je geweest?
Quī valēs?	Hoe maak je het?
Rēctē.	Geen klachten.
Bellē.	Prima.
Perbellē.	Heel goed.
Bellissimē.	Uitstekend.
Mē bene habeō.	Het gaat me goed.
Haud male quidem valeō.	Het gaat me eigenlijk heel goed.
Ut tē habēs?	Hoe gaat het het met je?
Variē.	Wisselend.
Mediocriter quidem valeō.	Het gaat me maar matig.
Haud male.	Niet slecht.
Nōn optimē sānē.	Niet zo heel goed.
Ut soleō.	Zoals gewoonlijk.
Plānē īnfēlīciter.	Totaal beroerd.
Satin' salvē?	Alles goed?
Omnia sunt pulchrē.	Alles is prachtig.
Omnia sunt fēlīciter.	Alles loopt op rolletjes.
Omnia sunt fēstīviter.	Alles dikke pret.
Salvē. Valuistīne?	Hallo. Alles goed gegaan?
Probē! Euge!	Best! Fantastisch!
Em, vīvō.	Wel, ik leef nog.
Salvē.	Hallo.
Salvē et tū.	Jij ook hallo.
Salvē. Tē convēnisse volup est.	Dag. Het is mij een genoegen kennis met je te hebben gemaakt.
Salvē. Mihi quidem volup est.	Dag. Het genoegen is daarentegen aan mijn kant.
Quō pactō rēs tibi habent? Rēctēne sunt omnia?	Hoe staan de zaken bij jou ervoor? Alles oké?
In mediocrī statū.	Matig.
In optimō statū.	Opperbest.
Laetus (-a) istud audiō.	Blij dat te horen.
Haud invītus (-a) audiō.	Ik hoor dat graag.
Est mihi istud audītū perquam iūcundum.	Het is mij hoogst aangenaam dat te horen.
Gaudeō tuā causā.	Ik ben blij voor je.
Audīre istud ex animō gaudeō.	Ik ben echt blij dat te horen.
Laus superīs.	De hemel zij dank.
Adventus tuus grātissimus est!	Welkom!
Benīgnē.	Nee, dank je.
In posterum.	Tot straks/ziens.
Nunc valē.	Nu dan een fijne dag.
Dī tē ament.	De goden mogen je liefhebben.
Tē cūrā.	Zorg voor jezelf.
Ōtiōsus (-a) estō.	Doe het kalm aan.
Valeās beneque tibi sit.	Blijf gezond en het ga je goed.

II. DE FAMILIE

1. De censor stelt vader enkele vragen

cēnsor	Quid est nōmen tibi?	Hoe is uw naam?
Aulus	Nōmēn mihi est Aulus Gabīnius Macer.	Mijn naam is Aulus Gabinius Macer.
cēnsor	Estne tū marītus an caelebs?	Bent u gehuwd of vrijgezel?
Aulus	Marītus sum. Habeō uxōrem.	Ik ben getrouwd. Ik heb een vrouw.
cēnsor	Estne tū pater familias?	Bent u het hoofd van het gezin?
Aulus	Ita.	Ja.
cēnsor	Quid est nōmen uxōrī?	Wat is de naam van uw vrouw?
Aulus	Nōmen uxōrī est Sulpicia.	De naam van mijn vrouw is Sulpicia.
cēnsor	Habēsne līberōs?	Hebt u kinderen?
Aulus	Habeō.	Ja.
cēnsor	Quot līberōs habēs?	Hoeveel kinderen heeft u?
Aulus	Duōs fīliōs et ūnam fīliam.	Twee zonen en één dochter.
cēnsor	Habēsne frātrēs sorōrēsve?	Hebt u broers of zussen?
Aulus	Ūnum frātrem et ūnam sorōrem habeō.	Ik heb één broer en één zus.
cēnsor	Habēsne aliōs cōgnātōs?	Heeft u andere verwanten?
Aulus	Duōs patruōs et trēs amitās.	Twee ooms en drie tantes.
cēnsor	Vīvuntne adhūc parentēs tuī?	Leven uw ouders nog?
Aulus	Sānē.	Jazeker.
cēnsor	Quis domī tuae habitat?	Wie woont er bij u thuis?
Aulus	Uxor et līberī et eōrum avus aviaque.	Mijn vrouw, mijn kinderen en hun grootvader en grootmoeder.
cēnsor	Meā sententiā, habēs familiam admīrābilem.	Volgens mij heeft u een bewonderenswaardige familie.
Aulus	Sīc ego quoque putō.	Dat vind ik ook.

2. Vader vertelt zijn zoon over de stamboom van hun familie

fīlius	Pater, velim cōgnōscere plūra dē familiā nostrā.	Vader, ik zou graag meer over onze familie willen weten.
pater	Bene, mī fīlī. Quid velīs cōgnōscere dē stirpe nostrā?	Goed, mijn zoon. Wat wil je graag weten over onze stamboom?
fīlius	Quandō tū mammam in mātrimōnium dūxistī?	Wanneer ben jij met mamma getrouwd?
pater	Abhinc vīgintī annōs.	Twintig jaar geleden.
fīlius	Quot annōs nātus es tū?	Hoeveel jaar ben je?
pater	Quadrāgintā annōs nātus sum.	Ik ben veertig jaar.
fīlius	Quot annōs nāta est mamma?	Hoe oud is mamma?
pater	Duodēquadrāgintā annōs nāta est.	Ze is achtendertig jaar.
fīlius	Quot sorōrēs habēs?	Hoeveel zussen heb je?
pater	Trēs habeō.	Ik heb er drie.
fīlius	Quae est māxima nātū?	Wie is de oudste?
pater	Paulīna est māxima nātū.	Pauline is de oudste.
fīlius	Quot frātrēs habēs?	Hoeveel broers heb je?
pater	Duōs habeō, Stephanum et Michaēlem, patruōs tuōs.	Ik heb er twee, Stephan en Michael, je ooms.
fīlius	Quis est māior nātū, tū an Stephanus patruus?	Wie is de oudste, jij of oom Stephan?
pater	Ego sum duōbus annīs māior nātū quam Stephanus patruus, sed tribus annīs minor quam Michael patruus.	Ik ben twee jaar ouder dan oom Stephan, maar drie jaar jonger dan oom Michael.
fīlius	Habitāvēruntne avus et avia semper in hāc urbe?	Hebben grootvader en grootmoeder altijd in deze stad gewoond?
pater	Ita. Etiam eōrum atavī.	Ja. Ook hun voorouders.
fīlius	Dīc mihi, amābō tē, paterne tuus et avus tuus in rē pūblicā versātī sunt?	Vertel me, alsjeblieft, zijn jouw vader en grootvader in de politiek actief geweest?

pater	Immō proavus tuus ōlim erat praefectus urbī.	Sterker nog, je overgrootvader was vroeger burgemeester van de stad.
filius	Quid dē avō meō?	En mijn grootvader?
pater	Avus tuus vērō erat multōs annōs socius cōnsiliī. Tūne vīs versārī aliquandō in rē pūblicā?	Jouw grootvader was echter vele jaren raadslid. Wil jij ooit in de politiek gaan?
filius	Minimē vērō hercle! Spērō mē aliquandō futūrum esse āthlētam praeclārum!	Absoluut niet, verdorie! Ik hoop ooit een beroemde sporter te zullen worden!

3. Twee vriendinnen bespreken hun familie

Mārcella	Anna, fortūnāta es. Habēs parentēs bonōs, marītum amantem, socrum benīgnam. Tibi quidem invideō.	Anna, je bent bevoorrecht. Je hebt goede ouders, een lieve man en een aardige schoonmoeder. Ik ben echt jaloers op je.
Anna	Ita. Ego habeō etiam admīrābilem marītum sorōris et uxōrem frātris. Sed cūr tū mihi invidēs?	Ja. Ik heb ook een fantastische zwager en schoonzus. Maar waarom ben je jaloers op me?
Mārcella	Abhinc duōs annōs mātrem meam āmīsī et nunc novercam habeō.	Twee jaar geleden heb ik mijn moeder verloren en nu heb ik een stiefmoeder.
Anna	Mē paenitet haec cōgnōscere. Estne noverca crūdēlis?	Het spijt me dat te horen. Is jouw stiefmoeder een naar mens?
Mārcella	Noverca quidem neque crūdēlis neque amābilis est, sed locum mātris meae numquam ūsurpāre potest.	Mijn stiefmoeder is weliswaar geen naar mens, maar ook niet sympathiek, maar de plaats van mijn moeder kan ze nooit innemen.
Anna	Suntne frāter et soror tua aequē īnfēlīcēs?	Zijn je boer en zus net zo teneergeslagen?
Mārcella	Videntur īnfēlīcēs, sed pauca dē hīs rēbus dīcunt.	Ze lijken teneergeslagen, maar ze praten weinig hierover.
Anna	Temptāsne animōs eōrum ērigere?	Probeer je hen op te beuren?
Mārcella	Animōs eōrum ērigere temptō, sed nihil prōdest.	Ik probeer hen op te beuren, maar het helpt niets.
Anna	Miseram Mārcellam! Quid dīcit pater tuus?	Arme Marcella! Wat zegt je vader?
Mārcella	Est admodum sollicitus. Dīcit: 'Patientia, patientia. Tempus omnia sānat.'	Hij is buitengewoon bezorgd. Hij zegt: 'Geduld, geduld. De tijd heelt alles.'

EXTRA CONVERSATIE

Quot annōs nātus (nāta) es tū?	Hoe oud ben jij?
Quot annōs nātus est pater?	Hoe oud is je vader?
Quot annōs nāta est māter?	Hoe oud is je moeder?
Quot frātrēs habēs?	Hoeveel broers heb je?
Quot sorōrēs habēs?	Hoeveel zussen heb je?
Quis frāter est māximus nātū?	Welke broer is de oudste?
Quis frāter est minimus nātū?	Welke broer is de jongste?
Quae soror est māxima nātū?	Welke zus is de oudste?
Quae soror est minima nātū?	Welke zus is de jongste?
Quid nōmen est frātrī?	Hoe heet je broer?
Quid nōmen est sorōrī?	Hoe heet je zus?
Hic est pater meus.	Dit is mijn vader.
Haec est māter mea.	Dit is mijn moeder.
Hic est frāter meus.	Dit is mijn broer.
Hic est cōnsobrīnus/-a meus/mea.	Dit is mijn neef/nicht *(wordt gebruikt voor alle graden, maar is strikt genomen een kind van moeders zus).*
Hic/haec est patruēlis meus/mea.	Dit is mijn neef/nicht *(kind van vaders broer of zus).*
Hic est patruus meus.	Dit is mijn oom *(van vaderszijde).*
Haec est amita mea.	Dit is mijn tante *(van vaderszijde).*
Hic est avunculus meus.	Dit is mijn oom *(van moederszijde).*
Haec est mātertera mea.	Dit is mijn tante *(van moederszijde).*

EXTRA WOORDEN

aangetrouwd	affīnis, -e, *abl* -ī *en* -e
adopteren	adoptāre
adoptiefdochter	fīlia adoptīva
adoptiefzoon	fīlius adoptīvus
afkomst	genus, generis *n*
baby	īnfāns, -ntis *m/f*
bijnaam	agnōmen, -minis *n*; cōgnōmen, -minis *n*
(bloed)verwant	cōgnātus
broer	frāter, frātris
–tje	frāterculus
bruiloft	nuptiae, -ārum
–sfeest	convīvium nuptiāle
dochter	fīlia
–tje	fīliola
echtgenoot/echtgenote	coniunx, -ngis
echtgenoot/man	marītus
echtgenote/vrouw	uxor, uxōris
familie	familia
–lid	affīnis, -is, *abl* -ī *en* -e; cōgnātus
–naam	nōmen, -minis *n* gentīle
gezinshoofd	pater, patris familias *indecl*
grootmoeder	avia
grootvader	avus
huwelijk	mātrimōnium; nuptiae, -ārum
-skado	dōnum nuptiāle
kinderen	līberī, -ōrum
kleindochter	neptis, neptis
kleinzoon	nepōs, nepōtis
mamma	mamma
moeder	māter, mātris
neef	fīlius frātris/sorōris
neef/nicht *(kind van vaders broer of zus)*	patruēlis, -is
neef/nicht *(alle graden)*	cōnsobrīnus (-a)
nicht	fīlia frātris/sorōris
oma	mamma
oom *(van vaderszijde)*	patruus
– *(van moederszijde)*	avunculus
opa	tata
ouder *(vader of moeder)*	parēns, -ntis *m/f*
oudoom *(van moederszijde)*	avunculus magnus
– *(van vaderszijde)*	patruus magnus
oudtante *(van moederszijde)*	amita magna
– *(van vaderszijde)*	mātertera magna
overgrootmoeder	proavia
overgrootvader	proavus
papa	tata
schoonbroer *(echtgenoot van zus)*	lēvir, lēvirī; marītus sorōris
schoondochter	nurus, -ūs
schoonmoeder	socrus, -ūs
schoonvader	socer, socerī
schoonzoon	gener, generī
schoonzus *(echtgenote van broer)*	uxor, -ōris frātris
– *(zus van echtgenoot)*	glos, glōris
stamboom	stirps, -pis *f*; stemma, stemmatis *n*
stiefbroer *(van moederszijde)*	novercae fīlius
– *(van vaderszijde)*	vitricī fīlius
stiefdochter	prīvīgna
stiefmoeder	noverca
stiefvader	vitricus
stiefzoon	prīvīgnus
stiefzus *(van moederszijde)*	novercae fīlia
– *(van vaderszijde)*	vitricī fīlia
tante *(van moederszijde)*	mātertera
– *(van vaderszijde)*	amita
vader	pater, patris
voorouders	atavī, -ōrum; māiōrēs, māiōrum
vrijgezel	caelebs, caelibis *m*; innupta
wees	parentibus orbus (-a)
zoon	fīlius
–tje	fīliolus
zus	soror, sorōris
–je	sororcula
zwager *(echtgenoot van zus of broer van echtgenote)*	lēvir, lēvirī

III. OP SCHOOL

1. Huiswerkcontrole

magister	Silentium, quaesō! Andrēā!	Stilte, alsjeblieft! André!
Andrēās	Adsum.	Present.
magister	Cōnfēcistīne tuum praescrīptum domesticum?	Heb je je huiswerk gemaakt?
Andrēās	Cōnfēcī.	Ja.
magister	Quid cōnfēcistī?	Wat heb je gedaan?
Andrēās	Vocābula Latīna ēdidicī.	Ik heb Latijnse woordjes van buiten geleerd.
magister	Quid amplius?	Wat nog meer?
Andrēās	Scrīptūram composuī.	Ik heb een opstel geschreven.
magister	Dē quō?	Waarover?
Andrēās	Dē monumentīs in forō.	Over de monumenten op het forum.
magister	Quae monumenta dēscrīpsistī?	Welke monumenten heb je beschreven?
Andrēās	Basilicās et cūriam et varia templa et cētera.	De gerechtsgebouwen, het senaatsgebouw en verschillende tempels en zo.
magister	Trāde mihi.	Geef het me.
Andrēās	Ecce.	Hier is het.
magister	Tīna!	Tina!
Chrīstīna	Adsum.	Present.
magister	Dē quō in compositiōne tuā scrīpsistī?	Waarover heb jij je opstel geschreven ?
Chrīstīna	Dē statū mulierum.	Over de positie van de vrouw.
magister	Bene. Trāde mihi.	Goed. Geef het me.
Chrīstīna	Ecce.	Hier is het.

2. Karel moet beter opletten

Carolus	Magister, quid dīcās ego nōn intellegō.	Meester, ik begrijp niet wat u zegt.
magister	Comparō rem pūblicam Rōmānam cum rēpūblicā nostrā.	Ik vergelijk de Romeinse republiek met onze republiek.
Carolus	At ego sciō nihil ferē dē rē pūblicā Rōmānā.	Maar ik weet bijna niets van de Romeinse republiek.
magister	Lēgistīne caput quārtum tuae Historiae Rōmānae?	Heb je hoofdstuk vier van je Romeinse Geschiedenis gelezen?
Carolus	Adhūc ego lēgī sōlum ūsque ad caput tertium.	Tot nu toe heb ik alleen tot aan hoofdstuk drie gelezen.
magister	At ego caput quārtum assīgnāvī in diem hodiernum.	Maar ik heb hoofdstuk vier voor vandaag opgegeven.
Carolus	Explicā, quaesō, quid in capite quārtō sit.	Legt u alstublieft uit wat er in hoofdstuk vier staat.
magister	Em, aperī librum tuum ad pāginam sexāgēsimam septimam.	Wel, open je boek op bladzijde zevenenzestig.
Carolus	Aperuī eum.	Ik heb het open.
magister	Quid est scrīptum in summā pāginā?	Wat staat er bovenaan de bladzijde?
Carolus	'Dē Rē Pūblicā Rōmāna.'	'Over de Romeinse Staatsinrichting.'
magister	Lege ideō illud caput in diem crāstinum. Disputābimus dē illā rē crās.	Lees dus dat hoofdstuk voor morgen. We zullen dat onderwerp morgen bespreken.
Carolus	Certē illud legam.	Ik zal dat zeker lezen.
magister	Nisi illud lēgeris, cadēs prō certō in proximā probātiōne.	Als je dat niet leest, haal je zo goed als zeker een onvoldoende voor je volgende toets.

3. De leraar heeft de klas goed in de hand

magister	In manūs capite libellōs vestrōs. Corrigēmus exercitium, quod modo cōnfēcistis.	Pak jullie schriften. We gaan de oefening die jullie net hebben afgemaakt, nakijken.
Victor	Īgnōsce mihi, magister; nōn habeō calamum.	Sorry, meester; ik heb geen pen.
magister	Ubi est calamus tuus, Victor?	Waar is je pen, Victor?

Victor	Domī relīquī, ut mihi vidētur. Quid faciam?	Ik heb hem thuis gelaten, denk ik. Wat moet ik doen?
magister	Fortasse potes mūtuārī calamum ā proximō tuō.	Misschien kan je een pen van je buurman lenen.
Victor	Estne haec probātiō?	Is dit een toets?
magister	Nōlī sollicitārī. Ut prius dīxī, corrigēmus tantummodo exercitia vestra.	Maak je geen zorgen. Zoals ik eerder heb gezegd, gaan we alleen jullie oefeningen verbeteren.
Victor	Īnsunt multa menda meō exercitiō.	Er zijn veel fouten in mijn oefening.
magister	Per īgnōrātiōnem an per incūriam?	Door kennisgebrek of slordigheid?
Victor	Per utramque, ut vidētur.	Door beide, denk ik.
magister	Recitā clārē exercitium tuum et ego menda indicābō.	Lees je oefening hardop voor en ik zal de fouten aangeven.
Victor	Legamne statim cūnctum exercitium an per singulās sententiās?	Moet ik de hele oefening in één keer lezen of zin voor zin?
magister	Per singulās sententiās. Eō modō ego quodque mendum indicābō corrigamque et tū poteris annotāre figūram corrēctam.	Zin voor zin. Op die manier zal ik elke fout aangeven en verbeteren en zul jij de verbeterde vorm erbij kunnen schrijven.

DE EED OP DE AMERIKAANSE VLAG

Fidem meam obligō vexillō Cīvitātum Foederātārum Americae et Reī Pūblicae, cuius vicem gerit, ūnī nātiōnī, sub Deō, indīviduae, praebentī lībertātem iūstitiamque omnibus.	Ik zweer trouw aan de vlag van de Verenigde Staten van Amerika en aan de republiek waarvoor zij staat, één natie, onder God, ongedeeld, met vrijheid en gerechtigheid voor allen.

EXTRA WOORDEN EN UITDRUKKINGEN

Voor extra woorden over de grammatica zie ook de woordenlijst bij hoofdstuk XXV

A-Z: van – uitleggen	ab aciā et acū expōnere
aanhangsel	appendix, -icis *f*
aanleg	ingenium
aanreiken: reik de papieren aan!	chartās redde/trāde!
aantekening(en) maken	annotāre; commentāriōs cōnficere
maak –en!	ēnotā!
aanwezig: – zijn	adesse
aanwijzen	indicāre
afronden/afsluiten	obvolvere
advies	cōnsilium
een goed –	rēctum cōnsilium
ik zal jouw – daarover ter harte nemen	cōnsilium tuum illīus reī capiam; cōnsiliō tuō illīus reī ūtar
adviseren: iem. iets –	alicuī aliquid suādēre
affiche	folium mūrāle
afratelen	cito volvere
afroepen: namen –	nōmina recitāre
aftrekken ↔ optellen	dēdūcere ↔ subdūcere
afwezig(e)	absēns, -ntis
– zijn	abesse
analfabeet	analphabētus
antwoorden: iem. iets -	alicuī aliquid respondēre
een vraag be–	ad interrogātum respondēre
geef me antwoord!	respondē mihi!
in volledige zinnen –	tōtīs sententiīs respondēre
articuleren	articulāre
artikel *(in krant e.d.)*	commentāriolus; commentātiō, -ōnis *f*
audiovisuele hulpmiddelen	subsidia audīvīsifica
auteur	scrīptor, -ōris
klassieke –	scrīptor vetus et probus; scrīptor classicus
zeer beroemde klassieke –s	scrīptōrēs utrīusque linguae clārissimī
bank	subsellium
basisregels	elementa, -ōrum
basis-/lagere school	litterārius lūdus
beamer	prōiectōrium vīsificum
beginneling	tīrō, -ōnis *m/f*
begrip *(het begrijpen)*	cōgnitiō, -ōnis *f*
(be)halen: een toets –	probātiōnem sustinēre
behandelen	tractāre
bel	tintinnābulum
wanneer de – gaat	cum tintinnābulum sonat
betekenis	sīgnificātiō, -ōnis *f*
figuurlijke, typische, hoofd–	sīgnificātiō trānslātīva, propria, prīnceps
binnenkomen: kom binnen!	intrā!
blad papier	scheda; folium chartāceum

bladzijde	pāgina; pāgella
bovenaan de –	in summā pāginā
onderaan de –	in īmā pāginā
ga naar – achttien	ēvolve librum ad pāginam duodēvīcēsimam
boek	liber, librī
– met linnen kaft	liber līnō contēctus
pak jullie –ken	librōs in manum capite; librōs prōmittite
leg jullie –en weg	sēpōnite librōs
leer–	liber, librī scholāris
pocket–	liber pugillāris
een – schrijven	librum cōnscrībere
bord (zwart, wit)	tabula (ātra, alba)
–wisser	dētersōrium
digi–	tabula digitālis; tabula callida
briljant	lūculentus
buitengewoon	extraōrdinārius
bulletin	libellus; nuntius
bureau	mēnsa scrīptōria
carbonpapier	charta trānscūdēns
cijfer *(punt)*	nota
college *(school)*	collēgium
–-uur	hōra acadēmica
concentratie	animī intentiō, -ōnis *f*
conrector	rēctor (rēctrīx) vicārius (-a)
constructie	cōnstrūctiō, -ōnis *f*
correct	rēctus; ēmendātus
↔	prāvus
– spreken/spellen	rēctē loquī/scrībere
correctie	corrēctiō, -ōnis *f*; ēmendātiō, -ōnis *f*
corrigeren *(schrijffout)*	ēmendāre
iem. –	mōrēs alicuius corrigere
cursist	discēns, -ntis *m/f*
cursus	cursus, -ūs acroāsium
decaan *(school)*	cōnsiliātor, -ōris scholasticus
– *(universiteit)*	decānus
declamatie	recitātiō, -ōnis *f*
deur: sluit de –!	claude iānuam!
diapositief	imāgō phōtographica trānslūcida
dia's vertonen	imāginēs trānslūcidās exhibēre
diaprojector	prōiectōrium imāginum trānslūcidārum
diploma	studiōrum diplōma, -atis *n*
– behalen	diplōma adipīscī
discussie	disputātiō, -ōnis *f*
ter – stellen	in dubium vocāre
discussiëren	disputāre
doctorstitel	doctōris gradus, -ūs
doe wat ik zeg!	auscultā meīs dictīs!
doorbladeren	perlūstrāre
doorgeven: geef door!	circumfer!
doorhalen/doorstrepen	indūcere
doorhaling	litūra
doorslag *(met carbonpapier)*	exemplar, -āris *n* carbōneum; exemplum trānscūsum/antigraphum
eerstejaars	tīrō, tīrōnis *m/f*
enthousiasme	studium
essay	libellus; tractātus, -ūs
een – schrijven	tractātum cōnscrībere
evaluatie	retractātiō, -ōnis *f*
evalueren	retractāre
even	pār, paris
on–	impār, imparis
examen	exāminātiō, -ōnis *f*
zwaar –	exāmen, -minis *n* rigōrōsum
examineren	exāminare
faculteit der (klassieke) letteren	litterārum (classicārum) facultās, -ātis *f*
flauwe kul: hou op met die –!	omitte nūgās!
fotokopie	exemplar, -āris *n* phōtotypicum
fout *subst*	mendum; vitium
–loos	ēmendātus
–loos spreken en schrijven	rēctē loquī et scrībere
een – maken	mendum admittere
– *adiect*	prāvus
gaan: ga door (met lezen)	perge (legere)
ga naar het bord	accēde ad tābulam ātram (albam)
ga in het boek naar bladzijde achtentwintig	ēvolve librum ad pāginam duodētrīcēsimam
ga rechtop zitten!	rēctē sedē!
– jullie zitten, alsjeblieft!	cōnsīdite, quaesō!
– jullie terug naar je plaatsen!	revertite ad subsellia!
gang	ambulācrum; andrōn, andrōnis *m*
gebruikelijk	ūsitātus
gedicht	poēma, poēmatis *n*; carmen, carminis *n*
gediplomeerd	graduātus
gehoorzaal	auditōrium
gehoorzaam	oboediēns, -ntis
geklets: hou op met dat –!	dēsine garrulitātem!
geschiedenis *(het verhaal)*	historia
Romeinse – *(de feiten)*	rēs gestae Rōmānōrum
vaderlandse –	facta domestica
algemene –	omnis memoria temporum
geschrift	scrīpta, -ōrum

geven: geef mij het boek!	librum cedo!
gewoonlijk *adv*	ex (meā, tuā) cōnsuētūdine
je vergist je zoals –	errās ut solēs
globe	globus terrārum
graad	gradus, -ūs
gum	gummis, gummis *f* dēlētilis
handschrift	chīrographum
herhalen	repetere; iterāre
herhaal de passage	repete locum
herhaal wat je net zei	repete quid modo dīxeris
herhaling	repetītiō, -ōnis *f*
herinneren: kom, probeer je het te –	agedum, temptā meminisse
voorzover ik mij herinner	ut memoria mea est
herzien	retractāre
herziening	retractātiō, -ōnis *f*
historicus	historicus
hogeschool	acadēmīa
hola, niet zo snel!	eho, nōn tam cito!
hoofdstuk	caput, capitis *n*
hoofdvak: als – nemen	operam prīmāriam dare (cuīdam disciplīnae)
hou het kort!	in pauca cōnfer!
hou op!	dēsine!
houden jullie op met praten!	dēsinite loquī!
huiswerk	pēnsum domesticum
– *(schriftelijk)*	praescrīptum domesticum
– maken	pēnsum/praescrīptum peragere
– opgeven	pēnsum domesticum assīgnāre
laat me je – zien	ostende mihi pēnsum
vergeet niet je – te maken!	nōlī oblīvīscī perficere pēnsum tuum!
inhoudsopgave	index, indicis *m/f* capitum
inkt	ātrāmentum
inleveren	trādere
lever het werk in!	chartās redde/trāde!
instructeur	īnstrūctor, -ōris; praeceptor, -ōris; docēns, -ntis *m/f*
instrueren: iem. ergens over –	īnstruere alqm aliquā rē
intellectueel	ērudītus
juist	rēctus (↔ prāvus)
kantine	refectōrium
kennen	scīre; nō(vi)sse
niet –	nescīre
kinderdagverblijf	nēpiagōgium
klas	classis, classis *f*
–genoot	condiscipulus (-a)
–lokaal	conclāve, -is *n* scholāre
–severtegenwoordiger	classis dux, ducis
de – vertegenwoordigen	classem dūcere
vooraan in de –	prior pars, partis *f* scholae
kleuterschool	paedotrophēum
kijk naar mij!	converte oculōs in mē!
kostschool	oecotrophēum
krabbelen	exarāre; cōnscrībillāre
krijtje	crēta
kruisje: – plaatsen bij	cruciculā notāre
bij de foute woorden een – zetten	verba cruciculā cēnsōriā notāre
laat maar!	sine!
landkaart	tabula geōgraphica
Latijn *adv*	Latīnē
ben je het – vergeten?	esne oblītus (-a) Latīnē?
geef je –?	docēsne Latīnē?
ken je –?	scīsne/nōstīne Latīnē?
leer je –?	discisne Latīnē?
lees je gemakkelijk –?	legisne Latīnē facile?
sinds wanneer heb je – geleerd?	ex quō tempore Latīnē didicistī?
spreek je (vloeiend) –?	loquerisne Latīnē (prōfluenter)?
versta je –?	intellegisne Latīnē?
waar heb je – gestudeerd?	ubi Latīnē studuistī?
wie kan er – schrijven?	quis Latīnē scrībere potest?
leraar –	Latīnitātis magister
lawaai: hou op met dat –!	omitte strepitum!
leerling	discipulus (-a); discēns, -ntis *m/f*
mede–	condiscipulus (-a)
leespauze	pausa lēctiōnis
leraar, lerares	magister, magistra
bijles–	praeceptor, -ōris domesticus
lerarenkamer	oecus magistrōrum
leren	discere
grondig –	perdiscere
uit het hoofd –	ēdiscere
les	schola
– *(in een boek)*	lēctiō, -ōnis *f*; praeceptum
– geven	scholās habēre
– hebben	scholās audīre
–uur	spatium
in het derde –uur	tertiō spatiō
lessenaar	lēctōrium
letter	littera
kleine –	littera minuscula
grote –	littera grandis
hoofd–	littera māiuscula
lezen	legere
het kunnen – en schrijven	legendī et scrībendī facultās, -ātis *f*

lees de volgende zin	lege sententiam proximam
vlug door–	cito perlegere
voor–	recitāre
lezing *(voordracht)*	acroāsis, -is *f*
een – geven	acroāsin facere; sermōnem habēre
lineaal	rēgula
met een – een lijn trekken	līneam per rēgulam dūcere
luid en duidelijk	clārē
luister naar me!	mē auscultā!
luister goed naar wat ik zeg!	animum intende in dicta mea!
luister goed!	audī dīligenter!
manuscript	manuscrīptum
master *(academische graad)*	magisterium; gradus, -ūs magistrālis
methode	disciplīna; ratiō, -ōnis *f*
metrum	numerus; metrum
middelbare/secundaire school	schola superior
mobieltje	tēlephōnulum portābile
mogen: mag ik naar het toilet? Ja/Nee	licetne mihi in locum sēcrētum/in lātrīnam inīre? Licet/Nōn licet
mag ik weggaan?	licetne mihi abīre? licetne mihi (ut) abeam? *(in korte zinnen ook zonder* ut*)*
motivatie (voor)	ratiō, ratiōnis *(+ gen)*; incitāmentum *(+ gen)*
– om te studeren	incitāmentum studiendī
motiveren: iem. –	aliquem concitāre
mythe	mȳthos, mȳthī
mythologie	historia fābulāris; mȳthologia
mythologisch	mȳthologicus
nazeggen: zeg me na!	eīsdem verbīs mihi redde!
nieten	cōnsuere
nietje	uncīnulus (metallicus)
nietmachine	uncīnulātrum
nonchalant	sēgnis, -e; lentus
noteren *(aantekeningen e.d.)*	excipere
notitieboekje	pugillārēs, -ium *m pl*; libellus
oefenboek	libellus exercitiōrum
oefenen	exercēre
oefening	exercitium
omdraaien: draai je om!	tē verte!
onderbreken: niet –!	nōlī interpellāre!
onderwerp *(thema)*	māteria; argūmentum
onderwijs	īnstitūtiō, -ōnis *f*
–methode	docendī ratiō, -ōnis *f*
–programma	curriculum studiōrum
onvoldoende: een – halen voor een toets	cadere in probātiōne
openen: open je boek op bladzijde ...	aperī librum ad pāginam ...
opgeven: huiswerk –	pēnsum domesticum assīgnāre
ophalen: haal het werk op!	collige chartās!
ophouden met	dēsinere + *acc/gen/abl/* in+ *abl/inf*; dēsistere + *abl/gen/*ab/dē/*inf*
hou op!	dēsinās!
hou op! *(sterker)*	dēsiste!
hou op met die onzin!	omitte nūgās!
hou op met ruziemaken!	dēsine argūmentārī/rīxārī!
hou op met praten!	dēsine loquī!
opleiding	īnstitūtiō, -ōnis *f*
zonder –	indoctus; inērudītus
opletten	animum attendere
let op!	attende!
let niet op wat hij zegt	mitte id quod dīcit
opnieuw: laten we opnieuw de voornaamwoorden bekijken	prōnōmina retractēmus
opschieten: schiet op!	mātūrā! properā!
opschrift	caput, capitis *n*; index, indicis *m/f* capitis
opstaan: sta op!	surge!
opstel	scrīptūra; compositiō, -ōnis *f*
optellen ↔ aftrekken	subdūcere ↔ dēdūcere
ouderejaars	senior, seniōris *m/f*
overgaan *(klas)*	ad superiōrem classem prōmovērī
overheadprojector	prōiectōrium superācapitāle
overhoring	probātiuncula; quaestiuncula
overschrijven van	exscrībere ex
overslaan	praeterīre
pakken: pak ...	in manum/manūs sūme ...
pak je boek	librum in manum cape; librum prōme
paperclip	fībula chartārum
papier	charta
(blad)	scida
haal de papieren op!	collige chartās!
paragraaf	paragraphus, -ūs *f*; caput, capitis *n*
passage	locus
pauze	pausa
voor, tijdens, na de –	ante, inter, post pausam
pen	penna; calamus scrīptōrius
bal–	stilus sphaerātus
vul–	graphium replēbile
pesten	taxāre

pest hem/haar niet!	nōlī eum/eam taxāre!
podium	podium; pulpitum
potlood	graphium; stilus plumbātus
prikbord	tabula pūblica
printen	typīs imprimere
printer	impressōrium
promotie *(tot doctor)*	doctorātus, -ūs
proza	prosa
punaise	cuspidiola pollice īnfīxa
punt *(cijfer)*	nota
puntenslijper	cōticula; īnstrūmentum cuspidārium
rector	rēctor, -ōris; rēctrīx, -īcis
con–	rēctor vicārius
–skamer	rēctōris/rēctrīcis officīna
regel *(vers)*	versus, -ūs
rekenmachine	māchinula calculātōria; māchina additiōnālis
repeteren	iterāre; repetere
rij: ga in een enkele, dubbele – staan	facite agmen ūnicum, duplex
samenvatting	nota compendiāria
scanderen	scandere
scheikunde	chemia; chemicē, -ēs *(Griekse gen) f*
schets: geef een – van het verhaal	dēlīneā fābulam
scheuren	dīscindere
in stukken –	laniāre; dīlacerāre
school	schola
–boek	liber, librī scholāris
–bord (zwart, wit)	tabula (ātra, alba)
–gebouw	aedēs, aedis *f* scholāris; aedificium scholāre
–hoofd	(ludī/scholae) rēctor, -ōris/ rēctrīx, -īcis
–spullen	īnstrūmentum scholāre
–tas	capsula scholāris
naar – gaan *(algemeen)*	scholam obīre/frequentāre
naar (de) – gaan *(eenmaal)*	in scholam īre
schrappen	ērādere
semester	sēmestre, -ris *n*
slagen: voor een toets –	probātiōnem sustinēre
sleutel	clāvis, clāvis *f*
kamer–/lokaal–	clāvis conclāvis
slim	callidus
slordigheid	neglegentia; incūria
smartboard	tabula digitālis; tabula callida
snappen	tenēre
spelling	orthographia
spieken	fūrtim exscrībere
niet –!	nōlī exscrībere ex proximō!
spijbelen	īnsciīs parentibus ā scholā abesse
spreekvermogen	facultās, -ātis *f* dīcendī
spreken: ik wil je na de les even –	paucīs tē volō post scholam
spreek langzaam, harder	loquere lentē, clārius
spreek zachter!	remitte vōcem!
spreek geen Nederlands!	nōlī loquī Batāvicē!
jou spreek ik later	tēcum mihi rēs erit sērius
steken jullie je hand/vinger op!	attollite manum/digitum!
stil: wees –!	tacē! silentium tenē!
stilte	silentium
–!	facite silentium!
om – vragen	silentium facere
stoel	sella
stoppen: stop ermee, alsjeblieft!	parce, quaesō!
stop met schrijven!	dēsine scrībere!
struikelen: over nieuwe woorden –	nova verba offendere
studentenvereniging	sodālitās, -ātis *f* studiōsōrum
studieadviseur	cōnsiliātor, -ōris acadēmicus
studieperiode	spatium studiōsum
studiepunt	īnsīgne, -nis *n* acadēmicum
een – krijgen voor deze cursus	īnsīgne acadēmicum merēre prō hōc cursū
studies	studia, -ōrum
(studium *sg* = enthousiasme)	
taal	lingua; sermō, -ōnis *m*
dagelijkse, domme, kinderachtige –	sermō cottīdiānus, stultus, puerīlis
talenpracticum	officīna loquēlāris
talent	ingenium; dōs, dōtis *f*
getalenteerd	ingeniōsus
tijd: wees op –, alsjeblieft	venī temperī/ad tempus, quaesō
tijdschrift	commentāriī, -ōrum periodicī
titel *(boek)*	īnscrīptiō, -ōnis *f*
– *(persoon)*	appellātiō, -ōnis *f*
toets	probātiō, -ōnis *f*
toevoegen	addere; adicere; adiungere
toilet	locus sēcrētus; lātrīna
– *(openbare)*	forica; aumātium
–bril	sella familiārica
–papier	chartula hygiēnica
ik moet naar het –	mihi eundum est in lātrīnam
training	exercitātiō, -ōnis *f*
uitgebreide en voortdurende –	multa et continua exercitātiō
transparant: –e folie	pāgina pellūcida

tuchtmeester (strenge)	exāctor, -ōris (gravissimus) disciplīnae
tweedejaars	sophomōrus (-a)
tweetalig	bilinguis, -e
typemachine	māchinula scrīptōria; dactylographium
–lint	taenia dactylographica
typen	māchinulā scrīptōriā scrībere; dactylographāre
uitdrukken	exprimere
uitlachen: lach hem/haar niet uit!	nōlī irrīdēre/dērīdēre eum/eam!
uitleg	explānātiō, -ōnis *f*; explicātiō, -ōnis *f*
uitleggen	explānāre; explicāre
leg deze constructie uit	explicā hanc cōnstrūctiōnem
uitroepteken	sīgnum exclāmātiōnis
uitspreken	prōnuntiāre
uitzoeken	investīgāre; perscrūtārī; indāgāre
universiteit	studiōrum ūniversitās, -ātis *f*
vaardigheid	facultās, -ātis *f*
– van het lezen en schrijven	facultās legendī et scrībendī
vak *(leer-)*	disciplīna
vakantie	fēriae, -ārum
– hebben	fēriātum esse
op – zijn	fēriās agere
op kerst– zijn	fēriās nātālīciās agere
zomer–	fēriae aestīvae; vacātiō, -ōnis *f* aestīva
voorjaars–	fēriae vernae
na de –	fēriīs perāctīs
vaklokaal	conclāve, -is *n* scholāre proprium
verbeteren	corrigere; ēmendāre
verdelen: verdeel de papieren	distribue/prōmptā chartās
verkeerd	prāvus
vertalen	(con)vertere; trānsferre
– *subst*	conversiō, -ōnis *f*; trānslātiō, -ōnis *f*
uit het Latijn in het Nederlands –	ex Latīnō in Batāvicum (con)vertere
vertaling	trānslāta, -ōrum
de – van een zin	sententia trānslāta
de – van een boek	liber, librī trānslātus
vinkje: – plaatsen bij	virgulā notāre
bij de foute woorden een – zetten	verba virgulā cēnsōriā notāre
voetnoot	annotātiō, -ōnis *f* īmae pāginae
volgende: lees de – zin	lege sententiam proximam
voorbereiden	(prae)parāre
voorlezen	legere; praelegere; recitāre
– *subst*	praelēctiō, -ōnis *f*
vooruitgaan	prōficere
vooruitgang	prōfectus, -ūs
vorm *(grammaticale)*	figūra
vraag	rogātum; interrogātum; quaestiō, -ōnis *f*
–teken	sīgnum interrogātiōnis
deze – stellen	hoc quaerere
een – aan de leraar/een leerling stellen	docentem/discentem interrogāre
een – stellen	quaestiōnem pōnere
er zijn vele vragen gerezen	multa quaeruntur
een –je hebben	pauca quaerere
vragen *(verzoeken)*: iem. iets –	aliquem aliquid rogāre
– *(voor informatie)*	interrogāre; quaerere
over iem./iets –	dē aliquō/aliquā rē interrrogāre
hij vroeg mij of ...	quaesīvit ā/dē/ex mē num ...
vrije dag	fēriātus diēs, diēī *m*
een – hebben	fēriātum diem habēre
vandaag is een –	hodiē fēriās habēmus
wegleggen: leg je boeken weg!	sēpōne librōs!
wereldbol	globus terrārum
werkgroep	sēminārium acadēmicum
wisselen: van plaats –	locōs inter sē permūtāre
wisser *(bord)*	dētersōrium
woordenboek	dictiōnārium; lexicon, -cī
zoek dat op in je –!	id inquīre in dictiōnāriō/lexicō!
gebruik je –!	ūtere dictiōnāriō!
woordenlijst	vocābula, -ōrum
zakken: – voor een toets	cadere in probātiōne
zeg op!	ēloquere!
zitten: ga rechtop –!	rēctē sedē!
gaan jullie –, alsjeblieft!	cōnsīdite, quaesō!
zoemer	bombilātrum
wanneer de – gaat	cum bombilātrum strepit

IV. HUISHOUDELIJKE BEZIGHEDEN

1. Moeder roept haar dochters naar beneden

māter	Victōria, surge. Tempus est surgere.	Victoria, sta op. Het is tijd om op te staan.
Victōria	Ō māter, ego tam fessa sum. Librum meum ad multam noctem lēgī. Quota hōra est?	Oh moeder, ik ben zo moe. Ik heb mijn boek tot laat in de nacht gelezen. Hoe laat is het?
māter	Iam hōra octāva est. Vigilāsne?	Het is al acht uur. Ben je wakker?
Victōria	Vigilō. Ubi sunt calceī meī?	Ja. Waar zijn mijn schoenen?
māter	Quōmodō sciam? Ubi, ut opīnor, tū eōs dētraxistī herī vesperī. Victōria, excitā ē somnō tuam sororculam Olīviam.	Hoe moet ik dat weten? Waar je ze, denk ik, gisteravond hebt uitgetrokken. Victoria, maak je zusje Olivia wakker.
Victōria	Māter, Olīvia nōn vult surgere. Sub strāgulīs adhūc iacet et sē nōn movet.	Moeder, Olivia wil niet opstaan. Ze ligt nog onder de dekens en beweegt zich niet.
māter	Vigilatne nunc Olīvia?	Is Olivia nu wakker?
Victōria	Minimē edepol. Ista pigra nē oculōs quidem aperit. Quid faciam nesciō.	Helemaal niet, verdikkie! Dat luie ding doet zelfs niet haar ogen open. Ik weet niet wat ik moet doen.
māter	Excitā eam iterum.	Maak haar opnieuw wakker.
Victōria	Excitāvī. Nōn prōdest. Dictitat: 'Omnīnō ōdī surgere tam bene māne.'	ȳ Dat heb ik gedaan. Het heeft geen zin. Ze zegt almaar: 'Ik haat het vreselijk zo vroeg in de ochtend op te staan.'
māter	Extrahe eam ē lectulō. Aliōquīn ego ipsa sursum veniam et eam excitābō.	Trek haar uit bed. Anders kom ik zelf naar boven en zal ik haar wakker maken.
Victōria	Bene est, mamma; Olīvia tandem ē lectulō rēpsit.	Het is goed, mamma; Olivia is eindelijk uit bed gekropen.

2. De twee zusjes kibbelen terwijl ze zich klaarmaken voor de dag

Victōria	Olīvia, agedum, tē lavā et dentēs pūrgā.	Olivia, kom, ga je wassen en je tanden poetsen.
Olīvia	Cūr omnēs in hāc familiā mē carpunt? Quōmodō possum mē lavāre sī aquālem nōn habeō?	Waarom zit iedereen in dit huishouden me op m'n nek? Hoe kan ik me wassen, als ik geen waterkan heb?
Victōria	Postquam tū tē lāvistī, mementō pūrgāre dentēs. Et mementō sternere lectulum tuum.	Als je je hebt gewassen, vergeet niet je tanden te poetsen. En denk eraan je bed op te maken.
Olīvia	Quōmodō dentēs pūrgāre possum, sī tū pastam dentāriam habēs?	Hoe kan ik m'n tanden poetsen, als jij de tandpasta hebt?
Victōria	Et mementō pectere capillōs, nisi Medūsae similis vidērī vīs.	En denk eraan je haren te kammen, als je er niet uit wilt zien als een heks.
Olīvia	Quōmodō capillōs pectere possum, sī quis pectinem meam sustulit?	Hoe kan ik mijn haren kammen, als iemand mijn kam heeft weggepakt?
Victōria	Et mementō, mea cāra sororcula, crispāre capillōs.	En denk eraan, lief zusje, je haren te krullen.
Olīvia	Quōmodō capillōs crispāre possum, sī neque calamistrum neque speculum invenīre possum?	Hoe kan ik mijn haren krullen, als ik geen krultang en geen spiegel kan vinden?
Victōria	Misera Olīvia, tōtus mundus tibi adversātur.	Arme Olivia, de hele wereld is tegen je.
māter	Puellae, dēsinite rīxārī. Venīte deorsum. Ientāculum est parātum.	Meisjes, hou op met ruzie maken. Kom naar beneden. Het ontbijt staat klaar.

3. Moeder en dochters doen hun dagelijkse bezigheden

māter	Victōria et Olīvia, dēsīderō auxilium vestrum hodiē. Ego iam lectōs omnēs strāvī et pavīmentum lāvī.	Victoria en Olivia, ik heb vandaag jullie hulp nodig. Ik heb al alle bedden opgemaakt en de vloer gesopt.
Victōria	Prōmptae sumus. Dīc quid velīs ut nōs faciāmus.	We zijn klaar. Zeg wat je wil wat we moeten doen.

māter	Victōria, prīmum omnium, lavā patinās et vāsa, quibus in prandiō ūsae sumus.	Victoria, was allereerst de borden en bekers af die we bij de lunch hebben gebruikt.
Victōria	Vīsne etiam mē mēnsam pōnere ad cēnam?	Wil je dat ik ook de tafel dek voor het avondeten?
māter	Ita. Deinde prōme aliquid vīnī ē cellā vīnāriā.	Ja. Haal daarna wat wijn uit de wijnkelder.
Olīvia	Quid ego faciam?	Wat moet ik doen?
māter	Fortasse tū potes haurīre aquam ē cisternā. Ecce situlam.	Misschien kun jij water halen uit de put. Hier is een emmer.
Olīvia	Quid aquā faciam?	Wat moet ik met het water doen?
māter	Implē solium in balneolō.	Vul de badkuip in de badkamer.
Olīvia	Quicquam aliud?	Verder nog iets?
māter	Implē aquālēs in omnibus cubiculīs.	Vul de waterkannen in alle slaapkamers.
Olīvia	Postquam ego omnia fēcerō, licēbitne forās exeam lūsum? Amīcae meae mē exspectant.	Als ik alles heb gedaan, mag ik dan buiten gaan spelen? Mijn vriendinnen wachten op me.
māter	Certē, exī forās et lūde cum amīcīs tuīs ūsque ad hōram cēnandī.	Ja hoor, ga naar buiten en speel met je vriendinnen tot etenstijd.

EXTRA WOORDEN EN UITDRUKKINGEN

Voor extra woorden zie ook de woordenlijst bij hoofdstuk XIII

aantrekken *(kleren)*	induere
afruimen: de tafel –	mundāre mēnsam
afstoffen: meubels –	supellectilem dētergēre
afvegen: de tafel –	mēnsam pertergēre
afwasmachine	māchina ēlūtōria
afwassen: de borden –	patinās lavāre
antwoordapparaat	respōnstrum tēlephōnicum
bed	lectus; lectulus
– opmaken	lectum sternere
naar – gaan	dormītum/cubitum īre
bezem	scōpae, -ārum
blond	flāvus
boodschappen doen	obsōnāre/obsōnārī
bord *(om van te eten)*	catīnus; patina
dekken: de tafel –	mēnsam pōnere; cibāria/vāscula in mēnsam appōnere
donkerbruin	fuscus
dutje: een – doen	brevem somnum capere
emmer	situla
eten	(com)edere
('s avonds)	cēnāre
garen	acia
grasmaaimachine	herbisectrum
haar *(één – of gezamenlijke)*	capillus; crīnis, crīnis *m*
– *(haren)*	capillī, -ōrum; coma
– *(opgemaakt)*	crīnis, -nis *m (sg en pl)*
–borstel	pēniculus comātōrius
–droger	favōnius
–speld	acus, acūs *f* comātōria
kroes–	coma crispa
kamerpot	lasanum; matella
kammen: haren –	capillum/capillōs/crīnēs/comam pectere
uit–	expectere
naar achter –	repectere
kam	pecten, pectinis *m*
kapsel	cōmptus, -ūs
– *(haarstijl)*	tōnsus, -ūs
knippen *(haar)*	tondēre
– *subst*	tōnsūra
het haar in laagjes –	comam in gradūs frangere
kop/kopje/mok	pōculum
krul *(natuurlijke)*	cirrus
–tang	calamistrum
krullen *(haren)*	crispāre
gekruld	cripsus; cirrātus; cincinnulus
gekruld haar hebben	cincinnulō capillō esse
maaien: het gras –	grāmen, -minis *n* resecāre
mobieltje	tēlephōnulum portābile
moe	fessus
mok/kop/kopje	pōculum
naaien	suere
naaimachine	māchina sūtōria
naald	acus, acūs *f*
ontbijt	ientāculum
ontbijten	ientāre; ientāculum sūmere
opruimen	ōrdināre
opstaan	surgere
pincet	volsella
poetsen: schoenen –	calceōs pōlīre
tanden –	dentēs pūrgāre
pony *(kapsel)*	antiae, antiārum
potten en pannen	vāsa, vāsōrum coquīnāria
roodharig	rūfus; rutilus
schaar	forfex, -ficis *m/f*
–tje	forficulae, -ārum
scheren	rādere; rāsitāre
zich dagelijks –	faciem cottīdie rāsitāre
scheerapparaat (elektrisch)	rāsōrium (ēlectricum)

scheerbeurt	rāsūra
scheermes	novācula
scheiding: een – maken *(haar)*	discrīmināre
schoonmaken	pūrgāre, mundāre
de keuken laten –	culīnam mundandam cūrāre
schrobben	dētergēre
shampoo	lōmentum capillāre
spiegel	speculum
in de – kijken	in speculum īnspicere
zich in de – bekijken	sē in speculō intuērī
stoffer en blik	pēniculus et vatillum
stofzuigen	pulveris haurītōriō pūrgāre
stofzuiger	pulveris haurītōrium
strijken: kleren –	vestīmenta lēvigāre
tafelkleed	mantēle, -lis *n*
tandenborstel	pēniculus dentārius
telefoon	tēlephōnum
–gerinkel	tinnītus, -ūs tēlephōnicus
–gesprek (lokaal/interlokaal)	tēlephōnēma, -atis *n*; tēlephōnicum colloquium (locāle/longinquum)
–boek	index, indicis *m/f* / catalogus *m* tēlephōnicus
in het –boek kijken	tēlephōnicum indicem īnspicere
–cel	cella tēlephōnica
–hoorn	auscultābulum
de –hoorn opnemen	auscultābulum tollere
–lijn	cōnexiō, -ōnis *f* tēlephōnica
–nummer	numerus tēlephōnicus
een nummer kiezen	numerum sēligere
kiestableau	tabula sēlēctōria
een munt– gebruiken	tēlephōnō monētālī ūtī
netnummer	numerus praesēlēctōrius
iem. opbellen	aliquem tēlephōnicē compellāre; alqm per tēlephōnum vocāre
met iem. telefoneren	cum aliquō tēlephōnicē colloquī
mobieltje	tēlephōnulum portābile
smartphone	tēlephōnulum callidum
televisie *(toestel; zie ook hoofdstuk V)*	tēlevīsōrium
– kijken	tēlevīsōrium spectāre
tondeuze	māchinula capillīs resecandīs
uittrekken *(kleren)*	exuere
vaatwasmachine	māchina ēlūtōria
vegen: de vloer –	pavīmentum verrere
verven *(haar)*	colōrāre; tingere
verstellen *(naaiwerk)*	sarcīre
vingerhoedje	digitāle, -lis *n*
wakker: – maken	excitāre
– worden	ē somnō excitārī/somnō solvī; ēvigilāre
– zijn	vigilāre
wassen (zich)	(sē) lavāre
wastafel	aquālis, -is *m/f*
water: – halen	aquam haurīre
–kan/–emmer	aquālis, -is *m/f*
bloemen – geven	flōrēs adaquāre
weken	madefacere
zeef	crībrum
zeep	sāpō, sāpōnis *m*
stuk –	sāpōnis quadrula
vloeibare –	sāpō liquidus

V. SPORT EN VRIJE TIJD

1. De lerares vraagt hoe Dorothée haar vrije tijd doorbrengt

magistra	Quōmodō cōnsūmis ōtium diēbus profēstīs?	Hoe breng je je vrije tijd op weekdagen door?
Dōrothea	Postquam studia cōnfēcī, cum amīcābus meīs lūdō.	Als ik mijn huiswerk heb afgemaakt, speel ik met mijn vriendinnen.
magistra	Quid facis fīne hebdomadis?	Wat doe je in het weekend?
Dōrothea	Prīmum dormiō quam diū mihi libet.	Eerst slaap ik, zolang ik wil.
magistra	Quid facis posteā?	Wat doe je daarna?
Dōrothea	Deinde ego et amīcae deambulāmus.	Daarna maken mijn vriendinnen en ik een wandeling.
magistra	Quid facis diē Sāturnī vesperī?	Wat doe je op zaterdagavond?
Dōrothea	Interdum eō in cīnēmatēum.	Soms ga ik naar de bioscoop.
magistra	Quid amplius facis?	Wat doe je nog meer?
Dōrothea	Interdum amāns meus me ad saltātiōnem dūcit.	Soms neemt mijn vriend me mee om te gaan dansen.
magistra	Quid aliud facis?	Wat doe je verder?
Dōrothea	Saepe tēlevīsōrium spectō.	Ik kijk vaak televisie.
magistra	Quōmodō vacātiōnem aestīvam cōnsūmis?	Hoe breng je de zomervakantie door?
Dōrothea	Scīlicet aliquot pēnsa domī faciō; multum autem tempus līberum habeō.	Natuurlijk doe ik thuis wat klusjes, maar ik heb veel vrije tijd.
magistra	Quid ergō facis?	Wat doe je dan?
Dōrothea	Multa quidem. Interdum vīsitō cōgnātōs meōs. Interdum ōram maritimam petō.	Een heleboel, natuurlijk. Soms ga ik bij mijn familie op bezoek. Soms ga ik naar het strand.
magistra	Quibuscum?	Met wie?
Dōrothea	Aut cum familiā aut cum amante meō.	Met ons gezin of met mijn vriend.
magistra	Quid aliud facis?	Wat doe je verder?
Dōrothea	Per occāsiōnem ad concentum eō.	Bij gelegenheid ga ik naar een concert.

2. De leraar vraagt hoe Henry zijn vrije tijd besteedt

magister	Quōmodō tempus līberum tuum cōnsūmis?	Hoe breng jij je vrije tijd door?
Henrīcus	Diēbus profēstīs plērumque in āthlēticā versor.	Op weekdagen doe ik meestal aan sport.
magister	Quid facis fīne hebdomadis?	Wat doe je in het weekend?
Henrīcus	Multa. Pilā lūdō. Latrunculīs lūdō. Atque mūsicam amō.	Veel. Ik speel met een bal. Ik dam. En ik houd van muziek.
magister	Potesne canere īnstrūmentō mūsicō?	Kun je een muziekinstrument spelen?
Henrīcus	Possum pulsāre tympanum atque canere tubā.	Ik kan drummen en trompet spelen.
magister	Potesne lūdere citharā Hispānicā?	Kun je gitaar spelen?
Henrīcus	Nōn.	Nee.
magister	Quid aliud facis fīne hebdomadis?	Wat doe je verder in het weekend?
Henrīcus	Diē Sāturnī ego et amīcī meī ad forum īmus et īnspicimus multās tabernās.	Zaterdags gaan mijn vrienden en ik naar het winkelcentrum en bekijken we veel winkels.
magister	Vōsne umquam in bibliothēcam ītis?	Gaan jullie wel eens naar de bibliotheek?
Henrīcus	Rārō. Sed saepe īmus ad āream lūsōriam extrā bibliothēcam. Patināmus aut corbipilā ibi lūdimus.	Zelden. Maar we gaan vaak naar het speelterrein naast de bibliotheek. We rolschaatsen of spelen daar basketbal.
magister	Quid facis inter fēriās aestīvās?	Wat doe je in de zomervakantie?
Henrīcus	Saepe piscātum eō cum patre meō.	Ik ga vaak vissen met mijn vader.
magister	Habēsne īnstrūmentum piscātōrium?	Heb je vistuig?
Henrīcus	Nūper pater īnstrūmentum piscātōrium mihi ēmit: calamum, līneam, rēte.	Vader heeft pas vistuig voor me gekocht: een hengel, snoer en een net.
magister	Scīsne piscārī?	Kun je vissen?
Henrīcus	Ut tibi vērum dīcam, pater pōnit ēscam in hāmō prō mē.	Om u eerlijk te zeggen doet mijn vader het aas voor mij aan de haak.

3. Paula en Sjoerd hebben het over sport

Paula	Quibus, Sīgurde, āthlēticīs lūdis?	Aan welke sporten doe je, Sjoerd?
Sīgurdus	Vernō tempore plērumque pilamalleō lūdō, sed interdum etiam tenisiā lūdō.	In de lente speel ik meestal golf, maar soms speel ik ook tennis.
Paula	Euge! Quibus āthlēticīs aestāte lūdis?	Bravo! Welke sporten doe je in de zomer?
Sīgurdus	Ut vērum dīcam, aestāte in pilamalleī campō saepe sum: ego prōrsus amō pilamalleō lūdere. Postillāc in nostrā piscīnā novā aliquamdiū natō. Sed etiam mē dēlectat basipilā lūdere.	Om eerlijk te zeggen ben ik 's zomers vaak op de golfbaan: ik houd nu eenmaal ervan om golf te spelen. Daarna zwem ik een poosje in ons nieuwe zwembad. Maar ik vind het ook leuk om honkbal te spelen.
Paula	Quō locō lūdis?	Op welke positie speel je?
Sīgurdus	Ad prīmam basim lūdō, sed interdum intermedius basiārus lūdō. Nempe audīre clāmōrēs fautōrum mihi placet, quandōcumque pilam extrā campum lūsōrium pulsō.	Ik sta op de eerste honk, maar soms ben ik korte stop. Natuurlijk vind ik het leuk het geschreeuw van de fans te horen, telkens wanneer ik de bal over het hek sla.
Paula	Macte virtūte estō, Sīgurde! Et quid dē autumnō?	Wat een prestaties, Sjoerd! En wat met de herfst?
Sīgurdus	Au! Nōlī dē autumnō mentiōnem mihi facere, quia eō tempore in scholam iterum mihi redeundum est.	Ai! Praat me niet over de herfst, omdat ik dan weer terug moet naar school.
Paula	At nōn semper in scholā es. Agedum, aliquid temporis subsicīvī āthlēticīs habēs.	Maar je bent niet altijd op school. Kom, je hebt wat vrije tijd voor sport.
Sīgurdus	Rēctē dīcis. Ineunte autumnō adhūc basipilā lūdō. Sed deinde cum forīs frīgēscit, corbifolle intus lūdere praeferō.	Je hebt gelijk. In het begin van de herfst speel ik nog honkbal. Maar daarna, wanneer het buiten koud wordt, speel ik liever binnen basketbal.
Paula	Quō locō in turmā lūdis?	Op welke positie speel je in het team?
Sīgurdus	Quod ego statūrā prōcērā sum, ego centrālis sum. Annō superiōre turma nostra invicta erat.	Omdat ik lang van stuk ben, ben ik center. Vorig jaar was ons team ongeslagen.
Paula	Quibus āthlēticīs hieme lūdis?	Aan welke sporten doe je 's winters?
Sīgurdus	Hieme amō per glaciem patināre in stāgnō nōn procul ā mē. Post nivis cāsum saepe nartō in collibus in proximō.	In de winter schaats ik graag op het ijs in de vijver niet ver van mij vandaan. Als er sneeuw is gevallen, skie ik vaak op de heuvels in de buurt.
Paula	Edepol, tū quidem magnus āthlēta es. Vīsne nunc audīre quibus āthlēticīs ego studeam? Ego ...	Sjonge, je bent werkelijk een groot sportman. Wil je nu horen aan welke sporten ik doe? Ik ...
Sīgurdus	Benīgnē, Paula. Enimvērō occupātissimus sum. Gymnasium petō. Amīcī meī mē iam dūdum exspectant. Nunc bene valē.	Nee, dank je, Paula. Ik heb 't echt erg druk. Ik ga naar de sportschool. Mijn vrienden wachten al een hele tijd op me. Nu dan een fijne dag.

SPORT IN HET ALGEMEEN

aanmoedigingsbijeenkomst	conventus, -ūs hortātōrius
arena	arēna
atletiek	āthlētica
–wedstrijd	āthlētārum certāmen, -minis *n*
bal	pila; follis, follis *m*
– spelen	pilā/folle lūdere
de – vangen	pilam/follem excipere
de – schieten	follem pede pulsāre
de – werpen	pilam conicere
–spel	lūsus, -ūs pilae/follis
bank	scamnum
beginsignaal	sībilus initiālis
coach	exercitātor, -ōris
competitie	contentiō, -ōnis *f* certāmen, -minis *n*
eindsignaal	sībilus fīnālis
fan	fautor, -ōris (-trīx, -trīcis)
fluit	sībulus

de – fluiten	sībulum ēmittere
gelijkspel: het staat –	summae pūnctōrum sunt parēs
helft: eerste –	prior pars, partis *f* certāminis
tweede –	altera pars, partis *f*
inhalen	cōnsequī
medaille (goud/zilver/brons)	nomisma, -atis *n* (aureum/argentum/aēneum)
net	rēte, rētis *n*
opwarming	exercitātiō, -ōnis *f*
overtreding	offēnsa
een – begaan	offēnsam committere; poenāliter agere
overwinning	victōria
peptalk: een – houden	alloquium hortātōrium habēre
plaats: de eerste/tweede/derde – hebben	statum prīmārium/secundārium/tertium habēre
op de eerste/tweede/derde – staan	prīmārium/secundārium/tertium esse/stāre
punt	pūnctum
een – scoren	pūnctum ferre
raceauto	autocīnētum currīle
reservespelers	cōpiae subsidiāriae
rust	dīmidium tempus
scheidsrechter	arbiter, arbitrī
score: de – bijhouden	ratiōnem pūnctōrum notāre
–board	tabula pūnctōrum
shirt	camisia
polo–	subucula cum curtīs manicīs
speelveld	campus lūsōrius
spel	lūsus, -ūs; lūdus
een – spelen	lūsum lūdere
speler	lūsor, -ōris; lūstrīx, -īcis
sport	disportus, -ūs; āthlētica
– beoefenen	disportibus/āthlēticae studēre
sporten	in disportibus/āthlēticā versārī; disportibus/āthlēticā lūdere
sportief	āthlēticus
sportkleding	vestis, -is *f* campestris
sportman/-vrouw	āthlēta *m/f*
sprint	cursus, -ūs brevis
staanplaatsen	forī, -ōrum
stand	summa pūnctōrum; status, -ūs
– *(bij golf)*	summa ictuum
de – is gelijk	summae pūnctōrum sunt parēs
eind–	status fīnālis
stopwatch	chronoscopium
team	turma
tegenstander	adversārius
tribune	forī, -ōrum
uitrusting	apparātus, -ūs; īnstrūmentum
uitzetten: iemand het (speel)veld –	alqm ā campō (lūsōriō) relēgāre
verlenging	additīcium tempus, temporis *n*
verliezen: een spel –	lūdō superārī; lūdum perdere
het –de team	turma victa
vervanger	succēdāneus; suppositīcius
voorsprong	praevalentia pūnctōrum
wedstrijd	certāmen, -minis *n*
een – spelen tegen	contendere contrā
winnen: een spel –	lūdō vincere
het –e team	turma victrīx
zwembad	piscīna; natābulum

AFZONDERLIJKE SPORTEN

badminton	lūdus pilae pinnātae
– spelen	pilā pinnātā lūdere
net	rēte, rētis *n*
netbal	pilā per rēte perstringēns
basketbal	corbifollis/corbipilae lūdus
– *(de bal zelf)*	corbifollis -is *m*; corbipila
– spelen	corbifolle lūdere
–veld	aula lūsōria
dribbel	repercutitātiō, -ōnis *f*
dribbelen	repercutitāre
raak gooien	corbifollem per corbem inicere
vrije-worp-lijn	līnea poenālis
bergbeklimmen *subst*	ascēnsiō, -ōnis *f* montium
bergbeklimmer	ascēnsor, -ōris montium
beklimmen	ascendere
klimtouw	fūnis, -is *m* scānsōrius
boksen	pugillāre
boksgevecht	pugilātus, -ūs; pugilātiō, -ōnis *f*
bokswedstrijd	certāmen, -minis *n* pugilātōrium
bokshandschoen	caestus, -ūs
bokser	pugil, pugilis
bokskampioen	pugilum rēx, rēgis
kampioen zwaargewicht	pugilum rēx māximī ponderis

neerslaan	sternere
iem. een stoot geven	pūgnum alicuī dūcere
iem. knock out slaan	cerebrum alcī dīminuere
ring	suggestus, -ūs pugilātōrius
ronde	congressus, -ūs pugilātōrius
een ronde winnen	congressū vincere
een ronde verliezen	congressū vincī
stootzak	corycus; follis, -is *m* pugilātōrius
winnen op punten	praevalēre per pūncta
boogschieten *subst*	sagittātiō, -ōnis *f*
pijl	sagitta
boog	arcus, -ūs
raak schieten	ferīre *(geen perf)*
doelwit	scopus
schot in de roos	medius scopus
bowling	cōnōrum lūdus; cōnilūdium
–baan	cōnōrum āreola
–baan *(gebouw)*	aedēs, aedis *f* ad cōnilūdium
–bal	globus lūsōrius; globus cōnōrum
bowlen	globum volitāre; cōnīs lūdere
pin *(kegel)*	cōnus lūsōrius
een strike gooien	omnēs cōnōs (lūsōriōs) simul dēcutere/ prōsternere
cricket	lūdus baculī et pilae
discuswerpen *subst*	discī iactus, -ūs
gewichtheffen *subst*	sublātiō, -ōnis *f* ponderis/ lībrāmentōrum
golf	pilamalleus
–baan	pilamalleī campus
–speler	pilamalleī lūsor, -ōris/ lūstrīx, -īcis
–stok/club	clāva
bunker	obstāculum; harēnāria
driver	clāva agitātōria
golven	pilamalleō lūdere
green	ārea viridis
hole	scrobiculus
ijzer	clāva ferrea
slag	ictus, -ūs
tee	grūmulus
van de tee afslaan	prīmum īcere
gymnastiek	gymnastica
evenwichtsbalk	tīgnum aequilībrī
gymschoenen	calceī gymnicī
paard	eculeus
rekstok	ferrum trānsversum
hockey	lūdus hoccēius; alsūlēgia
– spelen	hoccēiō lūdere
–speler	alsūlēgārius
–stick	pedum; ferula repanda
ijs–	lūdus hoccēius glaciālis
blauwe lijn	līnea caerulea
goal	porta
goal!	hei, follis per portam!
een goal maken	disculum in portam immittere
puck	discus
keeper	portārius
linksachter	dēfēnsor, -ōris sinister
rechtsachter	dēfēnsor, -ōris dexter
midvoor	centrālis, -is
verdediger	dēfēnsor, -ōris
vleugel	āla
linkervleugel-speler	ālārius sinister
rechtervleugel-speler	ālārius dexter
honkbal	lūdus basipilae
– *(de bal zelf)*	basipila
–wedstrijd	basipilae certāmen, -minis *n*
– spelen	basipilā lūdere
buitenvelder	externus cūstōs, -ōdis
eerste/tweede/derde/ thuishonk	basis, -is *f*, *acc* -im, *abl* -ī prīma/secunda/tertia/ domestica
handschoen	digitābulum
inning	missus, -ūs
homerun	circuitus, -ūs basium
korte stop	intermedius basiārius
knuppel	clāva (lūsōria)
op welke positie speel je?	quō locō lūdis?
slaan	pulsāre
de bal over het hek slaan	pilam extrā campum lūsōrium pulsāre
slag	pulsus, -ūs
slagman	clāvātor, -ōris
thuisplaat	summa/basis domestica
werper	coniector, -ōris
werpheuvel	coniectōris grūmus
hoogspringen *subst*	saltus, -ūs in altum
jacht	vēnātiō, -ōnis *f*; vēnātūra; vēnātus, -ūs
–geweer	sclopētum vēnātōrium
–hond	canis, canis vēnāticus
–uitrusting	īnstrūmentum vēnātōrium
dubbelloopsgeweer	focīle, -lis *n* bifistulātum
jagen	vēnārī
prooi	praeda; vēnātiō, -ōnis *f*
judo	lucta/luctātiō, -ōnis *f* iūdōica/Iapōnica

karate	lucta/luctātiō, -ōnis *f* carātica
lacrosse	lūdus lacrossēnsis
– spelen	lūdō lacrossēnsī lūdere
–-stick	crocia
de –-stick zwaaien	crociam agitāre
polo	alsūlēgia equestris
polsstokspringen	perticā salīre
– *subst*	saltus, -ūs perticārius
polsstok	pertica
lat	repāgulum
over de lat springen	repāgulum trānssilīre
racket	rēticulum (manubriātum)
rodelbaan	sclōdia
–afdaling	dēcursus, -ūs sclōdiae
roeien	rēmigāre
– *subst*	rēmigātiō, -ōnis *f*
roeiboot	cumba/scapha rēmigera
roeier	rēmex, rēmigis
roeispaan	rēmus
regatta	certāmen, -minis *n* rēmigiī
rolschaatsen	pedirotīs lābī
– *subst*	patinātiō, -ōnis *f* rotālis
rolschaats	pedirota
rollerskate	calceus surrotātus; patinus rotālis
rollerskaten	rotellīs patināre
rugby	harpastum; pedifolium; pedilūdium mōre Americānō
– spelen	harpastō lūdere; pedifolle mōre Americānō lūdere
rugbybal	pedifollis, -is *m*
achterspeler	posterus
aftrap	pulsus, -ūs initiālis
aanvaller	assultātor, -ōris
verdediger	cūstōs, -ōdis
doelman/keeper	portārius
doelpaal	pālus portae
speler op de linker/rechter vleugel	sinister/dexter ālārius/exter, exterī
goal	porta
goal!	hei, follis per portam!
grensrechter	iūdex, iūdicis līneārius
halfback	sēmiposterus
hoekschop	pede pulsus, -ūs angulāris
kopbal	capite pulsus, -ūs
middenvelder	centrālis, -is
onderscheppen	intercipere
een extra punt maken	prō pūnctō additīciō pede pulsāre
quarterback	cardinālis, -is pedifoliī
speler	pedilūsor, -ōris
schoppen	pede pulsāre
strafschop	pede pulsus, -ūs poenālis
strafschopgebied	ārea poenālis
trappen	pedifollem pede pulsāre
een touchdown scoren	calcem/crētam attingere
zijlijn	līnea laterālis
schaatsen	(per glaciem) patināre
– *subst*	patinātiō, -ōnis *f*
schaats	patinus
schaatsbaan	stadium glaciāle
schaatser	patinātor, -ōris
kunst–	patinātiō, -ōnis *f* artificiōsa
skateboard	tabula surrotāta
skieën	nartāre
– *subst*	nartātiō, -ōnis *f*
ski	narta
ski's aandoen	nartās pedibus aptāre; nartās astringere
ski's afdoen	nartās dēstringere
ski's in de was zetten	nartās incērāre
afdaling	dēcursiō, -ōnis *f*
poedersneeuw	nix pulverea
skiër	nartātor, -ōris
skileraar	nartandī magister
slalom	dēcursiō, -ōnis *f* flexuōsa
skihut	casa nartātōrum
skilift	anabathrum nartātōrium
skischoen	caliga nartātōria
sneeuw	nix, nivis *f*
springschans	suggestus, -ūs dēsultōrius
skispringen *subst*	dēsultūra nartātōria
stoeltjeslift	tēlepherica sellāris
surfen	tabulā flūctivagā per summās undās prōlābī
surfplank	tabula flūctivaga
tafeltennis	mēnsālis pilae lūdus
– spelen	mēnsālī pilā lūdere
batje/palet	pālula
net	rēte, rētis *n*
netbal	pila rēte perstringēns
tennis	tenilūdium; tenisia
– spelen	tenisiā lūdere
–baan	campus tenisiae
–bal	pila tenisiae
–speler	tenilūsor, -ōris
–wedstrijd	certāmen, -minis *n* tenisiae
backhand-slag	pulsus, -ūs inversus
buitenslaan	ultrā līneam pulsāre
dubbelspel	tenilūdium bis binōrum
enkelspel	tenilūdium singulāre
hard slaan	pilam vī prōpellere
net	rēte, rētis *n*
netbal	pila rēte perstringēns

racket	rēticulum (manubriātum)
serveren	dēicere
set	āctus, -ūs
slaan	pulsāre
vérspringen *subst*	saltus, -ūs in longum
vijfkamp	pentāthlum
de – winnen	pentāthlō vincere
tienkamp	decāthlum
vissen	piscārī
– *subst*	piscātus, -ūs
– vangen	piscēs captāre
aas	ēsca
haakje	hāmus
het aas aan het haakje doen	ēscam hāmō impōnere
hengel	calamus piscātōrius; arundō, -dinis *f*
lijn	līnea (piscātōria)
visnet	rēte, rētis *n* (piscātōrium)
vistuig	īnstrūmentum piscātōrium
visvangst	piscātus, -ūs
visser	piscātor, -ōris
voetbal *(spel)*	pedifollium; pedilūdium
– *(de bal zelf)*	pedifollis, -is *m*
–len	pedifolle lūdere
–schoenen	calceāmenta, -ōrum pedifoliī
–stadion	stadium pedifoliī
de bal doorgeven/overspelen	pedifollem trānspulsāre
buitenspel staan	seorsum esse/stāre
elf-meter-schop	pede pulsus, -ūs undecim metrōrum
goal	porta
goal!	hei, follis per portam!
grensrechter	iūdex, -dicis līneārius
in de eerste/tweede helft spelen	in parte priōre/alterā lūdere
hakbal	calce pulsus, -ūs
hoekschop	pede pulsus, -ūs angulāris
keeper	portārius
kopbal	capite pulsus, -ūs
koppen	pedifollem capite pulsāre
linker/rechter/middenvelder	sinister/dexter lūsor medius/centrālis
pass	trānspulsus, -ūs
rode/gele kaart tonen	chartulam rubram/flāvam ostendere
de bal krijgen	pedifolle potīrī
linker/rechter verdediger	dēfēnsor, -ōris sinister/dexter
schoppen	pede pulsāre
strafschop	pede pulsus, -ūs poenālis
strafschopgebied	ārea portāria
tussenstand	status, -ūs dīmidiī temporis
linker/rechter vleugelspeler	sinister/dexter ālārius
voorhoedespeler	oppūgnātor, -ōris
vrije verdediger	lūsor, -ōris līber
volleybal *(de sport)*	lūdus follis volātilis
– *(de bal zelf)*	follis, -is *m* volātilis
– spelen	folle volātilī lūdere
smashen	follem magnā vī prōpellere
wandel- en hardloopsport	cursūra
finish	calx, calcis *f*; crēta
hardloper/deelnemer	cursor, -ōris
honderd-meter-sprint	cursus, -ūs centum metrōrum
over de finish gaan	calcem/crētam attingere
parcours	curriculum
start	initium cursūs
waterskiën	per summās undās nartāre
– *subst*	per summās undās nartātiō, -ōnis *f*
waterski	narta aquātica
worstelen	luctārī
– *subst*	luctātiō, -ōnis *f*
worstelaar	luctātor, -ōris
worstelwedstrijd	certāmen, -minis *n* luctātiōnis
zeilen	vēlificāre
– *subst*	vēlificātiō, -ōnis *f*
achtersteven	puppis, -is *f*, *acc* -im, *abl* -ī
boeg/voorsteven	prōra
marszeil	supparum
mast	mālus
overstag gaan	scapham flectere
zeil	vēlum
zeilboot	scapha vēlifica
zwemmen	natāre
– *subst*	natātiō, -ōnis *f*
rug–	natātiō resupīna
crawl	natātiō prōna
borstslag	natātiō pectorālis
duik	praeceps saltus, -ūs
duiken *(van plank e.d.)*	praecipitem salīre
springplank	tabula dēsultōria
onder water duiken	ūrīninārī
duiker *(onder water)*	ūrīnātor, -ōris
vrije slag	natātiō, -ōnis *f* lībera
zwembad	piscīna; natābulum
zwemleraar	natandī īnstrūctor, -ōris
zwemwedstrijd	certāmen, -minis *n* natātōrium

ANDERE VRIJETIJDSACTIVITEITEN

aansteker	īgnitābulum
accordeon	harmonica īnflātilis
acrobaat	petauristārius
afstandsbediening	moderātōrium remōtum
audiocassette	phōnocasēta
avond	vesper, vesperī; vespera
‘s –s	vesperī
op zaterdagavond	diē Sāturnī vesperī
band *(muziekgroep)*	symphōnia; concentus, -ūs
band/tape	phōnotaeniola
–recorder	magnētophōnum
een –opname maken	phōnotaeniolam cōnficere; phōnotaeniolā imprimere
bariton	cantor, -ōris vōcis gravis; barytonista
bibliotheek	bibliothēca
biljart	lūdus tudiculāris
biljarten	globulōs eburneōs super mēnsam impellere
bioscoop	cīnēmatēum
–film	fābula/pellicula cīnēmatographica; imāginēs *f pl* moventēs
naar de – gaan	in cīnēmatēum īre
blijspel	cōmoedia
casino	āleātōrium
cassetterecorder *(audio)*	casētophōnum
CD	Compactus Discus
–-speler	discophōnium
cello	violoncellum
clown	scurra
club	sodālicium
cocaïne	cocaīnum
– snuiven	cocaīnum olfactāre
concert	concentus, -ūs
contrabas	contrābassum
damspel	latrunculōrum lūdus
dammen	latrunculīs lūdere
damsteen	latrunculus
dansen	saltāre
dans	saltātiō, -ōnis *f*
danser	saltātor, -ōris
danseres	saltātrīx, -īcis
decor *(toneel)*	apparātus, -ūs scaenicus
dichten	poēma, poēmatis *n* / carmen, -minis *n* facere
disco	discothēca
documentaire	documentārium
–film	pellicula documentāria
doedelzak	ūtriculārium
– spelen	ūtriculāriō lūdere
draaimolen	circumvectābulum
driewieler	trirota
drummen	tympanum pulsāre
drum	tympanum
drummer	tympanista
drumster	tympanistāria
DVD	Discus Varius Digitālis
feest: een – geven	convīvium dare/agitāre
film	pellicula; taeniola
–camera	māchinula cīnēmatographica
–projector	prōiectōrium cīnēmatographicum
bioscoop–	pellicula cīnēmatographica
griezel–	pellicula horrifera
een – gaan zien	pelliculam vīsere cīnēmatographicam
een – vertonen	pelliculam exhibēre (cīnēmatographicam)
fluit	tībia
foto	phōtographēma, -atis *n*; imāgō, -ginis *f* phōtografica
–graaf	phōtographus
–rolletje	taeniola phōtographica
–toestel	phōtomāchina; māchinula phōtographica
digitaal –toestel	phōtomāchina digitālis
gedicht	poēma, poēmatis *n*; carmen, carminis *n*
geweer	sclopētum
gitaar	cithara Hispānica
gokken	āleā lūdere
ver–	in āleā perdere
goochelen	praestīgiāre; magicās artēs exercēre
goochelarij	ars, artis *f* magica
goochelaar	magus
gymschoenen	calceī gymnicī
harp	nablium; harpa
– spelen	nabliō lūdere
heroïne	heroīnum
– spuiten	heroīnō ūtī
high zijn	ā medicāmentīs psȳchotropicīs inēbriāre
hobby	studium
joint	fistula tabācea cannabe permixta
journaal	tēlediārium
klarinet	tībia clārisona
– spelen	tībiā clārisonā canere
klus	opus, operis *n*; pēnsum
–jes doen	pēnsa facere
komedie	cōmoedia

koor	chorus
–dirigent	chorī magister, -trī
koorddanser	fūnambulus
lied	cantus, -ūs
lier	lyra
luidspreker	megaphōnium
magisch	magicus
marihuana	cannabis, -is *f*
– roken	fūmum cannabis sūgere
marionet	neuropastum
microfoon	microphōnum
monopoly *(spel)*	monopōlium
– spelen	monopōliō lūdere
motorboot	nāvicula automatāria
musical	mēlodrāmatium
muziek	modī mūsicī
–noot	nota mūsica
pop–	mūsica populāris
muzikant	mūsicus
nachtbraker	noctis avis, avis
neuken	futuere; dēbattuere *(geen perf)*
novelle	opusculum fābulōsum
ontspannen: zich –/relaxen	sē remittere
ontucht	stuprum
– plegen (met)	stuprum facere (cum)
opera	mēlodrāma, -atis *n*
– *(gebouw)*	theātrum mēlodrāmaticum
naar de - gaan	mēlodrāma vīsere
operette	mēlodrāmatium
orgel	organum mūsicum
– spelen	organō canere
pijp–	organum fistulīs īnstrūctum
orkest	symphōnia; concentus, -ūs
dans–	symphōniacī, -ōrum saltātiōnis
ouverture	exordium (mēlodrāmatis)
piano	clāvichordium
–klavier	clāviātūra
pianist(e)	clāvicen, -cinis *m/f*
picknick	cēnula subdiālis
gaan –en	excursiōnem ad cēnulam subdiālem sūmendam facere
–mand	pānārium
pijp *(voor tabak)*	fūmāriolum
plaat *(grammofoon–)*	orbis, -is *m* phōnograhicus
platen spelen/luisteren	orbēs phōnographicōs impellere/audīre
platenspeler	māchinula phōnographica
podium	scaena
het – opkomen	in scaenam prōdīre
poëzie	poēsis, -is *f*
polka	saltātiō, -ōnis *f* Bohēmica
de – dansen	Bohēmicē saltāre
pop	pūpa
praatprogramma	disputātiō, -ōnis radiophōnica
– *(televisie)*	spectāculum disputātīvum
pretpark	hortī, -ōrum pūblicī oblectāriī
projectiescherm	linteum lātē extentum
projector	prōiectōrium
puzzel	aenigma, -atis *n*
radio	radiophōnum
-uitzending	ēmmisiō, -ōnis *f* radiophōnica
naar de – luisteren	radiophōnum audīre
de – aanzetten	radiophōnum excitāre
de – uitzetten	radiophōnum impedīre
de – harder zetten	vim radiophōnī augēre
de – zachter zetten	vim radiophōnī remittere
de – speelt	radiophōnum ūrsupātur
receptie	salūtātiō, -ōnis *f* pūblica
een – geven	salūtātiōnem pūblicam facere
reclame	praecōnium
relaxen/zich ontspannen	sē remittere
roken *(tabak)*	fūmum sūgere
sigaret –	fūmum sigarellī sūgere
roker	fūmātor, -ōris
roman	opus, operis *n* fābulōsum
saxofoon	saxophōnum
schaken	lūdus scācōrum/scaccōrum; scācilūdium
loper	episcopus
paard	eques, equitis *m*
pion	pedes, peditis *m*
toren	turris, -is *f*, *acc* -im, *abl* -ī; rochus
rokeren	arrocāre
schaakbord	scācārium
schaakmat!	cavē rēgī!
schaakstuk	scācus
mat zetten	rēgem tenēre
schilder	pictor, -ōris
–ij	tabula picta
–ing op doek	pictūra in textilī
–kunst	pictūra
–skwast	pēnicillus
schilderen	pingere
script *(voor film)*	scrīptum scaenārium
sex: – hebben met iem.	facere cum aliquō/aliquā
ongeoorloofde – hebben (met)	struprum facere (cum)
sigaar	sigarum
sigaret	fistula; sigarellum

pakje –ten	capsella sigarellōrum
snaar	chorda
sopraan	supranista
speelkaart	chartula lūsōria
de –en couperen/schudden/delen	chartulās sēpōnere/miscēre/distribuere
aas	bīniō, -ōnis *f*
boer	pedisequus
gever	distribūtor, -ōris
harten	cor, cordis *n*
heer/koning	rēx, rēgis
joker	chartula fortūnāns
kaartspel	chartulārum (lūsōriārum) lūdus
kaartspelen	chartulīs (lūsōriīs) lūdere
klaveren	crux, crucis *f*
kleur	color, colōris *m*
ruiten	rūta
schoppen	pāla
slag (een, twee, drie, vier)	vicēs *f pl* (ūnae/singulae, bīnae, trīnae, quaternae)
troef	color praelātus
de troef spelen	(chartulās) ferīre *(geen perf)*
vrouw	rēgīna
speelgoed	lūdibrium
speelplaats	ārea lūsōria
spelen	lūdere
– *(muziekinstrument)*	canere + *abl*
een spel –	lūdum lūdere
met de bal –	pilā lūdere
schaak –	scācīs lūdere
de radio speelt	radiophōnum ūrsupātur
spelshow	spectāculum lūsōrium
statief	tripēs, tripedis *m*
stereosysteem	systēma, -atis *n* stereophōnicum
stoned	ēlixus
strand	lītus, lītoris *n*; acta
–stoel	sella lītōrālis/cubitōria
stripboek	libellus pictographicus
tabak	tabācum
talkshow	spectāculum disputātīvum
tape: *zie* band	
tekenen: (geometrische) figuren –	fōrmās (geōmetricās) dēscrībere
tekening: een – maken	(imāginem) dēlīneāre
tekenfilm	spectāculum animātum
televisie *(algemeen)*	tēlevīsiō, -ōnis *f*
– aanzetten	tēlevīsōrium excitāre
– afzetten	tēlevīsōrium impedīre/exstinguere
– kijken	tēlevīsiōnem spectāre; tēlespectāre
–journaal	tēlediurna, -ōrum
–kanaal	canālis, -is *m* tēlevīsificus
–kijker	tēlevīsor, -ōris
–kijkster	tēlespectātrīx, -īcis
–programma	programma, -atis *n* tēlevīsificum
–reclame	praecōnium tēlevīsificum
–scherm	quadrum tēlevīsificum
–serie	seriēs, seriēī *f* tēlevīsifica
–show	spectāculum tēlevīsificum
–station	statiō, -ōnis *f* tēlevīsifica
–toestel	tēlevīsōrium
–uitzending	ēmissiō, -ōnis *f* tēlevīsifica
beeldbuis	tubus tēlevīsificus
tenor	cantor, -ōris vōcis mediae
toegangsbewijs	tessera aditālis
toneelstuk	fābula theātrālis scaenica; lūdus scaenicus
toneel spelen	fābulam agere
de hoofdrol spelen	prīmās partēs agere
de rol van keizer spelen	imperātōrem agere
trampoline	dēsultōrium
treurspel	tragoedia
trombone	tuba ductilis
trompet	tuba
vakantie	fēriae, -ārum
verf	pigmentum; color, -ōris *m* amplificātrum
versterker	per lūsum latitāre et quaeritāre
verstoppertje: – spelen	taeniola magnētoscopica
videoband	casēta magnētoscopica
videocassette	audīre/ēvolvere casētam magnētoscopicam
een – afspelen	lūsus, -ūs magnētoscopicus
videogame	magnētoscopium; videoexceptōrium
videorecorder	fidiculae, -ārum; violīnum; violīna
viool	fidiculīs canere
– spelen	fidicen, -cinis
violist	clāvichordium ālifōrme
vleugel *(piano)*	tempus, -poris *n* līberum
vrij: –e tijd	nihil vacuī temporis habēre
geen tijd – hebben	saltātiō, -ōnis *f* in gȳrum
wals	saltāre in gȳrum
walsen	dēambulāre
wandeling: een – maken	fistula aquāria
waterpijp	fīnis, fīnis *m* hebdomadis
weekend	hebdomade exeunte; fīne hebdomadis
in het –	cultellus plicābilis
zakmes	canere; cantāre
zingen	cantum/canticum/carmen canere
een lied –	aestās, -ātis *f*
zomer	fēriae aestīvae *f pl*
–vakantie	aprīcārī
zonnebaden	

VI. HET MENSELIJK LICHAAM

1. De lerares vindt dat Katrien er ziek uitziet: ze vraagt wat haar scheelt

magistra	Catharīna, esne tū aegrōta?	Katrien, ben je ziek?
Catharīna	Ita, magistra.	Ja, juf.
magistra	Pallida es. Quid est tibi?	Je bent bleek. Wat is er met je?
Catharīna	Stomachus mihi dolet.	Ik heb buikpijn.
magistra	Doletne quicquam aliud?	Doet nog iets anders pijn?
Catharīna	Caput mihi dolet.	Ik heb hoofdpijn.
magistra	Habēsne febrim?	Heb je koorts?
Catharīna	Fortasse. Frōns et genae sunt calidae.	Misschien. Mijn voorhoofd en wangen zijn warm.
magistra	Vīse medicum quam prīmum.	Ga zo gauw mogelijk naar de dokter.
Catharīna	Grātiās tibi, magistra.	Dank u, juf.

2. De dokter wordt geroepen bij een ziek meisje

Caecilia	Salvē, medice. Mē male habeō hodiē.	Dag dokter. Ik voel me niet goed vandaag.
medicus	Salvē, Caecilia. Quid est?	Dag Cécile. Wat is er?
Caecilia	Mē male habeō. Ægrōta enim sum.	Ik voel me niet goed. Ik ben namelijk ziek.
medicus	Quid dolet? Habēsne dolōrem stomachī?	Wat doet er pijn? Heb je buikpijn?
Caecilia	Vae mihi, caput mihi dolet; stomachus dolet; faucēs dolent.	Arme ik, ik heb hoofdpijn; ik heb buikpijn; ik heb keelpijn.
medicus	Frōns vidētur calida. Febrim magnam habēs. Habēsne cibī appetentiam bonam?	Je voorhoofd lijkt warm. Je hebt hoge koorts. Heb je een goede eetlust?
Caecilia	Minimē. Ego nūllam omnīnō appetentiam habeō.	Helemaal niet. Ik heb totaal geen eetlust.
medicus	Potesne noctū dormīre?	Kun je 's nachts slapen?
Caecilia	Noctem pervigilābam.	Ik heb de hele nacht wakker gelegen.
medicus	Gravēdine labōrās. Ecce, medicīnam tibi habeō. Et necesse est tibi manēre in lectō duōs trēsve diēs.	Je hebt een verkoudheid. Kijk, ik heb een medicijn voor je. En je moet twee of drie dagen in bed blijven.
Caecilia	Num in scholam īre possum?	Kan ik wel naar school gaan?
medicus	Minimē vērō!	Beslist niet!
Caecilia	Ō, grātiās, medice; multās grātiās. Iam mē melius habeō.	O, dank u, dokter; dank u wel. Ik voel me al beter.

3. Een dokter komt bij een patient na een brand

medicus	Quid nōmen est tibi? Et quid tibi contigit?	*dokter*	Hoe heet u? En wat is u overkomen?
adulēscēns	Nōmen mihi est Dominicus. Fuit incendium in cēnāculō meō.	*jongeman*	Ik heet Dominique. Er was een brand in mijn appartement.
medicus	Incendiumne? Quōmodō effūgistī?		Een brand? Hoe bent u ontkomen?
adulēscēns	Flammae capillōs et faciem et bracchia cremābant. Deinde dē fenestrā in terram dēsiluī.		De vlammen brandden in m'n haren, gezicht en armen. Daarna ben ik uit het raam op de grond gesprongen.
medicus	Licet videam num ūlla ossa frēgeris. Genu dextrum et tālus dexter sunt tumidissima; fortasse crūs frēgistī.		Laat me kijken of u soms enkele botten hebt gebroken. De rechterknie en rechterenkel zijn erg opgezwollen; misschien hebt u uw been gebroken.
adulēscēns	Cēnseō mē etiam aliquās costās frēgisse. Latus dextrum valdē dolet.		Ik denk dat ik ook enkele ribben heb gebroken. Mijn rechterzij doet erg pijn.
medicus	Potesne pedem dextrum movēre?		Kunt u uw rechtervoet bewegen?

adulēscēns	Possum. Sed dextrō pede stāre nōn possum. Ego quidem nōn omnīnō cōnsurgere possum.	Ja. Maar ik kan niet staan op mijn rechtervoet. Ik kan eigenlijk helemaal niet opstaan.
medicus	Nōlī temptāre cōnsurgere! Crēdibile est tē aliqua ossa frēgisse.	Probeer niet op te staan! Het is denkbaar dat u enkele botten hebt gebroken.
adulēscēns	Quid faciam?	Wat moet ik doen?
medicus	Prīmum dabō tibi pilulam, quae dolōrem levābit. Deinde puerī meī tē in lectīcā domum meam gerent. Possum cūrāre tē melius ibi.	Eerst zal ik u een pil geven tegen de pijn. Daarna zullen mijn assistenten u op een brancard naar mijn huis dragen. Ik kan u daar beter behandelen.
adulēscēns	Tibi habeō magnam grātiam ob beneficium tuum.	Ik ben u zeer dankbaar voor uw goede diensten.

EXTRA WOORDEN EN UITDRUKKINGEN

Zie voor extra woorden over medische onderwerpen ook de woordenlijst bij het volgende hoofdstuk

aars	ānus
achterhoofd	occipitium
adamsappel	pōmum Adamī; nōdus gutturis
ader	vēna
alvleesklier	pancreas, -atis *n*
amandelen	tōnsillae, -ārum
arm	bracchium
baard	barba
baarmoeder	uterus
baby	īnfāns, -ntis
bakkebaarden	vibrissae, -ārum
been	crūs, crūris *n*
bekken *(heup)*	pelvis, pelvis *f*
bil	natis, natis *f*
blaas	vēsīca
blinde darm	appendix, -icis *f*
bloed	sanguis, -inis *m*;
– *(buiten het lichaam)*	cruor, -ōris *m*
–somloop	circulātiō, -ōnis *f* sanguinis
borst	pectus, pectoris *n*
– *(vrouwelijke)*	mamma; mamilla
bot	os, ossis *n*
bovenarm	lacertus
brancard	feretrum; lectīca
buik	venter, ventris *m*
darm	intestīnum
dijbeen	femur, -moris/-minis *n*
dikke darm	cōlon, cōlī *n*
duim	pollex, pollicis *m*
elleboog	cubitum; ulna
enkel	tālus
gal	bīlis, bīlis *f*, *abl* -ī *en* -e
gehemelte/verhemelte	palātum
gehoor	audītus, -ūs
gekruld	cirrātus, -a, -um; cincinnulus, -a, -um
-e haren hebben	cincinnulō capillō esse
genitaliën	genitālia, -ium
– *(vrouwelijke)*	muliebra, -ium
– *(mannelijke)*	virīlia, -ium
gewricht	artus, -ūs
gezicht	faciēs, faciēī *f*
–svermogen	vīsus, -ūs
haar *(één – of gezamenlijke)*	capillus; crīnis, crīnis *m*
hals	collum
hand	manus, -ūs *f*
–palm	palma
–wortelbeentje	carpus
hart	cor, cordis *n*
hersenen	cerebrum
heup	coxa; coxendix, -icis *f*
hiel	calx, calcis *f*
hoofd	caput, capitis *n*
–haar	capillī, -ōrum; coma; crīnis, crīnis *m (sg en pl)*; caesariēs, -ēī *f*
een – groter zijn	tōtō vertice suprā esse
ingewanden	vīscera, -um; īlia, īliōrum
kaak	māla; mandibula
onder–	maxilla
keel	faucēs, faucium *f pl*
een hese –	faucēs exasperātae
kies	dēns, -ntis *m* molāris
kin	mentum
–nebak	maxilla
knie	genu, -ūs *n*
–holte	poples, poplitis *m*
–schijf	patella
kraakbeen	cartilāgō, -ōnis *f*
kroes-/gekruld	crispus
kruin	vertex, verticis *m*
krul	cincinnulus
– *(natuurlijke)*	cirrus

–lebol	crispus
kuit	sūra
ledemaat	membrum
lever	iecur, iecoris *n*
lies	inguen, inguinis *n*
liezen	īlia, īliōrum
lip	labrum
boven–	labrum superius
onder–	labrum īnferius
long	pulmō, pulmōnis *m*
luchtpijp	artēria (aspera)
maag	stomachus; venter, -tris *m*
merg	medulla
middel	media pars, partis *f* corporis
middelvinger	digitus medius
de – opsteken	digitum impudīcum attollere
middenrif	praecordia, -ōrum
mond	ōs, -ōris *n*
nagel	unguis, unguis *m*
–s knippen	unguēs resecāre
navel	umbilīcus
nek	cervīx, cervīcis *f*
neus	nāsus
–gaten	nārēs, -ium *f pl*
nieren	rēnēs, -um/-ium *m pl*
oksel	āla; axilla
onderbuik	alvus *f*
oog	oculus
–bal	orbis, -is *m* oculī
–lid	palpebra
–lid *(boven)*	cilium
oor	auris, auris *f*
–lelletje	auriculum; lanna
orgaan	vīscus, vīsceris *n*
pees	tendō, tendōnis *m*
penis	pēnis, pēnis *m*
plassen	mingere
pil	pilula
pink	digitus minimus
poepen	cacāre
pols	carpus
de mouwen reikend tot aan de –en	manicae prōlixae ūsque prīmōrēs manūs
–slag	vēnārum pulsus, -ūs
pupil	pupilla
reuk	odōrātus, -ūs
rib	costa
ringvinger	digitus ānulāris
rug	tergum
in de –	ā tergō
achter de –	post tergum

ruggengraat	spīna dorsī
ruiken *(iets)*	olfacere
– naar	obolēre + *acc*
schaamhaar	pūbēs, pūbis *f*
schedel	calva; calvāria
scheenbeen	tībia
schoot	gremium
schouder	(h)umerus
–blad	scapula
slaap *(hoofd)*	tempus, temporis *n*
slagader	artēria
slijm	mūcus
slokdarm	gula
smaak *(het smaken)*	gūstātus, -ūs
– *(van iets)*	sapor, sapōris *m*
snor	subium
speeksel	salīva
spier	mūsculus
spreekkamer *(dokter)*	medicīna
spugen	spūtāre
spuug	spūtum
strot	gula
tand	dēns, dentis *m*
–vlees	gingīva
snij–en	dentēs prīmōrēs *m pl*
tastzin	tāctus, -ūs
teelbal	testiculus
teen	digitus (pedis)
–nagel	unguis, -is *m* pedis
grote –	pollex, -licis *m* (pedis)
tepel	papilla
testikel	testiculus
tong	lingua
traan	lacrima
vagina	vāgīna
verband	ligāmen, -minis *n*
verhemelte/gehemelte	palātum
verkoudheid	pītuīta; gravēdō, -dinis *f*
vinger	digitus
–kootje	articulus digitī
–top	digitus extrēmus
vlees	carō, carnis *f*
voet	pēs, pedis *m*
–zool	solum; planta
voorhoofd	frōns, frontis *f*
vuist	pūgnus
wang	gena
wenkbrauw	supercilium
wervel	vertebra
wijsvinger	index, indicis *m/f*
wimpers	palpebrae, -ārum
zij	latus, lateris *n*
zweet	sūdor, sūdōris *m*

VII. GEZONDHEID

1. Een trainer ondervraagt een jonge sportvrouw

exercitātor	Claudia, vīsne fierī āthlēta?	Claudia, wil je een sportvrouw worden?
Claudia	Ita. Ego cottīdiē mē exerceō.	Ja, ik train dagelijks.
exercitātor	Quid facis?	Wat doe je?
Claudia	Ego cottīdiē tolūtim cursitō.	Ik jog elke dag.
exercitātor	Euge! Quam longē tolūtim cursitās?	Goed zo! Hoe ver jog je?
Claudia	Duo mīlia passuum tolūtim cursitō.	Ik jog drie kilometer.
exercitātor	Quid aliud facis?	Wat doe je nog meer?
Claudia	Sī tempus mihi est, lībrāmenta tollō.	Als ik tijd heb, doe ik aan gewichtheffen.
exercitātor	Euge! Quid aliud facis?	Goed zo! Wat doe je verder?
Claudia	Ego natō in piscīnā nostrā.	Ik zwem in ons zwembad.
exercitātor	Sī tu haec assiduē faciēs, tū quidem fīēs āthlēta summa.	Als je dit regelmatig doet, zul je zeker een topsportster worden.

2. Een trainer bekommert zich om een gewonde atleet

exercitātor	Frēderīce, quid tibi est?	Frits, wat is er met je?
Frēderīcus	Ego mihi nocuī in gymnasiō.	Ik ben gewond geraakt in de sportschool.
exercitātor	Quid accidit? Videō contūsiōnēs in crūribus.	Wat is er gebeurd? Ik zie kneuzingen in je benen.
Frēderīcus	Ego et amīcus currēbāmus; ego cāsū cecidī et mē contudī.	Mijn vriend en ik waren aan het hardlopen; ik ben per ongeluk gevallen en heb een kneuzing opgelopen.
exercitātor	Habēsne dolōrem ingentem?	Heb je erge pijn?
Frēderīcus	Sānē! Ecce genu sinistrum tumēscit.	Nou en of! Kijk, mijn linkerknie zwelt op.
exercitātor	Videō genu esse tumidissimum.	Ik zie dat je knie erg is opgezwollen.
Frēderīcus	Quid faciam?	Wat moet ik doen?
exercitātor	Prīmum omnium fovē illud genu in aquā frīgidā bis in diē.	Allereerst koel die knie in koud water tweemaal per dag.
Frēderīcus	Id hodiē ter iam fōvī, sed nihil prōdest.	Dat heb ik vandaag al drie keer gedaan, maar het haalt niets uit.
exercitātor	Potesne ambulāre?	Kun je lopen?
Frēderīcus	Ægrē. Cum ambulāre temptō, genu vehementer dolet. Quid faciam nesciō.	Met moeite. Wanneer ik probeer te lopen, doet mijn knie vreselijk zeer. Ik weet niet wat ik moet doen.
exercitātor	Cum prīmum fierī potest, ī in valētūdinārium. Nōn possum id cūrāre hīc. Medicus genu sānābit.	Ga zo gauw mogelijk naar het ziekenhuis. Ik kan dat hier niet behandelen. Een dokter zal je knie weer beter maken.

3. Moeder controleert de gezondheid van haar dochter

māter	Amanda, quid est tibi? Nōn salva vidēris. Oculī rubent et vidēris febrīcitāre.	Wat is er met je, Amanda? Je ziet er niet goed uit. Je ogen zijn rood en je lijkt koorts te hebben.
Amanda	Videor labōrāre gravēdine. Faucēs meae sunt raucae et ego continuō algeō et cōnstanter tussiō.	Ik denk dat ik verkouden ben. Mijn keel is hees, ik heb het al-maar koud en ik hoest doorlopend .
māter	Mīrum est, nam valētūdine bonā ūteris.	Dat is vreemd, want je hebt een goede gezondheid.
Amanda	Vēra dīcis, māter. Valētūdinem semper cūrāvī. Assiduē mē exerceō.	Je hebt gelijk, moeder. Ik heb altijd mijn gezondheid goed in de gaten gehouden. Ik train regelmatig.
māter	Id sciō. Tū es corporis habitūs excellentis. Fortasse tū hanc gravēdinem contraxistī apud scholam.	Dat weet ik. Je hebt een uitstekende conditie. Misschien heb je deze verkoudheid op school opgelopen.
Amanda	Id fierī potest, mamma. Plēraeque ex amīcīs meīs gravēdine labōrant.	Dat zou kunnen, mamma. De meesten van mijn vriendinnen zijn verkouden.
māter	Teneō. Fortasse aliquis puer, gravēdine labōrāns, tē bāsiāvit.	Ik snap het. Misschien heeft een of andere jongen die verkouden is, je gezoend.
Amanda	Rēs omnīnō nōn ita est. Ego iam tussiēbam antequam mē bāsiāvit!	Helemaal niet waar. Ik was al aan het hoesten, vóórdat hij me zoende!

EXTRA WOORDEN EN UITDRUKKINGEN

Voor extra woorden over medische onderwerpen zie ook de woordenlijst bij het vorige hoofdstuk

aanvallen *(ziekten)*	occupāre
aanval	impetus, -ūs; accessiō, -ōnis *f*
acne	acnē, -ēs *(Griekse gen) f*
acupunctuur	acūpūnctūra
acuut	acūtus
adem	anima; spīritus, -ūs
slechte –	foetor, -ōris *m*
ademen	spīrāre
in–	īnspīrāre; animam/spīritum dūcere
uit–	exspīrāre; animam/spīritum ēmittere
adrenaline	adrēnālīnum
de – giert door het lijf	adrēnālīnum fluit
afkerig van	inimīcus + *dat*
afkoelen *intr*	refrīgerārī
arts/dokter	medicus
artritis	arthrītis, -idis *f*
aspirine	aspīrīnum
astma	asthma, -atis *n*
bed	lectus
het – houden	lectō tenērī
uit – opstaan	ē lectō surgere
–legerig	valētūdinārius
begrafenis	fūnus, fūneris *n*
naar een – gaan	in fūnus venīre
behandelen	cūrāre
behandelbaar	sānābilis, -e
behandeling	cūrātiō, -ōnis *f*; cūra
bejaardentehuis	gerontocomīum
beroerte	apoplēxia cerebrī
beter: – worden	convalēscere; sānēscere
zich iets – voelen	meliusculum esse
bierbuik	venter, -tris *m* obēsus/prōiectus
een – hebben	ventre prōiectō esse
bijziend	myōps, myōpis
–heid	myōpia
blauwe plek	līvor, līvōris *m*
blind	caecus
–heid	caecitās, -ātis *f*
blindedarmontsteking	appendicītis, -idis *f*
bloeddoorlopen: zijn ogen zijn –	oculī eius sanguine suffūsī sunt
bloeddruk	pressiō, -ōnis *f* sanguinis
hoge –	hypertōnia
lage –	hypotōnia
bochel	gibber, gibberis *m*
bof *(ziekte)*	parōtītis, -idis *f*
bont en blauw	līvidus
bril	perspicilla, -ōrum; oculāria, -ōrum
een – dragen	perspicillīs ūtī
breuk	frāctūra
buikpijn: – hebben	stomachō labōrāre
buil/bult	tūberculum
bukken	sē inclīnāre
bypass	circuitus, -ūs
capsule	capsula
carcinoom	carcinōma, -atis *n*
chirurg	chīrurgus
chirurgie	chīrurgia
chronisch	longus; diūturnus
conditie	status, -ūs
fysieke –	corporis habitus, -ūs; fōrma
in een goede/slechte – zijn	bonī/malī habitūs esse; in bonō/malō habitū esse
dement	dēmēns, -ntis
depressie	contractiō, -ōnis *f* (animī); abiectiō, -ōnis *f* animī
dermatoloog	dermatologus
diarree	alvus *f* fūsa/cita
dieet	vīctūs ratiō, -ōnis *f*
op – zijn	vīctūs ratiōnem observāre
dik	obēsus ↔ gracilis, -e
dokter/arts	medicus
dood *subst*	mors, mortis *f*
–skist	capulus; arca
doof	surdus
dosis	portiō, -ōnis *f*
kleine –	portiuncula
drug	medicāmentum psȳchotropicum
duizelig	vertīginōsus
–heid	vertīgō, -ginis *f*
dutje	somnus brevis
eetlust	cibī appetentia/appetītiō, -ōnis *f*
gebrek aan –	inedia
iems. – bevorderen	alcī (cibī) appetentiam excitāre/facere
epilepsie	morbus comitiālis
erger: – maken	exasperāre
– worden	ingravēscere; in dēterius inclīnārī
flauwvallen	collābī
gapen	ōscitāre; hiāre
gebocheld	gibber, -ra, -rum
gekerm	ēiulātiō, -ōnis *f*
gelaatskleur	color, colōris

bruine –	color adustus
een gezonde – hebben	colōrātum esse
gespierd	mūsculōsus
gewichtheffen	lībrāmenta, -ōrum tollere
gewrichtsband	ligāmen, -minis *n*
gezet/mollig	corpulentus
gezond	sānus; salvus; validus (↔ imbēcillus)
– en wel	salvus et validus
gezondheid *(goed of slecht)*	valētūdō, -dinis *f*
goede –	prospera valētūdō
slechte –	adversa/īnfirma/ gravis valētūdō
een goede – genieten	valētūdine prosperā ūtī
zorg goed voor je –	cūrā dīligenter valētūdinem tuam
gezwollen	tumidus
graf	sepulcrum
gymnastiek	ars, artis *f* gymnastica
–leraar	exercitātor, -ōris; exercitātrīx, īcis
gymnastisch	gymnasticus
hart: –aanval	impetus, -ūs cardiacus
–falen/–kwaal	dēfectiō, -ōnis *f* cardiaca
–stilstand	īnstitiō, -ōnis *f* cardiaca
–transplantatie	cordis trānsplantātiō, -ōnis *f*
–zeer	cūra; cordolium
hees/schor	raucus
helpen	iuvāre; succurrere *(+ dat)*
hernia	hernia
herstellen	recipere suam bonam valētūdinem
– van een zware ziekte	ē gravī morbō recreārī
hoesten	tussīre
hoest	tussis, -is *f*, *acc* -im, *abl* -ī
hoestbonbon	pastillus tussiculāris
hormoon	hormōnum
huid	cutis, cutis *f*
bleke/droge/zachte/harde/ gerimpelde/gebruinde –	cutis pallida/ārida/mollis/ dūra/rūgōsa/adusta
hulp	auxilium
–eloos	inops, inopis
–eloosheid	inopia
hygiëne	hygiēniē, -ēs *(Griekse gen) f*; munditia
hygiënisch	hygiēnicus
– te werk gaan	hygiēniēn exercēre
indigestie	crūditās, -ātis *f*
inenten	vaccīnāre
inenting	vaccīnātiō, -ōnis *f*
inslapen: laten –	in somnum collocāre
jeuken	prūrīre
joggen	tolūtim cursitāre

kaal	calvus
–heid	calvitium
kanker	cancer, cancrī *m*
hij heeft –	ille cancrō afficitur/ labōrat
keel	faucēs, -ium *f pl*
kermen	ululāre
kiespijn	dolor, dolōris *m* dentium
kleintje *(klein mens, dwerg)*	breviculus; pūmiliō, -ōnis
kneuzen	contundere
kneuzing	contūsiō, -ōnis *f*
kompres: warme –en geven	fovēre
koorts	febris, -is *f*, *acc* -im, *abl* -ī
– hebben	febrīcitāre
de – zakt	febris conquiēscit
hoge –	febris magna/ardēns
lichte –/verhoging	febrīcula
voortdurende –	febris continua
kortademigheid	anhēlātiō, -ōnis *f*
koud	frīgidus
erg –	perfrīgidus
– worden	frīgēscere
het – hebben	algēre
ik heb –e handen en voeten	manūs pedēsque frīgent
krachtpatser	mūsculīs nimis cōnstrictus
kramp	convulsiō, -ōnis *f*; spasmus
spier– hebben	ā mūsculī spasmō labōrāre
kunstgebit	prothesis, -is *f* dentālis
kwaal	malum
laxeermiddel	medicāmentum laxātīvum
lenig	agilis, -e
lens	lēns, -ntis *f* optica
leukemie	leukaemia
levensverzekering	prō vītā cautiō, -ōnis *f* vītae assēcūrātiō, -ōnis *f*
lijden aan	afficī + *abl*; labōrāre ab/ex *of alleen* + *abl*
–d aan	oppressus + *abl*
lijk	corpus, -poris *n* mortuum/ mortuī
– *(in ontbinding)*	cadāver, -ris *n*
longontsteking	pneumōnia
loopneus	distillātiōnēs, -um *f pl*
mager	macilentus
malaria	malāria
mazelen	morbillī, -ōrum
medicijn	medicāmentum; medicāmen, -minis *n*
middel	remedium
middenrif	praecordia, -ōrum
migraine	hēmicrānia
– hebben	ab hēmicrāniā dolēre

mollig/gezet	corpulentus
mondspoeling	collūtōrium
nachtmerrie: een – hebben	somnium turbulentum patī
natuurlijk *adv*	secundum nātūram
– *(ongekunsteld)*	incompositus; simplex, simplicis
nerveus	intentus; trepidus
nierstenen	calculī, -ōrum rēnālēs
niezen	sternuere
nies	sternūmentum
o-benen: met –	valgus
ontlasten: zich –	ventrem exonerāre
ontsteking	īnflammātiō, -ōnis *f*
oor–	parōtis, parōtidis *f*
pees–	tendovāgīnītis, -idis *f*
oogarts	medicus oculārius; ophthalmologus; ophthalmicus
opereren	secāre; manum adhibēre
een chirurg heeft haar geopereerd	chīrurgus eam secuit
operatie	sectiō, -ōnis *f*
oprichten: zich –	sē atollere (↔ sē summittere)
opticien	faber, fabrī opticus
opzwellen	tumēscere
opgezwollen	tumidus
opgezwollen zijn	turgēre
overgeven *(braken)*	vomere
pacemaker	impulsōrium cardiacum
patient	aeger, aegrī
pijn	dolor, dolōris *m*
hevige –	dolor vehemēns/ingēns
– doen	dolēre
ik heb – over mijn hele lijf	tōtus (-a) doleō
mijn rug/spier doet –	tergum/mūsculus mihi dolet
pil	pilula
pincet	volsella
pokken	variolae, -ārum
inenting tegen –	variolārum vaccīnātiō, -ōnis *f*
polsslag	vēnārum pulsus, -ūs
iems. - voelen	vēnās/vēnārum pulsum alicuius temptāre
snelle/lage –	vēnārum pulsus vegetior/languidior
praktijk: medische –	medicīna
– uitoefenen	medicīnam exercēre
psychiater	psȳchiāter, -trī
psychisch	psȳchicus
psycholoog	psȳchologicus
psychopaat	psȳchopathicus
puist	pustula
recept *(dokters-)*	praeceptum medicum
rillen	tremere
rilling	tremor, tremōris *m*; membrōrum quassātiō, -ōnis *f*
rimpel	rūga
gerimpeld	rūgōsus
rolstoel	sella rotālis
ruiken: iets –	olfacere aliquid
scheel	strabus
scheet	flātus, -ūs
schelen: wat scheelt je?	quid est tibi?
schor/hees	raucus
sit-ups: – maken	identidem residēre
slaap	somnus
in – vallen	obdormīscere
diepe –	sopor, sopōris *m*
–wandelen	dormientem ambulāre
slank	gracilis, -e (↔ obēsus)
slapen (vast)	(artē) dormīre
slaperig	somniculōsus
slecht: alcohol is – voor je	alcohol est aliēnum tibi
snurken	stertere
spier	mūsculus
–distrofie	distrophia mūsculāris
–kramp	mūsculī spasmus
een – verrekken	mūsculum distorquēre
gespierd	mūsculōsus
spijsvertering	concoctiō, -ōnis *f*
sporter	āthlēta *m/f*
sportief	āthlēticus
sportschool	gymnasium
springen	salīre
naar beneden –	dēsilīre
touwtje –	ad fūnem salīre
staar	cataracta oculāris
groene –	glaucōma, -atis *n*
suikerziekte	diabētēs, -tis *m* mellītus
symptoom	nota; sīgnum
tablet	pastillus
tand	dēns, dentis *m*
–arts	medicus dentārius
–enborstel	pēniculus dentārius
–pasta	pasta dentāria
teint: *zie* gelaatskleur	
therapeut	therapeuta *m*
	therapeutria *f*
therapie	therapīa; cūrātiō, -ōnis *f* therapeutica
fysio–	physiotherapīa; medicātiō, -ōnis *f* physica
bestralings–	cūrātiō, -ōnis *f* radiālis
massage–	iātralipticē, -ēs *(Griekse gen) f*

thermometer	thermometrum
toepassen *(geneesmiddel)*	adhibēre
trainen	sē exercēre/exercitāre
iem. –	alqm exercēre/exercitāre
trainer	excitātor, -ōris
training	exercitātiō, -ōnis *f*
tuberculose	phithis, phithis *f*
tumor	tumor, tumōris *m*
vaccin	vaccīnum
verband	fascia; ligāmen, -minis *n*; ligāmentum
verbinden	ligāre
verhoging *(lichte koorts)*	febrīcula
verkoudheid	gravēdō, -dinis *f*; pituīta
kou vatten	gravēdinem contrahere; gravēdine afflīgī
een – hebben	gravēdine labōrāre
vatbaar voor –	alsiōsus
verlichten	relevāre
vermoeidheid	fatīgātiō, -ōnis *f*
veroorzaken *(pijn, zwelling e.d.)*	movēre
verpleegster	nosocoma
verpleger	nosocomus
verstopping: een – hebben	alvum suppressam habēre
verstuiken	luxāre
verstuiking	luxātūra
verteren	concoquere
verziend	biōps, biōpis
–heid	biōpia
virus	vīrus, vīrī *n*
het – verspreidt zich	vīrus percrēb(r)ēscit
vitamine	vītāmīnum
voeding	alimentum
gezonde –	alimentum salūbre
warm: zich – aankleden	sē bene operīre
waterpokken	varicellae, -ārum
– hebben	varicelllīs labōrāre
inenting tegen –	varicellārum vaccīnātiō, -ōnis *f*
wind	flātus, -ūs; pēditum
een – laten	pēdere
zalf	linīmentum
zeer: mijn rug doet –	tergum mihi dolet
zenuw	nervus
ziek: – worden	morbum/adversam valētūdinem contrahere; in morbum incidere
–enhuis	valētūdinārium; nosocomīum
–jes	male validus (-a)
ziekte	morbus
–n	mala, -ōrum
–kiem	germen, germinis *n*
–nkostenverzekering	assēcūrātiō, -ōnis *f* valētūdināria
ernstige –	gravis valētūdō, -dinis *f*
zweertje	fūrunculus
zweet	sūdor, sūdōris *m*
in – uitbreken	īnsūdāre
zwelling	tumor, tumōris *m*
de – wordt minder	tumor sē remittit
zweten	sūdāre

VIII. ETEN EN DRINKEN

1. Een serveerster neemt de bestelling op van een klant

ministra	Salvē, bone vir. Possumne tibi ministrāre?	Dag meneer. Kan ik u bedienen?
cliēns	Etiam.	Ja.
ministra	Vīsne sūmere ientāculum an prandium?	Wilt u ontbijten of lunchen?
cliēns	Quīn bene māne est. Itaque ientāculum sūmam, quaesō.	Wel, het is vroeg in de morgen. Ik zal dus een ontbijt nemen, alstublieft.
ministra	Vīsne ōva frīcta an ōva mixta an ōva dūra an apala?	Wilt u gebakken eieren, roerei, hard gekookte eieren of zachte?
cliēns	Volō habēre laganum ex ōvīs.	Ik wil een omelet hebben.
ministra	Vīsne lardum cum laganō?	Wilt u spek bij uw omelet?
cliēns	Etiam, at tantummodo pauca segmenta.	Ja, maar alleen een paar plakjes.
ministra	Vīsne pānem tostum an pāniculōs?	Wilt u toast of broodjes?
cliēns	Affer ad mē aliquid pānis tostī.	Breng me wat toast.
ministra	Et quid vīs pōtāre? Caffeam?	En wat wilt u drinken? Koffie?
cliēns	Ita, pōcillum caffeae cum cremō. Et properā! Fame morior.	Ja, een kopje koffie met room. En schiet op. Ik sterf van de honger.
ministra	Ientāculum tuum mox hīc erit.	Uw ontbijt komt er gauw aan.

2. Een kelner neemt de bestelling op voor het diner

minister	Salvē. Possumne tibi nunc servīre, bone vir?	Goededag. Kan ik uw bestelling al opnemen, meneer?
Philippus	Sānē potes.	Graag ja.
minister	Quid in cēnā sūmēs?	Wat neemt u bij het diner?
Philippus	Būbulam assam velim, quaesō.	Ik wil graag rosbief, alstublieft.
minister	Utrum sēmicoctam an percoctam?	Medium of doorgebakken?
Philippus	Percoctam, quaesō. Et pōma terrestria frīcta.	Doorgebakken, graag. En patates frites.
minister	Vīsne iūs an acētāria?	Wilt u soep of een salade?
Philippus	Quod iūs habēs hodiē?	Wat voor soep hebt u vandaag?
minister	Iūs collȳricum suāve ex būbulā.	Heerlijke vermicellisoep van runderbouillon.
Philippus	Accipiam acētāria.	Ik neem de salade.
minister	Vīsne pōcillum caffeae an pōcillum theae?	Wilt u een kopje koffie of een kopje thee?
Philippus	Neutrum vērō. Praeferō vīnum.	Geen van beide eigenlijk. Ik heb liever wijn.
minister	Utrum vīnum album an ātrum?	Witte of rode wijn?
Philippus	Accipiam vīnum ātrum. Praeferō vīnum austērum vīnō dulcī.	Ik neem rode wijn. Ik heb liever een droge wijn dan een zoete.
minister	Vīsne bellāria?	Wilt u een dessert?
Philippus	Estne in prōmptū placenta ex socolātā?	Hebt u ook chocoladetaart in huis?
minister	Sānē quidem. Vīsne aliquid amplius?	Maar natuurlijk. Wilt u verder nog iets?
Philippus	Nihil amplius, grātiās.	Verder niets, dank u.
minister	Appōnam cibum quam prīmum.	Ik zal de bestelling zo gauw mogelijk serveren.

3. We gaan boodschappen doen

māter	Alexī, nōbīs obsōnandum est hodiē māne. Esne prōmpta?	Alice, we moeten vanochtend boodschappen doen. Ben je klaar?
Alexis	Bene, mamma. Dīc mihi quid velīs, et ego omnia in hāc tabellā dēnotābō.	Zeker, mamma. Zeg me wat je wilt, en ik schrijf alles op dit briefje.
māter	Prīmum omnium, ad laniēnam ībimus.	Allereerst zullen we naar de slager gaan.
Alexis	Quibus carnibus egēmus?	Wat voor vlees hebben we nodig?
māter	Velim emere offās porcīnās et būbulam assam, et fortasse aliquot hillās calentēs.	Ik wil graag varkensschnitzels, rosbief en misschien enkele hot dogs hebben.
Alexis	Aliquid amplius?	Verder nog iets?

māter	Nihil amplius apud laniēnam. Carō hodiē tam pretiōsa est! Deinde ībimus in forum holitōrium	Verder niets bij de slager. Het vlees is tegenwoordig zo duur! Daarna gaan we naar de groentemarkt.
Alexis	Quae holera vīs emere ibi?	Welke groenten wil je daar kopen?
māter	Lactūcam, cucumerēs, carōtās, brassicam. Adhūc habeō satis aliōrum holerum.	Kropsla, komkommers, wortelen en kool. Ik heb nog genoeg andere groente.
Alexis	Vīsne īre etiam in forum piscārium?	Wil je ook naar de vismarkt gaan?
māter	Tantummodo sī passer recēns est vēnālis hodiē.	Alleen als er vandaag verse bot te koop is.
Alexis	Egēmus aliquō dē pistrīnā?	Hebben we iets nodig van de bakker?
māter	Ita, tribus pānibus et decem pāniculīs atque aliquot crūstulīs.	Ja, drie broden, tien broodjes en wat koekjes.
Alexis	Cūr tot obsōnia nōbīs emenda sunt?	Waarom moeten we zoveel boodschappen doen?
māter	Pater patruum suum et amitam et eōrum līberōs ad cēnam vocāvit. Spērō eōs canem suum nōn allātūrōs.	Vader heeft zijn oom en tante en hun kinderen voor het eten uitgenodigd. Ik hoop dat ze hun hond niet meebrengen.
Alexis	Sīc ego ipsa spērō.	Dat hoop ik ook.

EXTRA WOORDEN EN UITDRUKKINGEN

aalbes	rībēs, -bis *n* rubrum
aangeven *(aan tafel)*	porrigere
geef het brood eens aan!	porrige pānem, quaesō!
aardappel	pōmum terrestre
–chips	lāminae, -ārum pōmōrum terrestrium
–puree	pulticula ex pōmīs terrestribus/ex solānīs
gebakken –en	pōma terrestria in furnō cocta
aardbei	frāgum
abrikoos	armeniacum
afpellen: iets –	resecāre cutem alcis reī
alcohol	alcohol, -lis *n*
–isch	alcoholicus
amandel	amygdalum
ananas	pīnea (Americāna); mālum pīneum
appel	mālum
artisjok	cinara
asperge	asparāgus
aubergine	mēlongena
azijn	acētum
–fles	acētābulum
bakken	coquere (in furnō); torrēre
bakker	pistor, pistōris; pistrīx, -īcis *f*; pānifex, -icis; pānifica
–ij	pistrīna
bakpapier	charta cērāta
banaan	ariēna; banāna
banketbakker	cuppēdinārius
barbecue	crāticula
op de – grillen	in crāticulā/super crāticulam assāre
bes	bacca
beschuit	biscoctus
biefstuk	frustum būbulae
bier	cervīsia
– brouwen	cervīsiam coquere
bieslook	porrum sectīvum
biet	bēta
blender	māchina concīsōria
bloemkool	brassica cauliflōra/ Pompēiāna
boon	faba
bruine –	phasēlus *m/f*
bord *(om van te eten)*	catīnus; patina
borrel/drank	pōtiō, pōtiōnis *f*; pōtulentum
bosbes	vaccīnium
boter	būtȳrum
– smeren op	būtȳrum adhibēre ad/+ *dat*
braden	frīgere
brandewijn	vīnī spīritus, -ūs
brood	pānis, pānis *m*
–rooster	tostōrium
volkoren–	autopȳrus
wit–	pānis, pānis *m* candidus
broodje	pāniculus
– ham	pastillum pernā fartum
belegd –	pastillum fartum
cacao	cōcoa
cakeje/muffin	scrib(i)līta
café	thermopōlium; taberna pōtōria; oecus pōtōrius
champagne	vīnum Campān(ic)um

champignon	fungus
cheesecake	savillum
chocolade	socolāta
–hagelslag	grāna, -ōrum socolātea
–melk	pōtus, -ūs socolātae
–pudding	erneum socolāteum
–vla	cremum socolāteum
reep –	tabella socolātae
cider	vīnum mālīnum
citroen	citreum
cocktail	propoma, -atis *n*; cinnus
deegroller	fistula
delicatessen	cuppēdia, -ōrum
dessert	bellāria, -ōrum; secunda mēnsa
dienblad	ferculum
diepvries-	congelātus
–maaltijd	cēna congelāta
–producten	cibī congelātī
diner	cēna
dineren	cēnāre
doorbakken *(vlees)*	percoctus
drank/borrel	pōtiō, pōtiōnis *f*; pōtulentum
sterke –	tēmētum
dressing/saus (blauwe-kaas-/ Franse/Italiaanse/ Russische/Thousand Island/Caesar-)	embamma, -atis *n* (cāseī caeruleī/Gallicum/ Italicum/Russicum/ Mīlle Īnsulārum/ Caesariānum)
drinken	pōtāre
drop (zoute)	liquirītia (salsa)
druif/druiventros	ūva
eend *(om te eten)*	anatīna
ei	ōvum
–erdooier	vitellus
–erschaal	putāmen, -minis *n*
–wit	(ōvī) album
hard –	ōvum dūrum
roer–	ōvum (per)mixtum
zacht –	ōvum apalum
erwt	pīsum
–ensoep	iūs, iūris *n* ex pīsīs
eten	(com)edere
wat hebben we vanavond te –?	quid in cēnā habēmus?
fles	lagoena
fooi	corrolārium; stips, stipis *f*
framboos	mōrum Īdaeum
frituren	frīgere
fruit	pōma, -ōrum
gang *(v.e. diner)*	ferculum
gebak	crūstum
gebraad	assum
– hebben voor het diner	assum in cēnā habēre
gehaktbal	globulus carneus
gekookt	ēlixus
gepaneerd	coriō (tostō) circumdatus
glas	hyalus
bier–	hyalus cervīsārius
wijn–	hyalus vīnārius
graanproducten	cereālia, -ium
granaatappel	mālum grānātum
grapefruit	mālum paradīsī
gril	crāticula
grillen	torrēre; in crāticulā/ super crāticulam assāre
groente	(h)olus, (h)oleris *n*
ham	perna
gerookte –	perna fūmōsa
hamburger	būbula concīsa
hap (brood)	bucca (pānis)
–je	gūstulum
haring	harengus
hazelnoot	avellāna
honger	famēs, famis *f*
honing	mel, mellis *n*
hors d'oeuvre	prōmulsis, -idis *f*
hot dog	hilla calēns
jam (bessen-)	condītūra (baccārum)
jenever	vīnum iūniperum
joghurt	oxygala
jus	iūs, iūris *n*
–kom	vāsculum iūris
jus d'orange	aurantium sūcus
kaas	cāseus
kalfsvlees (gebraden)	vitulīna (assa)
kan	urceus; hirnea
kaneel	cinna(mō)mum
karbonade	(carō) carbōnāta
kauwgom	cummis, -is *f* masticābilis
kaviaar	accipēnseris ōva, -ōrum
kelner	minister, -trī
kerrie	carium
kers	cerasum
ketchup	ketsupum
keuken	culīna
–machine	māchina coquīnāria
–mes	culter, -trī coquīnāris
kip *(om te eten)*	pullus gallīnāceus
kloppen *(eiwit, slagroom)*	coagitāre; battuere
knoedel	offa; globulus
knoflook	ālium
koek	placenta
–je	crūstulum
koffie	pōtiō, -ōnis *f* arabica; caffea
cappuccino –	caffea capucīna
espresso –	caffea expressa
–kop	pōcillum caffeārium
–pauze	pausa caffeāria
–pot	hirnula caffeāria

–stel	synthesis, -is *f* caffeāria
–zetapparaat	māchina caffeāria
koken	coquere
komkommer	cucumis, -meris *m*
kool	brassica; crambē, -ēs *(Griekse gen) f*
kop koffie/thee	pōcillum caffeae/theae
korst	corium
krab	squilla
krakeling *(zoute)*/pretzel	lixula; pretiola (mollis)
kreeft	astacus; lōcusta
krent	ūva Corinthia
kruiden *(van kruiden voorzien)*	condīre
kruimel	mīca
brood–	mīca pānis
kuip	cūpa
kurkentrekker	extrāculum
lamsvlees	agnīna
lemmet	lāmina
lepel	cochlear, -āris *n*
licht verteerbaar	lēnis, -e
limonade	līmonāta
linze	lēns, -ntis *f*
lucifer	rāmentum flammiferum
lunch	prandium
lunchen	prandēre; prandium sūmere
maaltijd	cēna; cibus
macaroni	pasta tubulāta
mais	maīzium
–kolf	maīziī spīca
makreel	scomber, scombrī
mandarijn	citrum reticulātum
margarine	margarīnum
markt	macellum
marsepein	Mārtius pānis, -is *m*
mayonaise	liquāmen, -minis *n* Magōnicum
meel	trīticum; farīna
melk	lac, lactis *n*
menu	index, -dicis *m/f* /tabella cibōrum
mes	culter, cultrī
mierikswortel	armoracia
mineraalwater	aqua minerālis
mossel	myax, myacis *m*
–schaal	myacis testa
mosterd	sināpī/sināpe, -pis *n*
muffin	scrib(i)līta
nippen	sorbillāre
noot	nux, nucis *f*
–muskaat	nux muscāta
oester	ostrea
–schaal	ostreae testa
olijf	olīva
–olie	oleum
omelet	laganum ex ōvīs
ontbijt	ientāculum
–koek	lībum mellītum
ontschubben	dēsquāmāre
opdienen	appōnere
opscheplepel	trulla
pan	caccabus
-netje	caccabulus
braad–	sartāgō, -ginis *f*; coctōrium
pannenkoek	artolaganum
paprika	capsicum
pasta(gerecht)	collȳra; pasta
patates frites	pōma, -ōrum terrestria frīcta
patiseur	cuppēdinārius
peer	pirum
peper	piper, piperis *n*
groene –	piperītis, -idis *f*
–molen/–vaatje	piperīnum
perzik	persicum
peterselie	apium; petroselīnum
pinda	arachis, -idis *f* (hypogēa)
pindakaas	būtȳrum ex arachidibus
– op het brood smeren	būtȳrum ex arachidibus pānī adhibēre
pit	grānum
pizza	placenta; pitta
plak/schijf	segmentum
plukken *(vogels)*	vellicāre
pompoen	cucurbita
popcorn	maīzum īnflātum
pretzel	lixula; pretiola (mollis)
proeven	gūstāre
pruim	prūnum
–edant	prūnum condītum
pudding	erneum
dril–/gelatine–	sorbillum concrētum
radijs	rādīcula
reep *(chocola)*	tabella/quadrula
restaurant	caupōna
restjes	reliquiae, -ārum
rietje	arundō, -dinis *f*
rijst	orȳza
rood *(vlees)*	sēmicoctus
room	flōs, flōris *m* lactis; cremum; cremor, -ōris *m*
–ijs	cremum congelidum
roosteren	torrēre; in crāticulā/ super crāticulam assāre
rosbief	būbula assa
rozijn	ūva passa
rum	vīnum Indicum
salade	acētāria, -ōrum
gemengde –	commixta acētāria
sandwich	pastillum fartum

sap	sūcus
sardine	sarda; sardīna
saus: *zie* dressing	
schaal *(dien-)*	lanx, lancis *f*; ferculum
schelpdier	concha
scherp *(ook van smaak)*	ācer, ācris, ācre
schijf/plak	segmentum
schil	putāmen, -minis *n*
– *(dun)*	cutis, cutis *f*
– *(dik)*	corium
sinaasappel–	corium mālī aurantiī
schnitzel	compadium; offa porcīna
schotel	lanx, -ncis *f*; patera
–tje	catillus; patella
selderij	helēoselīnum
serveerster	ministra
servet	mappa; mappula
sinaasappel	mālum aurantium
–limonade	mālī aurantiī pōtiō, -ōnis *f*
–sap	aurantiī sūcus
slager	lanius
–ij	laniēna
slagroom	cremum battūtum
smaken naar	sapere + *acc*
snijwaren	concīsa, -ōrum
sodawater	aqua Selterāna
soep	iūs, iūris *n*; iūsculum; sorbitiō, -ōnis *f*
–bord	magida
–lepel	cochlear, -āris *n* capācius
hete –	iūs fervēns
snack	merenda
een – nemen	merendam capere
–bar	vorātrīna
spaghetti	spacellī, -ōrum
specerij	condīmentum
spek	lardum
spinazie	spinacia
spuitwater	aqua spūmāns
–fles	sīphō, sīphōnis *m*
stoofvlees	iūrulentum
stoven	lentō īgne coquere
suiker	saccharum
–klontje	saccharī cubus
–pot	vāsculum saccharī
poeder–	saccharum pulvereum
taart	crūstum; lībum
aardbeien–	lībum ex frāgīs
appel–	crūstum ex mālīs
kersen–	lībum ex cerasīs; cerasa, -ōrum in crūstō cocta
verjaardags–	lībum nātāle
tafel	mēnsa
–zilver	argentea, -ōrum
–zuur	salgamum
aan – (gaan) zitten	mēnsae assidēre (assīdere)
de – afruimen	mundāre mēnsam
de – afvegen	mēnsam pertergēre
eet–	mēnsa ēscāria
tandenstoker	dentiscalpium
thee	thea
–kop	pōcillum theānum
–lepeltje	cochlear, -āris *n* parvum
–pot	hirnia/hirniola theāna
toast	pānis, pānis *m* tostus
tomaat	lycopersicum
ui	cēpa
vanille	vanilla
–pudding	erneum vanillāceum
–vla	cremum vanillāceum
varkensvlees (gebraden)	porcīna (assa)
vat	dōlium; cūpa
vegetariër	(h)olerārius
vel	cutis, cutis *f*; corium
venkel	fēniculum
verhongeren	fame cōnficī
vermicelli	collȳra
met –	collȳricus
vers	recēns, -ntis
vis *(om te eten)*	piscātus, -ūs
vlees	carō, carnis *f*
–molen	māchina carnāria
–schaal	ferculum carnārium
voorgerecht	gūstātiō, -ōnis *f*
voorproefje	gūstus, -ūs
vork	furcilla; fuscinula
wafel	vāflum
walnoot	iūglāns, -ndis *f*
water	aqua
watermeloen	mēlopepō, -ōnis *f*
wijn	vīnum
droge –	vīnum austērum
lichte –	vīnum tenue
mousserende –	vīnum spūmāns
rode –	vīnum ātrum
witte –	vīnum album
zoete –	vīnum dulce
–stok	vītis, vītis *f*
wild	vēnātiō, -ōnis *f*
wisky	vischium
worst	farcīmen, -minis *n*; botulus
wortel	carōta
zout	sāl, salis *m/n*
mespunt/snufje –	mīca salis; mēnsūra salis duōrum digitōrum
–vaatje	salīnum
– *adiect*	salsus

IX. UREN, DAGEN, WEKEN, MAANDEN, JAREN

1. Twee vrienden hebben het over hun verjaardag

Fēlīx	Mārcia, quārē tū hodiē tam exōrnāta es?	Marcia, waarom ben je vandaag zo uitgedost?
Mārcia	Quod hodiē est meus diēs nātālis.	Omdat het vandaag mijn verjaardag is.
Fēlīx	Quot annōs nāta es?	Hoe oud ben je geworden?
Mārcia	Duodēvīgintī annōs nāta sum. Quot annōs nātus es tū?	Ik ben achttien jaar geworden. Hoe oud ben jij?
Fēlīx	Ūndēvīgintī annōs.	Ik ben negentien jaar.
Mārcia	Quō mēnse nātus es?	In welke maand ben je geboren?
Fēlīx	Ego mēnse Augustō nātus sum. Quō diē nāta es?	Ik ben in de maand augustus geboren. Op welke dag ben jij geboren?
Mārcia	Quīntō diē mēnsis Māiī scīlicet.	Op vijf mei, natuurlijk.
Fēlīx	At enim quō diē hebdomadis nāta es?	Maar ik bedoel op welke dag van de week ben je geboren?
Mārcia	Ut vēra dīcam, certum nōn sciō. Diē Veneris, crēdō.	Om eerlijk te zeggen, ik weet het niet zeker. Op vrijdag, geloof ik.
Fēlīx	Quōmodō nātālem celebrābis?	Hoe ga je je verjaardag vieren?
Mārcia	Māter mihi agitābit nātālīciam hodiē vesperī. Et tū invītāris.	Moeder zal vanavond een verjaadagsfeest voor me organiseren. En jij wordt uitgenodigd.
Fēlīx	Grātiās. Afferam tibi bellum nātālīcium.	Dank je. Ik zal een leuk verjaarskadootje voor je meebrengen.

2. Twee vrienden bespreken hun favoriete jaargetijde

Glōria	Clēmēns, quod tempus annī tibi māximē placet?	Clemens, welk jaargetijde vind jij het leukst?
Clēmēns	Æstātem praecipuē amō, quia in piscīnā nostrā aut in stāgnō natāre possum. Pilā porrō lūdere possum.	Ik houd vooral van de zomer, omdat ik in ons zwembad of in de plas kan zwemmen. Verder kan ik voetballen.
Glōria	Quod tempus annī tibi minimē placet?	Welk jaargetijde vind je het minst leuk?
Clēmēns	Hiems, opīnor. Nivem amō, sed frīgoris impatiēns sum. Inter Decembrem et Februārium ego semper gravēdinem terribilem contrahō.	De winter, denk ik. Ik houd van sneeuw, maar ik kan niet tegen de kou. Tussen december en februari word ik altijd verschrikkelijk verkouden.
Glōria	Sed hieme nartāre et patināre et pilās niveās conicere possumus. Et traheā vehī possumus.	Maar 's winters kunnen we skieën, schaatsen en sneeuwballen gooien. En we kunnen sleetje rijden.
Clēmēns	Probē dīcis, at illō tempore annī viae nōnnumquam sunt lūbricae et perīculōsae.	Je hebt gelijk, maar in die tijd van het jaar zijn de straten soms glad en gevaarlijk.
Glōria	Placetne tibi vēr?	Heb je wat met de lente?
Clēmēns	Placet. Post sevēram hiemem amoenum est iterum forīs lūdere. Quid tū dē vēre putās?	Ja. Na een strenge winter is het fijn om weer buiten te spelen. Wat vind jij van de lente?
Glōria	Ō, amō vidēre flōrēs flōrēscere. Quid autem dē autumnō?	O, ik houd ervan de bloemen in bloei te zien komen. Maar wat vind je van de herfst?
Clēmēns	Cum dē autumnō putō, statim dē scholā putō. Saepe mīror num magistrī sint vērō tam cupidī ad scholam redeundī post fēriās aestīvās.	Wanneer ik aan de herfst denk, denk ik meteen aan school. Vaak vraag ik me af of de leraren wel echt zo graag naar school terug-gaan na de zomervakantie.
Glōria	Nesciō, sed id dubitō.	Ik weet het niet, maar ik betwijfel het.

3. Vader vertelt zijn zoon over de geschiedenis van hun familie

Mārcus	Pater, quandō nātus es?	Wanneer ben je geboren, vader?
Cicerō	Tertiō diē (mēnsis) Iānuāriī.	Op drie januari.
Mārcus	Ubi adolēscēbās?	Waar ben je opgegroeid?
Cicerō	Pueritiam omnem in oppidulō Arpīnō trānsēgī.	Mijn kindertijd heb ik geheel in het stadje Arpinum doorgebracht.
Mārcus	Ubi lūdum frequentēbās ut adulēscentulus?	Waar was je als jongen op school?

Cicerō	Prīmō lūdum Arpīnī frequentābam. Ante autem decimum quārtum annum pater Rōmam migrāre cōnstituit.	Eerst ging ik in Arpinum naar school. Maar vóór mijn veertiende jaar besloot mijn vader naar Rome te verhuizen.
Mārcus	Redīstī umquam Arpīnum?	Ben je ooit naar Arpinum teruggekeerd?
Cicerō	Nōn per multōs annōs. Decimum quīntum agēns ego togam virīlem sūmpsī. Nōn diūtius eram adulēscentulus sed adulēscēns.	Vele jaren niet. Op mijn veertiende heb ik mijn eerste toga gekregen. Ik was niet langer een jongen, maar een jongeman.
Mārcus	Quandō tū cōnsul creātus es?	Wanneer ben je tot consul gekozen?
Cicerō	Quadrāgēsimum quārtum annum agēns, cōnsul creātus sum. Tum vix eram vir mediae aetātis.	Toen ik drieënveertig was, ben ik tot consul gekozen. Toen was ik amper een man van middelbare leeftijd.
Mārcus	Sententiā tuā, tē nunc senēscente, quae aetās erat optima omnium?	Nu je ouder wordt, welke leeftijd was naar jouw mening de allerbeste?
Cicerō	Est difficile dictū. Quaeque enim aetās – īnfantia, pueritia, adulēscentia, iuventa, media aetās, etiam senectūs – habet et gaudia et incommoda.	Het is moeilijk te zeggen. Want elke leeftijd – de kindertijd, de jongensjaren, de tienertijd, de hele jeugd, de middelbare leeftijd, zelfs de ouderdom – hebben zowel hun lusten als lasten.
Mārcus	Quod est gaudium māximum senectūtis?	Wat is de grootste lust van de ouderdom?
Cicerō	Quamquam iam aetāte prōvectus sum, tamen contentus sum, quod mihi est mēns sāna in corpore sānō. Sed gaudium māximum est familia amāns et amīcī fidēlēs.	Hoewel ik al op gevorderde leeftijd ben, ben ik toch blij dat ik een gezonde geest heb in een gezond lichaam. Maar de grootste vreugde is een liefhebbend gezin en trouwe vrienden.

EXTRA WOORDEN EN UITDRUKKINGEN

dood *subst*	mors, mortis *f*
eeuw	saeculum
geboorte	nātivitās, -ātis *f*
–plaats	locus nātālis
geboren worden	nāscī
generatie	aetās, aetātis *f*
hoogbejaard	longaevus; annōsus
jaar	annus
jaargetijde	tempus, temporis *n* annī
jeugd	iuventa
– *(generatie)*	iuventūs, -ūtis *f*
–ig	iuvenīlis, -e; iuvenis, -e
jong	parvus; parvulus
–er	minor nātū
–st	minimus nātū
jongeman	iuvenis, -is
jongen	puer, puerī
jongetje/peuter	puerculus
jongensjaren	pueritia; aetās, -ātis *f* puerīlis
kalender	fāstī, -ōrum; calendārium
kerstavond	prīdiē nātālem Chrīstī
kerstmis	fēstum nātivitātis Chrīstī
– vieren	nātālem Chrīstī diem celebrāre
vrolijk –!	faustum ac fēlīcem Chrīstī nātālem (tibi exoptō)! fausta fēsta nātālīcia Chrīstī (tibi exoptō)!
kindertijd	pueritia
– *(baby)*	īnfantia
sinds de –	ā puerō
leeftijd	aetās, aetātis *f*
op de – van veertien jaar	quīntum decimum annum agēns, -ntis
hoge –	senectūs, -ūtis *f*; senecta
leven: tegen het einde van het –	tempore extrēmō
maand	mēnsis, -is *m*
(de maand) januari	(mēnsis) Iānuārius[1]
in januari	mēnse Iānuāriō
tegen januari	ad mēnsem Iānuārium
februari	(mēnsis) Februārius
maart	(mēnsis) Mārtius
april	(mēnsis) Aprīlis
mei	(mēnsis) Māius
juni	(mēnsis) Iūnius
juli	(mēnsis) Iūlius
augustus	(mēnsis) Augustus
september	(mēnsis) September
oktober	(mēnsis) Octōber
november	(mēnsis) November
december	(mēnsis) December
elke –	quot mēnsibus
voor/gedurende de laatste drie –en	in ternōs novissimōs mēnsēs
nieuwjaar: gelukkig –!	novum annum laetum tibi exoptō!
oud	vetus, -teris, *abl* -tere

–er	māior nātū
–er worden	senēscere
–e man	senex, senis
ouderdom	senectūs, -ūtis *f*; senecta
overlijden/sterven	dēcēdere; morī
pasen	Pascha; Pascha, -atis *n*
pinksteren	Pentēcostē, -ēs *(Griekse gen) f*
puber/tiener	adulēscentulus (-a)
schrikkeldag	diēs intercalāris *m*
seizoen	tempus, temporis *n* annī
tienerjaren	adulēscentia
vakantie	fēriae, -ārum
volwassen	adultus
–e	adultus homō, hominis
vrouw	mulier, mulieris
–tje	muliercula
jonge –	virgō, virginis
oude –	anus, -ūs
oud –tje	anicula
week	hebdomas, -adis *f*, *acc sg* -ada *f*; hebdomada; septimāna
elke –	singulīs hebdomadibus
weekdag	diēs, -ēī *m* profēstus
zondag	diēs Sōlis/Dominicus; dominica
maandag	diēs Lūnae
dinsdag	diēs Mārtis
woensdag	diēs Mercuriī
donderdag	diēs Iovis
vrijdag	diēs Veneris
zaterdag	diēs Sāturnī; Sabbatum
weekend	fīnis, fīnis *m* hebdomadis
in het –	hebdomade exeunte; fīne hebdomadis
wekelijks	hebdomadālis, -e

DE TIJD IN HET LATIJN VOLGENS DE MODERNE METHODE

Hōrās ab aliquō quaerere.	Iemand de tijd vragen.
Quota hōra est?	Hoe laat is het?
Est prīma hōra ante merīdiem. Est prīma hōra mātūtīna.	Het is één uur 's nachts/in de ochtend.
Est prīma hōra postmerīdiāna. Est prīma hōra post merīdiem.	Het is één uur in de middag.
Est prīma ferē hōra.	Het bijna één uur.
Est prīma hōra et minūta quīnta decima.	Het is één uur en vijftien minuten.
Est prīma hōra et quadrāns.	Het is kwart over één.
Est prīma hōra minūta trīcēsima.	Het is één uur en dertig minuten.
Est prīma hōra et sēmihōra.	Het is half twee.
Est prīma hōra minūta quadrāgēsima quīnta.	Het is één uur en vijfenveertig minuten.
Est prīma hōra et dōdrāns.	Het is kwart voor twee.
Est secunda hōra. Sunt duae hōrae.	Het is twee uur.
Est tertia hōra. Sunt trēs hōrae.	Het is drie uur.
Est quārta hōra. Sunt quattuor hōrae.	Het is vier uur.
Est quīnta hōra. Sunt quīnque hōrae.	Het is vijf uur.
Est sexta hōra. Sunt sex hōrae.	Het is zes uur.
Est septima hōra. Sunt septem hōrae.	Het is zeven uur.
Est octāva hōra. Sunt octō hōrae.	Het is acht uur.
Est nōna hōra. Sunt novem hōrae.	Het is negen uur.
Est decima hōra. Sunt decem hōrae.	Het is tien uur.
Est ūndecima hōra. Sunt ūndecim hōrae.	Het is elf uur.
Est duodecima hōra. Sunt duodecim hōrae.	Het is twaalf uur.

Quotā hōrā māne surgis?	Hoe laat sta je 's ochtends op?
Hōrā septimā mātūtīnā.	Om zeven uur in de ochtend.
Hōrā septimā et quadrante.	Om kwart over zeven.
Hōrā septimā et sēmihōrā.	Om half acht.
Hōrā septimā et dōdrante.	Om kwart voor acht
Duae minūtae nunc sunt ante octāvam.	Het is nu twee minuten voor acht.
Haud longē octāva abest. Īnstat hōra octāva. Octāva ferē hōra est.	Het is bijna acht uur.
Octāva nunc ipsa est.	Nu is het acht uur precies.
Decem minūtae nunc sunt post octāvam.	Het is nu tien minuten over acht.
Ipsum nunc est octāva et quadrāns.	Nu is het precies kwart over acht.
Nunc octāva hōra est et dīmidia.	Het is nu half negen.

[1] De namen van de maanden zijn *adiect.* De namen op -ber worden verbogen als *adiect* met drie uitgangen: -ber, -bris, -bre.

X. UITDRUKKINGEN VAN TIJD

1. Marie vraagt haar vriend hoe hij zijn dag besteedt

Marīa	Bernarde, quōmodō diem agitās?	Hoe breng jij de dag door, Bernd?
Bernardus	Bene māne surgō et mē lavō.	Ik sta vroeg in de ochtend op en was me.
Marīa	Quotā hōrā ientāculum sūmis?	Hoe laat ontbijt je?
Bernardus	Octāvā hōrā mātūtīnā aut mox deinde ientāculum sūmō.	Om acht uur in de ochtend of kort daarop ontbijt ik.
Marīa	Lūdisne deinde in aedibus an forīs?	Speel je daarna in huis of buiten?
Bernardus	Interdum in aedibus lūdō, aliās lūdō forīs.	Soms speel ik in huis, andere keren speel ik buiten.
Marīa	Lūdisne semper domī?	Speel je altijd thuis?
Bernardus	Nōnnumquam tempus mātūtīnum apud amīcum agitō. Nōn idem cottīdiē faciō.	Soms breng ik de ochtend door bij een vriend. Ik doe niet elke dag hetzelfde.
Marīa	Quotā hōrā prandium sūmis?	Hoe laat lunch je?
Bernardus	Plērumque merīdiē aut prīmā hōrā post merīdiem. Variat in diēs.	Meestal om twaalf uur of om één uur in de middag. Het verschilt per dag.
Marīa	Quid facis postmerīdiē? Pater tē adhūc in forum dūcit?	Wat doe je 's middags? Je vader neemt je nog steeds mee naar het forum?
Bernardus	Utcumque tempus patrī est, mē in forum dūcit.	Zodra mijn vader maar even tijd heeft, neemt hij me mee naar het forum.
Marīa	Quidnam in forō facitis?	Wat doen jullie dan op het forum?
Bernardus	Cum prīmum in forum pervēnimus, tabernās novās ibi vīsitāmus.	Zodra we op het forum zijn gearriveerd, gaan we daar naar de nieuwe winkels kijken.
Marīa	Quid in tabernīs facitis?	Wat doen jullie in de winkels?
Bernardus	Obsōnāmus. Pater mihi mūnusculum saepe emit.	We doen inkopen. Vader koopt vaak een kadootje voor me.
Marīa	Pater tē in forum cottīdiē dūcit?	Neemt je vader je elke dag mee naar het forum?
Bernardus	Nōn cottīdiē. Praetereā, hīs temporibus pater est occupātissimus.	Niet elke dag. Bovendien heeft mijn vader het dezer dagen erg druk.
Marīa	Eō cāsū, quōmodō tempus postmerīdiānum agitās?	Hoe breng je in dat geval de middag door?
Bernardus	Ego plērumque tempus postmerīdiānum cum amīcīs agitō.	Meestal breng ik de middag met vrienden door.
Marīa	Quid vesperī post cēnam facis?	Wat doe je 's avonds na het eten?
Bernardus	Aliqua pēnsa faciō. Deinde, sī tempus mihi est, librum legō, dōnec dormītum eō.	Ik doe enkele klusjes. Daarna, als ik tijd heb, lees ik een boek totdat ik ga slapen.

2. De coach maakt kennis met een nieuwe sporter

exercitātor	Salvē. Tūne āthlēta novus es?	Dag. Ben je een nieuwe sporter?
āthlēta	Sum.	Ja.
exercitātor	Quandō ad gymnasium pervēnistī?	Wanneer ben je op de sportschool gearriveerd?
āthlēta	Paulō ante. Sērōne vēnī?	Even tevoren. Ben ik te laat gekomen?
exercitātor	Nōn. Vēnistī quidem temperī. Sed aliī āthlētae omnēs iam adsunt. Quotiēns tē exercēs?	Nee. Je bent keurig op tijd gekomen. Maar alle andere sporters zijn al aanwezig. Hoe vaak train je?
āthlēta	Ut vēra dīcam, cottīdiē: māne, merīdiē, noctū.	Om eerlijk te zeggen, elke dag: 's ochtens, 's middags en 's nachts.
exercitātor	Quotiēns ad fūnem salīs?	Hoe vaak spring je touwtje?
āthlēta	Saltem bis in diē.	Minstens tweemaal per dag.
exercitātor	Ante merīdiem an post merīdiem?	's Ochtends of 's middags?
āthlēta	Modo ante merīdiem, modo post merīdiem. Variat.	Soms 's ochtends, soms 's middags. Het verschilt.
exercitātor	Quam diū ad fūnem salīs?	Hoe lang spring je touwtje?
āthlēta	Saltem sēmihōram.	Minstens een halfuur.

exercitātor	Quandō novissimē tolūtim cursitāvistī?	Wanneer heb je voor het laatst gejogd?
āthlēta	Nudius tertius et herī.	Eergisteren en gisteren.
exercitātor	Hodiēne tolūtim cursitābis?	Ga je vandaag joggen?
āthlēta	Ita. Mihi in animō est tolūtim cursitāre posteā aliquantō.	Ja. Ik ben van plan wat later te joggen.
exercitātor	Sententiā meā, tū eris āthlēta praestāns.	Volgens mij zul je een uitstekende sporter worden.

3. Een reiziger wil de bus nemen naar Florida

viātor	Velim iter facere ā Septentriōnālī Carōlīnā in Flōridam.	Ik wil graag een reis van Noord-Carolina naar Florida maken.
amīcus	Quī est tibi locus dēstinātus?	Wat is je bestemming?
viātor	Locus dēstinātus mihi est Miāmia.	Mijn bestemming is Miami.
amīcus	Habēsne vectūram in prōmptū?	Heb je het reisgeld bij de hand?
viātor	Ecce vectūram. Quandō raeda longa discēdet?	Hier is het geld. Wanneer zal de bus vertrekken?
amīcus	Mox. Profectō secundā hōrā.	Gauw. Om precies te zijn om twee uur.
viātor	Bene! Interdiū magis quam noctū iter facere praeferō.	Goed! Ik reis liever overdag dan 's nachts.
amīcus	Quoūsque vīs īre prīmō diē?	Tot waar wil je de eerste dag komen?
viātor	Velim pervenīre in Merīdiōnālem Carōlīnam crās sub noctem, sī fierī potest.	Ik zou graag morgen tegen de nacht in Zuid-Carolina willen aankomen, als het mogelijk is.
amīcus	Ubi pernoctābis?	Waar ga je overnachten?
viātor	Probābiliter in nescio quō dēversōriō vehiculāriō.	Waarschijnlijk in een of ander motel.
amīcus	Quam diū ibi manēbis?	Hoe lang blijf je daar?
viātor	Nōlō equidem multum temporis ibi perdere.	Ik wil natuurlijk daar niet een hoop tijd verliezen.
amīcus	Quōmodō vesperam agēs?	Hoe ga je de avond doorbrengen?
viātor	Statim post cēnam balneō pluviō ūtar et deinde rēctē ībō dormītum.	Meteen na het diner neem ik een douche en daarna ga ik recht naar bed.
amīcus	Quotā hōrā illinc discēdere cupis?	Hoe laat wil je vandaar vertrekken?
viātor	Statim post ientāculum. Ad proximam noctem spērō nōs in merīdiōnālī Geōrgiā futūrōs esse.	Meteen na het ontbijt.Tegen de volgende nacht hoop ik dat we in het zuiden van Georgia zijn.
amīcus	Istud mehercle est spatium longissimum!	Dat is, verdraaid, een heel eind weg!
viātor	Sī illūc ante tempus pervēnerimus, poterō mē remittere paulisper.	Als we daar vroeger aankomen, zal ik me een beetje kunnen ontspannen.
amīcus	Quam diū vīs ibi manēre?	Hoe lang wil je daar blijven?
viātor	Mihi in animō est bene māne postrīdiē discēdere. Sī merīdiē in septentriōnālī Flōridā pranderō, ad locum dēstinātum sub noctem perveniam.	Ik wil de volgende dag vroeg in de ochtend vertrekken. Als ik om twaalf uur in het noorden van Florida lunch, arriveer ik tegen de nacht op mijn bestemming.

SPECIFIEKE TERMEN VAN TIJD

altijd	semper
avond	vesper, vesperī; vespera
's avonds	vesperī
vroeg in de –	prīmā vesperā
laat in de –	pervesperī
vanavond	hodiē vesperī
gisteravond	herī vesperī
rond/tegen de –	sub vesperum
tot het vallen van de –	ūsque ad noctem
begin	prīncipium
in het –/aanvankelijk	initiō; prīmō
ik heb alles van het – af aan geweten	omnia ūsque ab initiō scīvī
vanaf het eerste –	iam inde ā prīncipiō
meteen vanaf het –	in prīncipiō īlicō
binnenkort	brevī tempore
chronologisch: –e volgorde	ōrdō, -dinis *m* temporis
– *adv*	servātō ōrdine temporis
dag	diēs, diēī *m*
– *(afgesproken, vastgestelde)*	diēs, diēī *f*

–elijks	cottīdiē; in singulōs diēs
– en nacht	diēs noctēsque; et diēs et noctēs; diem noctemque
–licht	lūx, lūcis *f*; diēs, diēī *m*
het –licht binnenlaten	diem admittere
elke –	cottīdiē
tweemaal per –	bis in diē
op de volgende –	posterō diē
voor de volgende –	in posterum diem
hij heeft haar voor de volgende – uitgenodigd	eam in posterum diem invītāvit
op de – daarna	postrīdiē eius diēī
twee –en daarna	post diem tertium eius diēī
op de – voordat hij vertrok	prīdiē quam abīret
tot laat op de –	ad multum diem
in de eerstvolgende –en	propediem
over–	interdiū
van – tot –	in diēs; diem dē diē; diem ex diē
van die – af	ex eō diē
op zekere –	quōdam diē
dezer –en	hīs temporibus
bij het aanbreken van de –	prīmā lūce; dīlūculō
rond het aanbreken van de –	sub lūcem
vóór het aanbreken van de –	antelūculō
tot het aanbreken van de –	in prīmam lūcem; ūsque dīlūculum
goede–! *(als begroeting)*	salvē!
nog een prettige – verder!	(bene) valē/valeās!
datum	diēs, diēī *f*
eens	aliquandō; ōlim
meer dan –	semel atque iterum
eerder	antehāc
etenstijd	hōra cēnandī
even	paulum; paulisper
gauw	mox
– daarna	mox deinde
erg –	perbrevī tempore
hoe –?	quam mox?
te –	nimium cito
zo – mogelijk	quam prīmum
geleden	abhinc
een tijdje –	prīdem dūdum
hoe lang –?	quam prīdem? quam dūdum?
niet zo lang –	haud ita prīdem
pas –	recēns; novissimē; nūper
tien jaar –	abhinc decem annōs/annīs
gisteren	herī
gistermorgen	herī māne
eergisteren	nudius tertius
hierna	posthāc
hoe dan ook/in elk geval	utcumque
hoogstens: vandaag, – morgen	hodiē, summum crās
intussen/ondertussen	interim; intereā
jaar	annus
elk –	quotannīs
tweemaal per –	bis in annīs
aan het eind van het –	exeunte annō
het volgende –	proximus annus
het vorige –	superior annus
in het begin van het –	ineunte annō; prīncipiō annī
voor tien jaar	ad decem annōs
hij is jonger/ouder dan twintig –	minor/māior vīgintī annōrum est
toen ik twintig – oud was	annum ūnum et vīcēsimum agēns
ze was tien – oud	erat decem annōs nāta
meer dan zestig – oud	māior (quam) sexāgintā annōs nātus (-a)
keer: een andere –	aliās
hierover een andere – meer	sed dē hōc aliās plūribus
voor de eerste –	prīmum
voor de laatste –	extrēmum
één of twee –	semel atque iterum
niet meer dan drie –	ter nec amplius
de laatste –	novissimē
klok	hōrologium
kort: – tevoren	paulō ante
– daarna	paulō post
in het –	summātim
kwartier	quadrāns, -ntis *m* hōrae
drie –	dōdrāns, -ntis *m* hōrae
laat	sērus
te –	sērō; sērius
erg –	sērissimē
veel te –	immō iam sērō
laatst(e)	ultimus; novissimus
Cicero heeft als – gesproken	Cicerō novissimus locūtus est
laatst/pas geleden	novissimē; recēns; nūper
lang *(van tijd)*	diū
–dradig	longus
– daarna	multō post
– tevoren	multō ante
al –	iamdūdum
hoe –?	quam diū?
te –	nimium/nimis diū
(niet) langer	(nōn) diūtius
later	posteā
(heel) wat –	posteā aliquantō
tot later	in aliud tempus
meestal	plērumque
meteen	statim; continuō; īlicō; extemplō; prōtinus
middag	tempus, temporis *n* postmerīdiānum

‘s middags	postmerīdiē; post merīdiem
minuut	minūta
moment	mōmentum temporis
elk –	omnibus mōmentīs; iamiam(que)
juist op dat –	ipsō tempore
op dit –	in praesentiā; in praesentī tempore
op hetzelfde –	pūnctō temporis eōdem
op een gegeven – ...	eō dēcursum est, ut ...
morgen	crās
tot –!	in crāstinum!
morgenochtend	crās māne
overmorgen	perendiē
nacht	nox, noctis *f*
–merrie	somnium turbulentum
‘s nachts	noctū; dē nocte
middernacht	media nox/mediā nocte
rond/tegen middernacht	mediā circiter nocte
op deze tijd van de –	hōc noctis
elke –	per singulās noctēs
vannacht	hāc nocte
in de afgelopen –	proximā/hāc nocte
in de volgende –	proximā/īnsequente nocte
in de eervorige –	superiōre nocte
in/op een zekere –	quādam nocte
rond/tegen de –	sub noctem
tot laat in de –	ad multam noctem
de – doorbrengen	pernoctāre
naderhand	posthāc
nauwelijks	vix
nippertje: op het –	in ipsō articulō temporis
nog (steeds)	adhūc
– niet	nōndum
nooit	numquam
nu	nunc
– eens ... dan weer	modo ... modo; aliās ... aliās; interdum ... interdum
– meteen	nunciam *(3 lettergrepen)*; dēpraesentiārum
ook – nog	etiam nunc
tot – toe	adhūc
ochtend	tempus, temporis *n* mātūtīnum
‘s ochtends	māne
vanochtend	hodiē māne
de volgende –	māne postrīdiē
vroeg in de –	bene māne
van de – tot de avond	ā māne ūsque ad vesperum
de hele – blijven slapen	tōtum māne dormīre
onlangs	nūper; recēns; novissimē
onmiddellijk	statim; continuō; īlicō; extemplō; prōtinus
– daarna	subinde
oogwenk: in een –	mōmentō temporis
ooit	umquam
periode/(tijds)duur	spatium; tempestās, -ātis *f*
in de – waarin	quā tempestāte
poos *adv*	paulum
een –je	paulisper
recent	recēns, -ntis
– *adv*	nūper; recēns; recenter; novissimē
rond	circā *(ook prep)*; circiter
schemering	crepusculum
in de –	crepusculō
seconde	secunda
soms	nōnnumquam; interdum aliās ... aliās
– ... – ...	
spoedig: *zie* gauw	
steeds weer	etiam atque etiam; identidem
straks	mox; posteā
tot –!	in posterum!
tegenwoordig *adv*	hodiē; nunc
tenminste	minimē; saltem
terwijl	dum
tijd	tempus, temporis *n*
–ig	mātūrē
– besteden/spenderen	tempus sūmere/agere/agitāre
– verliezen/verspillen	tempus perdere/terere
de – doodslaan	tempus conterere/fallere
al een hele –	iamdūdum
ik heb geen –	mihi tempus nōn est; ōtium nōn habeō
ik heb altijd – voor	semper vacō + *dat*
tegen de – van	sub tempus + *gen*
tegen etens–	sub tempus cēnandī
op –	temperī
op een andere –	aliās
op de juiste –	tempestīvē
op de verkeerde –	intempestīvē
rond dezelfde –	sub idem tempus
gedurende een korte –	brevī tempore
in een mum van –	in brevī spatiō
het is de hoogste – om te ...	tempus est māximē ut ...
enige – geleden	dūdum; prīdem
er was een – waarin	(tempus) fuit cum
in de loop van de –	(prōcēdente) tempore
op dat –stip	ad id temporis
voor de huidige –	in praesēns tempus
voortijdig	ante tempus
tijdelijk	ad/in tempus
mettertijd	tempore
de Romeinse –	aetās, -ātis *f* Rōmāna

toekomst	futūra, -ōrum
voor de –	in posterum
tot	ūsque ad; in *(+ acc)*
– juli	in mēnsem Iūlium
uitstellen	differre in aliud tempus
uur	hōra
anderhalf –	sēsquihōra
elk –	singulīs hōrīs
enkele uren duren	in paucās hōrās dūrāre
half–	sēmihōra; dīmidium hōrae
per –	in hōrās
twaalf –	merīdiēs, merīdiēī *m*
vaak	saepe
hoe –	quotiēns
zo – als	quotiēnscumque
vandaag	hodiē
juist –	quīn hodiē
vanaf –	ex hōc diē
verjaardag	(diēs) nātālis *m*; fēstus diēs anniversārius
–sfeest	nātālīcia
–skado	nātālīcium
een –sfeest organiseren	nātālīciam dare/agitāre
gefeliciteerd met je –!	fēlīcem nātālem (tibi exoptō)!
verleden: in het –	antehāc
voet: op staande –	statim; continuō; īlicō; extemplō; prōtinus
voorlopig	in/ad tempus; prō tempore
vroeg: te –	ante tempus
vroeger	antehāc
– of later	sērius ōcius; sērius aut citius
zelden	rārō
zodra	cum prīmum
zo-even	modo

XI. PRAKTISCHE UITDRUKKINGEN

1. Hans treft een haastige Kai

Ioannēs	Astā, Gāī; manēdum, quaesō.	Stop, Kai, wacht even, alsjeblieft.
Gāius	Quid reī est, Ioannē? Mē paenitet, vērum enim properō.	Wat is er, Hans? Het spijt me, want ik moet echt opschieten.
Ioannēs	Quid festīnās? Quō tē agis?	Waarom ben je zo in haast? Waar ga je naartoe?
Gāius	Ego bibliothēcam petō.	Ik ga naar de bibliotheek.
Ioannēs	Quam ob rem?	Waarom?
Gāius	Certē nōn animī causā.	Bepaald niet voor de lol.
Ioannēs	Cūr igitur?	Waarom dan?
Gāius	Rogās? Scīlicet operis arduī amōre.	Wat een vraag! Natuurlijk om eens flink wat te presteren.
Ioannēs	Quid tibi in animō est ibi facere?	Wat ben je van plan daar te doen?
Gāius	Ut soleō, indāgātiōnem āctūrus sum.	Zoals altijd, ik ga onderzoek doen.
Ioannēs	Em, eō cāsū tē nōn dētinēbō.	Wel, in dat geval zal ik je niet ophouden.
Gāius	Nunc valē. Ōtiōsus estō.	Tot ziens dan. Doe het kalm aan.

2. Marjolein wil een probleem bespreken met Truus

Marīola	Heus Gertrūdī! Velīsne mēcum forīs cēnāre?	Hé, Truus! Wil je met me in de stad eten?
Gertrūdis	Quippinī? Sed quid tibi in animō est?	Waarom eigenlijk niet? Maar wat ben je van plan?
Marīola	Ut vēra dīcam, ego in angustiīs sum.	Om eerlijk te zeggen, ik ben in problemen.
Gertrūdis	Nōn teneō. Quid est negōtiī?	Ik snap het niet. Wat is er aan de hand?
Marīola	Ego quidem admodum sollicitor.	Ik maak me echt grote zorgen.
Gertrūdis	Quid id est? Quā dē causā adeō perturbāris?	Wat is het? Waarom ben je zo ontdaan?
Marīola	Ūnō verbō, sollicitor dē rē pecūniārī.	In één woord: ik maak me zorgen over mijn financiën.
Gertrūdis	Perge porrō. Quid dē rē pecūniārī?	Ga verder. Wat is er met je financiën?
Marīola	Mālim tēcum dē eā in prīvātō loquī. Rem enim tōtam per cēnam per singula inībō.	Ik zou daarover liever met je onder vier ogen willen spreken. Ik zal dan aan tafel op de hele kwestie in detail ingaan.
Gertrūdis	Eāmus igitur. Nempe tibi succurram quoad possum. Nōlī sollicitārī.	Laten we dan gaan. Ik zal je natuurlijk helpen voorzover ik kan. Maak je geen zorgen.

3. Annet vraagt haar zus om advies

Annetta	Chrīstīna, cāra soror, rēcta cōnsilia semper dās. Nunc velim ā tē cōnsilium petere.	Christien, lieve zus, je geeft altijd goed advies. Nu wil ik je graag om advies vragen.
Chrīstīna	Cedo, Annetta. Cōnsilium dē quō?	Voor de draad ermee, Annet. Advies waarover?
Annetta	Ut breviter dīcam, iam dūdum gestiō iter in Italiam facere.	Om kort te zeggen, al lang wil ik heel graag een reis maken naar Italië.
Chrīstīna	Euge! Rōma vērō hōc annī tempore est bellissima. At quid est negōtiī?	Goed zo! Rome is inderdaad in deze tijd van jaar heel aangenaam. Maar wat is het probleem?
Annetta	Em, argentum mē, ut ita dīcam, paululum dēficit.	Wel, ik heb, om zo te zeggen, een beetje weinig geld.
Chrīstīna	Quam mox proficīscī tibi in animō est?	Hoe gauw ben je van plan te vertrekken?
Annetta	Cum prīmum argentum corrādere poterō.	Zodra ik het geld bij elkaar zal kunnen schrapen.
Chrīstīna	Nōnne ades frequēns ūnā cum aliquot amīcīs dīvitibus? Quidnī eās argentō mūtuō ferīs?	Ben je niet vaak samen met enkele rijke vriendinnen? Waarom schiet je hen niet aan voor een lening?
Annetta	In grātiā quidem cum eīs sum, sed eās numquam possim argentum rogāre.	Ik sta wel met hen op goede voet, maar ik zou hun nooit geld kunnen vragen.
Chrīstīna	Iam teneō. Ex verbīs tuīs colligō tē pecūniam magis quam cōnsilium ā mē petere. Nōnne ita est?	Ik snap het al. Uit je woorden maak ik op dat je van mij eerder geld dan een advies vraagt. Is het niet zo?
Annetta	Bene putās, Chrīstīna! Quid faciam sine tē? Et benevola et benefica es. Ut āiunt, ea amīca est, quae in rē dubiā rē iuvat.	Je ziet het goed, Christien. Wat moet ik doen zonder jou? Je bent zowel sympathiek als genereus. Zoals ze zeggen: een echte vriendin is zij die in een hachelijke kwestie metterdaad helpt.

EXTRA WOORDEN EN UITDRUKKINGEN

aanblik: bij de eerste –	prīmā speciē
aandienen: hopelijk zal iets zich –	fīet aliquid, spērō
aangezicht: ik ben met jou van – tot –	praesēns praesentī tibi sum
aanleiding	causa; locus
zonder –	ultrō
aanschieten: iem. –	aliquem prehensāre
iem. – voor een lening	ferīre alqm mūtuō argentō
mag ik je – voor een lening?	licetne tē ferīre mūtuō?
aardig: het was – van je om me uit te nodigen, maar nee, dank je	bene vocās, sed tam grātia est
iets –s zeggen	aliquid bellī dīcere
het was niet – van je om dat te zeggen	nōn bellē fēcistī quī id dīxeris
achter	post
– iem. aanzitten	aliquem petere
daar zit vast iets –	enim istaec captiō est
wat zit daar –?	quid est captiō?
achterhalen: iets –	aliquid indāgāre
actief: – zijn (in)	versārī (in + *abl*)
adem: laat me even op – komen	sine respīrem, quaesō
advies	cōnsilium
bij iem. – ergens over inwinnen	cōnsilium alicuius reī capere ab aliquō
op jouw –	tē auctōre; quemadmodum suādēs
afhangen: veel hangt ervan af of ...	plūrimum rēfert num ...
alles hangt van jou af	tōtum in tē positum est
afkraken: iem. –	aliquem lacerāre; genuīnum in aliquō frangere
afmaken: hij heeft me afgemaakt	mē perdidit
afspraak: een – hebben	cōnstitūtum habēre
een – nakomen	ad cōnstitūtum venīre
afvragen: ik vraag me af wat er hier aan de hand is	mīror, quid hoc sit negōtiī
ik vraag me af waar hij zit	ubi sit dēmīror; ubi sit cōgitō
afwezigheid: in mijn –	mē absente
aha!	attat! attatae!
algemeen: in het –	ferē; vulgō
alles: – bij elkaar genomen	rē vērā
– op – zetten	nullō locō deesse; nihil praetermittere
alsjeblieft	sōdēs; quaesō
– *(informeel)*	amābō tē
anders: hij was – dan normaal	nōn fuit cuius modī solet
antwoord: iem. – geven	alcī respōnsum reddere
dat is geen – op mijn vraag	aliud tē rogō
antwoorden: nu zal ik op je vragen –	nunc respondēbō ad ea quae rogāvistī
een brief be–	ad litterās rescrībere
arm: –e ik!	mē miserum! vae miserō mihi!
asjemenou!	papae!
bah! hou je mond!	au, tacē!
balen: ergens van –	alqd aegrē/graviter/molestē ferre
ik baal	mihi male est
bang: waar ben je – voor?	quid est quod metuis?
barsten: zich te – lachen	īlia sua rīsū dissolvere
bedoelen: bedoel je mij? Ja	mēne vīs? Tē
begrijp je wie ik bedoel?	scīsne quem dīcam?
hoe bedoel je dat?	quī istuc vīs?
je weet nu wat ik bedoel	scīs iam quid loquar
wat bedoel je?	quid tibi vīs?
wat bedoel je daarmee?	quid istuc est verbī?
maar wat ik bedoel is ...	at enim ...
bedoelingen: met de beste –	optimō animō ūtēns
beetgenomen: je hebt me –	mihi dedistī verba
ze weten dat ze zijn –	sciunt sibi esse data verba
beginnen: om te –	prīmum enim; prīncipiō
wanneer ik eenmaal begonnen ben, kan ik niet meer ophouden	quandō incipiō, dēsinere nōn queō
behalve	praeter
– dat ...	nisi quod ...
beheers je!	tē continē!
behoorlijk/flink	prō virīlī parte
je bent – opgelicht	tibi ōs est sublitum plānē et probē
bek: hou je –!	obserā ōs tuum!
bekaf zijn	cōnfectum esse
bekijken: bekijk het maar!	abī ad malam crucem! tē iubeō plōrāre!
belang: het is van groot/het grootste/allergrootste – (voor mij/jou) dat ...	magnī/māximī/permagnī (meā/tuā) interest/rēfert ... *(aci)*
belangrijk: het is niet zo –	tantī nōn est
belazeren: iem. –	ōs alicuī sublinere; alicuī verba dare
belofte: –n breken	prōmissa frangere
zich aan zijn –n houden	prōmissa servāre
grote –n maken	multa pollicērī
bemoeial	ardeliō, -ōnis
bemoeien: zich met andermans (zijn eigen) zaken –	aliēna (sua) negōtia cūrāre
ik bemoei me altijd met mijn eigen zaken	negōtium semper agō meum
bereik: buiten –	extrā ictum
binnen mijn –	sub meō ictū
bergafwaarts: het gaat –	inclīnāta rēs est
alles ging sindsdien –	prōclīvia omnia erant postillā

beslist: – niet	minimē vērō
ik wil hier – weg	certum est mihi hinc abīre; cōnstituī hinc abīre
best: zijn best doen	operam dare
doe je – om op tijd te zijn	dā operam, ut tempestīvē adsīs
het –e ervan maken	aequō animō ferre
het –e gebruik van iets maken	optimē aliquā rē ūtī
hij wil de –e zijn	vult sē esse prīmum omnium
bestwil: voor je eigen –	tuā causā
betaald: iem. – zetten wegens ...	ulcīscī aliquem quod ...
ik wou dat ik die vent – kon zetten voor wat hij deed	utinam istum ulcīscī possem prō factīs eius
betekenen: wat heeft dit te –?	quid hoc sibi vult?
beter: het is –	in melius est
ik doe er – aan te zwijgen	taceam optimum est
het is – te ...	commodius est + *inf*
– laat dan nooit	potius sērō quam numquam
kijk, dat is –!	em, istuc rēctius!
tegen – weten in	adversum ingenium
hij denkt het – te weten dan ik	cēnset sē plūs sapere quam mē
waar is je –e helft?	ubinam est tua altera?
betreft: wat ... –	quod attinet ad ...
wat mij –	per mē
beschikbaar: – zijn	praestō esse
beu: ik ben de zaak –	mē negōtiī pertaedet
beweren	praedicāre
bewijs: als – geldt dat ...	documentō est ... *(aci)*
bezig: druk – zijn	labōriōsum/occupātum esse; satagere
bezoek: bij iem. op – gaan	aliquem vīsere
bezorgen: de postbode heeft de brief gisteren bezorgd	tabellārius litterās herī reddidit
bezwaar: ik heb geen –	per mē licet
als je geen – hebt	sī tibi vidētur
als het geen – is	sī grave nōn erit
– maken tegen	obsistere + *dat*
bijkomen: er komt bij dat ...	accēdit quod ...
bijna	paene; ferē; propemodum
– zoals	paene quasi
bijzonder: in het –	adeō; māximē; potissimum
binnen: is je vader –?	estne pater intus?
ga naar –!	ī intus!
kom –!	intrā!
blijkbaar	ut vidētur; manifestē; manifestō
blijken: hieruit blijkt dat ...	indiciō est ... *(aci)*
blijven: waar bleef je nou?	quid tenuit quō minus venīrēs?
blijf staan!	astā!
blijf, als je wilt	manē sī tibi placēbit
je mag –, als je maar je mond houdt	nōn labōrō sī manēs, modo taceās
bij zijn mening –	in sententiā stāre
bij de waarheid –	in vēritāte manēre
blik: iem. met een vuile – aankijken	alqm aspicere minus familiārī vultū
met teneergeslagen –	dēiectus (-a) oculōs
bloemetjes: de – buitenzetten	pergraecārī
bocht: met een brede – ergens omheen gaan	rem ēvītāre
bof: het is een – dat je nog leeft!	dē lucrō vīvis!
boos: ik ben – op je	tibi suscēnseō; ego tibi īrātus sum
boven	suprā
boven staan: ergens –	aliquid indīgnārī
bovenop komen: er weer –	sē colligere
branden: – van verlangen	dēsīderiō aestuāre/ardēre
bravo!	macte virtūte estō!
briljant!	sophōs! doctē!
buiten: hij is – zichzelf	aliēnātus est ā sē
ik was – mezelf toen ...	dēsipiēbam mentis cum ...
– de deur eten	forīs cēnāre
buitenshuis	forīs ↔ domī
cent: hij heeft geen rooie –	assem aerārium habet nūllum
ik ben niemand een – schuldig	assem aerārium nēminī dēbeō
citeren: iem./iets –	alqm/alqd pōnere/afferre
je citeert me verkeerd	mē aliīs verbīs pōnis
conditie: in een goede, slechte –	bene, male habitus (-a)
in een uitstekende –	habitissimus (-a)
controle: je hebt de zaak geheel onder –	ōrdine omnem rem tenēs
daardoor/zodoende	perinde
dan: en ik –?	quid ego?
waarom – niet?	quid ita nōn?
dank: – je wel	multās grātiās
– je *(informeel voor iets toekomstigs)*	amābō tē
– je *(informeel voor een bewezen dienst)*	amō tē
– je dat ...	tibi grātiās agō quod ...
– je voor je hulp	gratiās tibi agō quod mē iūvistī
– je voor je kado's	gratiās tibi dē dōnīs tuīs
–baar: ik ben je (zeer) –	grātiam tibi habeō (māximam)
je moet me –baar zijn	grātiam habeās mihi
–zij mij/jou *enz.*	meā/tuā *enz.* operā
bedanken	grātiās agere
duizendmaal –!	sescentās grātiās!
maar nee, bedankt	sed grātia est; benīgnē
nee, maar heel erg bedankt!	tam grātia est!

tegen wil en –	nōlēns volēns
veel – voor ... *(informeel)*	multum tē amō quod ...
dekking: – achter iem. zoeken	corium alicuius petere
denken: dat denk ik niet	ego nōn putō
ik denk het wel	sīc opīnor
wat denk je?	quid cēnsēs?
dat is precies wat ik denk	ita prōrsus exīstimō
hoe denk je over ...?	quid opīnāris dē ...?
je zou kunnen denken	crēderēs
detail: in –	per singula; singulātim
in –s op de zaak ingaan	rem per singula inīre
deugen: nu deug je ergens voor	nunc tū frūgī bonae es
dichtbij	propinquus + *dat*; vīcīnus + *dat*; prope + *acc*
– *adv*	in prōximō
dienst: iem. ten –e staan	alicuī praestō esse
doden: de tijd –	tempus fallere; conterere
doekjes: hij heeft er geen – om gewonden	nīl circumitiōne ūsus est
doen: ik weet niet wat ik moet –	quid faciam nesciō
wat anders moet ik –?	quid aliud faciam?
wat moet ik nog meer –?	quid faciam amplius?
wat kan ik nog meer voor je –?	quid est quod tibi efficere possum amplius?
wat heb jij met hem van –?	quid reī tibi est cum illō?
doen alsof	assimulāre quasi + *coni*; simulāre + *aci*
ik zal – ik hem niet ken	dissimulābō eum nōvisse
ik zal – ik wegga	assimulābō quasi abeam
donder: iem. op zijn – geven	aliquem pilāre
iem. flink op zijn – geven	aliquem verbīs malīs obiūrgāre
op zijn – krijgen	convīcium habēre
– op (jij)!	apage (tē)! abī abhinc!
doodsbang: ik ben –	exanimātus metū sum
doodziek: ik ben – van de zaak	mē negōtiī pertaedet
door: heb je het –?	tenēsne rem?
doorgaan: iem. laten – voor	aliquem probāre prō
doorvragen: verder –	quaerere ultrā
dovemansoren: je praat tegen –	ad surdās aurēs cantās
draad: voor de – ermee!	cedo! dīrēctum loquere!
aan een zijden – hangen	fīlō pendēre
draaien: er omheen –	circumitiōne ūtī
hij heeft er niet omheen gedraaid	nīl circumitiōne ūsus est
draai er niet omheen!	nōlī schēmās loquī!
draf: op een –	curriculō
druk: maak je niet –	nōlī perturbārī
duivel: van de – spreken	lupus in fābulā
de – moge me halen, als ik het weet	dī mē perdant, sī sciō
duwtje: iem. een – geven	aliquem fodicāre
dwarszitten: het zat mij meer dwars dan jou	illud mihi māiōrī stomachō erat quam tibi
echt: vertel je – de waarheid?	numquid vēra dīcis?
eens: ik ben het helemaal met je –	tibi omnīnō assentior
ik ben het volstrekt niet met je –	vehementer ā tē dissentiō
eer: iem. in ere houden	aliquem colere
eerlijk: om – te zeggen	ut vēra dīcam
vertel me –!	dīc bonā fidē!
eerste: voor de – keer	prīmum
hij was de – die naar binnen ging	prīmus introīvit
eigenlijk: wat wil je nu –	quid nunc tibi vīs?
einde: een – ergens aan maken	fīnem impōnere alcī reī
dit is mijn –!	āctum est dē mē!
erg: als je 't niet – vindt	sī tibi molestum nōn est; sī tibi vidētur
wacht even, als je het niet – vindt	manēdum, nisi piget
ik vind het niet – als je blijft, als je maar je mond houdt	nōn labōrō, sī manēs, modo taceās
het is niet –! *(bij excuus)*	sine!
ik vind dat echt niet –	istuc quidem nōn molestē ferō
–er worden	ingravēscere
even: wacht – alsjeblieft!	manēdum, quaesō!
evenveel	tantundem
excuus: –!	mē paenitet! īgnōsce mihi! dā veniam!
– voor wat ik zei	īgnōsce mihi quod dīxerim
ik bied je mijn excuses aan	mē tibi excūsō
aanvaard mijn excuses	quaesō, accipe meās excūsātiōnēs
fair	aequus
un–	inīquus
feit: de –en spreken voor zich	rē ipsā indicat/loquitur
het – dat	quod
in –e	vērō; quidem
–elijk	enimvērō
feliciteren: iem. met iets –	alicuī aliquid grātulārī
fictie	narrātiō, -ōnis *f* fābulōsa
flauwekul!	fābulae!
flink: *zie* behoorlijk	
Frankrijk: leven als god in –	vītam Chīam gerere
gaan: laat me –!	mitte mē!
waar ga je heen?	quō tē agis?
wat is er –de?	quid negōtiī est? quid agitur?
hij weet niet wat er –de is	nescit quid agātur
ga door!	perge!
ga kijken of hij al thuis is	abī, vīse redieritne an nōndum domum
het gaat erom dat me dat niet meer kan schelen	quod caput est, iam ista nōn cūrō
zich laten –	lascīvum esse
rond–	circumīre
rond– *(gerucht)*	pervagārī
gang: hij wil altijd zijn eigen – gaan	semper faciendum est quod vult

garantie: ik geef geen enkele –	nihil certī polliceor
gaten: hou die kerel in de –!	asservā istum!
gebeuren: wat is er gebeurd?	quid factum est? quid accidit?
hopelijk gaat er iets –	fīet aliquid, spērō
gedachten: van – veranderen	mentem mūtāre
iem. op andere – brengen	alicuius sententiam mūtāre
verandering van –	animī mūtātiō, -ōnis *f*
geest: in dezelfde –	ad similem sententiam
gefeliciteerd! *(met je prestatie)*	macte virtūte estō! grātulātiōnēs!
geheel: over het – genomen	in summam
geheim: een – vertellen	sēcrētum ēloquī
geheugen	memoria
een goed – hebben	bonā memoriā esse; multum memoriā valēre
uit het – ophalen	memoriā repetere
gek: doe niet zo –!	nōlī ineptīre!
hou me niet voor de –!	nē mē lūdās!
hij is – op haar	dēperit eam
hij is – op sport	morbōsus est in lūdōs
– worden	mente aliēnārī
iem. – maken	alqm dēmentem facere
hij is –	aliēnātus est ā sē
je bent –	dēlīrās
die vent houdt me altijd voor de –	iste mē semper ēlūdit/irrīdet
gekheid: alle – op een stokje	iocō remōtō
gelegenheid: als de – zich voordoet	sī fuerit occāsiō
gelijk: je hebt –	bene/rēctē/vēra dīxistī
geloven: waarom zou ik je –?	cūr tibi crēdam?
geluid	sonus; sonitus, -ūs
– geven	sonitum reddere
gemak: doe het op je –	id fac commodō tuō
wees op je –	habē animum lēnem et tranquillum
hou je –!	compesce mentem!
gemakkelijk: maak het jullie –	rogō, ut vōbīs suāviter sit
gemeen: wat een gemene streek!	edepol facinus improbum!
gemiddeld	mediā habitā ratiōne
van –e lengte zijn	statūrā prope iūstā esse
gemor	increpātiō, -ōnis *f*
gemunt: het op iem. – hebben	alcī perīculum dēnuntiāre
generen: zich ergens voor –	perturbātum esse cum aliquā rē
genoeg: –!	tantum est! sat est!
– tijd	satis temporis
– hiervan!	haec quidem hāctenus!
is dit –?	satin(e) est?
ik heb er schoon – van om steeds weer hetzelfde te horen	(mē) pertaedet iam audīre eadem identidem
meer dan –	satis superque
gepraat: hou op met dat gepraat: het verveelt	sēgregā sermōnem: taedet
dat is maar –	verba istaec sunt
geschreeuw: een – aanheffen	clāmōrem tollere
gesprek: een – aanknopen met iem.	sermōnēs cōnferre cum aliquō
een – over koetjes en kalfjes	sermunculus
geval: als dat het geval is	sī rēs sīc (sē) habet
in elk –	utcumque
in geen –	haudquāquam
in dat –	igitur; eō cāsū
dat is het –	sunt ista; rēs sīc habet
dat is niet het –	rēs ita nōn est
nu dat het – is	quae cum ita sint
zoals gewoonlijk het – is	ut cōnsuētūdō est
geven: ik geef niet veel om sport	lūdīs nōn studeō
geef hier!	cedo! *pl* cette!
geeft niet! *(bij excuus)*	sine!
gewoonte	cōnsuētūdō, -dinis *f*; mōs, mōris *m*
gezicht: een ander – opzetten	vultum flectere
een – trekken	ōs dūcere
-en/grimassen trekkend	vultuōsus
op het eerste -	prīmō aspectū
op het eerste – verliefd worden	prīmō aspectū in amōrem incidere
gezondheid: om redenen van –	valētūdinis causā
–!	dī tē ament! salvē! salūtem!
goed: –! *(instemmend)*	fīat!
– gedaan!	factum optimē!
– gezegd!	facētē dictum!
–hartig	benevolēns, -ntis; benevolus
alles – met je?	satis sānus es?
alles –	rēs salva est
het zal je (veel/geen) – doen	prōderit (multum/nihil) tibi
je bent een goeie kerel	frūgī es
graag: ik kijk – naar de wedrennen	libenter circēnsēs spectō
ik hoor heel – hoe het met je gaat	valdē aveō scīre quid agās
ik wil – dat je komt	velim (ut) veniās
grap: voor de –	animī causā; per iocum; inter iocum
hij zei dat voor de –	id per iocum dīxit
je maakt een –je!	iocāris nunc tū! lūdis mē!
groeten: doe hem/haar (veel) –	dīcitō eī multam meīs verbīs salūtem; iubē eum/eam salvēre
je krijgt de – van Terentia	Terentia tibi salūtem dīcit
elkaar –	cōnsalūtāre
grof: hij was – tegen mij	in mē dūrus erat
haai: ze gaan naar de –en	pessum eunt
haast: maar ik heb –	at properō

waarom ben je zo in –?	quid festīnās?
hachelijk: in een –e situatie	in rē dubiā
hachje: zijn – redden	corium servāre
ha-ha-ha!	hahahae!
halt! Ik laat je niet gaan!	astā! Abīre hinc nōn sinam!
hand: de – uitsteken	manum porrigere
wat is hier aan de –?	quid est? quid reī hīc est? quid agitur? quid istuc est reī?
met – en tand	tōtō corpere et omnibus ungulīs
de laatste – leggen aan	ultimam manum afferre + *dat*
de –en vol hebben	labōriōsum/occupātum esse; satagere
hart: met heel het –	tōtō pectore
het – klopte in mijn keel	anima mihi in nāsō erat
van –e	ex animō
dat gaat mij ter –e	id mihi cūrae est
hé, jij daar!	heus/eho, tū!
heen en weer (rennen)	modo hūc modo illūc (cursitāre)
hel: loop naar de –!	abī ad malam crucem!
helemaal/totaal	prōrsus; omnīnō
– niets	prōrsus nihil
je hebt – geen verstand	nōn cor omnīnō habēs
helemaal uit Afrika	ūsque ab Āfricā
ik weet – niet waar hij aan denkt	iam plānē quid cōgitet nesciō
hemel: goeie –!	ō dī immortālēs! ō dī bonī!
hemelsnaam: in –!	obsecrō! per fortūnās!
wat is er in – aan de hand?	quidnam est?
waar in –?	ubi terrārum? ubinam gentium?
herinneren: als ik me wel herinner	sī bene meminī; sī ego satis commeminī
voorzover ik mij herinner	ut mea memoria est
herinnering: ter –	memoriae causā
herrie: – maken	turbās dare
hersens	cerebrum
hij heeft –	corcillum habet
heterdaad: iem. op – betrappen	aliquem in flagrantī dēlictō dēprehendere
hier: – ben ik!	ecce mē!
–, pak aan!	accipe, em!
hint	verbum monitōrium
hoe: – komt dit zo?	quī istuc?
– kom je daarbij?	quīdum? quid iam?
hoedje: met iem. onder één – spelen	cum aliquō collūdere
hoera!	euax!
hoezo?	quīdum? quid ita? quid iam?
honger: ik sterf van de –	fame morior; fame ēnectus sum
hoofd: zich in het – zetten om te ...	animum indūcere, ut ...
zet dat maar uit je –!	ēice id ex animō!
hoofdzaak	caput, capitis *n*; summa
dat is de –	id caput est
houden: waar houd je me voor? Voor een dwaas?	prō quō mē habēs? Prō stultō?
hou het voor je!	haec tū tēcum habētō!
houden van: ik hou van de zomer	aestās mihi placet
ik hou van de stad	urbs mē dēlectat
huid: z'n – riskeren	coriō suō lūdere
zijn – redden	corium servāre
huiveren: het doet me –	facit, ut horream
huiveringwekkend	formīdolōsus
humeur: goed/slecht – hebben	bonum/malum animum habēre
in een goed – zijn	bonō animō esse
idee: je zit vol met –en	plēnus cōnsiliī es
ik heb geen – waar hij aan denkt	iam plānē quid cōgitet nesciō
iemand: wat voor – is ...?	quālis homō est ...?
– anders	quīvīs alius
inderdaad	certē; profectō
– *(nadrukkelijk)*	sānē
– *(als antwoord)*	certō
indruk: diepe – op iem. maken	alqm māximē commovēre
informeren: iem. – over	alqm certiōrem facere dē
inhouden: hou je in!	compesce mentem!
initiatief: op mijn eigen –	meā sponte
interessant: dat boek is –	ille liber mē tenet
interesseren: zich – voor muziek	mūsicae studēre
introduceren	intrōdūcere
invallen *(in de geest)*	in buccam venīre
invloed: grote/meer/weinig/geen – hebben op	multum/plūs/paulum/nihil posse apud/in + *abl*
jammer: dat is –	quod dolendum est
– voor Mark!	male dē Mārcō!
kans: de – krijgen	occāsiōnem nancīscī
hij gaf me geen – te antwoorden	mihi nōn potestātem dedit respondendī
kant *(flank)*	latus, -teris *n*
– *(zijde/richting)*	pars, partis *f*
aan de – staan van	stāre ab; sentīre cum
van alle –en	undique
aan beide –en	utrimque
aan de andere – van	ultrā
aan deze – van	cis; citrā
aan de rechter– van	latere dextrō + *gen*
van moeders –	māternō genere
kapot: je maakt me –!	mē ēnicās!
keus: de – is aan jou	optiō tua est
kijk uit, jij!	heus tū, cavē!

klap: een – geven	alapam dare
klapperen: mijn tanden staan te –	dentibus crepitō
kletspraat!	fābulae!
kloppen: het klopt gewoon niet	nōn sānē quadrat
dat klopt	sīc est
kluif: een hele – hebben	clīvō labōrāre
kluitje: die kerel stuurt je met een – in het riet	verba tibi iste dat
knie: je hebt het onder de –	ōrdine rem tenēs
knikken: ja –	annūtāre
nee –	abnūtāre
kolere: krijg de –!	tē iubeō plōrāre! abī ad malam crucem!
komen: moge – wat er komt, we zullen het gelaten dragen	quod fors feret, ferēmus aequō animō
koop: hij loopt teveel te – met z'n geld	pecūniam nimis iactat
kop: – op!	habē animum bonum!
ik maak je een –je kleiner!	dīminuam ego tibi caput!
de –pen bij elkaar steken:	capita cōnferre
kort: houd het –!	in pauca cōnfer!
om het – te zeggen	ut breviter dīcam
in het –	in summā
om een lang verhaal – te maken	nē longus sim; nē longam faciam
kortom	ad/in summam; in summā; quid plūra?
kost: aan de kost komen	vīctum quaeritāre
kriebels: iem. de – bezorgen	alicuī scrūpulum inicere
krijgen *(verwerven)*	nancīscī
– *(ontvangen)*	accipere
een ziekte –	morbō corripī
ik krijg hem niet aan het praten	nōn queō ōrāre ut loquātur
iets voor elkaar –	aliquid cōnsequī
als je dit voor elkaar kunt –	sī id cōnficere poteris
kwaad: ik ben – op je	tibi suscēnseō; ego tibi īrātus sum
kwalijk: ik neem het je niet –	tibi nōn improperō
neem me niet –	mē paenitet! īgnōsce mihi! dā veniam!
neem me alsjebieft niet –	īgnōscās, obsecrō, mihi
kwestie	quaestiō, -ōnis *f*
het is een – van leven en dood	capitis rēs agitur
de – is ...	quaeritur ...
lang: ik wist het al –	ūsque ab initiō scīvī
langskomen (bij iem.)	(aliquem) invīsere
lastig: val me niet –!	nē mihi molestus sīs!
lastpost: wees geen –!	molestus nē sīs!
lef: wat een –!	ō audāciam!
lelijk: doe niet zo – tegen mij!	nōlī male dīcere mihi!
leren kennen	nōscere
leuk: ik vind dit –	hoc mihi placet
ik vind dit – om te doen	mē iuvat hoc facere
ik heb een –e tijd	mihi bene est
omdat ik het – vind	quia mihi libitum est
het is niet – als je ...	iūcundum nōn est sī tū ...
liedje: steeds hetzelfde – zingen	eandem cantilēnam canere
lijken: dat lijkt er meer op	propemodum est
lijn: ben je met die lui op één – gekomen?	concordābāsne cum illīs?
logeren: bij iem. –	dēversārī apud aliquem
lucht: ik krijg ergens – van	aliquid mihi subolet
luid: met –e stem	summā vōce
luieren	cessāre
maken: wat heb jij daarmee te –?	quid id ad tē attinet?
wat heb jij met haar te –?	quid reī tibi est cum illā?
maak dat je weg komt!	hinc apage!
ik wil er niets mee te – hebben	nīl moror
ik heb er niets mee te –	nihil ad mē attinet
maling: iem. in de – nemen	alicuī verba dare
manier: is dat de – om me te helpen?	istōcine pactō mē adiuvās?
mannetje: sta je –!	fac, ut animō fortī sīs!
medeweten: zonder – van	clam + *abl*
zonder jullie –	clam vōbīs
meeleven: ik leef met je mee	misereor tuī
meer: – geld/kracht/macht	plūs pecūniae/vīrium/potestātis
meetellen: jij telt bij mij niet mee	extrā numerum es mihi
menen: meen je dat echt? Ja	sēriōne dīcis tū? Dīcō; aisne vērō? Āiō
mening: naar mijn –	ut opīnor; meā sententiā; meō iūdiciō
meteen	statim; continuō; īlicō; extemplō; prōtinus
– toen ik je zag	extemplō ubi ego tē vīdī
kom – hier!	concēde hūc āctūtum!
ga – naar huis!	ī rēctē domum!
middelvinger: de – opsteken	digitum impudīcum attollere
min of meer	susque dēque; magis/plūs minusve
misbaar: waarom maak je zo'n –?	quid istum clāmōrem tollis?
misplaatst: als het niet – is	nisi aliēnum est
moeite: het is de – waard om te luisteren	pretium operae est auscultāre
ik zal er zeker – voor doen	dabō equidem operam
het is de – niet waard	nōn est operae pretium
het is zoveel – niet waard	tantī nōn est
doe geen –!	nōlī tē movēre!
je hebt al je – verspild	omnem operam perdidistī
zijn – verdoen	operam perdere
moer: geen – ergens om geven	aliquid floccī nōn facere
moeten: als je moet blijven	sī opus est tē commorārī
mond: hou toch eens je –!	quīn tū tacēs modo?
je neemt me de woorden uit de –	tū quidem ex ōre mihi ōrātiōnem ēripuistī
woorden in iems. – leggen	verba in ōre alcs pōnere

morren	increpāre
muggenziften	cavillārī
naam: ik wil hem niet met name noemen	eum nōlō nōmināre
naast: je zit er–	nihil ad rem pertinet
nagedachtenis: ter – aan	in memoriam + *gen*
natuurlijk	scīlicet; profectō; nempe
– is hij schuldig	nempe in culpā est
nederlaag: een – lijden	offēnsiōnem ferre
neerkijken: op iem. –	aliquem dēspicere
nemen: het ervan –	pergraecārī
op zich –	in sē cōnferre
nest: in de –en zitten	in angustiīs versārī
net: – toen ...	cum/tunc māximē
– toen ik bezig was dit te schrijven	cum haec māximē scrīberem
– op tijd	temperī
zo–	modo
netelig: dat is een –e vraag	captiōsum interrogātum est
–e vragen stellen	captiōsē interrogāre
netjes *(schoon, verfijnd)*	mundus
–!	optimē!
neus: onder iems. neus	ante oculōs
een goede – hiervoor hebben	haec fēstīvē odōrārī
niettemin/toch	tamen; nihilō sētius
het is moeilijk, maar ik zal het – proberen	difficile factū est, sed cōnābor nihilō sētius
nieuws: is er iets –?	num quid novī?
als je geen – hebt over	sī nihil novī habēs dē
ik vertel je, wanneer ik wat – heb	narrābō, cum aliquid habēbō novī
nieuwsgierig: ik wil niet – zijn, maar ...	nōn libet cūriōsus esse sed ...
nippertje: je komt op het –	in ipsō articulō temporis advenīs
nodig: ik/jij/wij hebben geld –	opus est mihi/tibi/nōbīs argentō
als het – is voor je gezondheid	sī opus est ad valētūdinem
nood: in grote – verkeren	valdē labōrāre
nu: wat –?	quid nunc?
tot – toe	hāctenus
– meteen	nunciam *(3 lettergrepen)*
wat is er –?	quid iam?
nut: wat was het – van jouw brief?	quid rētulit tē mittere ad mē litterās?
wat is het – ervan?	quid opus est?
o jee!	heu, heu!
obsceen: obscene praat	sermō, -ōnis *m* obscēnus
oei!	oiei!
oké	fīat; licet
alles is –	salva rēs est
het is –	bene habet; rēctē est
we zijn –	bene habēmus
als je dat – vindt	sī tibi vidētur
ondankbaar	ingrātus
onderbreek me niet!	nōlī mē obloquī!
onderling *adv*	invicem; inter sē
ondersteboven: – keren	subvertere
– zijn	vehementer perturbātum esse
alles was –	omnia erant sursum deorsum
onderweg	inter viās; in/ex itinere
– zijn naar	iter habēre ad
ongeluk: per –	imprūdenter; perperam; per errōrem
ongeveer: hij zei – het volgende	haec ferē dīxit
onraad: ik ruik –	aliquid mihi subolet
ontdekken: iets – over	quicquam ēruere dē
onthouden	memoriae committere/mandāre
ontkennen: ik wil niet – dat ...	nōn īnfitior ... *(aci)*
ontschieten: het was me even ontschoten	memoriā excidit
het was me ontschoten je te schrijven	fūgit mē ad tē scrībere
onzekerheid: in – laten	in mediō relinquere
in – verkeren	pendēre; in suspēnsō esse
om je niet langer in – te houden	nē diūtius in suspēnsō pendeās
onzin	nūgae, -ārum
–!	nūgās! quisquiliās!
je vertelt –!	nūgās garrīs! nūgāris!
vertel geen –!	omitte nūgās!
wat een –!	nūgae sunt istae magnae!
oog: – in – met iem. zijn	praesentem praesentī alicuī esse
kijk me in de ogen!	aspicedum contrā mē!
in het – krijgen	cōnspicere
hou je ogen open!	cavē circumspiciās!
zijn ogen gericht houden op	oculōs intentāre in *(+ acc)*
iem. recht in de ogen kijken	alqm rēctīs oculīs intuērī
oor: ik ben één en al –!	loquere, audiō!
op zijn: mijn papier is op	charta mihi deest
opdagen: komen –	appārēre
openbaar: in het – ↔ privé	in pūblicō ↔ domī
in het – verschijnen	in pūblicum prōdīre
ophouden: hou nou eens op!	dēsine tandem!
houd ik je op?	num dētineō tē?
eindelijk hield hij op te spreken	fīnem loquendī dēmum fēcit
als ik eenmaal ben begonnen, kan ik niet meer –	quandō incipiō, dēsinere nōn queō
opkijken: tegen iem. –	aliquem suspicere
opkomen *(in de geest)*	in buccam venīre
dat was nooit bij me opgekomen	mihi istuc numquam in mentem vēnerat
opletten	animum attendere
jullie moeten –!	animōs attendite!

let op!	attende!
let niet op wat hij zegt	mitte id quod dīcit
oplichten: iem. –	alicuī verba dare; ōs alicuī sublinere
opmaken: uit jouw woorden maak ik op	ex verbīs tuīs colligō
opnemen: iets ernstig –	aliquid familiāriter ferre
het licht –	in levī habēre
oppassen: pas op!	cavē!
opscheppen: hij schept altijd op	semper dūrae buccae est
opschepper	ōs, ōris *n* dūrum
hij was altijd al een –	semper dūrae buccae fuit
opschieten: we schieten hopelijk behoorlijk op	ut spērō, prōficimus aliquantum
niets –	nihil prōficere
schiet op!	mātūrā! properā!
schiet op en klaar de klus!	īnstā, perfice!
ik kan goed met die lui –	bene mihi convenit cum illīs
goed met elkaar kunnen –	concorditer inter sē congruere
opzij: ga –!	dē viā meā discēde!
overdenken: nu ik het nog eens overdenk	cum ego recōgitō
overdrijven	in māius ferre/attollere
je overdrijft een beetje	pūtidiusculus es
overlaten: iem. iets overlaten	aliquid alicuī mandāre
overstelpen: overstelpt zijn met werk	obruī, tamquam flūctū, sīc opere
overtreffen	superāre
overtuigen: iem. ergens van –	alicuī dē aliquā rē persuādēre
ik ben er vast van overtuigd dat ...	plēnus persuāsiōnis sum ... *(aci)*
pech: – voor Mark!	male dē Mārcō!
penarie: in de – zitten	in angustiīs versārī
pensioen: met – gaan	rudem accipere; in ōtium venīre
met – zijn	rude dōnātum esse
persoon: aha, de juiste – die ik zocht	attat, quem quaerēbam
we kunnen dat –lijk bespreken	cōram id agere possumus
piek: er zijn –en en dalen	modo sīc, modo sīc
hij heeft zijn –en en dalen	eī modo bene, modo male est
plaats: in – van vader of moeder	in locum parentis
dit is niet de – om ...	nōn est hic locus, ut ...
tenzij het niet op zijn – ligt	nisi aliēnus (-a, -um) est
in de eerste –	prīmum
op dezelfde –	ibīdem
plaatsvinden	fierī; accidere
plak: onder de – van zijn vrouw zijn	uxōrium esse
plan: ik was van – meteen naar huis te gaan	erat mihi in animō rēctā proficīscī domum
ik was van – om niets te overhaasten	erat in animō nihil festīnāre
wat ben je van –?	quid tibi in animō est?
plaveien: de weg – naar	viam facere ad
plezier: – hebben	sē dēlectāre
– hebben in	capere laetitiam ex
– doen	dēlectāre
iem. een – doen	grātum alicuī facere
doe me alsjeblieft het –	amābō tē, fac/refer hanc grātiam mihi
met –!	libenter!
plus: beschouw dit als een –	id dēputā esse in lucrō
twee – twee is vier	duo et duo sunt/fīunt quattuor
praatje: met iem. een – hebben	cōnfābulārī cum aliquō
praten: hé jij, ik praat tegen jou!	heus tū, tibi ego dīcō!
pret: het was alleen maar –	hilaria mera erat
prima *adv*	bellē
–!	euge!
– terechtkomen	bellē cadere
privé: ik wil – met je spreken	velim tēcum loquī sēcrētō/in prīvātō
probleem: wat is het –?	quid illuc malī est?
	quid est negōtiī?
geen –!	nōn labōrō!
ik verwacht grote problemen	nescio quod magnum malum exspectō
in de problemen zitten	labōrāre; in angustiīs versārī
iem. in grote problemen brengen	magnum malum alcī dare
profiteren: – van iems. onwetendheid	alicuius īgnōrantiam quaestuī habēre
profiteer ervan zolang het nog kan!	occāsiōnem amplectere: carpe diem!
proost!	bene tē/vōs!
proosten	propīnāre
punt: – uit!	dīxī!
ik zal je – voor – antwoorden	tibi respondēbō/rescrībam ad singula
dit nu is het –	nunc cōgnōsce rem
maar wat het – betreft	sed ad prōpositum
op dat –	hāc dē rē
het was op het –je van mijn tong	erat mihi in labrīs prīmōribus
rad: iem. een – voor de ogen draaien	subdolum esse adversus aliquem
recht: je hebt elk – om te ...	omne fās tibi est ... *(inf)*
rechtzetten: een kwestie –	rem explicāre
reden: om vele –en	multīs dē causīs
wat is dan de – waarom ...?	quid est enim, cūr ...?
	quid est quod ...?
wat was zijn – om te komen?	cuius reī causā vēnerat?
hij had een goede –	magna ratiō eī erat
rekenen: je kunt erop – dat ...	erit tibi perspicuum ... *(aci)*
je kunt op mij –	potes nītī mē
waar reken je op?	quid vīs fierī?
rekening: per slot van –	rē vērā

met iem./iets – houden	respicere alqm/alqd
ergens mee – houden	ratiōnem alcis reī dūcere
relatie/verhouding: met iem. een – hebben	cōnsuētūdinem cum aliquō/aliquā habēre
rij: in een lange – gaan staan	longum agmen facere
rijk aan	abundāns, -ntis + *abl*
risico: op je eigen –	tuō perīculō
riskant	anceps, -pitis; perīculōsus
rolletjes: alles loopt op –	rēs satis agitur
rondhangen met iem.	frequentem adesse ūnā cum aliquō
rot op (jij)!	apage (tē)! abī abhinc!
rotzooi: sjonge, wat een –!	edepol rēs turbulentās!
– maken	turbās conicere
rug: achter de – van	clam + *abl*
achter jullie –	clam vōbīs
rust: laat me met –!	omitte mē!
ruzie	rīxa; altercātiō, -ōnis *f*
– krijgen	in līitem ambiguam dēscendere
hou op met –maken	dēsine argūmentārī
samendrommen	stīpārī
schamen: ik schaam mij daarvoor	mē pudet eius
ik schaam me het te zeggen	mē pudet dīcere
schaam je!	prō pudor!
schande!	ō facinum indīgnum! ō rem indīgnam!
een – zijn voor	dēdecorī esse + *dat*
schatting: een ruwe schatting	īnfōrmāta cōgitātiō
schelen: dat kan me niet –	ista nōn cūrō; nīl moror; nīl meā rēfert/interest; nihil ad mē pertinet
wat kan mij dat –!	quid meā!
wat kan jou dat –?	quid ad tē attinet?
wat kan mij het – hoe jij ...	quid istuc ad mē attinet quōmodō tū ... *(coni)*
het kan me niets – zolang ...	meā nīl rēfert dum ...
het kan me niet – dat ...	nōn cūrō quod ...
wat scheelt je?	quid tibi est?
schitterend!	sophōs!
absoluut –!	nimis factum bene!
schoenen: ga maar eens in mijn – staan	fac, quaesō, quī ego sum, tē esse
schrapen: ik zal het geld bijeen proberen te –	cōnābor argentum conrādere
schrijven: schrijf me wat als je wat tijd hebt	scrībe aliquid litterārum quandō vacās
schudden	quatere *(geen perf)*
handen –	manūs prēnsāre
iem. de hand –	dextrae iungere dextram; dextram iungere cum aliquō
schuld: het is jouw –!	tū peccās! tū es in culpā!
ik geef jou niet de –	tibi nōn improperō
iem. de – geven	culpam in alqm cōnferre
slaan op: waar slaat dat op?	quam ad rem istud refert?
slecht	quid opus est?
– *(weer)*	malus; improbus; aliēnus
– aflopen	adversus; gravis, -e
het moge – met me aflopen, als ik ooit ...	in pēiorem partem vertī; in dēterius inclīnārī malum mihi sit, sī umquam ... *(fut ind)*
wijn is – voor je	aliēnum tibi vīnum est
smoorverliefd: hij is – op een of andere meid	in amōrem haeret apud nescio quam virginem
snappen: snap je het niet? Nee	nōn tū tenēs? Nōn teneō
snap je het nu? Ja	iam tenēs? Teneō
ik snap het niet helemaal	nōn satis intellegō
sorry!	mē paenitet! īgnōsce mihi! dā veniam!
spanning: in – verkeren	animī pendēre
spelletjes: hou op met – te spelen	dēsiste lūdōs facere
spenderen: tijd, moeite, geld – aan	tempus, operam, pecuniam impendere in + *acc*
spijten: het spijt me voor je	misereor tuī
het spijt me voor de anderen	mē paenitet aliōrum
sprake: nu er – is van geld	quoniam nummōrum mentiō facta est
geen – van	nūllō modō; minimē; nēquāquam
spreken: om niet te – over	ut nōn/nihil dīcam dē
ik wil je even –	paucīs tē volō; volō tē verbīs pauculīs
iets met iem. be–	cum aliquō dīligenter colloquī; aliquid cum aliquō commūnicāre
vrijuit –	dīrēctum loquī
st!	st!
staan: ik wil weten hoe de zaak ervoor staat	velim scīre quō modō rēs sē habeat
iem. een –de ovatie geven	alicuī stantem/stantēs plaudere
blijf meteen –!	stā īlicō!
hoe staat het met het geld?	quid dē argentō?
stand van zaken: zo is de – hier in Rome	hīc Rōmae rēs (sē) sīc habent
start: je hebt een goede – gemaakt	bene habent tibi prīncipia
steen: de onderste – boven halen	nullō locō deesse; nihil praetermittere
steenrijk: hij is –	cōpiōsus est; dīvitiās māximās habet
stellen: je ziet hoe het hiermee is gesteld	vidēs quō in locō haec rēs sit
steunen: iem. –	alicuī favēre
stinken: er stinkt hier iets	aliquid mihi subolet
stoppen: stop ermee!	parce!
stotteren	balbūtīre

straatarm: hij is – mendīcus est
straf: hij heeft de –fe Gods over hen afgeroepen cūrāvit ut illīs Iuppiter īrātus esset
streek: dat heeft mij zelfs van – gemaakt istuc mē ipsum commovēbat
strijdbijl: de – begraven simultātem dēpōnere
strikt: – gesproken propriē
stuipen: je hebt me de – op het lijf gejaagd fēcistī ut horrērem; in terrōrem mē coniēcistī
stuk frustum + *gen*
– brood, kaas, papier *enz. ook* pānis, cāseus, chart(ul)a
stukken: in – breken cōnfringere
succes: veel –! fēlīciter (tibi)!
zonder – frūstrā
taal: duidelijke – spreken Latīnē loquī
tegemoet gaan: het gevaar – perīculō *(dat)* obviam īre
tegen: er niet goed – kunnen graviter ferre
ik kan er niet meer – patī nequeō amplius
ik kan niet – de kou frīgoris impatiēns sum
tegenkomen: iem. – (op straat) alicuī occurrere; alicuī obviam fierī; aliquem offendere (in platēā)
tegenspreken: zichzelf – pūgnantia loquī
tekortschieten: woorden schieten mij tekort quid dīcam nōn inveniō
teleurstellen: iem. – alicuī deesse
ik zal je niet – nōn fallam opīniōnem tuam
tenminste saltem; quidem; sānē
als je – niet ... sī minus ...
terug retrō
–komen: kom gauw terug! redī cito!
tijd: ik heb geen – haud mihi ōtium est
de – vragen hōrās quaerere
de verloren – inhalen cessāta tempora corrigere
er is geen – om te studeren nōn vacat studēre
er is geen – te verliezen mātūrātō opus est
ik ben hier al een hele – iam dūdum adsum
in mijn vrije – cum tempus mihi subsicīvum est
op een andere – aliās
rond de – van sub tempus + *gen*
rond dezelfde – sub idem tempus
toch: *zie* niettemin
toegeven: ik geef geen duimbreed toe nōn concēdam dīxī
toegegeven: hijzelf is niets waard estō: ipse nihil est
toevallig cāsū; fortuītō; forte
mocht je – wat nieuws hebben over ... sī quid forte novī habēs dē ...
toost propīnātiō, -ōnis *f*
een – uitbrengen op propīnāre + *dat*
top: van – tot teen ā capite ūsque ad calcem
totaal: *zie* helemaal
trouwens obiter
truc: zonder –jes of gesjoemel sine fūcō ac fallāciīs
is dit een –je? num hoc est captiō?
twijfel: ik heb er geen – over of ... nōn mihi dubium est quīn ...
uitbarsten: in lachen – rīsum effundere
uitbrengen: geen woord – nūllum verbum ēmittere
uitdossen: waarom ben je zo uitgedost? quamobrem sīc subōrnātus es?
uiteindelijk dēmum; dēnique; tandem; rē verā; ab extrēmō
uiteraard vidēlicet
uithouden: het met iem. – aliquem perpetī
uitkomen: wanneer het je uitkomt cum erit tuum commodum
uitmaken: het maakt mij niets uit meā nihil interest/rēfert
uitschakelen: ik wil die lastpak – istum molestum āmōlīrī volō
uitscheiden: schei uit! dēsinās!
– *(sterker)* dēsiste!
schei daar meteen mee uit! supersedē istīs rēbus iam!
uitstaan: ik kan die vent niet – istum ferre nequeō
uitstellen: laten we dit – tot een andere keer hanc rem in aliud tempus differāmus
uitstippelen: een reis – cōnsilium capere/inīre dē itinere
vallen: laat dat (alsjeblieft) –! missa istaec fac! mitte, amābō!
laten we dat onderwerp laten – missa haec faciāmus
val me niet in de rede! nōlī mē obloquī!
val me niet lastig! nē mihi molestus sīs!
iem. laten – aliquem dēmittere; alcī deesse; alqm dēficere
valreep: je komt op de – in ipsō articulō temporis advenīs
ver: het zou te – voeren te ... longum erat ... *(inf)*
het ligt –re van mij te zeggen equidem dīcere nōlim
verandering: voor de – varietātis causā
verder: en zo – et perinde; et ita porrō
wat –? quid deinde?
kan ik – nog iets voor je doen? num quid aliud mē vīs?
– niets nihil aliud
– geen nieuws nihil praetereā novī
verdienen: hij heeft gekregen wat hij verdiende habet quod sibi dēbēbātur
wie anders heeft er meer verdiend? quis alter est dīgnior homō?
verdoen: z'n tijd – frūstrā tempus conterere
z'n moeite – operam perdere
verdorie: wie zijn dat, –? quī, malum, istī sunt?
waar zit je nou, –? ubinam, malum, es?
vergeten: dat kun je wel –! ēice id ex animō!
ik was – je te schrijven fūgit mē ad tē scrībere
verhinderd zijn impedīrī
verhouding/relatie: met iem. een – hebben cōnsuētūdinem cum aliquō/aliquā habēre
verkeerd: het spijt me als ik iets –s heb gedaan sī quid perperam fēcī, mē paenitet

verloren: ik ben –!	interiī! periī! nūllus sum!
vermogen: naar mijn beste –	prō meā parte
veronderstellen: naar ik veronderstel	ut opīnor
verpesten: de boel grondig –	plaustrum percellere
verplaats je in mijn situatie!	fac quī ego sum!
verplicht: je hebt me zeer – door mij je boek te sturen	fēcistī mihi pergrātum quod librum ad mē mīsistī
verschil: wat is het –?	quantum interest?
het maakt geen –	nīl interest
het maakt voor mij/jou geen/veel – of ... dan wel ...	nihil/multum meā/tuā interest/rēfert utrum ... an ...
wat is überhaupt het –?	quid utique interest/rēfert?
menings–	dissentiō, -ōnis *f*
verspreking	lāpsus linguae
verstand: gezond – hebben	cor habēre
vervelend: wees niet –	nē sīs odiōsus
verwaand: word niet – door je enthousiasme	nōlī studiō efferrī
verzamelen	cōgere
verzinnen	excōgitāre
vinden: dit vind ik ervan	ita mihi vidētur
vinger: iem. met geen – aanraken	alqm nūllō digitō attingere
vlak vóór *(een gebeurtenis)*	sub + *acc*
vlakbij	in proximō
vlegel/vlerk!	impudēns!
voelen: zich (niet) goed –	sē bene/male habēre
zich goed/slecht/beter –	sē bene/male/melius habēre
ik voelde me niet lekker	ego mē nōn bellē habēbam
pijn –	dolōre afficī
voelhorens: zijn – uitsteken	temptāre
voet: op goede – staan met iem.	in grātiā esse cum aliquō
ik sta met iem. op vertrouwelijke –	mihi cum aliquō magna necessitūdō est
zich uit de –en maken	sē conicere in pedēs
voldoende: dat is –	sat est
vóór iem. zijn	alicuī favēre
vooral	imprīmīs; praesertim; māximē; potissimum
voorbij: het is –	āctum est
toen het gevecht – was	proeliō cōnfectō
voordeel	bonum
van – zijn	prōdesse
groot – ergens uit halen	magnum commodum ex aliquā rē capere
voordoen: zich –	exsistere
tenzij er zich iets nieuws voordoet	nisi quid novī exstiterit
voorstellen: iem. aan iem. –	aliquem alicuī trādere
vooruit: – vertel!	agedum, dīc mihi!
voorwaarde: op – dat ...	eā lēge, ut ...
voorwendsel: – voor oorlog	praetextum bellī
hij vertrok onder het – dat ...	hinc abiit quasi + *coni*
vraag: er zijn vele vragen gerezen	multa quaeruntur
dat is geen antwoord op mijn –	aliud tē rogō
waarom stel je zulke vragen?	cūr ista quaeris?
vragen: iem. iets –	alqm alqd interrogāre
hij vroeg mij of ...	quaesīvit ā/ex/dē mē num ...
hij heeft jou wat gevraagd	ille tē interrogāvit
dit wil ik je – *(verzoeken)*	hoc tē rogāre volō
vrijwel	propemodum
ik heb de hoop – opgegeven	propemodum spem dēmīsī
waar	vērus
dat is –	sīc est; rēs ita est; ita profectō est
zo – als ik leef!	ita vīvam!
denken dat dat dan – is	istuc iam prō factō habēre
waard: hij/het is niets –	nihil est
het is zoveel moeite niet –	tantī nōn est
het is de moeite niet –	nōn est operae pretium
waarde: van – zijn	pretium habēre
waarderen: ik waardeer je goede diensten	beneficium tuum tueor
elkaar –	inter sē colere
waarheid: om de – te zeggen	ut vēra dīcam; ut vērum loquar; nē quid mentiar
waarom? Omdat ...	quam ob rem? quā causā? quid ita? quāpropter? Quia ...
– niet? *(instemmend)*	quippinī? quidnī?
waarschijnlijk: het is heel – dat ze komt	proximum est, ut veniat/eam ventūram esse
het is –er dat ...	facilius est, ut ...
wandeling: heb je zin om een – te maken?	velīsne spatiārī?
warmpjes: er – bij zitten	locuplētem esse
wat: – is er met je?	quid est tibi/tēcum?
– dan?	quidnam?
wedden: ik wed dat hij er vandoor is gegaan	pōnō eum abīvisse
ik wed dat hij niet zal winnen	tē spōnsiōne prōvocō victūrum illum nōn esse
weerzien	revidēre
weg: ik ben –	hinc abeō
ik ben – naar het forum	ego hinc mē ad forum (agō)
– ermee!	īlicet!
de zaak uit de – gaan	rem ēvītāre
in de – staan	obstāre *(+ dat)*
sta me niet in de –!	dē viā meā discēde!
alle –en leiden naar Rome	omnēs viae Rōmam dūcunt
wegslaan: ik ben niet van het schrijven/mijn boeken weg te slaan	in scrībendō/in librīs haereō

welbeschouwd: alles –	rē vērā
wens: naar jouw –	ex tuā sententiā; ex tuā voluntāte
je mag drie –en doen	trēs optātiōnēs tibi dō
wereld: een kwestie uit de – helpen	rem explicāre
werk: zwaar –	opus, operis *n* arduum
het is een groot –	magnum opus est
goed –!	bene factum!
meer –	amplius negōtiī
allles in het – stellen ergens voor	aliquid in magnō negōtiō habēre
werkelijkheid: in –	rē vērā
weten: laat het me –!	fac, ut sciam!
laat me – hoe het met je gaat	mē velim certiōrem faciās quid agās
ik wil dolgraag – hoe het met je gaat	valdē aveō scīre quid agās
laat me – waar je bent	facitō, ut sciam ubi sīs
je moet het zelf –!	estō ut libet!
wie: – ben je?	quis homō es?
– is hij/zij?	quis homō est?
– is daar? Ik ben het	quis homō est? Ego sum
– zegt dat?	quis hoc dīcit factum?
– dan?	quisnam?
wil: ter –le van	*gen* + causā *(postpositie)*
ter –le van jou/mij	causā tuā/meā
willen: doe wat je wilt!	estō ut libet!
ik wil beslist hier weg	certum est mihi hinc abīre; cōnstituī hinc abīre
ik zou graag – dat je komt	velim (ut) veniās
waarom wil je dat van me?	quid mē istud rogās?
graag – schilderen	studium pinguendī habēre
kinderen – graag spelen	līberī lūdīs tenentur
wonder: geen –!	nec mīrum!
woord: zijn – geven	fidem dare
zijn – houden	fidem servāre
zijn – breken	fidem frangere
–enwisseling	altercātiō, -ōnis *f*
wow!	papae!
zaak: het is mijn/jouw – te zien wat er gaande is	meum/tuum est vidēre quid agātur
dat doet niet ter zake	nihil ad rem
kom ter zake!	venī ad rem!
ik ben de – zat	mē negōtiī pertaedet
zeggen: er valt niet meer over te –	nōn libet plūra dīcere
het ligt verre van mij te –	equidem dīcere nōlim
dit heb ik te –	haec habeō dīcere
ik zeg ja, jij zegt nee	ego āiō, tu negās
om niet te – dat ...	ut mittam quod ...
om zo te –	ut ita dīcam
onvoorbereid iets –	ex tempore/dē summō pectore dīcere
wat wil je –?	quō ēvādis?
zeg het dan!	quīn tū ēloquere!
ik kon niet goed horen wat je zei	nōn satis exaudiēbam quae loquereris/dicta tua
zeg op!	cedo!
zo zegt men	ita āiunt
zeker: een – iemand	quīdam/quaedam
ik ben er – van dat ...	certus sum ... *(aci)*
ik weet het niet –	nōn certō/certum sciō
ik weet het –	prō certō habeō; certum/certō sciō
ik denk het, maar weet het niet zeker	opīnor sed certō nesciō
ken je hem? Zeker!	huncne nōvistī? Facile!
zicht: uit het – verdwijnen	ē cōnspectū auferrī
ziek worden	morbō corripī
ik ben opeens ziek geworden	mala valētūdō mihi repente invāsit
zien: ik weet niet hoe hij/zij eruit ziet	quā sit faciē, nesciō
zijne: ieder het –	cuīque suum
zin: iem. zijn – geven	alicuī mōrem gerere
zijn eigen – doen	rēs prō arbitriō gerere
ik heb gewoon – om te ...	gestiō quidem ... *(inf)*
naar jouw –	ex tuā sententiā
je kan het niet iedereen naar de – maken	nōn potes omnibus satis facere
hij heeft het in z'n eentje naar zijn –	eī bene est sōlī
in dezelfde –	ad similem sententiam
hij heeft in deze – gesproken	hanc in sententiam dīxit
–vol te werk gaan	frūgem facere
zo: – is het	ita est
– is het niet	haud ita est
– gezegd, – gedaan	dictō citius; dictum factum
ik kom er – aan	iam aderō
is dat –?	itane?
maar – is het leven	sed vīta fert
net –	nec eō secius
zodoende/daardoor	perinde
zorgen: maak je geen –!	tū, nōlī sollicitārī!
ik maak me geen grote – over	labōrō nōn valdē dē
ik zal ervoor – dat ...	cūrābō, ut ...
zijn – opzij zetten	cūrās eximere
zorg dat je het doet	facitō, ut faciās
zorg maar dat je komt	facitō/fac modo, ut veniās
zover: het is – gekomen dat ...	eō dēcursum est, ut ...
ik ben – gekomen dat ...	in eō sum, ut ...
zweren: ik zweer het!	mē dius Fidius! prō deum fidem!

XII. KLEREN EN SIERADEN

1. Carla koopt nieuwe kleren

vestiāria	Salvē. Quōmodō tibi ministrāre possum?	Dag. Waarmee kan ik u van dienst zijn?
Carola	Salvē. Ego stolam emere volō.	Dag. Ik wil een jurk hebben.
vestiāria	Quem colōrem cupis?	Welke kleur wilt u?
Carola	Stolam caeruleam cupiō.	Ik wil een blauwe jurk.
vestiāria	Cupisne quicquam aliud?	Wilt u nog iets anders?
Carola	Ita, pār soccōrum cupiō.	Ja, een paar schoenen.
vestiāria	Cupisne emere sandālia?	Wilt u sandalen hebben?
Carola	Minimē. Soccōs albōs cupiō.	Nee. Ik wil witte schoenen.
vestiāria	Habēmus hodiē vestēs sēricās bellās.	We hebben nu mooie zijden jurken.
Carola	Benīgnē. Quantī haec cōnstant?	Nee, dank u. Hoeveel kost het allemaal?
vestiāria	Centum eurōnīs ex tōtō.	Honderd euro in totaal.
Carola	Ecce tibi centum eurōnōs.	Hier heeft u honderd euro.

2. Peter koopt winterkleren

vestiārius	Salvē. Quōmodō tibi ministrāre possum?	Dag. Waarmee kan ik u helpen?
Petrus	Salvē. Velim emere mihi aliquot vestīmenta hīberna.	Dag. Ik wil graag enkele winterkleren hebben.
vestiārius	Em, habēmus paenulās scorteās ex Hispāniā.	Wel, we hebben leren regenjassen uit Spanje.
Petrus	Bene. Cupiō paenulam. Venditāsne digitābula?	Goed. Ik wil een regenjas. Verkoopt u handschoenen?
vestiārius	Habeō digitābula scortea et lānāta.	Ik heb leren en wollen handschoenen.
Petrus	Dā mihi duo digitābulōrum paria lānātōrum. Egeō etiam pilleō lānātō.	Geef mij twee paar wollen handschoenen. Ik heb ook een wollen pet nodig.
vestiārius	Vīsne emere tībiālia lānāta?	Wilt u wollen kousen hebben?
Petrus	Sānē, egeō duōbus paribus.	Graag, ik heb twee paar nodig.
vestiārius	Vīsne quicquam aliud?	Wilt u nog iets anders?
Petrus	Cingulum scorteum, sī praestō est.	Een leren riem, als die in voorraad is.
vestiārius	Cingula semper in hāc tabernā vestiāriā praestō sunt. Quot cingula cupis?	Riemen zijn in deze kledingwinkel steeds op voorraad. Hoeveel riemen wilt u?
Petrus	Ūnum, opīnor, satis est.	Eén, denk ik, is genoeg.
vestiārius	Quamobrem egēs hīs vestīmentīs hībernīs?	Waarom hebt u deze winterkleren nodig?
Petrus	Quia ego iter factūrus sum trāns Alpēs in Germāniam.	Omdat ik een reis over de Alpen naar Duitsland ga maken.

3. Twee dochters kleden zich voor een feest

māter	Liduīna et Flōra, vōsne parātae estis ad convīvium quod Agnēs amita agitat?	Lidwine en Fleur, zijn jullie klaar voor het feest van tante Agnes?
Liduīna	Māter, ego habeō nihil prōrsus quod geram.	Moeder, ik heb helemaal niks om aan te trekken.
māter	Nūgās! Habēs vērō cēnātōria bellisima. Habēs enim tālārem vestem roseam et tālārem vestem violāceam et tālārem vestem caeruleam.	Onzin! Je hebt wel degelijk erg mooie avondkleren. Je hebt namelijk een roze lange japon, een paarse lange japon en een blauwe lange japon.
Liduīna	Ita rēs est. At ego eās omnēs abhinc trēs diēs ad fullōnicam attulī.	Dat is zo. Maar ik heb ze drie dagen geleden allemaal naar de stomerij gebracht.
māter	Flōra, tū utique sat superque vestēs habēs. Quoad ego sciō tu habēs pulchrās tunicās manicātās et tunicās sine manicīs. Dā Liduīnae ūnam ex tuīs tunicīs.	Fleur, jij hebt in ieder geval meer dan genoeg kleren. Voor zover ik weet heb je mooie jurken met mouwen en jurken zonder mouwen. Geef Lidwine één van je jurken.

Flōra	Māter, Duīna semper vestēs meās mūtuātur. Praetereā, mea tunica coccinea et tunica viridis sunt veterēs et trītae.	Moeder, Dwien leent altijd mijn kleren. Bovendien zijn mijn rode jurk en groene jurk oud en versleten.
māter	Liduīna!	Lidwine!
Liduīna	Quid est?	Wat is er?
māter	Cūrā ut abeās curriculō ad fullōnicam et petās vestēs tuās.	Ga op een draf naar de stomerij en haal je kleren op.
Liduīna	Eī operam dabō extemplō, māter.	Ik zal er meteen voor zorgen, moeder.
māter	Et tū, Flōra ...	En jij, Fleur ...
Flōra	Quid?	Wat?
māter	Sī vīs īre exōrnāta ad convīvium, tibi licet gerās meās inaurēs et monīle gemmātum.	Als je mooi aangekleed naar het feest wilt gaan, mag je mijn oorbellen en halsketting met edelstenen dragen.
Flōra	Grātiās, māter.	Dank je, moeder.
māter	Liduīna, tibi licet gerās meam armillam et monīle baccātum.	Lidwine, jij mag mijn armband en parelketting dragen.
Liduīna	Papae! Quāle convīvium id erit!	Wow! Dat zal nog eens een feest worden!

EXTRA WOORDEN EN UITDRUKKINGEN

aankleden: zich –	sē vestīre/induere/amicīre
warm aangekleed	spissīs vestibus involūtus
aanproberen	induendō probāre
aantrekken *(kleren)*	induere (sibi vestem)
afdoen *(sieraden)*	dētrahere
armband	armilla
avondjurk	tālāris vestis, -is *f*
avondkleding	cēnātōria, -ōrum; synthesis, -is *f*
badpak	vestis, -is *f* balneāris
beha	strophium; mamillāre, -ris *n*
blouse	pēlūsia; blūsa
boekentas	mantica librāria
bontjas	amiculum pellicium
boord	collāre, -ris *n*
borduren	acū pingere
geborduurd	(acū) pictus
broek	brācae, -ārum
korte –	brācae breviōrēs/ dēcurtātae
–riem	ventrāle, -lis *n*
brokaat	sēricum aurō/argentō in(ter)textum
cape	(h)umerāle, -lis *n*
– *(met capuchon)*	lacerna
– *(Griekse)*	pallium
colbert	iacca
das *(sjaal)*	amictōrium
dichtdoen *(kleding)*	stringere
dichtknopen	globulīs stringere
dragen *(kleding)*	gerere; ūtī + *abl*
een riem –	zōnā incinctum esse
een ring –	ānulum gestāre
dun *(weefsel)*	rāllus
eau de cologne	aqua colōniēnsis
elegant gekleed	cōmptulus
enkels: tot op de –	tālāris, -e
franje	fimbria
garderobe *(bewaarplaats)*	vestiārium
– *(kleding)*	vestīmenta, -ōrum
geplooid	indulātus
gesp	fībula
groen	viridis, -e
hak *(schoen)*	fulmentum
hoge –ken	fulmenta praealta
halsketting	torquēs, -quis *m*; monīle, -lis *n*
– met juwelen	monīle gemmātum
handschoen	digitābulum
handtas (leren)	pērula (coriācea)
hemd	subucula
hoed	petasus
hoofdband	taenia
hotpants	brevissimae brācae
jack *(leren)*	iacca scortea
japon	vestis, -is *f* tālāris; stola
jarretel	periscelis, -idis *f*
jas	amiculum
jeans	brācae, -ārum Genuēnsēs
jurk	tunica; vestis, -is *f*
bruids–/trouw–	vestis, -is *f* nuptiālis
juweel	gemma
kamerjas	vestis, -is *f* mātūtīna
ketting	catella
kleding	vestis, -is *f*; vestītus, -ūs; vestīmentum
– voor een diner	cēnātōria, -ōrum; synthesis, -is *f*
–verkoper	vestiārius

–winkel	taberna vestiāria
dagelijkse/gewone –	forēnsia, -ium
dames–	vestis muliebris
klomp	solea līgnea
knoop	globulus
korset	stroppī, -ōrum
kostuum	synthesis, -is *f*
kous	tībiāle, -lis *n*
kousenband	periscelis, -idis *f*
laars	pērō, -ōnis *m*; caliga
lap *(textiel)*	pannus
lavendel	lavandula
leer	corium
leren	ex coriō; scorteus
leren jack	iacca pellicia
linnen	līneus
– doek	linteum; sabanum
losjes	laxus
mannequin	vestīmentōrum mōnstrātrīx, -īcis
mantel *(voor vrouwen)*	palla
bont–	amiculum pellicium
medaillon	capsella
– *(voor Romeinse jongens)*	bulla
met een – om de hals	bullātus
een – om de hals dragen	capsellam dē cervīce gerere
mode	cultus, -ūs; modus; cultūs modus
in de – zijn	mōre fierī
in de – komen	in mōrem venīre
uit de – raken	obsolēscere
mouw	manica
–loos	sine manicīs
met lange –en	manicātus
muts	pilleus
naad	sūtūra
negligé	camisia nocturna
ombinden	revincīre
omkleden	vestīmenta mūtāre
onderbroek	subligāculum; subligar, -āris *n*; brācae, -ārum interiōrēs
onderhemd	subucula
onderjurk	hypozōnium; indūsium; indūcula īnferior
oorbellen	inaurēs, -ium *f pl*
opdruk: kleding met –	vestis, -is *f* imāginibus impressa
opstropen	succingere
overhemd	camisia
overjas	superindūmentum
paarlen hangers	margarītae, -ārum dēpendentēs
parel	margarīta
–ketting	monīle, -is *n* baccātum
pantalon	brācae, -ārum
pantoffel	solea; impīlium; ūdō, ūdōnis *m*
panty	tībiālia, -ium brācāria
paraplu	umbella
parfum	unguentum
passen *(aanproberen)*	induendō probāre
patroon	exemplum
– *(in een weefsel)*	textus, -ūs
pet	pilleus
pettycoat	castula
polshorloge	hōrologium bracchiāle/armillāre
digitaal –	hōrologium digitāle
– opwinden	hōrologium intendere
pony *(kapsel)*	antiae, -ārum
portemonnee	bursa; crumēna; marsūpium
pruik	capillāmentum
een – dragen	capillāmentō ūtī
pyama	synthesis, -is *f* dormītōria
regenjas	paenula
riem	cingulum; zōna
–pje	obstrāgulum
ring	ānulus
een – afdoen	ānulum dētrahere
ritssluiting	clausūra tractilis
rok	castula; gunna
mini–	castula brevissima
roze	roseus
rouge	purpurissum; fūcus
rugzak	saccipērium dorsuāle; mantica
sandaal *(met bedekte tenen)*	sandālium
– *(met alleen riempjes)*	solea
– *(Griekse)*	crepida
scheuren *intr*	scindī
schoen	calceus
–en poetsen	calceōs polīre
–hak	fulmentum
–maker	sūtor, sūtōris
–poets	cērōma, -atis *n* sūtōrium
–veter	corrigia
–winkel	sūtrīna
dames–	soccī, -ōrum; socculī, -ōrum
heren–	calceus subtālāris
senators– *(rode)*	calceus mulleus
winter–en	calceātus, -ūs hībernus
nieuwe –en knellen aan de voeten	calceī novī pedēs ūrunt
sjaal	amictus, -ūs; amictōrium
sjerp	zōna
slijten *intr*	conterī
sluier	vēlum

smaragd	smaragdus
sneakers	calceī gymnicī
sok	soccus
speld	fībula
stijl	modus
stomerij	fullōnica
strak *(kleding)*	strictus
– *(schoen)*	restrictus
– aangetrokken	astrictus
stropdas	focāle, -lis *n*
tas	saccus; sacculus
– *(grote)*	bulga
textiel	textum
toga	toga
– met geborduurde sterren	toga picta
– met purperen zoom	toga praetexta
– voor kandidaten	toga candida
dunne –	toga rāsa
eerste –	toga virīlis/pūra
topaas	topāzus, -ī *f*
topazen	topāziacus
toupet	galēriculum
een – dragen	galēriculō ūtī
trouwjurk	vestis, -is *f* nuptiālis
trui (wollen)	thorāx, -ācis *m* (lāneus)
T-shirt	tunicula
uitdossen: zich –	sē exōrnāre
uitkleden: zich –	sē/vestīmenta exuere; vestēs pōnere
uniform	habitus, -ūs
militair –	ōrnātus, -ūs mīlitāris
in –	subōrnātus
veiligheidsspeld	fībula
verslijten	conterere
waaier	flābellum
was	lavandāria, -ōrum
–serij	officīna lavātōria
weefsel (grof, dun/doorzichtig, dik)	textus, -ūs (crassus, tenuis, pinguis)
wol	lāna
–len	lānātus; lāneus
zak *(in de kleding)*	loculus; sinus, -ūs
zakdoek	mūcinnium
papieren –	mūcinnium chartāceum
zijde	sēricum
van –/–n	sēricus
zool	solum; planta
zoom	limbus
zwembroek	subligar, -āris *n* balneāre/natātōrium

XIII. HUIS EN HUISRAAD

1. Gloria probeert haar vriendin Louise over te halen bij haar thuis te gaan spelen

Glōria	Vīca, potesne venīre domum meam?	Wies, kun je bij mij thuis komen?
Lūdovīca	Quid poterimus facere ibi?	Wat kunnen we daar doen?
Glōria	Poterimus librōs legere in cubiculō meō.	We kunnen boeken lezen in mijn kamer.
Lūdovīca	Benīgnē. Ego multōs librōs domī habeō.	Nee, dank je. Ik heb veel boeken thuis.
Glōria	Fortasse poterimus coquere crūstula in culīnā nostrā.	Misschien kunnen we koekjes bakken in onze keuken.
Lūdovīca	Benīgnē. Ego saepe coquō crūstula in culīnā meā.	Nee, dank je. Ik bak vaak koekjes in mijn keuken.
Glōria	Recēns ego comparāvī novum catulum. Vīsne lūdere cum meō novō catulō in peristȳlō nostrō?	Ik heb pas een nieuw hondje gekregen. Wil je met mijn nieuwe hondje spelen in ons binnenhof?
Lūdovīca	Ō, ego prōrsus adōrō catulōs! Eāmus illūc curriculō!	O, ik ben totaal dol op hondjes. Laten we op een holletje daarheen gaan!

2. Een potentiële koper wil een huis kopen via een makelaar

emptor	Mōnstrā mihi, quaesō, partem interiōrem huius domūs.	*koper*	Laat mij dit huis van binnen zien, alstublieft.
praediātor	Libenter. Est vērō domus ēlegāns. Sunt pictūrae in quōque pariete.	*makelaar*	Graag. Het is werkelijk een elegant huis. Er zijn schilderingen op elke wand.
emptor	Quot cubicula sunt in hāc domō?		Hoeveel slaapkamers zijn er in dit huis?
praediātor	Omnīnō quattuor cubicula.		In totaal vier slaapkamers.
emptor	Quid est in quōque cubiculō?		Wat bevindt er zich in elke slaapkamer?
praediātor	Bīnī lectī et bīnae cathedrae et vestiārium.		Twee bedden, twee stoelen en een kleerkast.
emptor	Estne tablīnum huīc domuī?		Heeft dit huis een studeerkamer?
praediātor	Etiam. Est profectō magna mēnsa scrīptōria rōborea ibi; atque sunt pluteī circā parietēs omnēs.		Ja. Er is daar in elk geval een groot eikenhouten bureau; en er zijn boekenplanken langs alle wanden.
emptor	Habetne domus amplam culīnam?		Heeft het huis een ruime keuken?
praediātor	Ita; est magnus camīnus in culīnā atque fūsōrium.		Ja; er is een groot fornuis in de keuken en een gootsteen.
emptor	Ubi est trīclīnium?		Waar is de eetkamer?
praediātor	Trīclīnium situm est inter culīnam et balneum. Prope balneum est lātrīna. In balneō est solium magnum.		De eetkamer bevindt zich tussen de keuken en de badkamer. Naast de badkamer is het toilet. In de badkamer is een grote badkuip.
emptor	Quantī cōnstat haec domus?		Hoeveel kost dit huis?
praediātor	Cōnstat nōngentīs mīlibus eurōnōrum.		Het kost negenhonderdduizend euro.
emptor	Fortasse potes mihi mōnstrāre domum minōrem?		Misschien kunt u mij een kleiner huis laten zien?
praediātor	Possum, sed nōn in hāc regiōne urbis.		Ja, maar niet in dit deel van de stad.

3. Sabine probeert haar vriendin Silvia te imponeren met haar grote huis

Silvia	Sabīna, habitāsne in aedibus an in īnsulā?	Sabine, woon je in een huis of in een flatgebouw?
Sabīna	In aedibus habitō. Magnam vērō domum habeō.	Ik woon in een huis. Ik heb een echt groot huis.
Silvia	Itane? Quot conclāvia domus habet?	Ja? Hoeveel kamers heeft het huis?
Sabīna	Ātrium, tablīnum, trīclīnium, culīnam, balneum, sex cubicula, peristȳlum cum bellō hortō.	Een atrium, studeerkamer, eetkamer, keuken, badkamer, zes slaapkamers en een binnenhof met een mooie tuin.
Silvia	Suntne cubicula omnia in pedeplānīs?	Zijn alle slaapkamers op de begane grond?

Sabīna	Quattuor cubicula in pedeplānīs sunt; cētera in tabulātō secundō sunt. Servī et ancillae in tabulātō secundō dormiunt.	Vier slaapkamers zijn op de begane grond; de andere op de eerste verdieping. De bedienden en de dienstmeisjes slapen op de eerste verdieping.
Silvia	Sīquidem marītus tuus cōnsul est, conveniuntne multī clientēs domī tuae ad officium?	Aangezien je man consul is, komen er dan veel cliënten bijeen in je huis voor de plichtplegingen?
Sabīna	Ita, nam sīc est mōs. Bene māne clientēs frequentant nōn sōlum vestibulum sed etiam ātrium. Deinde clientēs marītum meum in forum dēdūcunt.	Ja, want zo hoort dat. 's Ochtends vroeg komen de cliënten in groten getale niet alleen in de vestibule, maar ook in het atrium. Daarna begeleiden ze mijn man naar het forum.
Silvia	Manēsne in ātriō inter officium?	Blijf je in het atrium tijdens de plichtplegingen?
Sabīna	Minimē vērō, eō tempore ego satagō in culīnā aut in peristȳlō.	Nee, beslist niet: op dat tijdstip ben ik druk bezig in de keuken of in het binnenhof.
Silvia	Quid facis in peristȳlō?	Wat doe je in het binnenhof?
Sabīna	Ego rosās et aliās plantās in hortō cūrō.	Ik zorg voor de rozen en de andere planten in de tuin.
Silvia	Quid facis in culīnā?	Wat doe je in de keuken?
Sabīna	Cēnam coquō, quia marītus meus saepe vocat clientēs ad cēnam. Ego ipsa cibum appōnō in trīclīniō.	Ik kook het eten, omdat mijn man vaak cliënten voor het diner uitnodigt. Ik dien zelf het eten op in de eetkamer.
Silvia	Sit dīs grātia, quod ego in vīllulā rūrī habitō! Vīta est tam simplex ibi!	Gelukkig woon ik in een boerderijtje op het platteland! Het leven is daar zo eenvoudig!

EXTRA WOORDEN EN UITDRUKKINGEN

Voor extra woorden zie ook de woordenlijst bij hoofdstuk IV

aanbellen	pulsābulum comprimere
aansteker	īgnitābulum
achterdeur	postīca
achtergevel	postīcum
afhalen/losmaken van *(schilderij van muur e.d.)*	refīgere + *abl*
afval	pūrgāmen, -minis *n*; pūrgāmentum *(ook pl)*
afwasmachine	māchina ēlūtōria
airconditioner	īnstrūmentum āerī temperandō
alarmklok	suscitābulum; hōrologium suscitātōrium
appartement	diaeta
volledig gemeubileerd –	diaeta omnī supellectile īnstrūcta
armleuning	ancōn, ancōnis *m*
atrium	ātrium
bad *(kuip)*	solium; lābrum
–kamer	balneum; balneolum; cubiculum balneō/lavācrō (pluviō) īnstrūctum
balkon	maeniānum
bank	scabellum
tweezits –	bisellium
barkruk	sedīle, -lis *n* praealtum; sēliquastrum
bed	lectus
naar – gaan	cubitum/dormītum īre
op – gaan liggen	dēcumbere super lectum
dek–	strāgula, -ōrum
– opmaken	lectum sternere
–laken	linteum
begane grond	pediplāna, -ōrum
beneden/naar –	deorsum
naar – gaan	scālīs/per scālās dēscendere
hij is –	in īmō tabulātō est
bezem	scōpae, -ārum
bidet	lābellum intimum; sella familiārica
op het – zitten	in sellā familiāricā sedēre
binnenplaats/-hof	peristȳl(i)um
blinden *(vensterluiken)*	foriculae
bloem	flōs, flōris *m*
boekenkast	bibliothēca
inbouw –	bibliothēca parietī īnserta
boekenplank	pluteus
bord *(om van te eten)*	catīnus; patina
borstbeeld	imāgō, -ginis *f* ficta
bot ↔ scherp	hebes, -etis ↔ ācer, ācris, ācre
boven/naar –	sursum
naar – gaan	scālīs/per scālās ascendere
hij is –	in superiōre tabulātō est
brievenopener	ēnsiculus epistulāris

bureau	mēnsa scrīptōria
buurman	proximus; vīcīnus
buurt	vīcīnia
centrale verwarming	calefactiō, -ōnis *f* centrālis
dak	tēctum
dakpan	tēgula
deken	strāgulum; lōdīx, -īcis *f*
deur[1]	iānua; ōstium
–bel	ōstiī tintinnābulum
de –bel gaat	ōstiī tintinnābulum tinnit
–knop	(iānuae) manubrium
–post	postis, postis *m*
–slot	claustrum
dubbele –	valvae, -ārum
dienblad	ferculum
diepvrieskist	capsa frīgorifica
divan	torus (tōmentō fartus)
cirkelvormige –	stibadium
douche	balneolum pluvium
een – nemen	balneō pluviō ūtī
–gordijn	aulaeum balneolī pluviī
draad	fīlum
drempel	līmen, -minis *n*
droger (haren/kleren)	īnstrūmentum siccātōrium (cappillōrum/vestium)
druppel	gutta
eiken	rōboreus
elektrisch: – apparaat	īnstrūmentum ēlectricum
–e huishoudelijke apparatuur	ēlectrica domūs ūtēnsilia, -ium
– schok	ictus, -ūs ēlectricus
–e stroom	fluentum ēlectricum
emmer	situla
erf	ārea domūs
erker	prōiectūra; exedra
fauteuil	sella bracchiāta; arcisellium (tōmentō fartum)
filter	filtrum
flatgebouw	īnsula
fornuis	camīnus; foculus
elektrisch –/gas–	foculus ēlectricus/gaseus
gast	hospes, -pitis *m/f*
gazon	prātulum
gevel	frōns, frontis *f* aedium
gieter	nassiterna
gootsteen	fūsōrium
gordijn	cortīna; vēlum
de –en sluiten	vēla obdūcere
– *(toneel)*	aulaeum
greep	capulus
grendel	pessulus; sera
de deur afgrendelen	ōstium obserāre
groentetuin	hortus holitōrius
haard	focus
hal	oecus
handdoek	manutergium; gausapina
bad–	gausapina balneāria
handvat	capulus
hark	rāstellus
harken	rāstellō ērādere
houten/van hout	līgneus/dē līgnō
huis[2]	aedēs, aedium *f pl*; domus, domūs *f*
één –	aedēs ūnae
in het – opgesloten zitten	in aedibus coartātum esse
boven–	domus superior
huren	condūcere
huur	mercēs, mercēdis *f*
de – voor dit kamertje betalen	mercēdem huīc cellae dare
huurder	conductor, -ōris
ijskast	frīgidārium
inrichten: een huis –	domum supellectile īnstruere
jaloezie	trānsenna volūbilis
– laten zakken	trēnsennam dēmittere
– ophalen	trēnsennam subvolvere
kamer[3]	cubiculum
–genoot	socius cubiculāris
–pot	lasanum; matella
–s naast elkaar	iūncta cubicula
–tje	cella
bad–	balneum
eet–	trīclīnium; cēnātiō, -ōnis *f*
kinder–	conclāve, -vis *n* īnfantium
lees–	oecus lēctōrius
logeer–	hospitium
slaap–	cubiculum
slaap– boven	cubiculum superius
studeer–	studiolum; tablīnum
woon–/zit–	sessōrium
kapstok	sustentāculum vestium
kaptafel	mēnsa comātōria
kast	armārium
inbouw–	armārium parietī īnsertum
kleer–	vestiārium
kelder	hypogēum; cellārium subterrāneum
kerstboom	arbor, -ris *f* nātālīcia
de – optuigen met lichtjes, ballen en lametta	arborem nātālīciam īgnīculīs, globulīs, lāminīs argenteīs ōrnāre
keuken	culīna
–machine	māchina coquīnāria
–mes	culter, -trī coquīnāris
kinderwagen	chīramaxium; cisium
kist	capsa

–je	capsella
klaproos	papāver, -ris *n*
klem	cōnfībula
kleren	vestis, -is *f*; vestīmenta, -ōrum
–haak	uncus vestiārius
– op de haak hangen	vestem in uncō vestiāriō suspendere
–hanger	fulcīmen, -minis *n* vestiārium
klok	hōrologium
de – gelijkzetten	hōrologium temperāre
de – loopt gelijk	hōrologium rēctē metītur
de – opwinden	hōrologium intendere
op de – kijken	hōrologium īnspicere
wand–	hōrologium parietārium
koelkast	frīgidārium
kookplaat	discus coctōrius
kookpot *(aardenwerk)*	olla
kop/kopje	pōculum
kraan	epitonium
de – open-/dichtdraaien	epitonium reversāre/ versāre
kroonlijst	corōna
kroonluchter	lampadum corymbus
kruiwagen	pabō, pabōnis *m*
kruk	scabellum
kuip	cūpa
kussen	cervīcal, -ālis *n*
–sloop	cervīcālis tegimen, -minis *n*
laken	strāgulum linteum
lamp	lucerna
–*(peer)*	globulus ēlectricus
lees–	lampas, -adis *f* lēctōria
leuning	adminiculum
licht: elektrisch –	lūmen, -minis *n* ēlectricum
het – aan-/uitdoen	lūmen accendere/ exstinguere
lokaal *subst*	conclāve, -vis *n*
luchtbed	culcita īnflātilis
madeliefje	bellis, bellidis *f*
magazijn	cella; apothēca
magnetron	furnus undārum brevium
matras	culcita
mes	culter, cultrī
–je	cultellus
meubilair	suppellex, -licis *f*
meubileren: een huis –	domum supellectile īnstruere
mok	pōculum
muurkast	armārium parietī īnsertum
naburig *(land, streek)*	fīnitimus
– *(in de eigen buurt)*	vīcīnus
nachtkastje	mēnsula cubiculāris
nis	zōthēca
–je	zōthēcula
onderstel *(bed)*	sponda
oven	furnus
pan	aēnum
plafond	tēctum
gewelfd –	camera
cassette–	lacūnar, -āris *n*
platenspeler	discophōnum
porcelein	fictilia Sinēnsium vāsa, -ōrum
portaal	andrōn, -ōnis *m*
provisiekamer	cella penāria
prullenmand	scirpulus chartārius
radiator	calōris radiātrum
radio *(zie ook hoofdstuk V)*	radiophōnum
regenbekken/-bassin	impluvium
onderaards –	cisterna
rijtjeshuis	aedēs, -ium *f pl* seriālēs
rolluik	trānsenna volūbilis
laten zakken, ophalen	dēmittere, subvolvere
rugleuning	arcus, -ūs sellae
salon	sessōrium
schaar	forfex, -ficis *m/f*
schaduw	umbra
een – werpen	umbrae respondēre
de boom heeft een – van 5 m	arbor umbrae quīnque metrōrum respondet
schakelaar *(elektrische)*	mūtātrum
scheur	rīma
schoenpoets	cērōma, -atis *n* sūtōrium
schommel	oscillum
schommelen	oscillāre
schoorsteen	fūmārium
schop *(spade)*	pāla
schotel	lanx, -ncis *f*; patera
–tje	catillus; patella
schuifla	loculus reciprocus
schutting	saepīmentum
servies	īnstrūmenta, -ōrum ēscāria
slang *(rubber)*	tubulus cummeus
snoer	fīlum
sofa	torus tōmentō fartus
sponsstok *(in antieke wc)*	xylospongium
sprei	opertōrium; peristrōma, -atis *n*
stank	foetor, -ōris *m*
stekker	spīna contāctūs ēlectricī
de – erin steken	annectere
stereo *(installatie)*	stereophōnum
stinkend	foetidus
stoel	sella
draai–	sella versātilis
leun–	sella bracchiāta
rol–	sella rotālis

stopcontact	contāctum (ēlectricum)
studeerkamer	tablīnum; studiolum
tafel	mēnsa
– dekken	mēnsam pōnere
–kleed	mantēle, -lis *n*
–zilver	argentea, -ōrum
eet–	mēnsa ēscāria
tapijt	tapētum; tapēte, -tis *n*
tegel	lāmina fictilis
telefoon *(zie ook hoofdstuk IV)*	tēlephōnum
–hoorn	auscultābulum
televisie: –toestel *(zie ook hoofdstuk V)*	tēlevīsōrium
–scherm	quadrum tēlevīsificum
terras	xystus
TL-buis	tubulus lūcifluus
toilet	lātrīna
ton	līgneum vās, vāsis *n*; cūpa
trap	scālae, -ārum
–penhuis	scālārium
–trede	gradus, -ūs
trechter	īnfundibulum; īnfīdibulum
tuin	viridārium; hortus
moes–	hortus rūsticus
–man	hortulānus
–slang	tubulus horticus
groente–	hortus (h)olotōrius
twee-onder-één-kapwoning	domus, -ūs *f* duārum familiārum
vaatwasmachine	māchina ēlūtōria
vat *(aardenwerk)*	dōlium
venster	fenestra
–luik	foricula
–ruit	vitrum fenestrae; quadrum vitreum
ventilator	māchina ventigena
ventileren	ventilāre
veranda	pergula
verdieping	tabulātum; contīgnātiō, -ōnis *f*
verhuizen	migrāre
verhuren/verpachten	ēlocāre
verhuurder/verpachter	locātor, -ōris
vertrek	conclāve, -vis *n*
vestibule	vestibulum
vloer	pavīmentum; solum
houten –	tabulātum
marmeren –	pavīmentum/solum marmoreum
mozaiek–	pavīmentum/solum tesselātum
voltage	voltium
voordeur	(ōstium) antīcum
vuilnis	pūrgāmen, -minis *n*; pūrgāmentum *(ook pl)*
vulling/vulsel *(van bekleding)*	tōmentum
wandcontactdoos	capsula contāctūs ēlectricī
wankel	cadūcus
wasmachine	māchina lavātōria
wasmiddel	lōmentum
wastafel	lābellum; aquālis, -is *m/f*
waterleidingbuis	fistula aquāria
wattage	vattium
wekker	suscitābulum; hōrologium suscitātōrium
de – is afgegaan	suscitābulum sonuit
de – op zes uur zetten	obicem ad hōram sextam īnfīgere
wijzer *(klok)*	index, indicis *m/f*
–plaat	tabula hōrāria
wisselstroom	fluentum alternum
zaklamp	īnstrūmentum micāns
zolder	subtegulāneum

[1] Iānua en ōstium betekenen beide 'deur', maar ōstium tevens 'door-, toegang'. Een iānua heeft vaak twee helften, forēs, -ium *f* of valvae, -ārum genoemd.

[2] Ædēs, aedium *f pl* is het gewone woord voor 'huis', met domus, -ūs *f* wordt doorgaans een luxe woning bedoeld. Domus behoort deels tot de 4e declinatie en deels tot de 2e; in het schema hieronder staan de minder gebruikelijke nevenvormen tussen haakjes:

	sg	*pl*
nom	domus	domūs
gen	domūs	domōrum (domuum)
dat	domuī (domō)	domibus
acc	domum	domōs (domūs)
abl	domō	domibus
loc	domī	

Domum (zonder *prep*) = 'naar huis'; als alleen het gebouw wordt bedoeld, gebruikt men de *prep* in: omnia in domum meam 'alles naar mijn huis'. De *abl separativus* domō ('van, uit huis') wordt uitsluitend zonder *prep* gebruikt. Domī *(loc)* = 'thuis': domī meae 'bij mij thuis', domī Caesaris 'in het huis van Caesar'. Wordt domus als plaatsaanduiding met een *adiect* verbonden, gebruikt men de *abl* met in: in domō locuplētī. In plaats van domum als bestemming wordt ook ad mē 'bij mij thuis' gebruikt en voor domī ook apud mē, apud eum.

[3] Het meest gebruikelijke Latijnse woord voor 'kamer' is cubiculum, of voor een kleiner vertrek cella. Een conclāve, -vis *n* kan ook worden afgesloten. Cubiculum wordt vaak gebruikt voor 'slaapkamer'. Bij mogelijk misverstand kan men dormītōrium cubiculum gebruiken of alleen dormītōrium.

XIV. KOOP EN VERKOOP

1. Monique vertelt Désirée waarom ze nieuwe kleren heeft gekocht

Dēsīderia	Monica, ubi terrārum illam stolam bellam ēmistī?	Monique, waar heb je in hemelsnaam die mooie jurk gekocht?
Monica	In tabernā vestiāriā in Viā Lātā.	In een kledingzaak in de Breestraat.
Dēsīderia	Quantī cōnstābat?	Hoeveel kostte die?
Monica	Percāra erat. Trecentīs eurōnīs cōnstābat.	Erg duur was ze. Ze kostte driehonderd euro.
Dēsīderia	Et habēs novōs soccōs.	En je hebt nieuwe avondschoenen.
Monica	Ita. Etiam inaurēs et monīle aureum.	Ja. Ook oorbellen en een gouden halsketting.
Dēsīderia	Dīc mihi, cūr haec vestīmenta nova ēmistī?	Vertel eens waarom heb je deze nieuwe kleren gekocht?
Monica	Quia meus amāns novus mē ad saltātiōnem scholārem invītāvit.	Omdat mijn nieuwe vriendje me voor het schoolbal heeft uitgenodigd.
Dēsīderia	Ego quoque saltātiōnī intererō. Itaque dēsīderābō novam stolam.	Ik ga ook naar het bal. Dus heb ik een nieuwe jurk nodig.
Monica	Vidēbō tē apud saltātiōnem, ut spērō. Bene valē!	Ik zal je hopelijk op het bal zien. Een fijne dag!
Dēsīderia	Bene valē! Abeō curriculō ad Viam Lātam.	Een fijne dag! Ik hol naar de Breestraat.

2. Sulpicia vertelt waar ze gaat winkelen

Aulus	Quō hinc abīs, Sulpicia?	Waar ga je naartoe, Sulpicia?
Sulpicia	Ad macellum in Subūram.	Naar de markt in de Suburra.
Aulus	Obsōnātūra es iterum?	Ga je alweer boodschappen doen?
Sulpicia	Quidnī? Placet mihi obsōnāre.	Waarom niet? Ik doe graag boodschappen.
Aulus	Quid cupis emere?	Wat wil je kopen?
Sulpicia	Multa, sī annōna in macellō nōn nimia est.	Een heleboel, als de voedselprijs op de markt niet te hoog is.
Aulus	Et sī annōna nōn cāra est?	En als de voedselprijs niet duur is?
Sulpicia	Obsōnābō pōma, holera, cāseum, būbulam, cuppēdia.	Ik ga fruit, groeten, kaas, rundvlees en delicatessen kopen.
Aulus	Cūr, malum, tot mercēs obsōnābis?	Waarom, voor den duivel, ga je zoveel boodschappen doen?
Sulpicia	Quia crās est nātālis diēs amantis meī. Agitābō convīvium prō eō.	Omdat morgen mijn vriend jarig is. Ik geef een feestje voor hem.
Aulus	Emēsne etiam novam stolam ad convīvium?	Ga je ook een nieuwe jurk voor het feest kopen?
Sulpicia	Certē. Sed nōn in macellō. Taberna vestiāria autem nōn procul illinc est.	Zeker. Maar niet op de markt. Maar er is een kledingzaak niet ver daarvandaan.
Aulus	Quīn, ego quoque novam togam emam, sī tū mē invītābis.	Wel, ik zal ook een nieuwe toga kopen, als je me uitnodigt.
Sulpicia	Invītābō, profectō, tē. Valē in crāstinum.	Natuurlijk nodig ik je uit. Dag, tot morgen.

3. In een winkel

tabernārius	Quōmodō possum tē iuvāre?	*winkelier*	Waarmee kan ik u helpen?
emptor	Numquam anteā fuī in Subūrā. Subūra vidētur esse plēna praestantium tabernārum.	*koper*	Ik ben nooit eerder in de Suburra geweest. De Suburra schijnt vol belangrijke winkels te zijn.
tabernārius	Ut vidēs, sunt quidem multae tabernae in hōc locō: taberna vestiāria, taberna chartāria, taberna librāria, medicāmentāria. Quid vīs īnspicere?		Zoals u ziet zijn er inderdaad veel winkels in deze buurt: een kledingzaak, een kantoorboekhandel, een boekhandel en een apotheek. Wat wilt u bekijken?
emptor	Estne etiam taberna ferrāria? Et taberna vīnāria?		Is er ook een ijzerhandel? En een slijterij?

tabernārius	Sānē; etiam laniēna et cuppēdō et pistrīna. Quidquid cupis, id hōc in locō emere potes.	Zeker; ook een slagerij, een delicatessenzaak en een bakkerij. Wat u maar wilt, kunt u in deze buurt kopen.
emptor	Suntne mercēs in hīs tabernīs cārae?	Zijn de artikelen in deze winkels duur?
tabernārius	Ut alibī, aliae mercēs sunt cārae, aliae sunt vīlēs. Hāc in tabernā ego venditō statuās extrīnsecās.	Zoals overal elders zijn sommige artikelen duur, andere goedkoop. In deze winkel verkoop ik standbeelden uit het buitenland.
emptor	Quantī cōnstat haec imāgō Veneris?	Hoeveel kost dit beeld van Venus?
tabernārius	Est cārissima. Ut vidēre potes, ūsque ē Graeciā vēnit. Quadringentīs dēnāriīs cōnstat.	Dat is erg duur. Zoals u kunt zien is het helemaal uit Griekenland gekomen. Het kost vierhonderd denarie.
emptor	Nōn possum dēnumerāre tibi argentum praesentārium.	Ik kan u niet contant betalen.
tabernārius	Nōlī sollicitārī. Bonā fidē es. Potes dare mihi hodiē vīgintī dēnāriōs arrhabōnī.	Maakt u zich geen zorgen. U hebt krediet. U kunt mij nu twintig denarie als voorschot geven.
emptor	Bene. Cēterōs nummōs ad diem dictam solvam.	Goed. De rest van het geld zal ik op termijn betalen.
tabernārius	Quot dēnāriōs potes mihi solvere hodiē?	Hoeveel denarie kunt u mij vandaag betalen?
emptor	Ego vīgintī sōlum dēnāriōs mēcum habeō.	Ik heb maar twintig denarie bij me.
tabernārius	Id mihi placet. Quōmodō solvēs quod reliquum est?	Dat is goed. Hoe wilt u de rest betalen?
emptor	Sī licēbit, duābus pēnsiōnibus persolvam.	Als het mag, wil ik graag in twee termijnen afbetalen.
tabernārius	Probē. Mihi crēde, bene emis hanc imāginem. Ecquid placet?	Goed. Geloof me, u doet een goede koop met dit beeld. Het bevalt u toch wel?
emptor	Immō edepol vērō perplacet.	Jazeker, jandorie, ik vind het inderdaad prachtig.
tabernārius	Grātiās. Et nunc, sīs, potes vīsere alterās tabernās in Subūrā.	Dank u. En nu kunt u, als u wilt, naar andere winkels in de Suburra gaan.
emptor	Vīsam profectō. Valē.	Dat zal ik zeker doen. Tot ziens.

EXTRA WOORDEN EN UITDRUKKINGEN

Voor extra woorden zie ook de woordenlijst bij hoofdstuk XVIII

aanbetalen: 20 euro –	vīgintī eurōnōs arrhabōnī dare
aanschaf *(voor het huishouden)*	obsōnium
abonnement opzeggen	cessāre
abonneren	subscrībere
advertentie	praecōnium
adverteren	prōscrībere
apotheek	medicāmentāria
artikel/product	merx, mercis *f*
automaat: de – werkt niet	automaton, -ī *n* suō mūnere nōn fungitur
bankkluisje	dēpositōrium syngraphārum
betalen	pecūniam (dis)solvere
iem. 20 euro betalen voor ...	dēnumerāre alcī vīgintī eurōnōs prō ...
een schuld –	dēbitum persolvere
op tijd –	ad tempus/ad diem dictam solvere
uit–	dēnumerāre (nummōs)
betaling	solūtiō, -ōnis *f*
biljet *(geld)*	nummus chartāreus; schedinummus
– van 20 euro	nummus chartāreus vīgintī eurōnōrum
bloemist	taberna flōrālis
boekhandel	librāria
boodschappen	obsōnātus, -ūs
– doen	obsōnāre/obsōnārī
brief	epistula; litterae, -ārum
–je *(korte notitie)*	cōdicillus
–papier	charta epistulāris
expres–	epistula accelerāta
een aan jou gerichte –	epistula tibi īnscrīpta
ik heb de – gisteren gestuurd	litterās herī dedī
cent	centēsima
cheque	syngrapha
een – uitschrijven	syngrapham perscrībere
een – innen	arcāriō syngrapham praebēre
contact: schriftelijk met iem. in – staan	epistulārum commercium habēre cum aliquō
contant: –en	argentum praesentārium/numerātum

tien euro – betalen voor ...	dēnumerāre decem eurōnōs praesentāriōs prō ...
correspondentie	epistulārum commercium
creditcard	tabella tribūtāria
dealer	mercāns, -ntis; mercātor, -ōris
delicatessen	cuppēdia, -ōrum
–zaak	cuppēdō, -dinis *f*
denarie	dēnārius *(ong. één euro)*
dictafoon	dictaphōnum
dollar	dollarus
duur	cārus; pretiōsus
– kopen	magnō/male emere
effectenbeurs	bursa
envelop	involūcrum epistulāre
etalage	fenestra mercātōria
etiket	pittacium
euro	eurōnus
expert in	perītus/gnārus + *gen*
fax	tēlecōpia
–apparaat	tēlecōpiātrum
geld	pecūnia; argentum; nummī, -ōrum
iem. zijn – onthouden	alqm argentō fraudāre
–buidel	ventrāle, -lis *n*
klein–	nummī, -ōrum minōrēs; nummulī, -ōrum
papier–	nummus chartāreus; schedinummus
het – staat vast	argentum occupātum est
goedkoop	vīlis, -e
spot–	prō lutō
gratis	grātīs; grātuītō
groothandelaar	magnārius; negōtiātor, -ōris
handel	mercātūra
– drijven	mercārī
–aar	cōciō, cōciōnis
–swaar	vēnālīcia, -ōrum
boek–	librāria
ijzer–	taberna ferrāria
kantoorboek–	taberna chartāriae
schoen–	taberna sūtrīna
inkopen *subst*	obsōnātus, -ūs
investeren	collocāre
investering	pecūniae collocātiō, -ōnis *f*
juwelier	aurifex, -ficis
kantoorbenodigdheden	rēs, rērum *f pl* chartāriae
kerstkado	nātālīcium mūnusculum/dōnum
(–s) geven/uitwisselen/krijgen/inpakken	offerre/inter sē dare/accipere/involvere
kilo	chīliogramma, -atis *n*
klant	emptor, -ōris
– bij kruidenier	obsōnātor, ōris; obsōnātrīx, -īcis
kledingwinkel	taberna vestiāria
koop	emptiō, -ōnis *f*
– *(het gekochte)*	emptum
–je	pretium speciāle
te –	vēnālīcius; vēnālis, -e
te – aanbieden	vēnum dare
dit huis staat te –	hae aedēs vēnālēs sunt
een goede – doen	bene emere
koopwaar	mercimōnium
kopen (van iem.)	parāre; emere (dē aliquō)
koper	emptor, -ōris
korting	remissiō, -ōnis *f*
– van 10 %	– dēnārum centēsimārum
– van 15 %	– quīnārum dēnārum centēsimārum
– van 25 %	– quīnārum vīcēsimārum centēsimārum
kosten	cōnstāre
hoeveel kost dit?	quantī hoc vēnit? quantī hoc cōnstat?
het kost 100 denarie	centum dēnāriīs cōnstat
meer –	plūris cōnstāre
minder –	minōris cōnstāre
niets –	grātīs cōnstāre
veel –	magnī cōnstāre
weinig –	parvī cōnstāre
kosten *subst*	expēnsa, -ōrum
op eigen –	prīvātō sūmptū
op mijn –	meō sūmptū
krediet	fidēs, fideī *f*
op – kopen	fidē suā emere; pecūniā haud praesentāriā emere
– hebben	bonā fidē esse
kruidenier	macellārius
–swaren	obsōnia, -ōrum
kwitantie	apocha
label	pittacium
lift	cellula scānsōria
liter	līitra
makelaar *(vastgoed)*	praediātor, -ōris
– *(effecten)*	chrēmatista (-tria)
map *(documenten)*	integumentum astrictōrium; collēctōrium
markt	mercātus, -ūs; macellum
–hal	forum subtegulāneum
–plaats	mercātus, -ūs; forum
memo	cōdicillus
meneer	dominus
– *(voc)*	bone vir
– *(voc tegen een meerdere)*	domine
mevrouw	domina

munt	nummus
ik heb klinkende – nodig	mihi opus est nummīs calidīs
obligatie	chrēmatographum
ondertekenen	subscrībere
ons *(gewicht)*	uncia
papierwaren	rēs, rērum *f pl* chartāriae
pond *(gewicht)*	lībra
per –	in lībrās
postwissel	(nummārium) mandātum cursuāle
prijs	pretium
de – van een artikel vragen	mercis pretium inquīrere
wat is de – van deze artikelen?	quibus pretiīs hae mercēs vēneunt?
de – bepalen	pretium facere
de – ervan is tien denarie per pond	pretium eī in lībrās est decem dēnāriīs
voor een exorbitante –	nimiō pretiō
voor een lage –	parvō pretiō
voor een hoge –	magnō pretiō
prikje: voor een –	prō lutō
procent	centēsima
product/artikel	merx, mercis *f*
rekening	ratiō, ratiōnis *f*
bank–	ratiō argentāria
spaar–	computus conditōrius
rente	fēnus, fēnoris *n*; ūsūra
– betalen voor	ūsūram pendere + *dat*
– van 3 %, 4 %, 5 %, 6 %, 12 % per jaar	quadrantēs, trientēs, quīncūncēs, sēmissēs centēsimae ūsūrae
– verhogen/verlagen	ūsūram augēre/minuere
–voet	ūsūrae, -ārum
geld met – lenen	pecūniam fēnorī accipere
geld met – uitlenen	pecūniam fēnorī dare
tegen – uitgeleend kapitaal/hoofdsom	caput, capitis *n*; sors, sortis *f*
de – van de hoofdsom aftrekken	dē capite ūsūrās dēdūcere
enkelvoudige –	fēnus perpetuum
samengestelde –	anatocismus
risico: – lopen	perīculum facere
het – nemen	perīculum adīre
op je eigen –	tuō perīculō
–vrij	tūtus ā perīculō
riskant	anceps, ancipitis
roltrap	scālae, -ārum mōbilēs
schepel *(korenmaat 8,75 l)*	medimnus
schoenwinkel	taberna sūtrīna
schuld	aes, aeris *n* aliēnum
– betalen	dēbitum solvere
zich in de –en steken	aes aliēnum cōnflāre
ik heb me daarvoor in de –en gestoken	hoc mihi aes aliēnum attulit
slager	lanius
–ij	laniēna
stijgen *(prijzen)*	crēscere; ingravēscere
supermarkt	superīnstitōrium
talloos	innumerus
termijn	pēnsiō, -ōnis *f*
in vijf –en betalen	quinque pēnsiōnibus solvere
toestemming: zijn – geven	permittere
zonder mijn –	mē invītō
trouw: te goeder/kwader –	bonā/malā fidē
uitgave	impēnsa
vastgoed	rēs *f pl* solī
verhandelbaar	vendibilis, -e
verjaardagskado(otje)	nātālīcium mūnusculum/dōnum
verkoop	venditiō, -ōnis *f*
verkopen	vendere
– *(door een handelaar)*	venditāre
verkocht worden	vēnīre
voor hoeveel worden deze producten verkocht?	quibus pretiīs hae mercēs vēneunt?
verkoper	venditor, -ōris
verpakking	involūcrum
verschepen	dēvehī
vlooienmarkt	forum rērum vēnālium
voedselprijs	annōna
voicerecorder	dictaphōnum
voorraad: in/op – zijn	praestō esse
voorschot	arrhabō, -ōnis *f*
een – geven van 20 euro	vīgintī eurōnōs arrhabōnī dare
vouwen	plicāre
samen–	complicāre
vrijmaken: in het eerste jaar 1000 euro –	prīmō annō mīlle eurōnōs dētergēre
waardevol: – zijn	pretium habēre
weegschaal	trutina
winkel	taberna
–ier	tabernārius
een – hebben	tabernam exercēre
winkelen: ik winkel voor kleren	per tabernas lūstrō ut vestem emam
winst	lucrum
– maken	lucrum facere
wisselgeld	mūtātiō, -ōnis *f*
woekeraar	saccō, saccōnis
zaak: een – drijven	negōtium exercēre
iem. de – uitgooien	alqm dē negōtiō dēicere
zakencentrum	emporium
zakken *(prijzen)*	laxārī

XV. HET WEER

1. Een Romeinse jongen en een Zwitsers meisje vergelijken het weer

puer Rōmānus	Est frīgidum hodiē.	*Romeinse jongen*	Het is koud vandaag.
puella Helvētica	Frīgidumne? Quōmodō id dīcere potes?	*Zwitsers meisje*	Koud? Hoe kun je dat zeggen?
puer	Quia ego algeō.		Omdat ik het koud heb.
puella	At sōl lūcet et ventulus mītis flat. Prōrsus, est diēs bellus et tepidus.		Maar de zon schijnt en er waait een licht briesje. Al met al is het een mooie en niet te warme dag.
puer	Haec dīcis, quia tempestās in Helvētiā semper frīgida est. Nihil habēs in Alpibus praeter nivem et glaciem.		Dat zeg je, omdat het weer in Zwitserland altijd koud is. Niets heb je in de Alpen behalve sneeuw en ijs.
puella	Parum vērum est! Estō: hiemēs in Alpibus sunt longae. Sed tempestās ibi aestāte est bellissima.		Dat is niet helemaal waar! Toegegeven: de winters in de Alpen zijn lang. Maar het weer in de zomer is daar erg mooi.
puer	Hīc hiems est pluvia, et diēs aestāte sunt calidissimī.		Hier regent het altijd in de winter en 's zomers zijn de dagen erg heet.
puella	Sed hīc Rōmae neque grandinat neque ningit. Agedum, eāmus forās lūsum. Mox tū nōn iam algēbis.		Maar hier in Rome hagelt het niet en sneeuwt het ook niet. Kom, laten we buiten gaan spelen. Je zult het het gauw niet meer koud hebben.
puer	Vēra dīcis. Iam disserēnat.		Je hebt gelijk. Het klaart al op.

2. Martha legt haar leraar uit waarom ze vanwege het weer niet naar school kon komen

magistra	Cūr nōn in scholam herī vēnistī?	Waarom ben je gisteren niet op school gekomen?
Martha	Propter procellam.	Vanwege de storm.
magistra	Quid accidit?	Wat is er gebeurd?
Martha	Mātūtīnum quidem erat serēnum, sed subitō Aquilō perflāre incēpit. Imber cadere incēpit.	's Ochtends was het weliswaar mooi weer, maar opeens begon de noordenwind hard te waaien. Het begon te regenen.
magistra	Erāsne adhūc domī eō tempore?	Was je nog thuis op die tijd?
Martha	Modo discēdēbam domō. Mox vehementissimē plūvit. Imber vērō urceātim cadēbat.	Ik ging net de deur uit. Kort daarna heeft het erg hard geregend. De regen viel werkelijk met bakken naar beneden.
magistra	Erāsne formīdolōsa?	Was je bang?
Martha	Ita. Ictūs fulminis et tonitrus mē terrēbant. Ventī arborēs dēiēcērunt trāns viās. Vix poteram vidēre quō īrem.	Ja. De bliksemslagen en de donder joegen me angst aan. De winden wierpen de bomen over de straat. Ik kon nauwelijks zien waar ik heen ging.
magistra	Quid deinceps fēcistī?	Wat heb je toen gedaan?
Martha	Cōnstituī īlicō domum redīre, ubi māter mē anxia exspectābat.	Ik besloot meteen terug naar huis te gaan, waar moeder angstig op me zat te wachten.
magistra	Sapienter dēcrēvistī.	Je hebt er verstandig aan gedaan.

3. Het weer in Rome en dat van Zwitserland is opnieuw onderwerp van gesprek

Tīmotheus	Quālis tempestās tibi potissimum placet?	Van wat voor weer hou jij het meest?
Īris	Caelum tepidum mihi potissimum placet. In Alpibus nix per māiōrem partem annī perdūrat.	Een gematigd klimaat heb ik het liefst. In de Alpen blijft de sneeuw het grootste deel van het jaar liggen.
Tīmotheus	Quid ibi facis cum ningit?	Wat doe je daar, wanneer het sneeuwt?
Īris	Postquam nīnxit, in nive lūdimus. Interdum pilās nivis inter nōs conicimus. Interdum virum nivis facimus. Interdum dē colle traheā lābimur.	Als het heeft gesneeuwd, spelen we in de sneeuw. Soms gooien we sneeuwballen naar elkaar. Soms maken we een sneeuwpop. Soms glijden we van een heuvel met een slee.
Tīmotheus	Quam tibi invideō! Ego numquam nivem vīdī. Māter tamen mihi dē nive et grandine et glaciē narrābat.	Wat ben ik jaloers op jou! Ik heb nooit sneeuw gezien. Maar moeder heeft me over sneeuw, hagel en ijs verteld.

Īris	Numquam vīdistī strīriās ā tēctīs dēpendentēs?	Heb je nooit ijspegels van de daken zien hangen?
Tīmotheus	Ego tantummodo imāgināri possum stīriās ā tēctīs dēpendentēs et tēcta domuum nive mollī obducta.	Ik kan me de hangende ijspegels en met zachte sneeuw bedekte daken van de huizen alleen maar verbeelden.
Īris	At cum Aquilō perflat et ningit et grandinat in Alpibus, vīta potest esse dūra in Helvētiā. Itaque praeferō tempestātem tepidam Rōmae. Ibi saltem numquam algēbō.	Maar wanneer de noordenwind stevig waait en het sneeuwt en hagelt in de Alpen, kan het leven hard zijn in Zwitserland. Dus heb ik liever het gematigde weer in Rome. Daar zal ik het tenminste nooit koud hebben.
Tīmotheus	Mihi crēde, vīvere sub aestuōsō caelō nūllō modō rosārium est! Habēmus aestātēs aestuōsās.	Geloof me, leven in een heet klimaat is heus geen pretje! We hebben hete zomers.
Īris	Tū saltem nōn gelāris. Potes lūdere forīs singulīs diēbus.	Jij bevriest tenminste niet. Jij kunt elke dag buiten spelen.
Tīmotheus	At quis, malum, potest lūdere in tam aestuōsā tempestāte? Sūdāmus et sūdāmus. Et muscae culicēsque sunt molestissimī.	Maar wie kan er, verdraaid, spelen bij zo'n heet weer? We zweten en zweten. En de vliegen en muggen zijn heel vervelend.
Īris	Pactiōnem faciāmus. Tū in Helvētiam migrā et ego Rōmam migrābō. Itaque uterque nostrum contentus erit.	Laten we een deal sluiten. Verhuis jij naar Zwitserland en ik naar Rome. Dan zijn we allebei tevreden.

EXTRA WOORDEN EN UITDRUKKINGEN

barometer	barometrum
benauwd	aestuōsus
betrekken	nūbilāre
bevriezen	gelāre; glaciāre
– *intr*	gelārī; glaciārī
bevroren	rigēns, -ntis; gelātus
bewolkt	nūbilōsus
– worden	nūbilāre
on–	sūdus
bliksem(schicht)	fulmen, fulminis *n*
–inslag	ictus, -ūs fulminis
de – is ingeslagen	fulmen locum tetigit
bliksemen: het bliksemt	fulminat
briesje	ventulus; aura
broeierig	aestuōsus
bruin worden *(huid)*	colōrāre
dauw	rōs, rōris *m*
donder	tonitrus, -ūs; tonitruum
donderen: het dondert	tonat
donker	obscūrus
zo gauw het – wordt	prīmīs tenebrīs
in het –	per obscūrum; sine lūmine
opeens is het – geworden	tenebrae factae sunt repente
drukkend	aestuōsus
druppel	gutta
duisternis	tenebrae, -ārum
in de –	per obscūrum; sine lūmine
eb	aestūs dēcessus, -ūs
– en vloed	accessus, -ūs et recessus aestuum
fris	frīgidulus
het wordt –	āēr frīgēscit
gedeeltelijk/deels	partim
getijde/tij: *zie* tij	
glinsteren	nitēre
graad	gradus, -ūs
gunstig *(wind)*	secundus
hagel	grandō, -dinis *f*
–storm	grandinēs, -um *f pl*
hagelen: het hagelt	grandinat
half: het is vandaag – bewolkt	(caelum) hodiē est partim nūbilōsum
helder/mooi	serēnus
– weer	serēnitās, -ātis *f*
hemel	caelum *n*, *pl* caelī *m*
herfst	autumnus
herfst-/-achtig	autumnālis, -e; autumnus
hitte	aestus, -ūs
ijs	glaciēs, glaciēī
–koud	gelidus; pruīnōsus
–pegel	stīria
ijzig	glaciālis, -e
kil	frīgidulus
klimaat (heet/koud/gematigd/mild)	caelum (fervēns/frīgidum/temperātum/tepidum)
koud[1]	frīgidus; gelidus
–er worden	frīgēscere
– weer	gelu, gelūs *n*
het – hebben	algēre
het – krijgen	algēscere
koude	frīgus, -oris *n*; gelu, -ūs *n*
–golf	frīgora, -um
lawine	lābīna nivālis

lente	vēr, vēris *n*
lente-/van de –	vernālis, -e; vernus
maan	lūna
volle –	plēnilūnium; lūna plēna
mild	mītis, -e
mist	nebula
–ig	nebulōsus
motregen	pluvia rāra et minūta
motregenen: het motregent	lēniter pluit
mug	culex, culicis *m*
noordenwind	Aquilō, -ōnis *m*; boreās, -ae *m*
nul	zerum
ontdooien	dissolvere
– *(intr)*	tābēscere
oostenwind	Eurus
openlucht: in de –	sub dīvō
opklaren	disserēnāre
orkaan	tȳphōn, tȳphōnis *m*; procella ingēns
regen	pluvia; imber, -bris *m*
–achtig	pluvius
–boog	arcus, -ūs caelestis; pluvius arcus
–bui	imber, imbris *m*
–wolk	nimbus
de – neemt af	imber dētumēscit
een flinke –bui	imber largus
zware en voortdurende –	magnī et assiduī imbrēs
regenen: het regent	pluit
het regent hard	vehementer pluit
het lijkt te gaan –	vidētur quasi pluat
het stopt met –	imber dētumēscit
het regent pijpestelen	imber urceātim cadit
rijp *subst*	pruīna
vol met –	pruīnōsus
schemering	crepusculum
schijnen *(zon)*	lūcēre
– op	illūcēre + *dat*
– *(lijken)*	vidērī
slecht *(weer)*	adversus; gravis, -e
slee	trahea
–tje rijden	traheā vehī
smelten: de zon smelt het ijs	sōl glaciem dissolvit
het ijs smelt	glaciēs liquēscit
sneeuw	nix, nivis *f*
bedekt met –	niveus; nivālis
natte –	imber, -bris *m* grandine mixtus
–bal	pila nivis
–bank	agger, -ris *m* niveus
–bui	ninguis, -is *f*
–laag	tegimen, -minis *n* niveum
–storm	ningor, -ōris *m*
–val	nivis cāsus, -ūs
sneeuwen: het sneeuwt	ningit
storm	tempestās, -ātis *f*; procella
er is een – opgestoken	tempestās coorta est
de – doorstaan	procellam dūrāre; rēs adversās superāre
–achtig	procellōsus; turbulentus
temperatuur	temperātūra
milde –	temperiēs, -ēī
de – is onder de tien graden gedaald	temperātūra lāpsa est subter decem gradūs
wat is de –?	quō gradū stat temperātūra?
thermometer	thermometrum
tij/getijde	aestus, -ūs
hoog–	aestūs accessus, -ūs
laag–	aestūs dēcessus, -ūs
tornado	turbō, turbinis *m*
verkoudheid	gravēdō, -dinis; pītuīta
een – krijgen	gravēdinem contrahere
een – hebben	gravēdine labōrāre
verwarmen	calefacere; tepefacere
verzengend	flagrantissimus
vlieg	musca
vloed	aestūs accessus, -ūs
vorst	gelu, -ūs *n*
vriespunt	pūnctum glaciāle
drie graden boven het –	trēs gradūs suprā pūnctum glaciāle
vriezen	gelāre; glaciāre
– *intr*	gelārī; glaciārī
waaien	flāre
– *subst*	flātus, -ūs
warm[1] *(iem., iets)*	calidus
– worden	calēscere
het – hebben	calēre
het onaangenaam – hebben	aestuāre
het is –	calidum est
het is – vandaag	hodiē calētur
lauw–	tepidus
zich – aankleden	sē operīre
weer (prachtig/schitterend, onbewolkt, bewolkt, mooi, slecht, regenachtig, honden-)	tempestās, -ātis *f* (ēgregia, sūda, nebulōsa, serēna, foeda, pluviōsa, spurca)
–bericht	renuntiātiō, -ōnis *f* tempestātis
afhankelijk van het –	ut diēs suādet
–somstandigheden	tempestātēs, -um *f pl*
gezien de wisselvalligheid van het –	propter caelī varietātēs
–sverwachting	tempestātis praenuntium/praesāgium
weerlicht	fulgur, -ris *n*
weerlichten: het weerlicht	fulget; fulgurat

westenwind	Zephyrus
wind	ventus
–stilte	tranquillitās, -ātis *f*
	ventī; malacia
de – draait	ventus sē vertit
de – gaat liggen	ventus dētumēscit
de – trekt aan	ventus incrēb(r)ēscit
tegen–	ventus adversus
winter	hiems, hiemis *f*
–s/winter-	hiemālis, -e; hībernus
–tijd	tempus, temporis *n*
	hiemāle
aan het eind van de –	hieme exeunte
wegens de strenge –	propter hiemis
	magnitūdinem
de – doorbrengen	hiemāre
wisselvallig	varius
wolk	nūbēs, nūbis *f*
zomer	aestās, aestātis *f*
de – doorbrengen	aestīvāre
–s/zomer-	aestīvus
zon	sōl, sōlis *m*
–sopgang	ortus, -ūs sōlis
–sondergang	occāsus, -ūs sōlis
–neschijn	sōl, sōlis *m*
–nig	aprīcus
brandende –	sōl flagrantissimus
na –sopgang	sōle ortō
volle –	plūrimus sōl
zonnebril	perspicilla, -ōrum
	sōlāria/īnfuscāta
zonnen	aprīcārī
zuidenwind	Auster, -trī
zwoel	aestuōsus

[1] Frīgidus is het algemene woord voor 'koud', variërend van 'fris' tot 'ijskoud'. Voor 'warm' enz. gebruikt men calidus. Uitdrukkingen als 'het is koud/warm' e.d. kunnen worden weergegeven door frīgidum/calidum est, onpers. gebruikt of met een verzwegen caelum, of door frīgida/calida est met een weggelaten tempestās.

XVI. DIEREN

1. Een bezoek aan de dierentuin

Leō	Salvē, Thōmā. Unde venīs?	Hallo Tom. Waar ben je geweest?
Thōmās	Modo vīvārium vīsēbam.	Ik heb net een bezoek aan de dierentuin gebracht.
Leō	Quās ferās ibi vīdistī?	Welke wilde dieren heb je daar gezien?
Thōmās	Panthērās et leōnēs et elephantōs et tigrēs et zebrās.	Panters, leeuwen, olifanten, tijgers en zebra's.
Leō	Nōnne fremitūs ferārum tē terruērunt?	Heeft het gebrul van de wilde dieren je niet bang gemaakt?
Thōmās	Minimē, hercle. Omnēs enim ferae in claustrīs cohibentur.	Helemaal niet, verdraaid. Alle wilde dieren worden immers in een kooi gehouden.
Leō	Quod animal tē potissimum dēlectāvit?	Welk dier vond je het leukst?
Thōmās	Sīmiī.	De apen.
Leō	Quam ob rem?	Waarom?
Thōmās	Tam iocōsī sunt, quod sē gerunt paene quasi hominēs.	Ze zijn zo grappig, omdat ze zich bijna als mensen gedragen.
Leō	Vīdistīne etiam crocodīlōs et strūthiocamēlōs et rhīnocerōtēs?	Heb je ook krokodillen, struisvogels en neushoorns gezien?
Thōmās	Eī quidem in vīvāriō sunt, sed eōs nōn vīdī.	Die zijn er natuurlijk in de dierentuin, maar die heb ik niet gezien.
Leō	Itaque cūr eōs nōn vīsistī?	Waarom ben je ze dan niet gaan bekijken?
Thōmās	Ōtium mihi nōn erat ad omnēs ferās vīsendās.	Ik had geen tijd om alle wilde dieren te gaan zien.
Leō	Vīdistīne dinosaurōs?	Heb je dinosaurussen gezien?
Thōmās	Tū sānē iocāris!	Je maakt zeker een grapje!

2. Een bezoek aan een dierenwinkel

Cornēlius	Salvē. Velim dēliciās emere.	*Kees*	Dag. Ik wil graag een huisdier hebben.
cōciō	Euge! Habeō omnis generis dēliciās vēnālēs.	*handelaar*	Prima! Ik heb allerlei huisdieren te koop.
Cornēlius	Ita videō.		Dat zie ik.
cōciō	Vīsne emere catellum vel fēlem vel cunīculum?		Wil je een hondje, een kat of een konijn hebben?
Cornēlius	Minimē, iam mihi est catellus et fēlis et cunīculus. Quantī cōnstat ille psittacus?		Nee, die zeker niet, ik heb al een hondje, een kat en een konijn. Hoeveel kost die papegaai?
cōciō	Cōnstat trecentīs eurōnīs. Ūsque enim ex Āfricā dēvectus est.		Die kost driehonderd euro. Hij is namelijk helemaal uit Afrika geïmporteerd.
Cornēlius	Et quantī cōnstant fringillae Canāriae?		En hoeveel kosten de kanaries?
cōciō	Tantummodo decem eurōnīs.		Slechts tien euro.
Cornēlius	Vāh, nimis cārae mihi sunt. Habēsne hippūrōs vēnālēs?		Bah, ze zijn me te duur. Hebt u goudvissen te koop?
cōciō	Scīlicet habeō. Meī hippūrī sunt vīlēs. Ūnusquisque cōnstat ūnō eurōnō. Et dōnābō tibi aliquid ēscae piscāriae grātīs.		Natuurlijk heb ik die. Mijn goudvissen zijn goedkoop. Ze kosten één euro per stuk. En ik zal je nog gratis wat visvoer geven.
Cornēlius	Nunc Latīnē loqueris. Duōs emam. Ecce duōs eurōnōs.		Nu spreekt u duidelijke taal. Ik neem er twee. Hier zijn twee euro.
cōciō	Grātiās tibi. Bene valē!		Dank je. Een fijne dag!

3. De jonge Marcus bezoekt de boerderij van de oude Cato

Mārcus	Catō, quam ob rem māvīs rūrī habitāre quam in urbe?	Cato, waarom wilt u liever op het platteland wonen dan in de stad?
Catō	Quia vīta in fundō ācta longē iūcundior est quam in urbe.	Omdat het leven, doorgebracht op een landgoed, veel aangenamer is dan dat in de stad.
Mārcus	Quid ita?	Hoezo?

Catō	Quī vīctum in fundō quaeritat, quamvīs dīves numquam fīat, līber tamen est.	Wie de kost op een stuk land verdient, is, hoewel hij nooit rijk wordt, wel vrij.
Mārcus	Ostende mihi pecus, quaesō, sī ōtium tibi est.	Laat me het vee zien, alstublieft, als u tijd heeft.
Catō	Libenter. Ecce vaccās ovēsque in prātō ac equōs in pāscuō.	Met plezier. Kijk, koeien en schapen op het grasland en paarden in de wei.
Mārcus	Ēducāsne pullōs gallīnāceōs et ānserēs?	Fokt u kippen en ganzen?
Catō	Ita. Ēducō etiam porcōs et caprōs. Eī sunt ultrā horreum.	Ja. Ik fok ook varkens en geiten. Die zijn aan de andere kant van de schuur.
Mārcus	Exstantne piscēs in illō rīvulō quī per prātum fluit?	Zijn er vissen in het beekje, dat door de wei stroomt?
Catō	Ut vēra dīcam, piscōsus est ille rīvulus. Tructōs captāre queō, quotiēscumque libet.	Om eerlijk te zeggen, die beek is rijk aan vissen. Ik kan forellen vangen wanneer ik maar wil.
Mārcus	Obiter, forte notāvī fundum silvam continēre. Illīcne umquam vēnāris?	Ik heb trouwens bij toeval bemerkt dat er op uw landgoed een bos is. Jaagt u daar wel eens?
Catō	Etiam. Vēnor cunīculōs, phāsiānās, cervōs.	Ja. Ik jaag op konijnen, fazanten en herten.
Mārcus	Habēsne canem vēnāticum?	Hebt u een jachthond?
Catō	Habeō quidem sagācissimum canem; sine eō numquam vēnor.	Ik heb inderdaad een hond met een zeer scherpe neus; zonder hem jaag ik nooit.
Mārcus	Valdē fortūnātus es, Catō. Aliquandō ego fundum mihi parābō.	U bent erg gezegend, Cato. Eens zal ik mij een landgoed aanschaffen.
Catō	Probum cōnsilium, adulēscēns!	Een goed idee, jongeman!

EXTRA WOORDEN EN UITDRUKKINGEN

aal	anguilla
aanlijnen: een hond –	canem cingulō alligāre
aap	sīmia; sīmius
apen schreeuwen	sīmiī strīdent
(jij,) –!	sīmia!
aardworm	lumbrīcus
adelaar	aquila
–s krijsen	aquilae strīdent
angel	aculeus
antiloop	dorcas, -adis *m*; būbalus
baars	perca
balken *(ezel)*	rudere
gebalk	rudītus, -ūs
bedluis	(s)cinifis, -is *f*
beer	ursus
– *(mannetjesvarken)*	verrēs, verris
berenjong	ursae catulus
berin	ursa
bek	rōstrum
bever	fiber, fibrī *m*
bij	apis, apis *f*
–en gonzen	apēs bombillant
–enkorf	alveus
biologisch	biologicus
blaffen	lātrāre
iem. toe–	aliquem allātrāre
geblaf	lātrātus, -ūs
blaten	bālāre
geblaat	bālātus, -ūs
bot *(vis)*	passer, passeris *m*
brommen *(beer)*	grunnīre
gebrom	grunnītus, -ūs
brullen	rūgīre
buffel	ūrus
water–	būbalus
bulderen	rudere
dier	animal, animālis *n*; bēstia
wild –	fera
–entuin	vīvārium
dinosaurus	dinosaurus
dolfijn	delphīnus
duif	columba
hout–	palumbēs, -bis *m/f*
post–	columba internuntia/ vectōria
tortel–	turtur, turturis *m*
duiven koeren	columbae gemunt
duiventil	columbārium
eekhoorn	sciūrus
eend	anas, -atis/-nitis *f*
–en kwaken	anatēs tetrinniunt
egel	ērīcius; īrēnāceus
ei	ōvum
–erdooier	vitellus
–erschaal	putāmen, -minis *n*
–wit	(ōvī) album
ekster	pīca
eland	alcēs, alcis *f*
ezel	asinus; asina
muil–	mūlus; mūla

fazant	phāsiāna
flamingo	phoenīcopterus
fluiten	sībilāre
vogels –	avēs canunt
forel	tructus; tructa
gakken	gingrīre
galop	cursus, -ūs citātus
galopperen	quadrupedāre
gans	ānser, -eris *m*
ganzen gakken	ānserēs gingriunt
gazelle	būbalus
geit	caper, caprī; capra
geschubd	squāmōsus
gier	vultur, vulturis *m*
giraf	camēlopardalis, -is *f*
gonzen	strīdēre; bombillāre
goudvis	hippūrus
grazen	pāscī
grommen	grunnīre; īnfremere
honden –	canēs ringuntur
haai	pristris, pristris *f*
haan	gallus
hanen kraaien	gallī cūcūriunt/canunt
haas	lepus, leporis *m*
hagedis	lacerta
–sen ritselen	lacertae strīdent
halsband	collāre, -ris *n*
– *(hond)*	mellum
halster	capistrum
havik	accipiter, -tris *m*
–ken kekkeren	accipitrēs plipiant
hen	gallīna
hengst	equus
hert	cervus; cerva
hinniken	hinnīre
gehinnik	hinnītus, -ūs
hoef	ungula
hond *(reu, teef)*	canis, canis *m/f*
–en grommen	canēs ringuntur
horzel	crābrō, crābrōnis *m*
huilen *(wolf)*	ululāre
gehuil	ululātus, -ūs
huisdier	dēliciae, -ārum
insekt	īnsectum
janken	gannīre
gejank	gannītus, -ūs
jong *(v.e. dier)*	catulus
kakelen *(kip)*	gracillāre
kakkerlak	blatta
kalf	vitula
stier–	vitulus
kalkoen	gallopāvō, -ōnis *m*
kam *(haan)*	crista
kameel	camēlus
kanarie	fringilla Canāria
kangoeroe	halmatūrus
kat	fēlis/fēlēs, -lis *f*; cattus
keffen	gannīre
gekef	gannītus, -ūs
kever	scarabaeus
kieuwen	branchiae, -ārum
kikker	rāna
kip	(gallīnāceus) pullus
–penhok	gallīnārium
klapwieken	ālīs plaudere
knorren	grunnīre
koe	vacca
koeren	gemere
duiven –	columbae gemunt
konijn	cunīculus
kooi	claustra, -ōrum
kraai	cornīx, -īcis *f*
kraaien	crocitāre
– *(haan)*	cūcūrīre; canere
kraanvogel	grūs, gruis *f/m*
kraken	strīdēre
krekel	gryllus; grīllus
–s tjirpen	gryllī strīdent
krijsen	strīdēre
krokodil	crocodīlus
kronkelen *(slang)*	serpere
kudde	grex, gregis *m* pecorum; armentum
kuiken	pullus
kwaken	coaxāre
eenden –	anatēs tetrinniunt
kikkers –	rānae coaxant
kwal	pulmō, pulmōnis *m*
kwartel	coturnīx, -īcis *f*
kwetteren	fritinnīre
kwispelen	caudam movēre
lam	agnus; agna
leeuw	leō, leōnis *m*
–in	leaena
–en brullen	leōnēs rūgiunt
leeuwerik	alauda
lepelaar	platalea
lijster	turdus
loeien *(alle dieren)*	mūgīre
– *(i.h.b. rund)*	boāre
luipaard	leopardus
luis	pēdiculus
wand–	cīmex, cīmicis *m*
manen *(paard, leeuw enz.)*	iuba
meerval	silūrus
mees	pārus
kool–	pārus māior
pimpel–	pārus caeruleus
meeuw	gāvia
mekkeren	bālāre

geiten –	caprī bālant
gemekker	vāgītus, -ūs
melk	lac, lactis *n*
melken	mulgēre
merel	merula
merrie	equa
miauwen	fēlīre
katten –	fēlēs fēliunt
– *(luipaard)*	rictāre
mier	formīca
mol	talpa
mossel	concha
mot	blatta
mug	culex, culicis *m*
muis	mūs, mūris *m*
muizen piepen	mūrēs mintriunt
mus	passer, passeris *m*
nest	nīdus
een – bouwen	nīdificāre
neushoorn	rhīnocerōs, -ōtis *m*
nijlpaard	hippopotamus
'oehoe' roepen *(uil)*	būbilāre
oester	ostrea
–bassin	ostreārium
olifant	elephantus
ooievaar	cicōnia
os	bōs, bovis *m*, *dat/abl pl:* bōbus/būbus
paard	equus
pad	būfō, būfōnis *m*
panter	panthēra; pardus
papagaai	psittacus
parkiet	mēlopsittacus; psittaculus
patrijs	perdīx, perdīcis *m/f*
pauw	pāvō, pāvōnis *m*; pāvus; pāva
pelikaan	onocrotalus
piepen	pīpilāre
– *(muis)*	mintrīre
pluimvee	avēs, -ium *f pl* cohortālēs
poes	catta
pony	mannus
poot	pēs, pedis *m*
puppy	catulus
–'s janken	catulī ganniunt
raaf	corvus
raven krassen	corvī crocitant
ram	ariēs, arietis *m*
ras	genus, generis *n*
rat	mūs, mūris *m*; rattus
–ten piepen	mūrēs mintriunt
reiger	ardea
rendier	tarandrus
riem *(ook voor hond)*	cingulum
ritselen	strīdēre
roodborstje	rubecula
–s fluiten	rubeculae pīpant
ruisen	murmurāre
rups	ērūca
sardine	sarda; sardīna
schaap/ooi	ovis, ovis *f*
schapen blaten	ovēs bālant
–skooi	ovīle, ovīlis *n*
schelvis	gadus
schildpad	testūdō, -dinis *f*
schorpioen	scorpiō, -ōnis *m*
–en steken	scorpiōnēs īcunt
schub	squāma
sissen *(algemeen)*	strīdēre
– *(slang)*	sībilāre
slak	cochlea
slang	serpēns, -ntis *m*
–en kruipen en sissen	serpentēs serpunt et sībilant
slurf	manus, -ūs *f*
snavel	rōstrum
snoek	esox, esocis *m*
specht	pīcus
spin	arāneus
–nenweb	arānea
spinnen	murmurāre
katten –	fēlēs murmurant
gespin	murmur, -ris *n*
spoor	vestīgium
spreeuw	sturnus
sprinkhaan	lōcusta; grillus
sprinkhanen tjirpen	grillī fritinniunt
staart	cauda
stal	stabulum
paarden–	equīle, -lis *n*
runder–	bovīle, -lis *n*
schaaps–	ovīle, -lis *n*
varkens–	suīle, -lis *n*
stekelvarken	hystrix, hystricis *m/f*
steken	pungere; īcere
steek	ictus, -ūs
steur	accipēnser, -ris *m*
stier	taurus
stro	strāmentum
struisvogel	strūthiocamēlus
tanden: zijn – laten zien	ringī
tijger	tigris, -is/-idis *m*
–s grommen	trigrēs fremunt
tokken *(kip)*	glōcīre
tonijn	thynnus
tor	scarabaeus
trompetteren *(olifant)*	barrīre
getrompet	barrītus, -ūs
tsjilpen	pīpiāre; fritinnīre
uier	ūber, ūberis *n*

uil	būbō, būbōnis *m*
steen–	noctua
–en roepen 'oehoe'	būbōnēs būbilant
uitlaten *(hond)*	dūcere
vaars/jonge koe	iuvenca
valk	falcō, falcōnis *m*
varken	porcus (-a); sūs, suis *m/f*
–s knorren	suēs grunniunt
vee	pecus, pecoris *n*
–stapel	bovēs, -um, *dat/abl pl:* bōbus/būbus
veer	penna
veulen	equolus; equola
vin	pinna
rug–	pinna dorsālis
vink	fringilla
vis	piscis, piscis *m*
–achtig	pisculentus
–vijver	piscīna
–voer	ēsca piscāria
vol –	piscōsus
vissen	piscārī
vleermuis	vespertīliō, -ōnis *m*
vleugel	āla
vlieg	musca
paarden–	tabānus
vuur–	musca īgnifera
–en brommen	muscae bombillant
vliegen	volāre
weg–	āvolāre
vlucht	volātus, -ūs
vlinder	pāpiliō, -ōnis *m*
vlo	pūlex, pūlicis *m*
vogel	avis, avis *f*
–kooi	cavea
vos	vulpēs, vulpis *f*
walvis	bālaena
weggelopen *(hond, kat)*	extrārius
welp	catulus
wesp	vespa
wezel	mūstēla
wildreservaat	thērotrophīum
wolf	lupus
wolven huilen	lupī ululant
wolvin	lupa
worm	vermis, vermis *m*
zalm	salmō, salmōnis *m*
zang	cantus, -ūs
zebra	zebra
zeehond	vitulus marīnus; phōca
zeemeermin	nympha marīna
zeekreeft	astacus
zeepaardje	hippocampus
zeug	porca
zingen	canere
gezang	cantus, -ūs
zitten: gaan – op	īnsīdere + *dat*
zoemen *(bij, vlieg, apparaat)*	bombillāre
zwaan	cycnus
zwaardvis	xiphiās, -ae *m*
zwaluw	hirundō, -dinis *f*
zwerf-	extrārius
zwerm (bijen)	exāmen, -minis *n* (apium)
zwijn	sūs, suis *m/f*
ever–	aper, aprī

XVII. EMOTIES EN EIGENSCHAPPEN

1. Laura en Joselle hebben het over een nieuwe lerares

Laura	Salvē, Gaudia. Quō pactō tēcum agitur? Audiō tē novam magistram hōc annō habēre.	Hallo, Joselle. Hoe staan de zaken? Ik hoor dat je een nieuwe lerares hebt dit jaar.
Gaudia	Salvē, Laura. Bene valeō. Rēctē audīvistī.	Hallo, Laura. Het gaat me goed. Je hebt het goed gehoord.
Laura	Estne bona magistra?	Is ze een goede lerares?
Gaudia	Sevēra est sed aequa; nam tractat nōs omnēs eōdem modō.	Ze is streng maar rechtvaardig; want ze behandelt ons allemaal op dezelfde manier.
Laura	Quamdiū iam docet?	Hoe lang geeft ze al les?
Gaudia	Nesciō. Sed est perītissima magistra. Nēmō obdormīscit in eius classe.	Ik weet het niet. Maar ze is een zeer ervaren lerares. Niemand valt in slaap in haar klas.
Laura	Quōmodō condiscipulī tuī cum eā congruunt?	Hoe reageren je medeleerlingen op haar?
Gaudia	Amant eam, quoniam patiēns hilaraque est.	Ze zijn dol op haar, aangezien ze geduldig en vrolijk is.
Laura	Manifestō, magistra ipsa bonum exemplum praebet.	De lerares geeft blijkbaar zelf het goede voorbeeld.
Gaudia	Ita, exemplum admīrābile.	Ja, een bewonderenswaardig voorbeeld.

2. Een nieuwe vriendin is onderwerp van gesprek

Valeria	Salvē, Richarde. Ut valēs? Rūmor per tōtam vīcīniam pervagātur tē novam amīculam reperisse.	Dag Richard. Hoe gaat het ermee? Het gerucht gaat door de hele buurt dat je een nieuw vriendinnetje aan de haak hebt geslagen.
Richardus	Salvē. Bene valeō. Fāma est vēra; eam nōn īnfitior.	Hallo. Het gaat goed. Het verhaal is waar; ik ontken het niet.
Valeria	Quid nōmen est eī? Egone eam nōvī?	Hoe heet ze? Ken ik haar?
Richardus	Nōmen eī est Alexandra. Eam nōn nōvistī.	Ze heet Sandra. Je kent haar niet.
Valeria	Quālis homō est illa?	Wat voor iemand is ze?
Richardus	In prīmīs est bella et venusta. Breviter, mīrifica est.	In de eerste plaats is ze mooi en aantrekkelijk. Kortom, ze is fantastisch.
Valeria	Nōn, nōn. Dīcēbam dē eius indole.	Nee, nee. Ik bedoel haar karakter.
Richardus	Iam teneō. Alexandra est intellegēns et hilara et hūmāna et tenera.	Ik snap het al. Sandra is intelligent, vrolijk, vriendelijk en lief.
Valeria	Estne generis taciturnī?	Is ze een zwijgzaam type?
Richardus	Est magis loquāx et sociābilis quam taciturna; hāc dē causā apud familiārēs grātiōssima est. Etiam corcillum habet, sed numquam id iactat.	Ze is eerder spraakzaam en gezellig dan zwijgzaam; daarom is ze bij haar vrienden erg populair. Ze heeft ook hersens, maar loopt daarmee nooit te koop.
Valeria	Alexandra mihi vidētur speciōsa puella. Spērō tē eam mihi aliquandō trāditūrum esse.	Sandra lijkt me een interessant meisje. Ik hoop dat je me haar eens zult voorstellen.
Richardus	Quidnī?	Natuurlijk!

3. De beoordeling van een kandidaat in de politiek

Titus	Mārcia, quid opīnāris dē Bibulō candidātō quī cōnsulātum petit?	Marcia, wat vind je van de kandidatuur van Bibulus die naar het consulaat dingt?
Mārcia	Vīsne illum Bibulum quī Caesaris competītor est? Praedicat sē reī pūblicae prōfutūrum esse.	Bedoel je Bibulus, die de rivaal van Caesar is? Hij beweert dat hij goed zal zijn voor het land.
Titus	Crēdisne eum esse verācem sincērumque?	Geloof je dat hij eerlijk en oprecht is?
Mārcia	Multa quidem prōmittit, sed mīror num fidem servātūrus sit.	Hij belooft weliswaar veel, maar ik vraag me af of hij wel zijn woord zal houden.
Titus	Mihi vidētur astūtus, audāx, ambitiōsus.	Hij lijkt me sluw, roekeloos en eerzuchtig.

Mārcia	Dē eā rē tēcum funditus cōnsentiō. Porrō audīvistīne eius recentēs ōrātiōnēs?	Daarover ben ik het grondig met je eens. Heb je verder zijn laatste toespraken gehoord?
Titus	Audīvī. Ut candidātī solent, iste competītōrēs suōs impūgnat et identidem praedicat eōs omnēs esse arrogantēs et dolōsōs.	Ja. Zoals kandidaten altijd doen, valt die kerel zijn rivalen aan en beweert hij herhaaldelijk dat ze allemaal arrogant en doortrapt zijn.
Mārcia	Rūrsus tibi omnīnō assentior. Cēnsetne sē sōlum esse locuplētem et candidum et amantem patriae?	Alweer ben ik het volstrekt met je eens. Denkt hij dat híj alleen betrouwbaar, onberispelijk en een patriot is?
Titus	Immō facile est aliōs candidātōs reprehendere; sed quid iste habet quod dē suā ratiōne dīcat?	Het is natuurlijk gemakkelijk andere kandidaten te bekritiseren; maar wat heeft die vent zelf te zeggen over zijn eigen ideeën?
Mārcia	Dē suā ratiōne interrogātus ambiguus fit. Dīcit quidquid in buccam vēnerit. Quandōcumque urgētur, fit indīgnābundus ac dicāx.	Wanneer hij vragen krijgt over zijn eigen politiek, geeft hij ontwijkende antwoorden. Hij zegt dan maar wat. Telkens wanneer hij in het nauw wordt gebracht, wordt hij verontwaardigd en sarcastisch.
Titus	Ut vēra dīcam, nesciō cuī candidātō suffrāgātūrus sim.	Om eerlijk te zeggen, ik weet niet op welke kandidaat ik zal stemmen.
Mārcia	Ego ipsa exspectābō diem comitiālem antequam ego cōnstituam.	Ikzelf zal tot de dag van de verkiezing wachten, voordat ik beslis.
Titus	Tē nōn culpō. Ego idem faciam.	Ik neem het je niet kwalijk. Ik ga hetzelfde doen.

EXTRA WOORDEN EN UITDRUKKINGEN

aandachtig	attentus; ērēctus
aangeboren	innātus; īnsitus
aangenaam	iūcundus
on–	iniūcundus
aangeschoten / halfdronken	ēbriolus
aanhalen *(citeren)*	commemorāre
aanleg	facultās, -ātis *f*
natuurlijke –	indolēs, -lis *f*; ingenium
aanmoedigen	hortārī
aanmoediging	hortāmen, -minis *n*
aantrekkelijk	venustus; illecebrōsus
on–	invenustus
aantrekken: zich nergens iets van –	nihil omnīnō cūrāre
aardig *(sympathiek)*	concinnus; amābilis
– zijn voor iemand	benevolentiam alicuī praestāre
accuraat *(van zaken)*	accūrātus; exāctus
– *(van personen)*	dīligēns, -ntis
achterdochtig	suspicāx, -ācis
achterlijk *(zwakbegaafd)*	lentus
adequaat	aptus
in–	ineptus
afgestompd	hebes, hebetis; obtūsus
afgrijselijk	atrōx, atrōcis; dīrus
afkeer hebben van	ōdisse
afkeer (van)	odium (adversus/in + *acc*)
afkerig: iem. van zich – maken	alqm ā sē (ab)aliēnāre
alert	ācer, -cris, -cre
alledaags	īnspeciōsus
alleen	sōlus
ambitie	ambitiō, -ōnis *f*
ambitieus	ambitiōsus
angst	angor, angōris *m*
– hebben	formīdāre
uit –	prae metū
–ig	formīdolōsus
anonimiteit	īgnōbilitās, -ātis *f*
apatisch	dēses, dēsidis
arm *(behoeftig)*	pauper, -ris, *abl* -re; inops, inopis
arrogant	arrogāns, -ntis; ēlātus; superbus; cōnfīdēns, -ntis
–ie	arrogantia
attractief	speciōsus
babbelziek	loquāx, loquācis
bah! hou je mond!	au, tacē!
balen: ergens van –	aliquid aegrē/graviter/molestē ferre
ik baal	mihi male est
bang zijn	timēre; metuere; verērī
ik ben bang dat ...	timeō *(enz.)* nē ...
waar ben je – voor?	quid est quod metuis?
begrip *(het begrijpen)*	intellēctus, -ūs
bedroefd	maestus; trīstis, -e
bedrog	fraus, fraudis *f*; dēstitūtiō, -ōnis *f*
bedwingen	cohibēre
beetje: een – *adv*	paululum; aliquantulum
een – groter	paulō amplior
beheersen	coercēre; continēre
beheersing	continentia
beheerst	compos, compotis suī
on–	effrēnātus
behoeftig	inops, inopis; pauper, -ris, *abl* -re

bekend	nōtus
– maken	palam facere
bekendheid	fāma
on–	īgnōbilitās, -ātis *f*
beknopt	brevis, -e
bekritiseren	reprehendere
bekrompen	angustus
–heid	angustiae, -ārum (pectoris); humilitās, -ātis *f*
bekwaam	artificiōsus
–heid	artificium
belachelijk	rīdiculus
belangrijk	magnus; grandis, -e
beledigen: iem. –	aliquem offendere
beleefd (tegen)	cōmis, -e *(+ dat*/ergā/in *+ acc)*
–heid	cōmitās, -ātis *f*
on–	inurbānus
bemoeial	ardeliō, -ōnis
bemoeien: zich ergens mee –	interpōnere + *dat*/in + *acc*/*abl*
bemoei je met je eigen zaken!	negōtium tuum age!
beroemen: zich – op	glōriārī + dē/*alleen abl*
berucht	nōtus; īnfāmis, -e
beschaafd	hūmānus
on–	inhūmānus
beschaving	hūmānitās, -ātis *f*
bescheiden	modestus
on–	immodestus
–heid	modestia
beter: zich – voelen	melius sē habēre; melius valēre
beteren: God moge het –!	dī melius faxint!
betrouwbaar	fīdus; firmus; fidēlis, -e
– *(getuige)*	locuplēs, -ētis
–heid	fidēlitās, -ātis *f*
on–	īnfīdus
beven	tremere
overal –	contremere
bewerkelijk	operōsus
bewondering	admīrātiō, -ōnis *f*
bewonderenswaardig	admīrābilis, -e
bezorgdheid	sollicitūdō, -dinis *f*; cūra
bezwaard: zich – voelen	gravārī
bitter	acerbus
– klagen	graviter querī
bizar	portentōsus
blaag/snotneus	procāx, -ācis; pūsiō, -ōnis
blaaskaak	buccō, buccōnis *m*
blij	laetus
– zijn	gaudēre; laetārī
blind	caecus
–heid	caecitās, -ātis *f*
bloed: hij/het doet mijn – koken	facit ut sanguis ab īrā fervēscat
blozen	ērubēscere
bokkig	difficilis, -e
bombastisch	bullātus
boos	īrātus
– worden (op)	īrāscī *(+ dat)*
–heid	īra
bot/gevoelloos	dūrus
braaf	frūgālis, -e; frūgī *indecl*
brallen	iactāre
brutaal	audāx, -ācis; procāx, -ācis; petulāns, -ntis
bui: in een goede/slechte – zijn	malī/bonī habitūs esse
buitensporig in	immodicus + *gen*/*abl*
capaciteit *(mogelijkheid)*	facultās, -ātis *f*
chagrijn	mōrōsitās, -ātis *f*
–ig	mōrōsus
charmant	amoenus; lepidus; bellus
charme	amoenitās, -ātis *f*; decor, -ōris *m*; grātia; iūcunditās, -ātis *f*; lepōs, lepōris *m*
consternatie	cōnsternātiō, -ōnis *f*
cool	mīrandus
crimineel/misdadig	scelestus; facinorōsus
dagdromen	hallūcinārī
dagdromer	hallūcinātor, -ōris
deerniswekkend	ēlāmentābilis, -e
deftig	gravis, -e
delicaat	dēlicātus
deskundig (in)	gnārus/perītus *(+ gen)*
destructief	exitiōsus
dol (op)	cupidus *(+ gen)*
– zijn op	amāre
dom	ineptus; stultus; stupidus
domkop/flapdrol/loser/mafkees/minkukel/oelewapper/oen/sukkel	barcala; caudex, -dicis; bārō, -ōnis; frutex, -ticis; baceolus
die vent is een –	nūga iste est
doortrapt	dolōsus; subdolus; vafer, vafra, vafrum
doorzettingsvermogen	assiduitās, -ātis *f*
– hebben	facultātem (aliquid) efficiendī habēre
drang/drijfveer	animī impetus, -ūs
driftig: – worden	īrācundiā efferrī
– zijn	summā īrācundiā esse
droefheid	maestitia
droeftoeter	querulus (-a)
dronken	ēbrius
– worden	ēbriārī
half–/aangeschoten	ēbriolus
stom–	madidus
–schap	ēbrietās, -ātis *f*
–schap *(habituele, doorlopende)*	ēbriōsitās, -ātis *f*
druiloor!	larva!
dubbelzinnig	ambiguus
duurzaam	firmus
–heid	firmitās, -ātis *f*

dwaas	īnsānus; dēsipiēns, -ntis
– doen	dēsipere; ineptīre
–heid	īnsānitās, -ātis *f*; ineptia; dēlīrātiō, -ōnis *f*; dēsipientia
edel *(karakter, gevoelens)*	grandis, -e
één en dezelfde	ūnus et īdem
eenzaam	sōlitārius
–heid	sōlitūdō, -dinis *f*
eer	honor, honōris m; glōria
een – stellen in	glōriārī in + *abl*
–vol	honōrābilis, -e; honestus
–vol *adv*	honestē
–zucht	ambitiō, -ōnis *f*
–zuchtig	ambitiōsus
efficient	efficāx, -ācis
ellende	miseria; īnfēlīcitās, -ātis *f*
iem. – bezorgen	aliquem in aerumnam obserere
wat een –!	ō rem miseram!
ellendig	miser, -ra, -rum
emotie	animī mōtus, -ūs
–s laten zien	animī mōtūs exprimere
energiek	alacer, -cris, -cre; nāvus; vegetus
enthousiasme	studium
enthousiast voor	studiōsus/cupidus + *gen*
ergeren	male habēre
dit ergert me	hoc mē male habet
iem. –	alqm exercēre/offendere
zich aan iem./iets –	offendī (in) aliquō/aliquā rē
ergernis	molestia
ernstig	gravis, -e
ervaren (in)	perītus (+ *gen*)
on– (in)	inexpertus (+ *gen*/*dat*/ad)
ervaring	ūsus, -ūs; experientia; experīmentum
exact *(alleen van zaken)*	accūrātus; exāctus
expressief	argūtus
fair *(eerlijk, oprecht)*	aequus
un–	inīquus
familie: van goede – zijn	honestō locō nātus
fantastisch	mīrificus; admīrābilis, -e
fatsoen	honestās, -ātis *f*; decentia
–lijk	probus; honestus
fel	ācre, ācris, ācre; ferōx, ferōcis
flink/ferm	firmus
flirt *(persoon)*	dēsultor, -ōris; vaga puella
–en met	subblandīrī + *dat*
foutloos	ēmendātus
frivool	frīvolus
frustreren	frūstrārī
gefrustreerd zijn	dēceptum esse
frustratie	frūstrātiō, -ōnis *f*
geborneerd: *zie* bekrompen	
gedeprimeerd	abiectus
– zijn	abiectō animō esse
gedistingeerd	illūstris, -e
gedrag	gestus, -ūs
jouw – bevalt me niet	gestus tuus mihi displicet
gedragen: zich (goed) –	(probē) sē gerere
zich misdragen	sē male/indecōrē/turpiter gerere
zich als een vriend –	amīcum agere
geduld	patientia
iems. – op de proef stellen	alicuius patientiā abūtī
geduldig	patiēns, -ntis
– *adv*	aequō animō
geërgerd	exercitus
geestig	fēstīvus; facētus
gehaat	odiōsus
geil	salāx, -ācis; libīdinōsus
gek	dēlīrus; īnsānus; cerrītus
hij is – op sport	morbōsus est in lūdōs
gekerm	gemitus, -ūs
gekunsteld	affectātus
geleerd	doctus; ērudītus
geloofwaardig	crēdibilis, -e
–heid hebben	fidem habēre
geluk	beātūdō, -dinis *f*
–kig	beātus; fortūnātus
gemanierd: wel–	bene mōrātus
on–	male mōrātus
gemoed	animus
–stoestand	affectus, -ūs; affectiō, -ōnis *f* animī
genereus	beneficus; līberālis, -e
generositeit	līberālitās, -ātis *f*
geniepig	dolōsus; subdolus; vafer, vafra, vafrum
gepast	decēns, -ntis; decōrus
geprikkeld	stomachōsus
gerespecteerd	honōrātus
geschiktheid	facultās, -ātis *f*
gespannen	intentus
gesteun	gemitus, -ūs
getalenteerd	ingeniōsus
gevoel	sēnsus, -ūs; affectus, -ūs
– hebben voor	sapere
–loos	dūrus
gewaagd	audēns, -ntis; audāx, -ācis
geweld	vīs *f*, *acc* vim, *abl* vī, *nom pl* vīrēs; violentia
–dadig	violentus
geweten	cōnscientia
een goed –	mēns, -ntis *f* cōnscia rēctī
een slecht –	mala cōnscientia
–svol	dīligēns, -ntis
gewoonte	cōnsuētūdō, -dinis *f*;

	mōs, mōris *m*
gezellig	commodus
– *(van personen)*	sociābilis, -e; fēstīvus; congregābilis, -e
gezelschap: elkaar – houden	inter sē colere
gezegend	fortūnātus
gezocht *(woorden)*	affectātus
gezond verstand: – hebben	cor habēre
gierig	avārus
–heid	avāritia
glad pratend	blandiloquus
glimlachen	surrīdēre
goed: zich –/niet – voelen	sē bene/male habēre
zich niet helemaal – voelen	sibi nōn bene habēre; minus valēre
– gehumeurd	fēstīvus
goedaardig	facilis, -e; bonātus
–heid	bonitās, -ātis *f*
goeddoen: het zal je (veel/geen) –	prōderit (multum/nihil) tibi
goodwill	benevolentia
grapje	iocus, *nom pl n* ioca
–s maken	iocārī
grappig	iocōsus
gretig	cupidus
–heid	cupiditās, -ātis *f*
griezel	larva
grof *(beledigend)*	maledicus; dūrus
grootmoedig	magnanimus
gruwelijk	atrōx, atrōcis; dīrus
gul	līberālis, -e
–heid	līberālitās, -ātis *f*
gulzig	edāx, -ācis; gulōsus
–heid	edācitās, -ātis *f*
gunst	beneficium
een – accepteren en retourneren	beneficium accipere et reddere
hardvochtig	dūrus
hart	cor, cordis *n*
–eloos	dūrus; crūdēlis, -e
–eloosheid	dūritia; crūdēlitās, -ātis *f*
–stochtelijk	fervidus; ardēns, -ntis
–zeer	cordolium
met – en ziel	tōtō pectore
recht uit het –	ex animō
haten	ōdisse
haat (tegen)	odium (adversus/in + *acc*)
hautain	ēlātus
hectisch	phrenēticus
heetgebakerd	īrācundus
heilig	sānctus
–heid	sānctitās, -ātis *f*
heimwee: – hebben	ex dēsīderiō labōrāre
heks	sagana; striga
–en huilen	strigae strīdent
hemel: in de zevende – zijn	digitō caelum attingere
hersens: – hebben	corcillum habēre
hippie	anticōnfōrmista
hoffelijk	commodus; cōmis, -e
–heid	cōmitās, -ātis *f*
hoogachten	dīligere; observāre; reverērī
hoogbejaard	annōsus; grandis, -e nātū
hoon	contemptiō, -ōnis *f*
hoop	spēs, speī *f*
hopeloos	dēspērātus
hopen	spērāre
houden van	amāre
houding	gestus, -ūs
huichelachtig	falsus; coāctus; simulātus
huilen	flēre; lacrimāre
hulpeloos	inops, inopis
humeur: een goed –	fēstīvitās, -ātis *f*
humeurig	mōrōsus
humoristisch	fēstīvus
hypocriet *subst*	simulātor, -ōris; simulātrīx, -īcis *f*
hypocriet *adiect*	simulāns, -ntis
idee	idea; cōnsilium; cōgitātiō, -ōnis *f*
een uitstekend –	cōnsilium exquīsītum
goed – van je!	bene putās!
identiek	identicus; īdem et pār
identiteit	identitās, -ātis *f*
idioot	fatuus; absurdus
ignorantie	īnscientia
impertinent	īnsolēns, -ntis
imponeren	commovēre
impuls *(geestelijke)*	animī impetus, -ūs
indruk: – maken	commovēre
–wekkend	grandis, -e
ingeworteld	īnsitus
integriteit	honestās, -ātis *f*
intellect	intellēctus, -ūs
intelligent	intellegēns, -ntis
intens	grandis, -e; vehemēns, -ntis; profundus
interesseren	tenēre
in spel geïnteresseerd zijn	lūdīs tenērī
in muziek geïnteresseerd zijn	mūsicae studēre
de paardenraces – me totaal niet	circēnsibus nē levissimē quidem teneor
zij interesseert me niet	ea meō cordī cāra nōn est
interessant	speciōsus
het boek is interessant	liber mē tenet
interesse (voor)	studium *(+ gen)*
daarvoor heb ik geen interesse	id mē nōn tenet
invloed	grātia
–rijk	grātiōsus
irriteren	exasperāre
geïrriteerd zijn	gravārī
irritatie	molestia

jaloers	invidus
jaloezie	invidia
juichen	exsultāre
juist	iūstus; rēctus
kalm	placidus
– *adv*	aequō animō
kapot: je maakt me –!	mē ēnicās!
karakter	indolēs, -lis *f*; ingenium; mōrēs, -um *m pl*
kennis *(wetenschap)*	cōgnitiō, -ōnis *f*; scientia
kieskeurig	dēlicātus; fastīdiōsus
kil/koel/koud *(ook woorden)*	frīgidus
kletsen	fābulārī
knap *(uiterlijk)*	fōrmōsus; bellus
knipogen (naar iem.)	nictāre *(+ dat)*
koppig	obstinātus
kort	brevis, -e
krankzinnig	īnsānus
kribbig	mōrōsus
kreunen	gemere
gekreun	gemitus, -ūs
kuis	castus; pudīcus
kundig	artificiōsus
–heid	artificium
laaggeboren	īgnōbilis, -e
labiel	īnstabilis, -e
laf	īgnāvus
–heid	īgnāvia
lang: – van stuk zijn	statūrā prōcērā esse; prōcērum esse
langdradig	longus; verbōsus
langzaam	lentus
last	onus, oneris *n*
gooi de hele – maar op mijn schouders	mihi omne onus impōne
iem. een hoop – bezorgen	molestiam gravem alicuī adhibēre
lelijk	dēfōrmis, -e
–heid	dēfōrmitās, -ātis *f*
leugen	mendācium; falsum
een – vertellen	mendācium dīcere
–achtig	falsiloquus
leuk	bellus; bellulus
ik vind iets (heel) –	alqd mihi (potissimum) placet
levendig	alacer, -cris, -cre; vegetus
lichtgelovig	crēdulus
lichtzinnig	dissolūtus; levis, -e
liefde	amor, amōris *m*
– voor iem.	amor ergā/in + *acc*
– voor iets	amor + *gen*
lomp	inconcinnus; incompositus; horridus
loyaal	fidēlis, -e
loyaliteit	fidēlitās, -ātis *f*
lui/sloom	īgnāvus; mūricīdus; piger, -gra, -grum
–heid	īgnāvia
lusteloos	dēses, dēsidis
makker	contubernālis, -lis; convictor, -ōris
medelijden	misericordia; clēmentia
–d	clēmēns, -ntis
– hebben met	miserērī + *gen*; commiserārī + *acc*
meedogenloos	dīrus
meelijwekkend	flēbilis, -e
mening: ik heb mijn – opgemaakt	dēstinātum mihi est
merkwaardig/vreemd	īnsolitus; mīrus
mikken: hoog –	magnās rēs appetere
mild	clēmēns, -ntis
minachten	dēspicere
–d over	dēspiciēns, -ntis + *gen*
minachting	contemptus, -ūs; dēspiciō, -ōnis *f*
misdadig/crimineel	scelestus; facinorōsus
missen	dēsīderāre
gemis van	dēsīderium + *gen*
misslaan: de plank –	dēstinātō aberrāre
model	exemplar, -āris *n*
moed	fortitūdō, -dinis *f*
–ig	animōsus; fortis, -e
moeizaam	operōsus
mogelijkheid	facultās, -ātis *f*
mompelen	mussāre; murmurāre
mond: een grote – geven	īnsolenter respondēre
mooi *(schoon)*	pulcher, -chra, -chrum; fōrmōsus
– *(knap, leuk)*	bellus
motief	causa
nachtmerrie: een – hebben	somnium turbulentum patī
nalatig	neglegēns, -ntis
–heid	neglegentia
namaak-/nep	falsus; adulterīnus
nauwkeurig	dīligēns, -ntis
neerkijken	dēspectāre
neerslachtig	dēmissus
– zijn	animō perculsō esse
nerveus	intentus; trepidus
nervositeit	trepidātiō, -ōnis *f*; animus trepidus
netelig	lūbricus
nietig	pusillus
nieuwsgierig	cūriōsus
ik wil niet – zijn, maar …	nōn libet cūriōsus esse, sed …
nors	difficilis, -e
nuchter	sōbrius
nutteloos	inūtilis, -e; inānis, -e
omhelzen (elkaar)	(inter sē) complectī

onbenul	nesapius (-a); homō nēquam *m/f*
onbeschaamd	impudēns, -ntis; improbus
–heid	improbitās, -ātis *f*; īgnōminia
onbetamelijk	indecēns, -ntis
onbevreesd	impavidus
onbillijk	inīquus
– *adv*	inīquō animō
ondeugd	prāvitās, -ātis *f*; vitium
ondeugend	petulāns, -ntis
oneerlijk	fallāx, -ācis
onevenwichtig	inaequālis, -e
onfatsoenlijk/ordinair/vulgair	sordidus
ongekunsteld	incompositus
ongenade	dēdecus, -coris *n*; īgnōminia
ongepast	ineptus
ongerust: zich – maken	sollicitārī
ongerustheid (over)	cūra *(+ gen)*
ongevoelig *(voor pijn)*	indolēns, -ntis
– *(handvochtig)*	dūrus
–heid	dūritia
onhandig *(dom)*	inconcinnus
onjuist	falsus
onlogisch	absurdus
onmatig	immodicus
onnozel	crēdulus
– *(simpel)*	fatuus
onopgevoed	inērudītus
onpartijdig	aequus
–heid	aequitās, -ātis *f*
onredelijk	absurdus
onrijp	immātūrus
onschuld	innocentia
–ig aan	innocēns, -ntis + *gen*
onstuimig	ferōx, -ōcis; fervidus
ontdoen: zich – van *(personen)*	āmōlīrī
zich – van *(zorgen e.d.)*	dīluere
ontmoedigd	dēmissus
volslagen – zijn	īnfrāctum animum gerere
ontsnappen: aan de aandacht –	fallere; effugere
ontwijkend	ambiguus
ontwikkelen *(karakter)*	cōnfirmāre
ontwikkeld	ērudītus
on–	inērudītus
ontzet	commōtus
–ting	cōnsternātiō, -ōnis *f*
onverantwoordelijk	inofficiōsus
onvermoeibaar	assiduus; impiger, -gra, -grum
onverschillig: een –e opmerking	dictum incūriōsum
– tegenover	neglegēns, -ntis in + *acc*
–heid	frīgus, frīgoris *n*
onverschrokken	impavidus
onverstandig	imprūdēns, -ntis
onvriendelijk	inimīcus
onvolwassen	immātūrus
–heid	immātūritās, -ātis *f*
onwetend	īnscītus
–heid	īnscientia
onwrikbaar	obstinātus
onzorgvuldig	incūriōsus
opdracht *(taak)*	opus, operis *n*; cūra
openhartig	candidus; apertus; līber, -ra, -rum
openlijk *adv*	apertē; prōpalam
opgewassen tegen	pār, paris + *dat*
niet –	impār, imparis + *dat*
opgraven: iets ergens uit –	quicquam ēruere
ophalen: de schouders –	(h)umerōs allevāre
opkijken: naar/tegen iem. –	aliquem suspicere
oplettend	attentus; ērēctus
opluchting: het is een – voor me	mihi levāmentō est
oprecht	sincērus
on–	īnsincērus
opruimen *(moeilijkeden)*	expedīre
opscheppen over	iactāre + *acc*; glōriārī aliquid *of* dē
opschepperig	iactāns, -ntis
optimisme	cōnfīdentia
opvrolijken	hilarāre; laetificāre
opwekken *(gevoelens)*	exagitāre; suscitāre
opwinden	excitāre
opgewonden	commōtus
zich opgewonden voelen	excitārī
hij deed niets waarover je zou kunnen –	nihil fēcit quod suscēnseās
opwinding	animī commōtiō, -ōnis *f*
overdenken	reputāre
overdrijven	in māius extollere
overmoedig	nimis cōnfīdēns
overweg: – kunnen met (iem.)	concorditer congruere cum
overwegen: iets bij zichzelf –	aliquid sēcum reputāre
overweging: iem./iets in – nemen	alqm/alqd contemplārī
overwinnen	superāre
passie	cupiditās, -ātis *f*; amor, -ōris *m*; libīdō, -dinis *f*; furor, furōris *m*
gepassioneerd	ardēns, -ntis; furiōsus
pathetisch	ēlāmentābilis, -e
patriot	amāns, -ntis patriae
–tistisch	amāns patriae
pessimistisch	īnfēlīx, -īcis
piekeren: ik heb er lang over gepiekerd	in eō aestuāvī diū
pijn: – hebben	dolēre
– voelen	dolōre afficī
– gaan voelen	condolēscere
plagen	exercēre
geplaagd	exercitātus
plezierig	iūcundus
on–	iniūcundus

plichtsgevoel	pietās, -ātis *f*
plomp	agrestis, -e
poeh!	fu(e)! fī!
populair	grātiōsus
– zijn bij	grātiam habēre apud
populariteit	grātia
praktijkvoorbeeld	documentum
praktiseren	exercēre
precies	exāctus
– *adv*	accūrātē
– hetzelfde	nec eō sētius
prestige	auctōritās, -ātis *f*
prettig	commodus; grātus
prikkelbaar	īrācundus; stomachōsus
pseudo-	falsus
punctueel	temperī; ad tempus
redelijk: – zijn	sapere
reputatie	fāma
goede –	honestās, -ātis *f*
slechte –	īnfāmia
respect	observantia
iem. – betonen	aliquem observāre
–abel	honestus
–vol	observāns, -ntis
–vol *adv*	honōrificē
rijk	dīves, dīvitis, *abl* dīvite
roddel	rūmor, rūmōris *m*
–aar	fāmigerātor, -ōris
–aarster	fāmigerātrīx, īcis
roekeloos	temerārius
– *adv*	temere
rolmodel	exemplar, -āris *n*
rouw	lūctus, -ūs
rouwen	lūgēre
rusteloos	inquiētus
ruw	asper, -ra, -rum
saai	hebes, hebetis
sarcasme	dicācitās, -ātis *f*
sarcastisch	dicāx, -ācis
schaamteloos	impudēns, -ntis; improbus
schandelijk	dēdecorus; flāgitiōsus; turpis, -e
schat(je)	dēliciae, -ārum; animulus; corculum; ocellus; mel; mellilla; melculum
mijn –!	mī ocelle! mea voluptās!
schoonheid	pulchritūdō, -dinis *f*
schouder: de –s ophalen	(h)umerōs allevāre
schreeuwlelijk	clāmātor, -ōris *m*; clāmātrīx, trīcis *f*
serieus	gravis, -e; sērius; sevērus
slecht	malus; improbus
slim	callidus
–heid	calliditās, -ātis *f*
slimmerik: hij is een –	ingeniōsus est
slof: snel uit zijn – schieten	cito fervēre
sloom: *zie* lui	
sluw	astūtus; colubrīnus
smaakvol	ēlegāns, -ntis
smachten/snakken naar	adhinnīre + *dat*/*acc*/in + *acc*
smeulen: er smeult een probleem	nescio quid malī concinnātur
smoorverliefd: – zijn op iem.	aliquem efflīctim amāre
– worden	perditē amāre coepisse
hij is – op een of andere meid	in amōrem haeret apud nescio quam virginem
snobbish	fastīdiōsus
snotneus!	frustum puerī!
sociaal	sociālis, -e
spanning	contentiō, -ōnis *f*
speech	ōrātiō, -ōnis *f*
spijt: het – me	mē paenitet
het – me voor de anderen	mē paenitet aliōrum
sportief	āthlēticus
spraakzaam	loquāx, -ācis
stabiel	firmus
stem	vōx, vōcis *f*
met luide –	clārā vōce
met zachte –	submissā vōce
een zwakke –	vōx exīlis
stemming	animī affectus, -ūs
stilletjes: – weggaan	clanculum abīre; apoculāre
stokken *(taal)*	frīgēre
stout	improbus
streng	sevērus
strikt: – genomen	propriē
stuurs	difficilis, -e
succes	rēs, reī *f* bene/fēlīciter gesta; successus, -ūs
–vol	fēlīx, fēlīcis
suggereren	subicere
sympathiek	amābilis, -e
talent	indolēs, -lis *f*; ingenium; artificium
tegen: ergens niet goed – kunnen	aliquid molestē ferre
teleurstellen	frūstrārī
teleurstelling	incommodum
tendens/trend	inclīnātiō, -ōnis *f*
teneergeslagen: – zijn	iacēre
tevreden (over)	contentus (+ *abl*)
toeblaffen: iem. –	aliquem allātrāre
toevalstreffer	lūsus fortūnae
traag	lentus; dēses, dēsidis
treurnis	trīstitia
troost	levātiō, -ōnis *f*; cōnsōlātiō, -ōnis *f*
troosten	allevāre; cōnsōlārī
trots (*ook:* bron van)	glōria
– *(hooghartig)*	glōriōsus
ergens – op zijn	tribuere magnopere + *dat*; glōriārī + *acc*/dē/in + *abl*
type	genus, generis *n*
zo'n –	istīus generis homō

uitflappen	effūtīre
uitgelezen	exquīsītus; ēlēctus
uitkomen: wanneer het jou uitkomt	tuō commodō
uitstekend	ēgregius; excellēns, -ntis; eximius; īnsīgnis, -e; praecipuus; praestāns, -ntis
uitweg	effugium
vampier	sanguisūga
vastberaden	obstinātus
veeleisend zijn	multa exigere
verachten	dēspicere
verachtelijk	dēspiciēns, -ntis; dēspicātus
verantwoordelijkheid (voor)	cūra *(+ gen)*
het is mijn –	est mihi cūra
–sgevoel	pietās, pietātis *f*
verbeelden	imāginārī
verbeteren	ēmendāre
verbijsteren	conturbāre
verbijstering	conturbātiō, -ōnis *f*; cōnsternātiō, -ōnis *f*
verbitterd	asper, -ra, -rum
verdacht	suspectus
verdenking	suspīciō, -ōnis *f*
in – komen	in suspīciōnem venīre
verdriet	maeror, maerōris *m*; dolor, dolōris *m*
vergankelijk	cadūcus
vergezocht	affectātus
vergissen: zich –	errāre
vergissing	error, errōris *m*; peccātum
je maakt een grote –	errās perversē; vehementer errās
verkeerd	falsus; prāvus
verkneukelen: zich –	in sinū gaudēre
verkwisten	helluārī
verkwister	helluō, helluōnis *m*
verlangen	dēsīderāre
– *subst*	cupiditās, -ātis *f*; dēsīderium; dēsīderātiō, -ōnis *f*
verlegen	timidus
verleidelijk	illecebrōsus
verliefd worden	adamāre; amāre coepisse
vermelden	commemorāre
vermoeden	suspicārī
– *subst*	suspīciō, -ōnis *f*
vernuft	calliditās, -ātis *f*
verontwaardigd	indīgnābundus
verschrikken	terrēre; terrificāre
versmaden	dēspicere
verstand	intellēctus, -ūs; ingenium
gezond – hebben	cor habēre
met het volle – erbij zijn	apud sē esse
vertrouwen op	(cōn)fīdere + *dat*
–d op	frētus + *dat/abl*
vertrouwen *subst*	fidēs, fideī *f*; fīdūcia; cōnfīdentia
verwaand	fastīdiōsus; ēlātus; glōriōsus
– zijn	fastīdīre
verwaarlozing	neglegentia
verwijfd	effēminātus
verwilderd	efferātus
verzwijgen: iets –	aliquid tacēre
vies	sordidus
vijand	hostis, hostis
– *(persoonlijke)*	inimīcus
vijandig	īnfēstus
vlam	flamma
vlegel	procāx, -ācis; pūsiō, -ōnis
vleien	blandīrī
vleiend	blandus
vleierij	blanditia
vloeiend	prōfluēns, -ntis; volūbilis, -e
voelen	sentīre
zich niet goed –	nōn bene/male (sē) habēre
voorstellen: zich –	imāginārī
vooruitziend	prōvidus
voorwendsel	praetextum
voorzichtig	cautus
–heid	cautiō, cautiōnis *f*
vordering: –en maken	prōficere
vreemd/merkwaardig	īnsolitus; mīrus
vrees	metus, -ūs; timor, -ōris
vreselijk	dīrus
vreugde	gaudium
vriendelijk	amīcus; benevolus
– *(aanspreekbaar)*	affābilis, -e
– *(hoffelijk, attent)*	commodus
–heid	benevolentia
vriend(in)	amīcus (-a)
– *(vaste)*	amāns, -ntis
ze is mijn beste vriendin	amīca summa mea est
vriendinnetje	amīcula
vriendschap	amīcitia
vrijwillig: iets – doen	aliquid ultrō facere
vrolijk	alacer, -cris, -cre; hilarus
–heid	alacritās, -ātis *f*; hilaritūdō, -dinis *f*
zich – maken over iem.	alqm lūdificāre/ēlūdere
vuil	sordidus
iem. met een –e blik aankijken	alqm aspicere minus familiārī vultū
vuist: voor de – weg spreken	ex tempore/dē summō pectore dīcere
vulgair	sordidus
waard voor/om te ...	dīgnus + *abl/+ inf*

waardeloos	inūtilis, -e; inānis, -e; nēquam *(indecl)*
een waardeloze vent/nietsnut	homō nēquissimus
een waardeloze vent zijn	nihil hominis esse
waardig	gravis, -e
–heid	gravitās, -ātis *f*
walgelijk	dēspicātus
wanhoop	dēspērātiō, -ōnis *f*
wanhopen	dēspērāre
wantrouwen (iem.)	diffīdere *(+ dat)*
– *subst*	diffīdentia
warm: ik loop niet – voor haar	ea meō cordī cāra nōn est
weerzinwekkend	odiōsus
weg: zijn eigen – gaan	viam temptāre
welbespraakt	disertus
welgemanierd	bene mōrātus
welgesteld	bene aerātus
welkom	grātus
wees –!	adventus tuus grātissimus est!
weloverwogen: – te werk gaan	cautē et cōgitātē rem tractāre
wensen	cupere; optāre
hevig –	exoptāre
wentelen: zich –	volūtārī
verzopen: als een – kat	tamquam ūdus mūs
wijden: zich – aan	sē dare + *dat*
wisselvallig	mōbilis, -e
zo – als het weer	ventōsus
woede	īra
zijn – beheersen	īrācundiam cohibēre
woedend worden	īrāscārī
woord *(erewoord)*	fidēs, fideī *f*
zijn – breken	fidem fallere
zijn – geven	fidem dare
zijn – houden	fidem servāre
zelfbeheersing	continentia
zelfgenoegzaam	cōnfīdēns, -ntis
zelfvertrouwen	fīdūcia
zelfverzekerd	cōnfīdēns, -ntis
– zijn	sibi cōnfīdere
–heid	cōnfīdentia
zaniken/zeuren	obiūrgitāre; obtundere
zedig	castus; pudīcus
zin: naar jouw –	arbitrātū tuō
– in	appetītiō, -ōnis *f* + *gen*
zoen	ōsculum; suāvium; bāsium
zoenen	ōscillārī; bāsiāre; suāviārī
zoet	dulcis, -e
zorgen: ik zal er zeker voor –	dabō equidem operam
zich – maken	sollicitārī
zorg	cūra
zorgeloos	incūriōsus
zorgvuldig	dīligēns, -ntis
zuchten over	gemere
zwaar: dit valt mij –	hoc dūrum accipiō; hoc aegrē ferō
zwak	imbēcillus
–heid	imbēcillitās, -ātis *f*
zwijgzaam	taciturnus

XVIII. HANDEL EN BEROEP

1. Jans krijgt een nieuw kapsel

tōnstrīx	Salvē, Ioanna. Quid agis?	*kapster*	Dag Jans. Hoe is het?
Ioanna	Valeō. Velim tōnsūram, quaesō.	*Jans*	Goed. Ik wil graag geknipt worden, alsjeblieft.
tōnstrīx	Cōnsīde, amābō tē, in hāc sellā tōnsōriā.		Ga als je wilt in deze kappersstoel zitten.
Ioanna	Grātiās. Nōlī nimis dētondēre comam.		Dank je. Knip het haar niet te kort.
tōnstrīx	At hodiē puellae gerunt comam curtam.		Maar tegenwoordig dragen de meisjes kort haar.
Iohanna	Id sciō, sed comam curtam nōn cūrō.		Dat weet ik, maar ik geef niet om kort haar.
tōnstrīx	Quōmodō ergō cupis mē tondēre comam?		Hoe wil je dan dat ik het haar knip?
Ioanna	Frange comam in gradūs.		Knip het haar in laagjes.
tōnstrīx	Vīsne antiās?		Wil je een pony?
Ioanna	Nōlō. Repecte comam.		Nee. Kam het haar naar achter.
tōnstrīx	Vīsne me etiam cōmere comam novissimō modō?		Wil je dat ik je haar ook volgens de laatste mode opmaak?
Ioanna	Ita. Utrum prius lautūra es comam?		Ja. Ga je het haar soms eerst wassen?
tōnstrīx	Scīlicet ego semper comam lavō antequam eam cōmō.		Natuurlijk was ik altijd het haar voordat ik het opmaak.
Ioanna	Sī tū vacās, nōn modo crispā sed etiam tinge comam.		Als je tijd hebt, krul dan niet alleen het haar, maar verf het ook.
tōnstrīx	Vacō. Mihi crēde, amābis hunc novum cōmptum.		Ik heb tijd. Geloof me, dit nieuwe kapsel zal je zeer bevallen.

2. Beroepskeuze

pater	Vīsne, mī fīlī, esse aliquandō ratiōcinātor?	Wil je later boekhouder worden, mijn zoon?
filius	Nūllō modō! Meā sententiā, mathēmatica est doctrīna difficillima. Porrō, taedet mē tabulārum acceptī et expēnsī.	Geen sprake van! Volgens mij is rekenen een heel moeilijk vak. Verder heb ik een hekel aan lijsten van ontvangsten en uitgaven.
pater	Fortasse velīs medicīnam exercēre. Medicī, ut scīs, magnā auctōritāte ūtunter.	Misschien wil je dokter worden. Dokters genieten, zoals je weet, groot aanzien.
filius	At medicī arcessuntur omnibus hōrīs diēī et noctis. Numquam tempus subsicīvum habent.	Maar dokters worden op ieder uur van de dag en de nacht opgeroepen. Ze hebben nooit vrije tijd.
pater	Velīsne fierī causidicus? Rē vērā, causidicī ingentem pecūniam faciunt.	Zou je advocaat willen worden? Per slot van rekening verdienen advocaten een hoop geld.
filius	Mihi nōn est ista calliditās quae est causidicōrum, sī scīs quid mihi velim.	Ik bezit niet de sluwheid die advocaten eigen is, als je begrijpt wat ik bedoel.
pater	Velīsne rempūblicam inīre et aliquandō senātor fierī?	Wil je misschien in de politiek gaan en ooit senator worden?
filius	Senātōrēs quidem multum valent, sed saepe sibi magis quam populō cōnsulunt.	Senatoren hebben weliswaar veel invloed, maar ze zorgen vaak meer voor zichzelf dan voor het volk.
pater	Fortasse mālīs exercēre ūnum ex artificiīs?	Misschien zou je liever een vak willen uitoefenen?
filius	Nōlō fierī neque tōnsor neque pistor neque lanius neque sūtor neque argentārius neque ...	Ik wil geen kapper worden, geen bakker, geen slager, geen schoenmaker, geen bankier, geen ...
pater	At ūnusquisque nostrum dēbet vīctum quaeritāre quōmodōcumque! Quid dē artibus ēlegantiōribus?	Maar ieder van ons moet hoe dan ook de kost verdienen! Wat vind je van de artistieke beroepen?
filius	Pictōrēs et sculptōrēs et scrīptōrēs habent proprium ingenium quod mihi omnīnō deest.	Schilders, beeldhouwers en schrijvers hebben een bijzonder talent, dat mij totaal ontbreekt.
pater	Quod tibi plānē deest, mī fīlī, nōn est ingenium at ambitiō!	Wat jou volstrekt ontbreekt, mijn zoon, is niet talent, maar eerzucht!

3. Bouwplannen

dominus	In animō habeō domum novam aedificāre.	*bouwheer* Ik wil graag een nieuw huis bouwen.
contractor	Quō in locō?	*aannemer* Op welke locatie?
dominus	In Viā Novā in Monte Aventīnō	In de Nieuwstraat op de Aventijn.
contractor	Quandō opus mihi incipiendum est?	Wanneer moet ik beginnen met het werk?
dominus	Scīlicet quam prīmum. Quem architectum commendās?	Natuurlijk zo gauw mogelijk. Welke architect beveelt u aan?
contractor	Vitrūvius potest architectāre tibi domum pulchram.	Vitruvius kan een mooi huis voor u ontwerpen.
dominus	Ego eum prōtinus arcessam.	Ik zal hem meteen laten komen.
contractor	Et ego prōtinus condūcam caementāriōs, laterum strūctōrēs, tēctōrēs, fabrōs tīgnāriōs atque magnum gregem operāriōrum.	En ik zal meteen betonwerkers, metselaars, stukadoors, timmerlieden en een grote ploeg arbeiders inhuren.
dominus	Quandō poterunt caementāriī fundāmentum iacere?	Wanneer zullen de betonwerkers het fundament kunnen storten?
contractor	Trīduō aut quadrīduō summum.	Over drie of hoogstens vier dagen.
dominus	Quid deinde?	Wat daarna?
contractor	Post iactum fundāmentum, strūctōrēs laterēs struere poterunt.	Als het fundament is gelegd, zullen de metselaars de bakstenen kunnen metselen.
dominus	Quid fit deinde?	Wat gebeurt er daarna?
contractor	Tēctōrēs tēctōrium parietibus indūcent.	De stukadoors zullen op de wanden een pleisterlaag aanbrengen.
dominus	Nōlī oblīvīscī, iubē pictōrēs parietēs ātriī tablīnīque pingere.	Vergeet niet de schilders de wanden van het atrium en de studeerkamer te laten schilderen.
contractor	Vīsne etiam pictūrās ūdō tēctōriō?	Wilt u ook fresco's?
dominus	Ita. Volō pictūrās Mūsārum et nymphārum.	Ja, ik wil schilderingen van muzen en nimfen.
contractor	Ubi vīs opus tesselātum in pavīmentīs?	Waar wilt u mozaïek op de vloeren?
dominus	In ātriō et trīclīniō et tablīnō et omnibus cubiculīs.	In het atrium, in de eetkamer, in de studeerkamer en in alle slaapkamers.
contractor	Cōnficiam tōtam domum intrā sex mēnsēs.	Ik zal het hele huis binnen zes maanden klaar hebben.
dominus	Bene sānē. Cūrābō ut contractus cōnscrībātur.	Zeer goed. Ik zal een contract laten opstellen.

EXTRA WOORDEN EN UITDRUKKINGEN

Voor extra woorden zie ook de woordenlijst bij hoofdstuk XIV

aandeel *(beurs)*	āctia
aandelenbeurs	bursa
aardewerk	fictilia, -ium
accountant	ratiōcinātor, -ōris; ratiōnārius
acteren	agere
acteur	histriō, -ōnis
actrice	scaenica; āctrīx, -īcis
advocaat	patrōnus; iūriscōnsultus; causidicus
– *(in strafzaken)*	advocātus
ambacht	artificium
ansichtkaart	phōtochartula cursuālis
antropologie	anthrōpologia
antropoloog	anthrōpologus
apotheek	medicāmentāria
apotheker	medicāmentārius
arbeider	operārius
archeoloog	archaeologus
archeologen hebben dit terrein opgegraven	archaeologī hunc situm excavērunt
architect	architectus
architectuur	architectūra
arts	medicus
astronaut	astronauta *m/f*
atleet	āthlēta *m/f*
baas	dominus; ipsimus
bakker	pistor, -ōris
–ij	pistrīna
baksteen	later, -ris *m* coctilis
van –/bakstenen	laterīcius
balk	trabs, trabis *f*; tīgnum
bank	argentāria
een (groot) –bedrijf runnen	argentāriam (māximam) facere/moderārī
–boekje	argentāriae libellus

–ier	argentārius
–kluisje	dēpositōrium syngraphārum
–rekening	ratiō, -ōnis *f* argentāria
–zaken	argentāria, -ae
banketbakker	cuppēdinārius
bankschroef	retināculum
barkeeper	ministrātor, -ōris; īnservītor, -ōris
-ster	ministrātrīx, -īcis
batterij	accumulātōrium
bebouwen *(akker)*	colere
land –	agrum cōnserere
bedienen	ministrāre
– *(machine, apparaat e.d.)*	administrāre
beeldhouwer	sculptor, -ōris
beeldhouwwerk	sculptūra
bedrijf: een – runnen	negōtium exercēre
begrafenisondernemer	pollīnctor, -ōris; libitīnārius
behanger	tapētārius
beitelen	scalprō caedere
beitel	scalprum
bekijken: alles goed –	omnia circumspectāre
belasting	vectīgal, -ālis *n, abl* -ī
–inner	exāctor, -ōris; pūblicānus
beplanten	serere
bericht	nuntius
ik kreeg net het – dat ...	modo mihi nuntiātum est ... *(aci)*
beroep	quaestus, -ūs
welk – heb je?	quem quaestum facis?
bestuurder/chauffeur/piloot	gubernātor, -ōris
beton	concrētum
bezorgen *(post e.d.)*	reddere
bibliothecaris	bibliothēcārius
bibliotheek	bibliothēca
biograaf	vītae (alcis) scrīptor, -ōris; biographus
biografie	vīta; biographia
biografisch	biographicus
bisschop	episcopus
bodyguard	satelles, -litis
boekbinder	glūtinātor, -ōris
boekhandel	librāria
–aar	bibliopōla
boekhouder	ratiōcinātor, -ōris; ratiōnārius
boekhouding	cōnfectiō, -ōnis *f* tabulārum
de – doen	tabulās cōnficere
boer	agricola
–derij	vīlla rūstica; fundus
–enerf	cohors, cohortis *f*
boomgaard	pōmārius
boren	terebrāre
boor	terebra
boormachine	terebra māchinālis
bouwen	struere; aedificāre
bouwvakker	strūctor, -ōris
brand	incendium
–alarm	sīgnum monitōrium incendiī
–spuit	sīphō, sīphōnis *m*
een – blussen	incendium exstinguere
in – steken	incendere
–weerman	vigil, vigilis sīphōnārius
briefkaart	chartula cursuālis
brievenbus	capsa tabellāria
brievenopener	ēnsiculus epistulāris
broodwinning	quaestus, -ūs; vīctus, -ūs
buis	fistula
caféhouder	caupō, caupōnis
cassière	arcāria
cement	calx, calcis *f*; caementum
chauffeur	autoraedārius
cheque	syngrapha; mandātum nummārium
een – incasseren	arcuāriō syngrapham praebēre
een – uitschrijven	syngrapham perscrībere
chemie	chemia; chemicē, -ēs *(Griekse gen) f*
chemicus	chemiae perītus
chemisch	chemicus
chirurg	chīrurgus
–ie	chīrurgia
collega	socius operis
colporteur	īnstitor, -ōris
cultuur	hūmānitās, -ātis *f*
deal	pactiō, pactiōnis *f*
laten we een – sluiten	pactiōnem faciāmus
we hebben een –!	pactam rem habētō!
deponeren: geld op een bank –	pecūniam in argentāriā dēpōnere
detailhandelaar	propōla
dichter/–es	poēta/poētria
dienstmeid	ancilla; famula
dokter	medicus
dominee	minister, -trī; pāstor, -ōris
draaischijf *(pottenbakker)*	rota figulāris
drukken	typīs imprimere
– *subst*/de druk	typographia
een boek laten –	opus prēlō subicere
druk: het boek is nog niet in – verschenen	liber ē prēlō nōndum exiit
drukkerij	officīna typographica; typographēum

el *(maat)*	ulna
elektricien	ēlectridis artifex, -ficis
elektriciteit	ēlectris, -idis *f*
elektrisch	ēlectricus
fabriek	fabrica
failliet: – gaan	dēcoquere
zich – laten verklaren	bonam cōpiam ēiūrāre
– zijn	solvendō nōn esse
faillissement	dēcoctiō, -ōnis *f*
fokken	ēducāre
foto	phōtographēma, -atis *n*; imāgō, -ginis *f* phōtographica
–graaf	phōtographus
–graferen	phōtographicē reddere
–kopie	exemplar, -āris *n* phōtotypicum
–kopiëren	phōtotypicē dēscrībere
–winkel	officīna phōtographica
functioneren	operārī; fungī
de automaat functioneert niet	automaton, -ī *n* suō mūnere nōn fungitur
genezen *(beter maken)*	sānāre
– *(beter worden)*	convalēscere; sānēscere
gerst	hordeum
gewas	seges, segetis *f*
goochelen	praestīgiāre
goochelaar	magus
graafmachine	māchina fossōria
graan *(voedsel)*	frūmentum
– *(commercieel product)*	frūmenta, -ōrum
groothandelaar	magnārius
hamer	malleus
voor–	marcus
handel	commercium
– drijven	negōtiārī
de boeken zijn in de –	librī in manibus sunt
handwerksman	faber, fabrī
haver	avēna
herder	pāstor, pāstōris
hoofdrol: de – spelen	prīmās partēs agere
hoogbouw	multizōnium
hooien	fēnum secāre
hooi	fēnum
hooizolder	fēnīlia, -ium
hypotheek	hypothēca
– aflossen	hypethēcam līberāre
– geven	hypothēcam obligāre
imam	imāmus
ingenieur	māchinātor, -ōris
interview	colloquium interrogātōrium/ percontātīvum
investeren in	collocāre in + *abl*
journalist	diurnārius
-iek	ars, artis *f* diurnāria
kantoor	graphēum
kapelaan	capellānus
kapper	tōnsor, -ōris
–sstoel	sella tōnsōria
–szaak	tōnstrīna
naar de – gaan	facere ut capillus tondeātur
kapster	tōnstrīx, -īcis
kassier	arcārius
kastelein	caupō, caupōnis
kelner	minister, -trī
kernenergie	vīs, *acc* vim, *abl* vī, *nom pl* vīrēs *f* nucleāris
kinderdagverblijf	nēpiagōgium
kiosk	diāriōrum tabernula
kleermaker	vestīficus
–ij	officīna vestium
koken	coquere; fervēfacere
– *intr*	fervēre
door–	ēlixāre
door– *intr*	bullāre; fervēre
kok	coquus
chef-kok	archimagīrus
koopman	mercātor, -ōris
kopie	exemplum
een – maken	exemplum facere
kopieermachine	polygraphum
krant	ācta, -ōrum diurna; diārium
–enstok	scapus
week–	diārium hebdomadāle
kruidenier	macellārius
–szaak	macellum
kruier	bāiulus
kunsten: schone –	artēs, artium *f* ēlegantiōrēs
land *(boeren)*	ager, agrī
– *(onbebouwd)*	campus
– bebouwen/bezaaien/beplanten	agrum cōnserere
–schap	regiōnis fōrma
latje	tigillum
leraar/lerares	magister, -trī/-tra
letterzetter	typotheta
leven van	vescī + *abl*
levensonderhoud	quaestus, -ūs; vīctus, -ūs
levensverzekering	prō vītā cautiō, -ōnis *f*; vītae assēcūrātiō, -ōnis *f*
lid(maat)	sodālis, -is *m/f*
lijmen	glūtināre
samen–	conglūtināre
lijm	glūten, glūtinis *n*
lineaal	rēgula
met een – een lijn trekken	līneam per rēgulam dūcere
loodgieter	faber, fabrī plumbārius

loon	mercēs, mercēdis *f*
een redelijk, onbillijk, goed, laag – ontvangen	aequam, inīquam, magnam, parvam mercēdem accipere
– betalen	mercēdem tribuere
– per week	mercēs per singulās hebdomadēs solūta
maaien	metere
maaier	messor, -ōris
maaimachine	mestrum ligātōrium
machine	īnstrūmentum māchināle
meetlat	rēgula
metaalbewerker	metallōrum faber, fabrī
metselen	laterēs struere
metselaar	laterum strūctor, -ōris; faber, fabrī lapidārius
microscoop	microscopium
mijn *(kolen enz.)*	fodīna; metallum
–schacht	fodīnae puteus
–werker	metallārius
goud–	aurifodīna
ijzer–	ferrifodīna
kolen–	fodīna carbōnāria
zilver–	argentifodīna
zout–	fodīna salināria
een – exploiteren	metallum exercēre
mortel	harēnātum
musicus	mūsicus
naaister	sarcinātrīx, -īcis
neerhalen *(gebouw)*	dīruere; dēmōlīrī
nieuwsberichten (radio, tv)	nuntiī, -ōrum (radiophōnicī, tēlevīsificī)
nul *(cijfer)*	zerum
ochtendblad	diārium mātūtīnum
omroeper	annuntiātor, -ōris
omroepster	annuntrātrīx, -īcis
ondernemer/zakenman	negōtiātor, -ōris
ontslaan	āmovēre
ontwerpen *(gebouw)*	architectāre
oogsten	(dē)metere
oogst	messis, messis *f*
oogst *(opbrengst)*	prōventus, -ūs
opinieonderzoek	dēmoscopia
optrekken *(gebouw)*	exstruere
oven	furnus
overall	encombōma, -atis *n*
pachten	condūcere
pachter	conductor, -ōris
pakket	fasciculus
paslood	lībra
pastoor	pāstor, -ōris
patiseur	cuppēdinārius
pers *(journalisten)*	diurnāriī, -ōrum
– *(om te drukken)*	prēlum
–conferentie	congressus, -ūs diurnāriīs docendīs
vers van de – komen	prēlō exīre
plakband	taenia adhaesīva
ploegen	arāre
ploeg	arātrum
ploeteren	labōrāre
politieagent(e)	vigil, vigilis *m/f*, cūstōs, -ōdis pūblicus
portokosten	vectūra (litterārum)
de – betalen	prō vectūrā solvere
post *(posterijen)*	cursus, -ūs pūblicus
– *(stukken)*	epistulae, -ārum; rēs cursuālēs *f pl*
–bezorging	perlātiō, -ōnis *f* cursuālis
–bode	tabellārius
–code	numerus cursuālis/ dīrēctōrius
– doorsturen	rēs cursuālēs dēferre
–zegel	pittacium cursuāle
ter – bezorgen	dare
een stapel –	multiiugae litterae, -ārum
pottenbakker	figulus
–sklei	figlīna
preek	homīlia; sermō, -ōnis *m*
een – houden	homīliam habēre
presentator	annuntiātor, -ōris
presentatrice	annuntiātrīx, -īcis
priester/-es	sacerdōs, -ōtis *m/f*
–schap	sacerdōtium
producer	chorāgus
productiviteit	fertilitās, -ātis *f*
proeflezen	legere et ēmendāre
professor	professor, -ōris; profestrīx, -īcis *f*
prostitueren: zich –	prōstāre
prostituee	meretrīx, -īcis; prōstitūta
psychiater	psȳchiāter, -trī
psycholoog	psȳchologus
rabbijn	rabbīnus
rechter	iūdex, iūdicis
redacteur	redāctor, -ōris
hoofd–	redāctor prīnceps
rekening *(boekhouding)*	ratiō, ratiōnis *f*
– *(om te betalen)*	ratiō dēbitī/nummāria
de –en controleren	ratiōnēs dispungere
de – klopt	ratiō cōnstat
de –en kloppend maken	ratiōnēs cōnferre
repareren	reficere
rupsvoertuig	vehiculum ērūcātum
salaris	mercēs, mercēdis *f*
iem. een redelijk – betalen	aequam mercēdem alcī solvere
schaven	runcīnāre

schaaf	runcīna
scheepsbouwmeester	naupēgus
scheepswerf	nāvālia, -ium
schietlood	perpendiculum
schilder	pictor, -ōris
schoonheidsspecialiste	ōrnātrīx, -īcis
schrijfster	scrīptrīx, -īcis
schrijver	scrīptor, -ōris
schroef	cochlea
schroevendraaier	cochleatorstrum
schuur	horreum
secretaris	scrība; āmanuēnsis, -is; minister, -trī ā manū
sjouwer	bāiulus
slager	lanius
–ij	laniēna
slijter	vīnārius; oenopōlēs, -ae
–ij	oenopōlium
snoer (elektrisch)	fīlum (ēlectricum)
soldaat *(zie ook hoofdstuk XXI)*	mīles, mīlitis
spaarbankboekje	libellus comparsōrum
spijker	clāvus
vast–en (op)	cōnfīgere *(+ dat)*
planken samen–en	tabulās clāvīs cōnfīgere
staking	operistitium
in – gaan/zijn	opus intermittere
standbeeld	statua; sīgnum
steenkool	carbō, -ōnis *m*; lapis, -is *m* gagas, *gen* lapis gagatis
stomerij	fullōnica
–medewerker	fullō, fullōnis
stukadoren	(tēctōrium) parietī indūcere
stukadoor	tēctor, -ōris
stucwerk	tēctōrium
tang	forceps, -cipis *m/f*
tarwe	trīticum
telescoop	tēlescopium
technicus	mēchānicus opifex, -ficis; māchinātor, -ōris
telen	ēducāre
timmerman	faber, fabrī tīgnārius
tin	plumbum album; stannum
toneelspelen	agere
toneelspeler	histriō, -ōnis
troffel	trulla
typen	dactylographiō scrībere
typkunst	dactylographica ars, artis *f*
typemachine	māchinula scrīptōria; dactylographium
typist(e)	dactylographus (-a)
uitgave	ēditiō, ēditiōnis *f*
uitgeven	ēdere
uitgever	ēditor, -ōris
uitgeverij	domus, -ūs *f* ēditōria
uitgraven	effodere
vak *(ambacht)*	artificium
–bond	syndicātus, -ūs
vee(stapel)	pecus, pecoris *n*
veldvruchten	frūgēs, -um *f pl*
verf	pigmentum; color, -ōris *m*
verkoopster *(in een winkel)*	tabernāria
verkoper	tabernārius
verloskundige	obstētrīx, -īcis
verpleegster	nosocoma
verpleger	nosocomus
verzekering	cautiō, cautiōnis *f*; assēcūrātiō, -ōnis *f*
–smaatschappij	societās, -ātis *f* vītae cautiōnī exercendae
aansprakelijkheids–levens–	assēcūrātiō indemnitātis prō vītā cautiō; vītae assēcūrātiō
vermogen	rēs, reī *f* familiāris
visitekaartje	chartula negōtiālis
vissen	piscārī
visser	piscātor, -ōris
waarzeggen	hariolārī
waarzegger/-ster	hariolus (-a)
waterpas	lībra; lībraquāria
weegschaal	lībra
wegbrengen *(post enz.)*	dēferre
weiden	pāscere
wei	prātum
weiland	pāscuum
werken	opus facere; operārī
werkgelegenheid	quaestus, -ūs
werkgever	(operae) conductor, -ōris
werknemer	conductus; mercēnārius
winst- en verliesrekening	tabulae acceptī et expēnsī
wijn	vīnum
–handelaar	vīnārius; oenopōlēs, -ae
winkelhaak	norma
zagen	serrā secāre
zaag	serra
zaagmachine	serra māchinālis
zaak *(handel)*	negōtium
zaken: – doen	negōtiārī
– doen met iem.	negōtium trānsigere cum aliquō
–brief	epistula negōtiālis
–man	negōtiātor, -ōris
–vrouw	negōtiātrīx, -īcis
in – zijn	in negōtiīs versārī
zanger	cantātor, -ōris
–es	cantātrīx, -īcis
zeeman	nauta
zekerheid: sociale -	assēcūrātiō, -ōnis *f* sociālis
ziekenverzorger/-ster	aegrōrum minister/-tra
zwoegen	labōrāre

XIX. STAD EN OPENBARE GEBOUWEN

1. De voordelen van het leven in de stad

Emma	Dīc mihi, Gualtere, cūr praefers in urbe habitāre quam rūrī?	Vertel eens, Walter, waarom woon je liever in de stad dan op het platteland?
Gualterus	Quia commodius est in urbe habitāre.	Omdat het comfortabeler is in de stad te wonen.
Emma	Quid ita?	Hoe dat zo?
Gualterus	Pedibus īre possum ad scholam et ad variās tabernās.	Ik kan te voet naar school gaan en naar verschillende winkels.
Emma	Vīsitāsne umquam bibliothēcam pūblicam an pinacothēcam an mūsēum?	Ga je wel eens naar een openbare bibliotheek, een galerie of een museum?
Gualterus	Rārō. Sed saepe eō ad stadium aut amphitheātrum aut thermās aut gymnasium.	Zelden. Maar ik ga vaak naar het stadion, het amfitheater, het zwembad of de sportschool.
Emma	Nōnne commeātus vehiculōrum et strepitus viārum turbaeque tibi molestiae sunt?	Vind je het autoverkeer en het lawaai van de straten en van de massa niet vervelend?
Gualterus	Estō. Interdum istae rēs quidem molestae sunt, sed ubi est vīta perfecta?	Het is niet anders. Soms zijn die dingen natuurlijk vervelend, maar waar is het leven volmaakt?

2. Émilie wil naar de stad

Æmilia	Guilhelme, potesne mē addūcere in oppidum?	Willem, kan je me naar de stad brengen?
Guilhelmus	Certē. Quid vīs facere in oppidō?	Ja hoor. Wat wil je doen in de stad?
Æmilia	Multa. Prīmum volō īre in tabernam chartāriam.	Een heleboel. Eerst wil ik naar een kantoorboekhandel gaan.
Guilhelmus	Quid emere vīs?	Wat wil je kopen?
Æmilia	Chartam scrīptōriam et librum coquīnātōrium.	Schrijfpapier en een kookboek.
Guilhelmus	At nōn venditant librōs coquīnātōriōs in tabernā chartāriā sed in librāriā, ut puta, apud Sosiōs Frātrēs.	Maar ze verkopen geen kookboeken in een kantoorboekhandel, maar in een boekhandel, bijvoorbeeld bij de Gebr. Sosii.
Æmilia	Ubi terrārum est illa librāria?	Waar in hemelsnaam is die boekhandel?
Guilhelmus	Est in locō quī Argīlētum appellātur.	Die is in een buurt die het Argiletum wordt genoemd.
Æmilia	Ubi itaque est Argīlētum?	Waar is het Argiletum dan?
Guilhelmus	Em, Argīlētum est in emporiō inclutō Rōmae. Est adversum macellum.	Wel, het Argiletum bevindt zich in het bekende zakencentrum van Rome. Het is tegenover de markt.
Æmilia	Eu! Sī tibi ōtium sit, velim etiam in macellum īre, nam obsōnia mihi comparanda sunt.	Mooi! Als je tijd hebt, zou ik ook naar de markt willen gaan, want ik heb boodschappen te doen.
Guilhelmus	Agedum, cito eāmus. Mihi nōn est multum tempus subsicīvum.	Kom op, laten we gauw gaan. Ik heb niet veel tijd.

3. De weg vragen in de stad

peregrīnus	Īgnōsce mihi, bone vir. Deerrāvisse videor. Quō mē vertam nesciō.	*vreemdeling*	Neem me niet kwalijk, meneer. Ik denk dat ik verdwaald ben. Ik weet niet welke straat ik moet inslaan.
vigil	Quō vīs īre? Viam tibi libenter ostendam.	*politieagent*	Waar wilt u naartoe? Ik wil u graag de weg wijzen.
peregrīnus	Ubi est stadium, quaesō?		Waar is het stadion, alstublieft?
vigil	Rēctē perge per trēs vīcōs ūsque ad theātrum; dein tē verte dextrōrsum et prōcēde ūsque ad secundum compitum. Stadium erit ab laevā.		Ga drie huizenblokken rechtuit tot aan het theater. Sla daarna rechtsaf en ga verder tot het tweede kruispunt. Het stadion is dan aan de linkerkant.

peregrīnus	Et ubi est gymnasium?	En waar is een sportschool?
vigil	Haud procul est ā stadiō. Ubi stadium praeterieris, rēctē perge per duōs vīcōs; ibi stat templum in alterō et thermae in alterō angulō. Tē verte sinistrōrsum et ambulā per trēs vīcōs. Cōnspiciēs dein gymnasium prope moenia urbis.	Niet ver van het stadion. Wanneer u het stadion voorbij bent, ga twee blokken rechtuit; daar staat een tempel op de ene hoek en de baden op de andere. Ga links af en loop drie blokken verder. Dan zult u de sportschool bij de stadsmuren zien.
peregrīnus	Estne popīna in eā vīcīniā?	Is er een eettent in die buurt?
vigil	Est popīna in omnī ferē angulō.	Er is een eettent op bijna elke hoek.
peregrīnus	Grātiās multās!	Dank u wel!
vigil	Bene ambulā!	Een prettige wandeling!

EXTRA WOORDEN EN UITDRUKKINGEN

afslag	dēverticulum; via trānsversa/laterālis
amfitheater	amphitheātrum
apotheek	medicāmentāria
appelboom	mālus *f*
apsis *(kerk)*	apsis, apsidis *f*
aquaduct	aquaeductus, -ūs, *pl* aquārum ductūs
Argiletum *(wijk vanaf de voet van de Quirinaal tot de Capitolijn met winkels en werkplaatsen)*	Argīlētum
bakkerij	pistrīna
bank *(geldinstituut)*	argentāria
begraafplaats	coemētērium
benzinestation	statiō, -ōnis *f* benzīnāria
berk	betula
beuk	fāgus *f*
bibliotheek	bibliothēca
blokkeren	obstāre + *dat*; obstruere
boekhandel	librāria
–aar	bibliopōla
bolwerk	arx, arcis *f*
boom	arbor, arboris *f*
–stronk	truncus
bos	silva
brandweerkazerne	statiō, -ōnis *f* vigilum sīphōnāriōrum
brug	pōns, pontis *m*
ophaal–	pōns sublevābilis
burcht	burgus; arx, arcis *f*
bus	raeda longa; lāophorum
café	thermopōlium; taberna pōtōria; oecus pōtātōrius
ceder	cedrus *f*
congres	congressus, -ūs
den	abiēs, abietis *f*
dierentuin	vīvārium
dokterspraktijk	medicīna
eik	rōbur, rōboris *n*; quercus, -ūs *f*
entree	introitus, -ūs
flatgebouw	īnsula
galerie	pinacothēca
galerij	porticus, -ūs *f*
gerechtsgebouw	basilica
gevangenis	carcer, carceris *m*
graven	fodere
een gat – door	perfodere
heiligdom	sacrārium
hofzaal	aula
hoogbouw	multizōnium
hotel	hospitium; dēversōrium
–directeur / manager	dēversōriī dīrēctor, -ōris
in een – logeren	in dēversōriō morārī
huizenblok	vīcus
ijzerhandel	taberna ferrāria
ingang	ōstium
juwelierszaak	gemmāria
kapperszaak	tōnstrīna
kastanjeboom	castanea
kerk	ecclēsia
–hof	coemētērium
kermis(terrein)	prātum fēstīvum
kersenboom	cerasus *f*
kledingzaak	taberna vestiāria
klok *(kerk)*	campāna
–kentoren	campānīle, -lis *n*; turris, -is *f*, *acc* -im, *abl* -ī campānāria
kruidenierswinkel	macellum
kruispunt	compitum; quadrivium
laurier(boom)	laurea
lift	cellula scānsōria
linde	tilia
magazijn	cella; apothēca
metro	trāmen, -minis *n* (ferriviārium) subterrāneum
milieu *(omgeving)*	circumiecta, -ōrum

modder	lutum
–ig	lutulentus
moskee	meschīta
museum	mūseum
muur	mūrus
overkant: aan de –	trāns
paardenrenbaan	hippodromus
parfurmerie	taberna unguentāria
park/plantsoen	hortī, -ōrum
perenboom	pirus *f*
plataan	platanus *f*
platteland	rūs, rūris *n*
naar het –	rūs
op het –	rūrī
van het –	rūre
plein	ārea; platēa
politiebureau	statiō, -ōnis *f* vigilum
populier	pōpulus *f*
postkantoor	dīribitōrium cursuāle
restaurant	caupōna
roltrap	scālae, -ārum mōbilēs
sauna	thermae, -ārum; sūdārium
schoenmaker	sūtor, -ōris
schoenwinkel	taberna calceāmentāria
school *(basis, lagere)*	lūdus (litterārius)
–*(middelbare, secundaire)*	schola (superior)
spaarbank	argentāria pecūliīs asservandīs
spar	pīnus, -ūs/-ī *f*
sportschool	gymnasium
stad	urbs, urbis *f*; oppidum
–je	oppidulum
stadhuis	cūria mūnicipālis
stadsmuren	moenia, -ium
steeg	angiportum
doodlopende –	fundula
stoep	crepīdō, -dinis *f* viāria
stomerij	fullōnica
straat *(geplaveide)*	via strāta
struik	frūtex, frūticis *f*
synagoge	synagōga
tegenover	exadversum + *acc*; ex adversō + *gen*
tempel	templum; aedēs, aedis *f*
theater	theātrum
toren	turris, -is *f*, *acc* -im, *abl* -ī
tram	currus, -ūs ēlectricus
trottoir	crepīdō, -dinis *f* viāria
verkeer	commeātus, -ūs vehiculōrum
viersprong	quadrivium
vismarkt	forum piscārium
voetganger	pedes, peditis
voorstad	suburbium
voorsteden	continentia, -ium
vuurwerk	spectāculum pyrotechnicum
warenhuis	pantopōlium
wasserij	lavandāria, -ōrum
weg	via
hoofd–	via prīncipālis
provinciale –	via regiōnālis
verharde –	agger, aggeris *m* viae
werkplaats	officīna
wilg	salix, salicis *f*
winkel	taberna
–centrum (overdekt)	forum subtegulāneum
zakencentrum	emporium
ziekenhuis	valētūdinārium
zijstraat	via trānsversa/laterālis; dēverticulum

XX. OPENBAAR BESTUUR

1. Vader vertelt zijn zoon over zijn politieke ambities

fīlius	Pater, cūr vīs cōnsul fierī?	Vader, waarom wil je consul worden?
pater	Quia ego iam omnēs aliōs honōrēs gessī.	Omdat ik reeds alle andere ambten heb bekleed.
fīlius	Quōs honōrēs gessistī?	Welke ambten heb je bekleed?
pater	Prīmō quaestor eram, deinde aedīlis, deinde praetor. Nunc cōnsulātum petō.	Eerst was ik quaestor, daarna aediel, daarna praetor. Nu ding ik naar het consulaat.
fīlius	Suntne multī competītōrēs?	Zijn er veel mededingers?
pater	Sunt vērō.	Die zijn er inderdaad.
fīlius	Suntne eī omnēs patriciī dīvitēs?	Zijn dat allemaal rijke patriciërs?
pater	Omnēs sunt virī magnae grātiae et dīvitiārum.	Het zijn allemaal mannen van grote invloed en rijkdom.
fīlius	Potestne pauper creārī cōnsul?	Kan een arme man tot consul gekozen worden?
pater	Fierī potest sed difficillimum est.	Het is mogelijk, maar zeer moeilijk.
fīlius	Ubi comitia habēbuntur?	Waar zullen de verkiezingen worden gehouden?
pater	In Campō Mārtiō, ut solent.	Op het Marsveld, zoals gewoonlijk.
fīlius	Quandō comitia habēbuntur?	Wanneer zullen de verkiezingen worden gehouden?
pater	Hodiē post merīdiem.	Vanmiddag.
fīlius	Tibi fēlīciter, pater!	Veel succes, vader!
pater	Grātiās, mī fīlī.	Dank je, mijn zoon.

2. Een senator legt aan zijn vrouw uit hoe de staat functioneert

senātor	Dā mihi togam praetextam et mulleōs.	Geef me mijn toga met purperen zoom en mijn goede schoenen.
uxor	Quō abīs iterum?	Waar ga je nou weer naartoe?
senātor	Num īgnōrās mē hodiē prō rōstrīs ōrātiōnem habitūrum esse?	Weet je dan niet dat ik vandaag op de rostra een redevoering zal houden?
uxor	Nōnne senātus hodiē conveniet?	Komt de senaat vandaag dan niet bijeen?
senātor	Etiam. Lēgātī ē Graeciā dē vectīgālibus senātum alloquentur.	Jawel. Gezanten uit Griekenland zullen over de belastingen de senaat toespreken.
uxor	Querenturne dē vectīgālibus an dē exāctōribus?	Zullen ze over de belastingen of over de inners daarvan klagen?
senātor	Dē utrīsque. Ut scīs, Rōma novum vectīgal istīs Graeculīs imposuit.	Over allebei. Zoals je weet heeft Rome een nieuwe belasting aan die Griekjes opgelegd.
uxor	Quid praeses prōvinciae Achaeae dē novō vectīgālī dīcit?	Wat zegt de gouverneur van de provincie Achaea over de nieuwe belasting?
senātor	Praeses dīcit nōn sōlum vectīgal sed etiam exāctōrēs esse admodum inīquōs.	De gouverneur zegt dat niet alleen de belasting maar ook de belastinginners buitengewoon onbillijk zijn.
uxor	Cūr rēs pūblica vectīgālia ex prōvinciīs nostrīs cōnstanter exigit?	Waarom int de staat voortdurend belastingen van onze provincies?
senātor	Est simplex. Rōma mercēdem tribuit exāctōribus et conductōribus et ratiōcinātōribus et innumerīs contubernālibus scrībīsque.	Het is eenvoudig. Rome kent een vergoeding toe aan de belastinginners, de pachters, de boekhouders en aan de talloze medewerkers en klerken.
uxor	At sī vectīgālia nōn impōnentur et exigentur, nōn omnīnō opus esset hīsce omnibus mercēdem tribuere.	Maar als er geen belastingen zouden worden geheven en geind, zou het helemaal niet nodig zijn aan al deze mensen een vergoeding toe te kennen.
senātor	Manifestō tū rem pūblicam nōn intellegis!	Jíj hebt duidelijk geen verstand van politiek!

3. Een senaatsvergadering

novus homō	Nōnne senātus hodiē habitus est?	*nieuw lid*	Is er vandaag geen senaatsvergadering gehouden?
cōnsul	Habitus est, sed nihil in senātū cōnfectum est.	*consul*	Ja, maar er is in de senaat niets afgehandeld.
novus homō	Quidnī? Dē quō disceptātum est?		Waarom niet? Waarover is er gedebatteerd?

cōnsul	Crassus rettulit dē imperiō Iūliī Caesaris, quī bellum Gallīs īnferre vult.	Crassus heeft een motie ingediend over het militaire commando van Julius Caesar, die een oorlog tegen de Galliërs wil beginnen.
novus homō	Quispiam in Crassī sententiam dīcēbat?	Steunde iemand Crassus' voorstel?
cōnsul	Pompēius vidēbātur assentīrī Crassō, sed omnēs ferē optimātēs sententiae Crassī obsistēbant.	Pompejus leek het met Crassus eens te zijn, maar bijna alle conservatieven hebben zich tegen Crassus' voorstel verzet.
novus homō	Quid dīxērunt Caesariānī?	Wat hebben Caesars aanhangers gezegd?
cōnsul	Cūriō, tribūnus plēbis, Caesaris causam magnō cum studiō ēgit.	Curio, de volkstribuun, heeft de zaak van Caesar met groot elan verdedigd.
novus homō	Et quid dē tē?	En wat was uw standpunt?
cōnsul	Ego breviter sententiam dīxī, sed nōluī prōpalam assentīrī Crassō.	Ik heb kort mijn mening gezegd, maar ik heb niet openlijk met Crassus willen instemmen.
novus homō	Num discessiō facta est in Crassī sententiam?	Is er een stemming gehouden over Crassus' voorstel?
cōnsul	Nōn. Catō, homō equidem honestus sed furiōsus, sententiae intercēdere cōnātus est.	Nee. Cato, een volstrekt fatsoenlijk maar bezeten man, heeft geprobeerd het voorstel tegen te houden.
novus homō	Praevalēbatne Catō? Senatūs cōnsultum factum est?	Kreeg Cato de meerderheid? Is er een senaatsbesluit genomen?
cōnsul	Nōn factum est; sententia tamen est perscrīpta. Subinde, mē referente, senātus dīmissus est.	Nee; het voorstel is wel genotuleerd. Meteen daarna is op mijn voorstel de senaatszitting opgeheven.
novus homō	Quis in Crassī sententiam īvit?	Wie heeft Crassus' voorstel gesteund?
cōnsul	Cūriō, tribūnus plēbis, et paucī amīcī Crassī.	Volkstribuun Curio en enkele vrienden van Crassus.
novus homō	Æstimāsne Caesarem aliquid cōnsecūtūrum esse?	Denkt u dat Caesar iets zal bereiken?
cōnsul	Nullō modō. Hominēs mox eius oblīvīscentur. Numquam exercituī in Galliā imperābit.	Geen sprake van. De mensen zullen hem gauw vergeten. Hij krijgt nooit het commando over het leger in Gallië.

EXTRA WOORDEN EN UITDRUKKINGEN

Zie voor extra juridische termen ook de woordenlijst bij hoofdstuk XXII

aediel	aedīlis, aedīlis
ambt van –	aedīlitās, -ātis *f*
afgevaardigde	dēlēgātus
ambassadeur	lēgātus
ambtsdrager	magistrātus, -ūs
ambtstermijn	spatium (temporis) potestātis
aristocratie	nōbilitās, -ātis *f*
autoriteiten	magistrātūs, -um
belasting	vectīgal, -ālis, *abl* -ī *n*
–inner	exāctor, -ōris
– betalen	vectīgālia pēnsitāre
iem. – opleggen	alcī vectīgal impōnere
beleid	ratiō, ratiōnis *f*
besturen	regere
– *(Romeinse provincie)*	obtinēre
bestuur	administrātiō, -ōnis *f*
bevelschrift	ēdictum
bondskanselier	cancellārius foederālis
bureaucraat	graphēocratēs, -ae
bureaucratie	graphēocratia
burgemeester	praefectus urbis/urbī; māior, -ōris urbis
burger	cīvis, cīvis
in –	prīvātus
–ij	cīvitās, -ātis *f*
–lijk	cīvīlis, -e
mede–	cīvis suus
burgerrecht(en)	iūs, iūris *n* cīvīle
verlies van –	dēminūtiō, -ōnis *f* capitis
iem. het – ontnemen	capite alcis dēminuere
burgerschap	cīvitās, -ātis *f*
campagne	petītiō, -ōnis *f*
– voeren	prēnsāre
censor	cēnsor, -ōris
commando	imperium
het – hebben over	praesidēre + *dat/acc*; imperāre + *dat*
commissaris van de koning(in) *(Nederland)*	commissārius rēgius
commissie	concilium
concurrent	competītor, -ōris
conservatief	cōnservātīvus
consul	cōnsul, -lis
–aat	cōnsulātus, -ūs

corruptie *(in de politiek)*	ambitus, -ūs
daling *(in de opiniepeilingen)*	offēnsiō, -ōnis *f*
debat	disceptātiō, -ōnis *f*
–teren	disceptāre
democraat	dēmocrata *m*; dēmocratia *f*
democratie	dēmocratia
democratisch	dēmocraticus
demonstratie	prōtestātiō, -ōnis *f* populāris
dictator	dictātor, -ōris; tyrannus
dienst	ministerium
eren	honōrāre
Europese Commissie	Commissiō, -ōnis *f* Eurōpaea
commissaris	commissārius
Europese Unie	Ūniō, -ōnis *f* Eurōpaea
gemeente	mūnicipium
–raad	dēcuriōnēs, -um *m pl*
gewest	regiō, regiōnis *f*
gouverneur	praeses, praesidis; prōcūrātor, -ōris
grondwet	cōnstitūta, -ōrum
kabinet	summum cōnsilium
lid van het –	cōnsiliārius
keizer	imperātor, -ōris
– *(titel van Augustus)*	prīnceps, prīncipis
–lijk	imperiālis, -e
kiezen (tot)	creāre
erbij – *(senatoren)*	cooptāre
klasse: hogere	ōrdō, ōrdinis *m* superior
lagere –	ōrdō īnferior
middel–	ōrdō medius
werkende –	ōrdō operārius
klerk	scrība
legaal	lēgitimus
maatregel: –(en) nemen	cōnsulere; ratiōnem inīre
magistraat	magistrātus, -ūs
mededinger	competītor, -ōris
minister	minister, -trī
eerste –	– prīmārius
– van binnenlandse zaken	– rērum interiōrum
– van buitenlandse zaken	– ā negōtiīs/rēbus exterīs
– van defensie	– ā dēfēnsiōne
– van financiën	– fiscālis
– van landbouw	– agricultūrae provehendae
– van onderwijs	– ērudītiōnis
ministerie	ministerium
motie	sententia
een – indienen over	sententiam referre dē
een – steunen	sententiam comprobāre
een – afwijzen	sententiae *(dat)* obsistere
zijn – werd in stemming gebracht	discessiō facta est in eius sententiam
neerleggen *(ambt)*	abīre + *abl*
neutraal (zijn)	nūllīus (neutrīus *bij twee*) partis (esse)
opinieonderzoek	dēmoscopia
opponent	adversārius
orde: tot de – roepen	in ōrdinem cōgere
parlement	parlāmentum
–slid	parlāmentārius
partij	factiō, -ōnis *f*
patriciër	patricius
pensioen: met – gaan	rudem accipere; in ōtium venīre
met – zijn	rude dōnātum esse
plebejer	plēbēius
politicus	vir, virī cīvīlis
politiek *adiect*	cīvīlis, -e
–e aangelegenheden	rēs, rērum *f pl* cīvīlēs/ reī pūblicae
–e carrière	cursus, -ūs honōrum
–e wetenschappen	scientia cīvīlis
de – in gaan	rem pūblicam inīre
in de – actief zijn	in rē pūblicā versārī
om –e redenen	reī pūblicae causā
praetor	praetor, -ōris
praetuur	praetūra
premier	minister prīmārius
president	praesidēns, -ntis
vice––	praesidēns vicārius
provincie	prōvincia
quaestor	quaestor, -ōris
–aat	quaestūra
Raad van Europa	Cōnsilium Eurōpae
Parlementaire Vergadering van de –	Coetus Dēputātōrum Cōnsiliī Eurōpae
regeren: het land –	rem pūblicam gubernāre
regering	regimen, -minis *n*
–sleider	moderātor, -ōris
republiek	rēs pūblica
republikein	rēpūblicānus
–en *(in het antieke Rome)*	optimātēs, -ium *m pl*
rivaal	competītor, -ōris
schepen	scabīnus; assessor, -ōris
schout	scultētus
schudden: handen –	manūs prēnsāre
schuwen: de publiciteit –	forum ac lūcem fugere
secretaris (voor de correspondentie)	sēcrētārius (ab epistulīs)
senaat	senātus, -ūs
de – bijeenroepen	senātum vocāre
–sbesluit	senātūs cōnsultum
–sgebouw	cūria
–szitting	senātus, -ūs
een –szitting houden	senātum habēre
senator	senātor, -ōris
–iaal	senātōrius

staat	rēs, reī *f* pūblica
–shoofd	rēctor, -ōris cīvitātis
–sman	vir, virī cīvīlis
stad	urbs, urbis *f*; oppidum; cīvitās, -ātis *f*
–je	oppidulum
stem *(volk)*	suffrāgium
– *(rechter, parlement)*	sententia
–mer	suffrāgātor, -ōris; suffrāgātrīx, -īcis
– uitbrengen	suffrāgium ferre
–briefje	tabella
–bureau	saepta, -ōrum
–bus	suffrāgiōrum cista
–hokje	saeptum
met algemene –men	omnibus sententiīs
stemmen	suffrāgium ferre
– op iem. *(volk)*	suffrāgārī + *dat*
vóór iem. – *(parlement)*	discēdere/(pedibus) īre in alicuius sententiam
stemming: in – brengen	discessiōnem facere
toegang *(audientie)*	aditus, -ūs
tol	portōrium
uitvaardigen *(wet)*	perferre
unaniem	ūnanimis, -e
– *adv*	omnibus sententiīs; ūnā vōce
Universele Verklaring van de Rechten van de Mens	Professiō, -ōnis *f* Ūniversālis Iūrium Hūmānōrum
Verenigde Naties	Nātiōnēs Ūnītae
vergadering	concilium
verkiezingen	comitia, -ōrum
– houden	comitia habēre
parlements–	comitia parlāmentāria
verkiezingsnederlaag	comitiīs repulsa
een – lijden	repulsam ferre
vertegenwoordiger	dēlēgātus
verwerpen (wetsvoorstel)	(lēgem) antīquāre
veto	intercessiō, -ōnis *f*
–-recht	tribūnīcia potestās, -ātis *f*
van het –-recht gebruik maken	lēgī intercēdere
volk: gewone –	plēbs, plēbis *f*
volkstelling	populī recēnsus, -ūs
volkstribuun	tribūnus plēbis
voorstel	sententia
een – indienen	sententiam referre
op mijn –	mē referente
voorstellen (wet)	(lēgem) ferre
voorzitten	praesidēre *(+ dat/acc)*
vreemdeling	peregrīnus
wet	lēx, lēgis *f*
–gever	lēgum scrīptor, -ōris/ conditor, -ōris
–houder	assessor, -ōris; scabīnus
–svoorstel	rogātiō, -ōnis *f*
een – aannemen	lēgem/rogātiōnem perferre
een – ratificeren	lēgem ratam iubēre
een –svoorstel verwerpen	lēgem antīquāre
een –svoorstel indienen	(lēgem) ferre
geest van de –	sententia/voluntās, -ātis *f* lēgis
volgens de –	lēge; secundum lēgem

XXI. OORLOG EN VREDE

1. Bregje ziet dat Joost in het leger is gegaan

Candida	Salvē, Iūste. Ex quō tempore ōrnātū es mīlitārī?	Dag Joost. Sinds wanneer ben je in militair uniform?
Iūstus	Abhinc sex ferē mēnsēs in mīlitiam inīvī.	Ongeveer zes maanden geleden ben ik in militaire dienst gegaan.
Candida	Quandō rudīmenta mīlitāria cōnfēcistī?	Wanneer heb je je rekrutentijd gedaan?
Iūstus	Abhinc duōs mēnsēs. Nōn iam tīrō rudis sum!	Twee maanden geleden. Ik ben nu geen rekruut meer!
Candida	Quamdiū rudīmenta mīlitāria dūrāverunt?	Hoe lang heeft de rekrutentijd geduurd?
Iūstus	Dūrāvērunt quattuor mēnsēs. Nunc domī sum in commeātū.	Die heeft vier maanden geduurd. Nu ben ik thuis met verlof.
Candida	Quamdiū iam domī es?	Hoe lang ben je al thuis?
Iūstus	Commeātum trīgintā diērum impetrāvī.	Ik heb een verlof van dertig dagen gekregen.
Candida	Quandō est commeātūs diēs?	Wanneer is je laatste verlofdag?
Iūstus	Crās profectō erit commeātūs diēs.	In feite zal morgen mijn laatste verlofdag zijn.
Candida	Redībisne crās in castra?	Ga je morgen terug naar de kazerne?
Iūstus	Rēctē dīcis. Bene valē, Candida.	Inderdaad. Een fijne dag, Bregje.

2. In Amerika: een kleinzoon vraagt zijn grootvader over diens militaire dienst

Michael	Erāsne tū, tata, in mīlitiā inter Bellum Secundum Mundānum?	*Michael*	Opa, was jij in militaire dienst tijdens de tweede wereldoorlog?
avus	Ita, mī nepōs. Ego et amīcī omnēs in mīlitiam īvimus, postquam bellum in Eurōpā exarsit.	*grootvader*	Ja, mijn kleinzoon. Al mijn vrienden en ik zijn in militaire dienst gegaan, toen de oorlog in Europa was uitgebroken.
Michael	Erāsne voluntārius an ēvocātus es?		Was je vrijwilliger of ben je opgeroepen?
avus	Ēvocātus sum. Dīlēctus habēbātur, et ego dīlēctum nōn subterfūgī.		Ik ben opgeroepen. Er werd een lichting gehouden en ik heb me niet aan de lichting onttrokken.
Michael	Meruistīne nauta an mīles?		Heb je bij de marine of bij de landmacht gediend?
avus	In exercitū meruī. Post rudīmenta mīlitāria in Eurōpam ēvectus sum. Adversus Germāniam pūgnāvī.		Ik heb bij de infanterie gediend. Na de rekrutentijd ben ik naar Europa op transport gesteld. Ik heb tegen Duitsland gevochten.
Michael	Cūr adversus Germānōs pūgnāvistī?		Waarom heb je tegen de Duitsers gevochten?
avus	Quod Germānia foedus violāverat et cum fīnitimīs bellum inīverat.		Omdat Duitsland een verdrag had geschonden en met zijn buurlanden een oorlog was begonnen.
Michael	Cūr Germānia fīnitimīs bellum intulit?		Waarom is Duitsland met zijn buurlanden een oorlog begonnen?
avus	Prīncipēs enim Germāniae tōtam Eurōpam superāre voluērunt.		De leiders van Duitsland wilden namelijk heel Europa overheersen.
Michael	Quam diū in Eurōpā mīlitāvistī?		Hoe lang ben je in Europa soldaat geweest?
avus	Triennium mīlitiam explēvī, antequam nostrī sociīque coēgērunt Germānōs in dēditiōnem venīre.		Ik heb drie jaar gediend, voordat onze mensen en onze bondgenoten de Duitsers hebben gedwongen te capituleren.
Michael	Gaudeō, mī tata, tē salvum et sānum domum redīsse.		Ik ben blij, opa, dat je behouden en gezond weer thuis bent gekomen.
avus	Ego fēlīcissimus eram. Nōn omnēs cēterī tam fēlīcēs erant.		Ik heb veel geluk gehad. Niet iedereen had zoveel geluk.

3. Twee Amerikanen bespreken waarom hun land almaar oorlog voert

studēns	Mihi vidētur patria nostra semper in bellīs externīs implicārī.	*cursist*	Ik vind dat ons land steeds in buitenlandse oorlogen wordt betrokken.
docēns	Ex foedere, patria nostra amīcīs sociīsque in discrīmine succurrit.	*docent*	Op grond van verdragsverplichtingen komt ons land vrienden en bondgenoten in een noodsituatie te hulp.

studēns	At America sē tam saepe bellīs externīs interpōnit. Quī fit?	Maar Amerika bemoeit zich zo vaak met buitenlandse oorlogen. Hoe komt dat?
docēns	America enim ubīque terrārum societātēs ad bellum dēfendendum fēcit.	Amerika heeft namelijk overal ter wereld defensieve allianties gesloten.
studēns	Faciuntne adversāriī nostrī societātēs ad bellum īnferendum?	Sluiten onze tegenstanders offensieve allianties?
docēns	Utraque pars, ut opīnor, facit societātēs ad bellum dēfendendum. Sed altera pars alterī partī nōn fīdit. Inde armōrum certāmen fit.	Beide partijen, denk ik, sluiten defensieve allianties. Maar de ene partij vertrouwt de andere partij niet. Daardoor ontstaat er een wapenwedloop.
studēns	Hīs condiciōnibus quemadmodum pāx inter gentēs cōnservārī potest?	Hoe kan onder deze omstandigheden de vrede tussen de volkeren worden bewaard?
docēns	Simplex est. Utraque pars tantum apparātum bellī comparat, ut altera pars alteram partem oppūgnāre nōn audeat.	Het is eenvoudig. Elke partij verschaft zich zo'n groot wapenarsenaal dat de ene partij de andere partij niet durft aan te vallen.
studēns	At quid sī ūna cīvitās ab utrā parte bellum ultrō īnferat?	Maar wat als één staat van één van beide partijen uit eigen beweging een oorlog zou beginnen?
docēns	Tum sociī omnēs ab alterā parte dēbent bellum indīcere illī cīvitātī.	Dan moeten alle bondgenoten van de andere partij die staat de oorlog verklaren.
studēns	At quidnī bellum compōnunt?	Maar waarom leggen ze de oorlog niet bij?
docēns	Quod neutra pars vult imbēcilla vidērī.	Omdat geen van beide partijen zwak wil lijken.
studēns	Quae igitur est solūtiō?	Wat is dan de oplossing?
docēns	Suspīciō bonā fidē et mūtuā observantiā substituenda est.	Achterdocht moet plaats maken voor onderling vertrouwen en wederzijds respect.

EXTRA WOORDEN EN UITDRUKKINGEN

aanvallen	oppūgnāre; adorīrī; aggredī; impūgnāre
achterna zitten: iem. –	aliquem cōnsectārī
afmaken *(in alle betekenissen)*	cōnficere
– *(boek)*	absolvere
afschieten	ēiciere
aftuigen	percolopāre
afgetuigd worden	vāpulāre
alliantie	societās, -ātis *f*
een defensieve en offensieve –	societās ad bellum dēfendendum atque īnferendum facta
een – sluiten met	societātem facere cum
artillerie	tormenta, -ōrum
atoombom	bomba atomica
bataljon	cohors, cohortis *f*
–scommandant	praefectus cohortis
beëdigen: soldaten –	mīlitēs sacrāmentō adigere
belegeren	oppūgnāre; obsidēre
betrekkingen: vriendschappelijke – onderhouden met een land	in amīcitiā alicuius populī esse
bevoorrading	commeātus, -ūs *(ook pl)*
bevorderen	prōmovēre
– tot een hogere rang	prōmovēre ad/in ampliōrem gradum
bevordering	prōmōtiō, -ōnis *f*
bewapenen	armāre
bewapend	armātus
bijleggen	compōnere
binnenvallen	invādere
met het leger –	cum exercitū ingredī
bom	bomba; missile -lis *n* dīrumpēns
nucleaire –	bomba nucleāris
–menwerper	āeroplanum bombiferum
bombarderen	bombīs oppūgnāre; missilibus dīrumpentibus concutere
bondgenoot	socius
–schap *zie* alliantie	
branden	ardēre
plat–	deūrere; cremāre
ver–	ūrere
buitenland: naar het – gaan	peregrīnārī
in het – wonen	peregrīnārī
–s/uit het –	extrīnsecus
bunker	castellum subterrāneum
burgeroorlog	bellum cīvīle/domesticum
capitulatie	dēditiō, -ōnis *f*
een land tot – dwingen	populum in dēditiōnem venīre cōgere
capituleren	dēdere
cavalerie	equitātus, -ūs
commando	imperium
het – hebben over	praeesse + *dat*

het oorlogs– hebben	bellum administrāre
compagnie	centuria
–commandant	centuriō, -ōnis
concentreren: de troepen op één plaats –	cōgere cōpiās in ūnum locum
conflict	bellum
dienen *(militaire dienst)*	stīpendia merēre
het land –	dē rē pūblicā merēre
als soldaat/marinier –	mīlitem/nautam merēre
dienst *(militaire)*	mīlitia
–plicht ontduiken	mīlitiam subterfugere
–plichtontduiker	quī mīlitiam subterfugit
–jaar	stīpendium
–tijd	stīpendium
in actieve – zijn	stīpendia facere
drie jaar in – zijn	triennium mīlitiae explēre
in – gaan	in mīlitiam inīre
duikboot	nāvis, -is, *abl ook* -ī *f* submarīna/subaquānea
einde	fīnis, fīnis *m*
een – aan de oorlog maken	bellī fīnem facere
expeditie	expedītiō, -ōnis *f*
fort	castellum
galop	cursus, -ūs citātus
galopperen	quadrupedāre
garnizoen	praesidium
gelijkmaken: een stad met de grond –	oppidum solō aequāre
generaal	dux, ducis
gesteldheid: natuurlijke – van het terrein	nātūra locī
gevecht	pūgna; proelium
– *(bij/rond een stad)*	proelium apud/circā
– *(in een land)*	pūgna in + *abl*
succesvol –	proelium secundum
in een –	proeliō
in een man-tegen-man-–	comminus
– leveren	pūgnam/proelium facere
geweer	sclopētum
met een – schieten	sclopētāre; sclopētō trānsfīgere
machine–	sclopētum automatum
gijzelaar	obses, obsidis
guerilla	bellum clandestīnum
hachelijk: –e situatie	discrīmen, -minis *n*
helm *(leren)*	cassis, cassis *f*
– *(metaal)*	galea
–bos	crista
heroveren: een stad –	oppidum recipere
hoofdkwartier	praetōrium
hulptroepen: –sturen	subsidium summittere
inspecteren *(troepen)*	recēnsēre; lūstrāre
internationaal recht	iūs, iūris *n* gentium
kanon	tormentum
kapitein *(v.e. schip)*	nauarchus
kazerne	castra, -ōrum (statīva)
kernbom	bomba nucleāris
kernenergie	vīs, *acc* vim, *abl* vī, *nom pl* vīrēs *f* nucleāris
kerntroepen	rōbora, -ōrum peditum
kogel	glāns, -ndis *f* plumbea
kolonel	tribūnus mīlitum
korporaal	dēcuriō, -ōnis
krijgsgevangene	captīvus
–n uitwisselen	captīvōs inter sē permūtāre
krijgsmakker/'maat'	commīlitō, -ōnis; contubernālis, -is
kritiek: –e situatie	discrīmen, -minis *n*
leger	exercitus, -ūs
een – op de been brengen	exercitum comparāre
–kamp	castra, -ōrum
–macht	arma, -ōrum
–plaats	castra, -ōrum
–tent	mīlitum contubernium
legioen	legiō, legiōnis *f*
lichting	dīlēctus, -ūs
loopbaan *(militaire)*	stīpendium; stīpendia, -ōrum
luchtmacht	cōpiae, -ārum āeriae
lucifer	rāmentum flammiferum
luitenant	locumtenēns, -ntis
marine	cōpiae, -ārum nāvālēs
marinier	classiārius
mars	iter, itineris *n*
matroos	nauta
melden: zich –	nōmen, nōminis *n* dare
militair *adiect en subst*	mīlitāris, -e
militaire: – dienst	mīlitia; stīpendium
mobilisatie: een – houden	cōpiās ēvocāre
monsteren *(troepen)*	recēnsēre; lūstrāre
nederlaag	clādēs, clādis *f*
– lijden	clādem accipere
noodsituatie	discrīmen, -minis *n*
officier	praefectus
onderzeeër	nāvis, -is, *abl ook* -ī *f* submarīna/subaquānea
onrustig: het is –	tumultuātur
ontslag uit de militaire dienst	missiō, missiōnis *f*
eervol – krijgen	missiōnem honestam impetrāre
oneervol – krijgen	missiōnem īgnōminiōsam accipere
ontwapenen	armīs exuere
ontzetten: een stad –	oppidum obsidiōne līberāre
oorlog: – aanwakkeren	bellum concitāre/excitāre

– beginnen tegen	bellum inīre cum
– beëindigen	bellum perficere
– succesvol beëindigen	bellum cōnficere
– breekt uit	bellum exardēscit/oritur
– dreigt	bellum imminet/impendet/īnstat
– tegen zeerovers	bellum pīrāticum
– tegen slaven	bellum servīle
– verklaren	bellum indīcere
– veroorzaken	bellum movēre
– voeren (tegen)	bellum gerere (cum)
– voorbereiden	bellum parāre
–sschip	nāvis, -is, *abl ook* -ī *f* longa/bellica
–stoneel	bellī sēdēs, sēdis *f*
–stuig	apparātus, -ūs bellī *(niet pl)*
–svoering	administrātiō, -ōnis *f* bellī
biologische –	bellum biologicum
burger–	bellum cīvīle
offensieve – *(algemeen)*	bellum ultrō īnferendum
offensieve – *(die aangedaan is)*	bellum ultrō illātum
verdelgings–	bellum internecīnum
aan een – deelnemen	bellum capessere
de – door diplomatieke middelen beëindigen	bellum compōnere
ten – sturen	mittere ad bellum
ten – trekken	proficīscī ad bellum
in/tijdens de –	bellō; bellī tempore
in een – betrokken worden	bellō implicārī
in – en vrede	pāce bellōque; domī bellōque
een offensieve – beginnen tegen	bellum/arma ultrō īnferre + *dat*
een – rekken/laten voortslepen	bellum trahere/prōdūcere
operatie: –s uitvoeren	rēs gerere
opperbevel	imperium
het – hebben	imperiī summam tenēre; imperiī summae praeesse
–hebber	imperātor, -ōris
oproepen	ēvocāre
oproer	tumultus, -ūs
ontwapenen: iem. –	aliquem armīs exuere
oudgediende	veterānus; ēmeritus
overwinnen	vincere
overwinning	victōria
een – behalen	victōriam adipīscī
een – behalen over	victōriam reportāre ab
een zekere – door de vingers laten glippen	victōriam explōrātam dīmittere
parachute	dēdiculum
proviand	commeātus, -ūs
de vijand van de –ering afsnijden	interclūdere hostēs commeātibus
raket	rochētum
rang	gradus, -ūs
recruteren: troepen –	dīlēctum agere
recrutering	dīlēctus, -ūs
regiment	legiō, legiōnis *f*
–scommandant	legiōnis praefectus
rekrutentijd	rudīmenta mīlitāria
rekruut	tīrō, tīrōnis
reserve	subsidium
ritmeester	praefectus equitum
sabel	ēnsis, ēnsis *m* falcātus
schieten	mittere
schip	nāvis, -is, *abl ook* -ī *f*
sergeant	optiō, optiōnis
slag	aciēs, aciēī *f*
–linie/–veld	aciēs, aciēī *f*
zee– bij Tenedos	pūgna nāvālis ante Tenedum
soldaat (gewoon)	mīles, mīlitis (gregārius)
soldij	stīpendium
staakt-het-vuren	indūtiae, -ārum
strategie/tactiek	ratiō, ratiōnis *f*
van – veranderen	ratiōnem bellī gerendī mūtāre
strijd	pūgna; proelium
een – leveren	pūgnam/proelium facere
strijder	proeliātor, -ōris
succes	rēs, reī *f* fēlīciter gesta
–vol	secundus
–vol *adv*	fēlīciter
een oorlog –vol beëindigen	bellum cōnficere
tank	autocurrus, -ūs armātus
tent	tentōrium
terrein	locus
troepen	cōpiae, -ārum
grote –macht	magnae cōpiae
kleine –macht	exiguae cōpiae
uithongeren	fame domāre
uithouden	sustinēre
uitval	excursiō, -ōnis *f*
uniform	ōrnātus, -ūs mīlitāris
veldtocht	expedītiō, -ōnis *f*; stīpendium
verbannen	extermināre
verdrag	foedus, foederis *n*
een – breken	foedus frangere
een – schenden	foedus violāre
een – sluiten	foedus ferīre *(geen perf)*; foedus īcere
volgens het –	ex pactō/foedere
verlof	commeātus, -ūs
zonder – afwezig zijn	ad commeātūs diem nōn adesse
verslaan	dēvincere; ēvincere; superāre

veteraan	veterānus; ēmeritus
vijand	hostēs, hostium *m pl*
–elijkheden beginnen	bellī initium facere
vlag	vexillum
met een – zwaaien	vexillum quassāre
vliegtuig	āeroplanum
straal–	āeroplanum pyraulocīnēticum
–kaping	abductiō, -ōnis *f* āeria
zweef–	āeroplanum vēlivolum
vliegdekschip	nāvis, -is, *abl ook* -ī *f* āeroplanigera
vliegveld	āeroportus, -ūs
vloot	classis, classis *f*
een grote – hebben	nāvibus plūrimum posse
voorwaarde	condiciō, -ōnis *f*
op deze –n	hīs condiciōnibus
aan de –n vasthouden	in condiciōnibus manēre
vredes–n	pācis condiciōnēs
vredes–n accepteren	pācis condiciōnēs accipere
vredes–n dicteren	pācis condiciōnēs dīcere
vredes–n verwerpen	pācis condiciōnēs repudiāre
vredes–n voorstellen	pācis condiciōnēs ferre
vrede	pāx, pācis *f*
– sluiten	pācem facere
–svoorstellen doen	pācis condiciōnēs ferre
–sonderhandelingen voeren	agere dē pāce
– tot stand brengen	pācem conciliāre
de – is gesloten onder de voorwaarde dat ...	pāx convenit in eam condiciōnem ut ...
in oorlog en –	domī et mīlitiae/in mīlitiā; domī mīlitiaeque
vrijgesteld: – zijn van militaire dienst	mīlitiae vacātiōnem habēre
vrijstelling van militaire dienst	mīlitiae vacātiō, -ōnis *f*
vrijwilliger	(mīles, -litis) voluntārius
zich als – opgeven	sponte nōmen dare
wapen	tēlum
–s	arma, -ōrum
automatisch –	sclopētum automatum
defensieve –s	tēla ad tegendum
offensieve –s	tēla ad nocendum
de –s inleveren	arma trādere
de –s opnemen	arma capere
de –s neerleggen	ab armīs discēdere
iem. van manschappen en –s voorzien	alicuī virōs et arma ministrāre
met/onder –geweld	vī et armīs
onder de –en zijn	in armīs esse
wapenstilstand	indūtiae, -ārum
– breken	indūtiās violāre
– sluiten	indūtiās facere
de – houdt stand	indūtiae dūrant
een – vragen	indūtiās poscere
een – van zes jaar	indūtiae sex annōrum
wapenwedloop	armōrum certāmen, -minis *n*
zadel	ephippium
zeeman	nauta

XXII. RECHT, WET EN STRAF

1. Een belangrijk proces

Līvia	Salvē, Antōnī. Unde venīs?	Hallo Anton. Waar kom je vandaan?
Antōnius	Ā basilicā Iūliā ā forō.	Van het paleis van justitie op het forum.
Līvia	Quid ibi fīēbat?	Wat was daar gaande?
Antōnius	Iūdicium nōtum fīēbat.	Er vond een opvallend proces plaats.
Līvia	Quis iūs dīcēbat?	Wie was er rechter?
Antōnius	Nescio quis senātor.	Een of andere senator.
Līvia	Quis erat reus?	Wie was de aangeklaagde?
Antōnius	Negōtiātor. Em, vērō patruus meus.	Een zakenman. Wel, in feite mijn oom.
Līvia	Quis crīmina in eum intulit?	Wie heeft hem iets ten laste gelegd?
Antōnius	Hortēnsius, amīcus Cicerōnis, erat accūsātor.	Hortensius, de vriend van Cicero, was de aanklager.
Līvia	Quis erat dēfēnsor?	Wie was er advocaat?
Antōnius	Mūcius Scaevola.	Mucius Scaevola.
Līvia	Quae crīmina Hortēnsius in patruum tuum intulit?	Welke aanklachten heeft Hortensius tegen je oom ingebracht?
Antōnius	Eum miserum pecūlātūs accūsāvit.	Hij heeft de arme man wegens verduistering van staatsgelden aangeklaagd.
Līvia	Prōdiērunt multī testēs?	Zijn er veel getuigen verschenen?
Antōnius	Erant trēs tantummodo.	Er waren er maar drie.
Līvia	Quī?	Wie?
Antōnius	Duo sociī eius et argentārius.	Twee van zijn partners en een bankier.
Līvia	Estne absolūtus an condemnātus?	Is hij vrijgesproken of veroordeeld?
Antōnius	Absolūtus est quidem omnibus sententiīs.	Hij is natuurlijk met algemene stemmen vrijgesproken.

2. De arrestatie van twee jonge boeven veroorzaakt een oploopje

Rīta	Quid reī est, praefecte? Cūr tanta turba hūc congregātur?	Wat is er aan de hand, inspecteur? Waarom staan hier zo'n boel mensen bij elkaar?
praefectus vigilum	Modo apprehendimus duōs nōtōs grassātōrēs.	We hebben zojuist twee beruchte straatrovers gearresteerd.
Rīta	Quid accidit?	Wat is er gebeurd?
praef. vig.	Latrōcinium modo factum est.	Er heeft zojuist een overval plaatsgevonden.
Rīta	Ubi?	Waar?
praef. vig.	Istī latrōnēs macellum intrāvērunt et macellārium omnī argentō eius spoliāvērunt.	Die boeven zijn een kruidenierszaak binnengegaan en hebben de kruidenier van al zijn geld beroofd.
Rīta	Latrōnēsne macellāriō vim attulērunt?	Hebben de boeven geweld tegen de kruidenier gebruikt?
praef. vig.	Etiam. Istī macellārium fūstibus concīdērunt.	Ja. Die kerels hebben de kruidenier met stokken geslagen.
Rīta	Effūgēruntne latrōnēs?	Zijn de boeven ontkomen?
praef. vig.	Nūllō modō! Vigilēs meī apprehendērunt istōs grassātōrēs et manicās eīs iniēcērunt.	Geen sprake van! Mijn agenten hebben die overvallers gearresteerd en hen in de boeien geslagen.
Rīta	Ubi sunt istī latrōnēs nunc?	Waar zijn die boeven nu?
praef. vig.	Vigilēs rapuērunt eōs in carcerem.	De agenten hebben ze naar de gevangenis gesleept.
Rīta	Nōnne arguentur dē latrōciniō?	Ze zullen toch wel van een overval worden beschuldigd?
praef. vig.	Arguentur dē vī et manū atque latrōciniō.	Ze zullen worden beschuldigd van geweldpleging en beroving.
Rīta	Viae urbis nostrae nōn diūtus tūtae sunt. Ego vereor nē per mē obsōnem.	De straten van onze stad zijn langer niet veilig. Ik ben bang om zelf boodschappen te doen.
praef. vig.	Uxor mea idem dīcit.	Mijn vrouw zegt hetzelfde.
Rīta	Spērō iūdicem summō iūre cum istīs āctūrum esse.	Ik hoop dat de rechter die kerels streng zal straffen.
praef. vig.	Adulēscentula, ego habeō māximam fidem nostrae ratiōnī iūdiciālī.	Jongedame, ik heb het volste vertrouwen in ons rechtssysteem.

3. Iemand heeft een advocaat nodig

cliēns	Dēsīderō iūriscōnsultum. Potesne mihi succurrere?	*cliënt*	Ik heb een advocaat nodig. Kunt u me helpen?
patrōnus	Quid est? Estne causa prīvāta an causa pūblica?	*advocaat*	Wat is er aan de hand? Gaat het om een civiele zaak of een strafzaak?
cliēns	Est causa pūblica. Aliquis parietem domūs meae perfōdit.		Om een strafzaak. Iemand heeft bij mij thuis ingebroken.
patrōnus	Quandō effrāctūra facta est?		Wanneer heeft de inbraak plaatsgevonden?
cliēns	Mediā nocte, dum ego et familia absumus.		Midden in de nacht, terwijl mijn gezin en ik er niet waren.
patrōnus	Quid perfossōrēs sustulērunt?		Wat hebben de inbrekers weggenomen?
cliēns	Pecūniam, pictūrās, argentea.		Geld, schilderijen en tafelzilver.
patrōnus	Scīsne quis parietēs perfōderit?		Weet u wie er heeft ingebroken?
cliēns	Nesciō.		Nee.
patrōnus	Aderantne oculātī testēs?		Waren er ooggetuigen aanwezig?
cliēns	Ūnus ex vīcīnīs meīs, nōmine Varrō.		Eén van mijn buren, Varro heet hij.
patrōnus	Quid vīdit?		Wat heeft hij gezien?
cliēns	Vīdit et perfossōrem et indicem eius.		Hij heeft zowel de inbreker als zijn uitkijk gezien.
patrōnus	Voletne testis prōdīre?		Zal hij als getuige willen optreden?
cliēns	Volet.		Ja.
patrōnus	Arcessīvistīne vigilēs?		Heeft u de politie laten komen?
cliēns	Arcessīvī. Vigilēs mīsērunt investīgātōrem ad mē. Investīgātor iam coēgit nōnnūllōs suspectōs.		Ja. De politie heeft een rechercheur naar me gestuurd. De rechercheur heeft al enkele verdachten bij elkaar gezocht.
patrōnus	Macte virtūte estō! Ego suspectōs quam prīmum in iūdicium addūcam. Mihi crēde, mox in carcere sedēbunt.		Bravo! Ik zal de verdachten zo gauw mogelijk voor de rechtbank brengen. Geloof me, ze zullen gauw achter de tralies zitten.

EXTRA WOORDEN EN UITDRUKKINGEN

Zie voor extra juridische termen ook de woordenlijst bij hoofdstuk XX

aangeklaagde	reus
aangeven	indicium profitērī
aangifte	indicium
– doen	dēnuntiāre
aanhouding	prehēnsiō, -ōnis *f*
aanklacht	accūsātiō, -ōnis *f*
een – tegen iem. inbrengen	crīmina alicuī īnferre
aanklagen	aliquem reum facere
iem. – wegens	accūsāre/arguere + *gen*/dē
iem. wegens een misdaad –	aliquem (dē) crīmine/ crīminis arguere
aanranding	invāsiō, -ōnis *f*
aantijging	īnsimulātiō, -ōnis *f*
valse –	īnsimulātiō falsa
advocaat	patrōnus; iūriscōnsultus; causidicus
– *(in strafzaken)*	advocātus
iem. een – toewijzen	cōgnitōrem alcī ascrībere
advocatuur: in de – werkzaam zijn	in iūdiciīs versārī; in forō agere
afpersing	violenta exāctiō, -ōnis *f* pecūniārum
alibi	absentiae argūmentum
alimentatie	alimōnium
appèl	appellātiō, -ōnis *f*
appelleren bij	appellāre ad
arresteren	apprehendere; rapere in carcerem
balie	forum
begaan *(misdaad e.d.)*	committere
beklaagde/betichte *(België)*	reus
bende	grex, gregis *m*; manus, manūs *f*
–lid	praedō, -ōnis gregālis
bepleiten: een zaak voor de rechtbank –	causam prō tribūnālī agere
berecht worden	in iūs īre
beroep: hoger –	appellātiō, -ōnis *f*
– toestaan	appellātionem admittere
– afwijzen	appellātiōnem improbāre
in – gaan bij	appellāre ad
Hof van – *(België)*	iūdicium appellātōrium
berouw	paenitentia
beroven	rapere

iem. – van	alqm spoliāre/prīvāre + *abl*
beroving	latrōcinium
beschuldigde	reus
beschuldigen: – wegens	culpāre ob
bewaken	cūstōdīre
bewaker	cūstōdiārius
beweren	arguere
bewijs	indicium; testimōnium
met welk – wil je me veroordelen?	quō mē teste convincēs?
bezittingen	bona, -ōrum
burgerrechten	iūra cīvīlia
iem. zijn – ontnemen	alqm capite dēminuere
cipier	cūstōdiārius
cliënt	cliēns, clientis
corruptie	corruptēla
– plegen	corrumpere
dagen: iem. voor de rechtbank –	aliquem in iūdicium addūcere/vocāre
dagvaarden: iem. –	diem dare alicuī
dief/dievegge	fūr, fūris *m/f*
–stal	fūrtum
doodstraf	supplicium capitis
de – ondergaan	suppliciō capitis afficī
een misdrijf waarop de – staat	capitāle crīmen, -minis *n*
iem. tot de –/ter dood veroordelen	aliquem capitis damnāre
terechtstaan wegens een delict waarop de – staat	iūdicium dē capite subīre
echtscheiden	dīvortium facere
echtscheiding	dīvortium
– aanvragen	dīvortium petere
edelachtbaar	honestus
eiser	petītor, -ōris
executeren: iem. –	supplicium capitis dē aliquō sūmere
fraude	fraus, fraudis *f*
gangster	praedō, -ōnis gregālis; grassātor, -ōris
gedaagde	reus
gerechtelijk	iūdiciālis, -e
gerechtigheid	iūstitia
gerechtsgebouw	basilica
–hof *(Nederland)*	iūdicium appellātōrium
getuige (belastend/ontlastend)	testis, testis *m/f* (prō/in + *acc*)
betrouwbare –	testis locuplēs
als – optreden	testem prōdīre
als – verklaren	contestārī
deze –verklaring kan niet worden toegelaten	hoc testimōnium nōn sūmendum est
getuigen	testārī
tegen iem. –	testimōnium dīcere in aliquem

gevangenis	carcer, carceris *m*
iem. in de – zetten	alqm in carcerem conicere
geweld	vīs *f*, *acc* vim, *abl* vī, *nom pl* vīrēs
– gebruiken tegen iem.	vim facere in aliquem
gezond en wel	salvus et sānus
grondrechten	iūra cīvīlia
handboeien	manicae, -ārum
iem. – omdoen	alicuī manicās inicere
hechtenis	cūstōdia
iem. in – houden	alqm in cūstōdiā habēre
iem. in – nemen	alqm in cūstōdiam trādere
heterdaad: iem. op – betrappen	aliquem in flagrantī dēlictō dēprehendere
op – betrapt	manifestārius
Hof van Assisen *(België)*	iūdicium assessōrum
Hof van Beroep *(België)*	iūdicium appellātōrium
Hof van Cassatie *(België)*	tribūnal, -ālis *n* cassātiōnis
Hoge Raad *(Nederland)*	cōnsilium suprēmum
hoorzitting	cōgnitiō, -ōnis *f*
een – houden	cōgnitiōnem habēre
huisarrest	cūstōdia lībera
iem. onder – stellen	aliquem occlūdere domī
identificatie	identificātiō, -ōnis *f*
identificeren	identificāre
inbraak	effrāctūra
– *(huis)*	(domūs) latrōcinium
inbreken *(huis)*	domūs parietēs perfodere
inbreker	effrāctor, -ōris
informant	index, indicis
inspecteur van politie	praefectus vigilum
internationaal recht	iūs, iūris *n* gentium
jatten	surripere
jury	cōnsilium; iūdicēs, -um *pl*
–lid	iūdex, iūdicis
kantonrechter *(Nederland)*	iūdex cantōnālis
kapen	vī abdūcere
kennisgeving	dēnuntiātiō, -ōnis *f*
knuppel	fūstis, fūstis *m*, *abl ook* -ī
–en	fūste concidere
dood–en	fūstīgāre
land	terra
– *(politiek)*	rēs pūblica
– *(fysiek)*	fīnēs, fīnium *m pl*
vader–	patria
legaal *adv*	lēgitimē; secundum lēgem/lēgēs
letsel	vulnus, vulneris *n*
levenslang: iem. tot – veroordelen	alqm damnāre carcerī quoad vīvat
meineed	periūrium
– plegen	pēierāre
misdaad	crīmen, crīminis *n*; facinus, facinoris *n*;

	scelus, sceleris *n*
mishandelen: iem. –	vim facere in aliquem
mishandeling: wegens – aanklagen	accūsāre dē vī et manū
moord	homocīdium
– *(v.e. vermoorde)*	nex, necis *f*
– *(op iem.)*	caedēs, caedis *f*; occīsiō, -ōnis *f*
– *(op een familielid)*	parricīdium
–enaar	necātor, -ōris; homocīda; percussor, -ōris
–enaar *(v.e. familielid)*	parricīda
notoir	nōtus
officier van justitie *(Nederland)*	accūsātor, -ōris pūblicus
omkoopsom	pretium
omkopen	corrumpere
omkoping	corruptēla
onderpand	pīgnus, pīgnoris *n*
ondervragen	interrogāre
onderzoek: gerechtelijk –	quaestiō, -ōnis *f*
–srechter	quaesītor, -ōris
een – instellen	causam cōgnōscere
een – doen naar	inquīrere in + *acc*
ongestraft	impūnītus
– ervan afkomen	impūnītus dīmittī
onpartijdig	incorruptus; integer, -gra, -grum; aequus
ontvankelijk *(eiser, eis, klacht)*	sūmendus
ooggetuige	oculātus (-a) testis
opeisen	postulāre; vindicāre
opsluiten: in de gevangenis –	in carcerem compingere
overtreding	dēlictum
overval	latrōcinium
–ler	latrō, latrōnis
paleis van justitie	basilica
plegen *(misdaad e.d.)*	committere
ploertendoder	fūstis, fūstis *m*, *abl ook* -ī
politieagent	vigil, vigilis *m/f*
proces *(algemeen)*	līs, lītis *f*; causa; āctiō, āctiōnis *f*
– *(in de rechtbank)*	iūdicium; quaestiō, -ōnis *f*
iem. een – aandoen	lītem alicuī īnferre; āctiōnem alcī intendere
met een – worden aangedaan	causam subīre
een – verliezen	causam perdere
een – voeren	causam agere; causam dīcere
een – winnen	causā/iūdiciō vincere
procureur *(advocaat)*	cōgnitor, -ōris; cōgnitrīx, -īcis
– des Konings *(België)*	accūsātor, -ōris pūblicus
raadsman	advocātus; iūriscōnsultus
rechercheur	investīgātor, -ōris; inquīsītor, -ōris
recht	iūs, iuris *n*
– spreken	iūs dīcere
volgens het strengste – iem. behandelen	summō iūre cum aliquō agere
–bank	iūdicium
iem. voor de –bank dagen	aliquem in iūdicium addūcere/vocāre
voor de –bank staan wegens	iūdicium subīre dē
voorzitter zijn van de –bank	iūdiciō praeesse
–er	iūdex, iūdicis
–er-commissaris	quaesītor, -ōris
–sgeding	līs, lītis *f*, *gen pl* lītium
–ssysteem	ratiō, ratiōnis *f* iūdiciālis
–szaak	causa; līs, lītis *f*
civiele –szaak	causa prīvāta
een –szaak tegen iem. beginnen	lītem alicuī intendere
een –szaak bepleiten (voor de rechtbank)	causam agere (prō tribūnālī)
een –szaak bijleggen	causam compōnere
een –szaak verliezen	causam perdere
een –szaak winnen	causā/iūdiciō vincere
–vaardig	iūstus
–vaardigheid	iūstitia
referentie *(iem. als –)*	advocātus
risico: vrij van –	tūtus ā perīculō
schikking	spōnsiō, -ōnis *f*
schuld	culpa
–ig	reus; sōns, sontis
–ig aan	manifestus + *gen*; noxius + *gen/abl*
–ig bevinden	convincere
–ig bevonden worden	noxium iūdicārī
–ig zijn	in culpā esse
–igen straffen	poenam dē sontibus exigere
on–ig zijn	extrā culpam esse
sheriff	geraefa
slaan: met de vuist/knuppel –	caedere pūgnō/fūste/fūstī
finaal in elkaar –	pulchrē percolopāre
smeergeld	pretium
stelen	fūrārī; clepāre; tollere
straatrover	grassātor, -ōris
straf	poena
– geven/–fen	pūnīre
iem. – geven	aliquem poenā afficere
– krijgen	poenās dare/reddere
– ondergaan	poenās luere; poenās rependere; poenās ferre
– voor de misdaden	poena facinorum
–pleiter	āctor, -ōris causārum; causidicus
–zaak	causa pūblica
tenlastelegging	crīmen, -minis *n*
terecht	iūstē
–staan wegens	iūdicium subīre dē

tralies: achter de – zetten	in carcerem rapere/ compingere
uitkijk	index, indicis *m/f*
uitspraak	sententia iūdicum; iūdicium
een – doen	dēcernere
uitvoeren: de wet –	lēgem exercēre
unaniem	omnibus sententiīs
valselijk *adv*	falsō
veilig (tegen)	tūtus (ab)
verdacht	suspectus
–e *(in Nederlands strafrecht)*	reus
verdagen	ampliāre
verdedigen: iem. –	causam alcis dēfendere
verdediger	dēfēnsor, -ōris
verduisteren	pecūniam āvertere
– *(van overheidsgeld)*	pecūlātum facere
verduistering *(van overheidsgeld)*	pecūlātus, -ūs
vergeving/vergiffenis	venia
vergrijp	dēlictum
verklikker	index, indicis *m/f*
verkrachten	per vim stuprāre; stuprō violāre
verkrachter	stuprātor, -ōris
verkrachting	stuprum
verliezen: een proces –	causam perdere
vermoorden	necāre
– *(gewelddadig)*	trucīdāre
veroordelen	condemnāre
iem. ter dood –	aliquem capitis damnāre
iem. – wegens meervoudige fraude	alqm multīs crīminibus fraudis convincere
een veroordelend vonnis uitspreken	condemnātōriam sententiam ferre
veroordeling	condemnātiō, -ōnis *f*
verraad	prōditiō, -ōnis *f*
vervolgen *(gerechtelijk)*	iūdiciō persequī
volkenrecht	iūs, iūris *n* gentium
vonnis	sententia; iūdicium
vooronderzoek *(gerechtelijk)*	cōgnitiō, -ōnis *f*; quaestiō, -ōnis *f*
het – leiden	quaestiōnī praeesse
vrijspraak	absolūtiō, -ōnis *f*
vrijspreken: iem. ergens van –	absolūtōriam sententiam ferre
iem. – van een halsmisdrijf	aliquem capitis absolvere
waarheid	vērum
om de – te spreken	ut vērum/vēra dīcam
–sgetrouw	vēridicus
weerleggen	dissolvere
weerlegging	dissolūtiō, -ōnis *f*
wet	lēx, lēgis *f*
–geving	lēgislātiō, -ōnis *f*
-sartikel	caput, capitis *n* (lēgis)
de – schenden	lēgem violāre
de – uitvoeren	lēgem exercēre
geest van de –	sententia/voluntās, -ātis *f* lēgis
in overeenstemming met de –	secundum lēgem
tegen de –	contrā iūs
volgens de –	lēge
winnen: een proces –	causā/iūdiciō vincere
zakkenrollen	manticulārī
zakkenroller	sacculārius; levātōr, -ōris
zoeklicht	lūmināre, -ris *n*
zwerver	larifuga, -ae *m*

XXIII. GEOGRAFIE EN TOPOGRAFIE

1. Patrick wil naar de VS emigreren

Patricius	Salvē, Gregōrī. Ego in animō habeō mox ex Hiberniā in Americam ēmigrāre. Potesne narrāre mihi aliquid dē Americā?	Hallo Gregor. Ik wil graag binnenkort van Ierland naar Amerika emigreren. Kun je me wat over Amerika vertellen?
Gregōrius	Libenter. Prīmō, America est multō amplior quam Hibernia.	Graag. In de eerste plaats is Amerika veel groter dan Ierland.
Patricius	Itane est? Quae sunt mēnsūrae Cīvitātum Foederātārum Americae?	Ja? Wat zijn de afmetingen van de Verenigde Staten van Amerika?
Gregōrius	Ōra maritima orientālis tantum abest ab ōra occidentālī quantum Hibernia abest ā Cīvitātibus Foederātīs Americae.	De oostkust is net zo ver weg van de westkust als Ierland van de Verenigde Staten van Amerika.
Patricius	Incrēdibile est! Estne Novum Eborācum caput Cīvitātum Foederātārum Americae?	Het is niet te geloven! Is New York de hoofdstad van de Verenigde Staten van Amerika?
Gregōrius	Novum Eborācum est urbs Americae amplissima, sed, mīrābile dictū, nōn est caput.	New York is Amerka's grootste stad, maar, vreemd genoeg, het is niet de hoofdstad.
Patricius	Quae urbs est caput?	Welke stad is de hoofdstad?
Gregōrius	Vashintonia est caput Cīvitātum Foederātārum Americae.	Washington is de hoofdstad van de Verenigde Staten van Amerika.
Patricius	America ex quot cīvitātibus cōnstat?	Uit hoeveel staten bestaat Amerika?
Gregōrius	Sunt duodēquīnquāgintā cīvitātēs in continente, praeter Alascam et Havaiōs.	Er zijn achtenveertig staten op het vasteland, afgezien van Alaska en Hawaii.
Patricius	Ubi est Alasca?	Waar ligt Alaska?
Gregōrius	Est suprā Canadam, quae attingit Cīvitātēs Foederātās Americae ā septentriōne.	Het ligt boven Canada, dat grenst aan de noordkant van de Verenigde Staten.
Patricius	Ubi sunt Havaiī?	Waar ligt Hawaii?
Gregōrius	Haviī sunt celebritās īnsulārum longissimē ante ōram Californiae.	Hawaii is een eilandengroep zeer ver vóór de kust van Californië.
Patricius	Quae est urbs optima in quā ego cum familiā habitem?	Wat is de beste stad waar ik met mijn gezin kan wonen?
Gregōrius	Est difficillimum dictū. Urbs enim quaeque suās virtūtēs habet.	Het is erg moeilijk te zeggen. Elke stad heeft immers zijn kwaliteiten.

2. Mientje wil wat meer weten over de Tiber

Philomena	Quod flūmen affluit Rōmam?	Welke rivier stroomt er naar Rome?
magistra	Tiberis, cuī vetus nōmen erat Albula.	De Tiber, die vroeger Albula heette.
Philomena	Unde oritur Tiberis flūmen?	Waar ontspringt de Tiber?
magistra	Fōns eius est in Appennīnō monte inter Etrūriam ab occidente et Umbriam ab oriente.	Zijn bron is in de Apennijnen tussen Etrurië in het westen en Umbrië in het oosten.
Philomena	Estne Tiberis flūmen lātissimum?	Is de Tiber een zeer brede rivier?
magistra	Lātitūdō eius scīlicet varia est. Ut ex Appennīnō monte prōfluit, prīmō angustum est. Sed ut fluviī in eum īnfluunt, Tiberis lātitūdine augētur.	Zijn breedte varieert natuurlijk. Wanneer hij uit het Apennijnengebergte te voorschijn komt, is hij aanvankelijk smal. Maar wanneer er zijrivieren instromen, neemt de Tiber in breedte toe.
Philomena	Ferturne Tiberis per dīrēctum?	Gaat de Tiber in een rechte lijn?
magistra	Minimē. Ut scīs, Italia intus est aspera et montāna; itaque Tiberis cursū meante Rōmam pervenit.	Integendeel. Zoals je weet is het binnenland van Italië ruig en bergachtig; daarom bereikt de Tiber Rome in een bochtige loop.
Philomena	Eratne Tiberis flūmen nāvigābile aetāte Rōmānā?	Was de rivier de Tiber bevaarbaar in de Romeinse tijd?

magistra	Ita, sed suprā Rōmam ratibus tantum nāvigābile erat. Inter Rōmam autem et ōstium omnibus nāvibus nāvigābile erat.	Ja, maar boven Rome was hij alleen met vlotten bevaarbaar. Maar tussen Rome en de monding was hij voor alle schepen bevaarbaar.
Philomena	Quā longitūdine est Tiberis?	Wat is de lengte van de Tiber?
magistra	Circiter centum quīnquāgintā mīlia passuum.	Ongeveer tweehonderdvijfentwintig kilometer.
Philomena	Quantum abest Rōma ā Tiberis ōstiō?	Hoever ligt Rome af van de monding van de Tiber?
magistra	Circiter quīndecim mīlia passuum distat. Ibi in mare Tyrrhēnum sē effundit.	Ongeveer drieëntwintig kilometer. Daar mondt hij uit in de Tyrrheense zee.
Philomena	Quae gēns suprā Tiberim habitābat?	Welk volk woonde er ten noorden van de Tiber?
magistra	Etrūscī, quōrum prīnceps urbs erat Vēiī.	De Etrusken. Hun voornaamste stad was Veii.
Philomena	Estne Rōma clīvōsa an plāna?	Is Rome heuvelachtig of vlak?
magistra	Rōma est quidem clīvōsa; complectitur enim illōs inclutōs septem montēs. Urbs apposita est flexuī flūminis.	Rome is natuurlijk heuvelachtig; ze beslaat immers de beroemde zeven heuvels. De stad ligt in een bocht van de rivier.
Philomena	Quis mōns est proximus Tiberī?	Welke heuvel ligt het dichtst bij de Tiber?
magistra	Mōns Aventīnus est proximus; sed mōns Palātīnus est item prope flūmen.	De Aventijn ligt het dichtst bij; maar de Palatijn ligt eveneens dicht bij de rivier.
Philomena	Utinam aliquandō aspiciam Tiberim!	Hopelijk zie ik een keer de Tiber!
magistra	Aspiciēs.	Reken maar.

3. Van Rome naar Athene

Ioannēs	Magister, quā viā Rōmānī antīquitus in Graeciam iter faciēbant?	*Jan*	Meester, langs welke route reisden de Romeinen in de oudheid naar Griekenland?
magister	In Italiā ipsā via Appia ā portā Capēnā dūcit rēctā ad montem Albānum, deinde per palūdem Pomptīnam ad urbem Capuam.	*leraar*	In Italië zelf gaat de Via Appia vanaf de Porta Capena in een rechte lijn naar de Monte Albano, daarna door het Pomptijnse moeras naar de stad Capua.
Ioannēs	Estne Capua in Latiō an in Campāniā?		Ligt Capua in Latium of in Campanië?
magister	Capua est profectō prīnceps urbs Campāniae.		Capua is juist de voornaamste stad van Campanië.
Ioannēs	Quantum Rōma abest Capuā?		Hoever ligt Rome af van Capua?
magister	Abest paulō amplius quam centum et vīgintī mīlia passuum, mēnsūrā currente. Deinde via dūcit praeter Beneventum in mediterrāneō trāns montem Appennīnum ad portum apud Brundisium.		Iets meer dan honderdtachtig kilometer hemelsbreed. Daarna gaat de weg langs Benevento in het binnenland over de Apennijnen naar de haven bij Brindisi.
Ioannēs	Tenditne mōns Appennīnnus ad merīdiānās regiōnēs Italiae?		Strekken de Apennijnen zich uit tot in het zuiden van Italië?
magister	Ita. Mōns Appennīnus, Italiae amplissimus, tendit perpetuīs iugīs ab Alpibus ad Siculum frētum.		Ja. het Apennijnengebergte, het grootste van Italië, strekt zich in een ononderbroken keten uit van de Alpen naar de Straat van Messina.
Ioannēs	Nōnne fīnītur via Appia ad portum?		Eindigt de Via Appia niet bij de haven?
magister	Ita. Etiamnunc duae columnae altae ante portum indicant fīnem viae Appiae.		Ja. Nu nog markeren twee hoge zuilen vóór de haven het einde van de Via Appia.
Ioannēs	Nāvigābantne Rōmānī per dīrēctum ad sinum Corinthiacum?		Voeren de Romeinen rechtstreeks naar de Golf van Korinthe?
magister	Nōn. Nam trānsitus trāns Hadriāticum mare erat brevissimus inter Brundisium et Apollōniam, quae in Illyricō est.		Nee. Want de passage over de Adriatische zee was het kortst tussen Brindisi en Apollonia, dat in Illyrië ligt.
Ioannēs	Viātōrēs deinde terrēnō itinere Athēnās petēbant?		Gingen de reizigers daarna over land naar Athene?
magister	Prīmō nāvigābant in merīdiem versus, secundum ōram Illyricī; deinde intrābant sinum Corinthiacum. Postrēmō vehēbantur terrēnō itinere per isthmum in Atticam et Athēnās.		Eerst voeren ze naar het zuiden langs de kust van Illyrië; daarna gingen ze de Golf van Korinthe binnen. Ten slotte reden ze over land over de isthmus naar Attica en Athene.

EXTRA WOORDEN EN UITDRUKKINGEN

aardbeving	terrae mōtus, -ūs
achter	post; pōne; ā tergō + *gen*
Adriatische zee	mare, -ris *n* Hadriāticum
afgelegen	longinquus
Afrika	Āfrica
afstand	spatium
het ligt op een – van drie kilometer van zee	abest ā marī tria chīliometra
Alpen	Alpēs, Alpium *f pl*
–gebergte	Alpium iuga, -ōrum
Amerika	America
Noord-–	America Septentriōnālis
Zuid-–	America Merīdiōnālis
Amerikaans	Americānus
Apennijnen	Appennīnus mōns, -ntis *m*
Ardea	Ardea
arriveren	pervenīre ad/in + *acc*
Athene	Athēnae, -ārum
Atlantisch	Atlanticus
–e oceaan	Atlanticum mare, -ris *n*; Atlanticus ōceanus
Attica	Attica
Azië	Asia
baai	sinus, -ūs; recessus, -ūs
beek	rīvus
–je	rīvulus
beginnen bij/met	incipere ab
Benevento	Beneventum
bereiken	pervenīre ad/in + *acc*
berg	mōns, montis *m*
–achtig	montānus; montuōsus
–kam/-rug	iugum
–keten	montēs perpetuī
–pas	saltus, -ūs
beroemd	praeclārus
– wegens	inclutus + *abl*; nōbilis, -e + *abl*
bevaarbaar	nāvigābilis, -e
bevolking	multitūdō, -dinis *f*
de totale –	numerus omnis multitūdinis
bezaaid: de rivier is aan de rechter- en linkerzijde met talrijke steden –	amnis accolitur/ frequentātur dextrā laevāque crēbrīs oppidīs
bij *prep*	apud; prope; vīcīnus + *dat*
binnenland: in/naar het –	intus
in het –	in mediterrāneō; intus
steden in het – van Tarente	oppida per continentem ā Tarentō sita
–se zeeën	maria, -ium interiōra
bocht *(in een rivier)*	flexus, -ūs
– *(in een weg)*	ānfrāctus, -ūs
–ig	flexuōsus
bos	silva
bouwland	ager, agrī
breedte	lātitūdō, -dinis *f*
in de –	lātitūdine; in lātitūdinem
Brindisi	Brundisium
bron	fōns, fontis *m*
buigen	flectere
Campanië	Campānia
Capua	Capua
continent	pars, partis *f* mundī
Donau (de rivier de –)	Dānuvius (amnis)
dorp	vīcus
eerstvolgend	proximus
eiland	īnsula
einde	fīnis, fīnis *m*
eindigen *(weg)*	fīnīrī; dēsinere
Etrurië	Etrūria
Etruskisch	Etrūscus
Europa	Eurōpa
Europees	Eurōpeānus
gaan	sē cōnferre; sē agere
– naar	petere
waar ga je naartoe?	quō hinc tē agis?
– *(weg)*	dūcere
de weg gaat naar de stad	iter ad urbem dūcit
gebied	regiō, regiōnis *f*
dichtbevolkt –	regiō ūberrimae multitūdinis
geheten	dictus/appellātus/vocitātus/ vocātus/nuncupātus
gelegen bij/tegen	appositus + *dat*
gematigd	modicus
geografie	geōgraphia
gericht zijn naar het noorden, oosten, zuiden, westen	spectāre in/ad septentriōnēs, orientem, merīdiem, occidentem
getijde/tij	aestus, -ūs
Gibraltar	Calpē, -ēs *(Griekse gen) f*
straat van –	Gādītānum fretum
glooien	vergere
glooiing	clīvus
golf *(baai)*	sinus, -ūs
grens	fīnis, fīnis *m*; cōnfīnium; terminus
op de – van Italië en Zwitserland	ad discrīmen Italiae et Helvētiae
–lijn	discrīmen, -minis *n*
grenzen aan	attingere + *acc*; adiungī + *dat*
–d aan	conterminus + *dat*
in het oosten grenst het aan ...	ab oriente clauditur ... *(abl)*

Grieks	Graecus
groep: grote – (eilanden)	celebritās, -ātis *f* (īnsulārum)
grond: stuk –	ager, agrī
groot	amplus
grootte	magnitūdō, -dinis *f*
grot	specus, -ūs
haven	portus, -ūs
heelal	ūniversum; ūniversitās, -ātis *f*
helling	clīvus
steile/zacht aflopende –	clīvus arduus/lēnis
hemelsbreed	mēnsūrā currente
heuvel	collis, collis *m*
–achtig	clīvōsus
– op *adv*	adversus clīvum; in collem
hoofd-	prīnceps, prīncipis
hoofdstad	caput, capitis *n*
Illyrië	Illyricum
isthmus	isthmus *m/f*
Italiaans	Italicus
Italisch	Italus
kanaal	fossa
kant	latus, lateris *n*
aan de andere – van	ultrā
aan deze – van	cis/citrā
aan de rechter– van	ā latere dextrō
keten: de ononderbroken – van de Apennijnen die zich uitstrekt van de Alpen tot ...	Appennīnus mōns perpetuīs iugīs ab Alpibus tendēns ad ...
kilometer	chīliometrum
klimaat	caelum
kompas	pyxis, -idis *f* magnētica
Korinthe	Corinthus *f*
golf van –	sinus, -ūs Corinthiacus/ Corinthius
krater	crātēr, crātēris *m*
kronkelpad	ambitus, -ūs
kust	ōra (maritima)
land	terra
–inwaarts	intus
–schap	regiōnis fōrma
–streek	regiō, -ōnis *f*; tractus, -ūs
lang	longus
vijftien meter –	quīndecim metra in longitūdine; quīndecim metra in longitūdinem patēns
langs	per; secundum
lengte	longitūdō, -dinis *f*
in de –	longitūdine; per longitūdinem
liggen	iacēre; situm/positum esse
– in de richting van	vergere ad
op een heuvel –	collī impositum esse
ligging	situs, -ūs; locus
lijn	līnea
in een rechte –	per dīrēctum
links	sinister, -tra, -trum; laevus
naar –	sinistrōrsum
aan de linkerkant	(ā) laevā
logies	hospitium
loop	cursus, -ūs
in een bochtige –	meante cursū
lopen *(rivier)*: naar zee –	vergere ad mare
maat	mēnsūra
meer	lacus, lacūs
meter	metrum
Middellandse Zee	Internum/Tūscum/ Tyrrhēnum mare
mijn (goud–, lood–, ijzer–, koper–, zilver–, tin–)	metallum (aurī, plumbī, ferrī, cypriī, argentī, plumbī albī)
moeras	palūs, palūdis *f*
de Pomptijnse –sen	palūs Pomptīna
monding	ōstium
naam: met de –	dictus/appellātus/vocitātus/ vocātus/nuncupātus
naast	proximus + *dat*; iūxtā
natie	gēns, gentis *f*
natuur *(fysieke wereld)*	rērum nātūra
nergens	nusquam
noordelijk	superior, -ius; septentriōnālis, -e
noorden	septentriō, -ōnis *m*; septentriōnēs, -um *m pl*
in het –	ā septentriōne
ten –	ad septentriōnēs
ten – van	suprā/super + *acc*
naar het –	in septentriōnem versus *(adv)*
oceaan	ōceanus
oever	rīpa
de Tiber is buiten de –s getreden	Tiberis super rīpās effūsus est
omtrek	circuitus, -ūs
de krater heeft een – van 100 m	crātēr patet circuitū centum metra
omvang	magnitūdō, -dinis *f*; amplitūdō, -dinis *f*
omvatten *(bedekken)*	obtinēre
ongeveer	circā; circiter; ferē
ontspringen in	(ex)orīrī + *abl*
oostelijk	orientālis, -e
oosten	oriēns, -ntis
in het –	ab oriente
naar het –	in orientem versus *(adv)*
naar het – gaan	orientem petere; ad orientem tendere

oppervlakkig	tenuis, -e
oprijzen	surgere
– *(bij meer dan één)*	cōnsurgere
over	trāns
passage	trānsitus, -ūs
platteland	rūs, rūris *n*
naar het –	rūs
op het –	rūrī
van het –	rūre
poel	stāgnum
polder	poldrum
populatie	multitūdō, -dinis *f*
productiviteit	fertilitās, -ātis *f*
ras	gēns, gentis *f*
rechts	dexter, -(e)ra, -(e)rum
aan de rechterkant	dextrā; ā dexterā
naar –	dextrōrsum
– afslaan	dextrōrsum vertere
rechtstreeks	rēctā; per dīrēctum
rivier	flūmen, -minis *n*
– *(los van grootte of lengte)*	amnis, amnis *m*
–bedding	alveus
–mond *(trechtervormig)*	aestuārium
Romeins	Rōmānus
ruw	asper, -ra, -rum
samenvloeiing	cōnfluēns, -ntis
bij de – van de Tiber en de Anio	inter cōnfluentēs Tiberim et Aniōnem
scheiden	sēparāre; discernere; distinguere
Duitsland wordt door de rivier de Rijn van Frankrijk gescheiden	Germānia discernitur/distinguitur/sēparātur ā Galliā amne Rhēnō
schiereiland	paenīnsula
smal	angustus
spelonk	spēlunca
staat	cīvitās, -ātis *f*; rēs pūblica; status, -ūs
stad	urbs, urbis *f*; oppidum
–je	oppidulum
straat *(zee–)*	fretum
strand	acta
streek	regiō, regiōnis *f*
stromen	fluere
– in	īnfluere in + *acc*
– langs	praefluere/praeterfluere + *acc*
– naar	affluere ad/+ *dat*
– (van)uit	effluere ab
naar beneden – vanaf	dēfluere dē
stroom/stroming	flūmen, flūminis *n*
–versnelling	vadum candicāns
met de – mee	secundō flūmine
sterke –	vīs *f* flūminis
tegen de – in	adversō flūmine
tegenover	ex adversō + *gen*; exadversum + *acc*
Tiber	Tiberis, -is *m*, *acc* -im, *abl* -ī
tij/getijde	aestus, -ūs
toenemen	augēre
top *(berg)*	cacūmen, -minis *n*
de – van de berg	summus mōns, montis *m*
topografie	locōrum dēscrīptiō, -ōnis *f*
uitbreiden *(land)*	sē pandere
uitmonden	sē effundere
uitstrekken: zich –	tendere; prōtendere; patēre
het gebied strekt zich uit van ... tot ...	regiō tendit ab ... ad ...
Umbrië	Umbria
vallei	vallēs, vallis *f*
varen	nāvigāre; nāve/nāvī vehī
vasteland	continēns, -ntis *f*
Veii	Veiī, -ōrum
ver	longē
– weg zijn	longē abesse
hoe –?	quoad? quoūsque?
niet – weg van	procul ab
hoe – is ... af van ...?	quantum ... distat/abest ab ...?
naar het –ste zuiden	longissimē in merīdiem
verbonden	iūnctus
verbreden	dīlātāre
verhard: –e weg	agger, aggeris *m* viae
verwijderd: – zijn van	abesse/distāre ab
vijver	stāgnum
vlak	plānus
vlakte	campus
open –	campus patēns
vlot	ratis, ratis *f*
voet *(berg)*	rādīx, rādīcis *m* montis
aan de – van de berg	sub rādīce montis
–pad	pedestris trānsitus, -ūs
vóór	ante
voorbij	ultrā
voorgebergte	prōmunturium
voorstad	suburbium
voorsteden	urbis continentia, -ium
vooruitsteken	excurrere
ver – in zee	excurrere longē in mare
vroeger	anteā
waterval	cataracta
wereld	mundus; orbis, orbis *m* terrārum
–kaart	orbis terrārum pictus
over de hele –	ubīque terrārum
de zeven –wonderen	septem mīrācula mundī
's –s slechtste dichter	poēta pessimus omnium

westelijk	occidentālis, -e
westen	occidēns, -ntis *m*
in het –	ab occidente
naar het –	in occidentem versus *(adv)*
woestijn	dēserta, -ōrum
wonen	habitāre
– bij/in de buurt van	accolere
zakencentrum	emporium
zee	mare, maris *n*
–kust	ōra maritima; lītus, lītoris *n*
–straat	fretum
zeilen	vēlificāre
zijrivier	fluvius
de Allia is een – van de Tiber	Allia in Tiberim īnfluit
zuidelijk	īnferior, -ius; merīdiānus
– *adv*	ad merīdiem
zuiden	merīdiēs, -ēī *m*; merīdiānum
in het –	ā merīdiē
aan de zuidkant	latere merīdiānō
naar het –	in merīdiem versus *(adv)*
naar het uiterste –	longissimē in merīdiem
ten – van	īnfrā

BELGIË
Belgium
Rēgnum Belgiī

Aalst	Alostum
Aarlen	Orolaurum
Anderlecht	Anderlācum
Antwerpen	Antverpia
Bastenaken	Bastonica
Belg	Belga
Belgisch	Belgicus
Bergen	Montēs, -ium
Brugge	Brugae, -ārum
Brussel	Bruxellae, -ārum
Charleroi	Carolorēgium
Doornik	Tornācum
Gent	Gandavum
Hasselt	Hassela
Henegouwen	Hannonia; Henegovia
Kortrijk	Cortrācum; Cortorācium
Leuven	Lovānia; Lovānium
Limburg	Limburgum
Luik	Leodi(c)um
Luxemburg	Luxemburgum
Mechelen	Mechlīnia
Namen	Namurcum
Nieuwpoort	Novus Portus, -ūs
Oostende	Ostenda
Oost-Vlaanderen	Flandria Orientālis
Oudenaarde	Aldernarda
Schaarbeek	Scarbēca
Tongeren	Atuātuca Tungrōrum
Vlaams-Brabant	Brabantia Flandrica
Vlaanderen	Flandria
Waals-Brabant	Brabantia Vallōnica
Wallonië	Vallōnia
West-Vlaanderen	Flandria Occidentālis
Waver	Vāvera

NEDERLAND
Batāvia
Rēgnum Nēderlandiae

Alkmaar	Alcmaria
Alphen aan den Rijn	Albaniāna
Amersfoort	Āmersfortia
Amsterdam	Amstelodamum
Arnhem	Arnhemia; Arecānum
Assen	Assenia
Bergen op Zoom	Bergae, -ārum ad Zōmam
Breda	Breda
Cuijk	Ceuclum
Delft	Delfum
Den Bosch	Silva Ducis
Den Haag	Hāga (Comitis)
Den Helder	Heldria
Deventer	Daventria
Dordrecht	Dordrācum
Drenthe	Drenthia
Eindhoven	E(i)ndhovia
Emmeloord	Emmelverda
Enschede	Ēnsceda
Flevoland	Flēvōlandia
Friesland	Frīsia
Gelderland	Gel(d)ria
Gouda	Gaudanum
Groningen	Grōninga
Haarlem	Harlemum
Harderwijk	Hardervīcum
Harlingen	Harlinga
Heerlen	Coriovallum
Helmond	Helmonda
Leeuwarden	Leovardia
Leiden	Lugdūnum Batāvōrum
Lelystad	Lēlypolis

Limburg	Limburgum
Maastricht	Mosae Trāiectum
Middelburg	Medioburgum
Nederlander	Batāvus
Nederlands	Batāvicus
Nijmegen	Noviomagus
Noord-Brabant	Brabantia Septentriōnālis
Noord-Holland	Hollandia Septentriōnālis
Overijssel	Trānsisalānia
Roermond	Rūraemunda
Roosendaal	Vallis, -is *f* Rosārum
Rotterdam	Roterodamum
Schiedam	Scīdamum
Terneuzen	Ternūsia
Tilburg	Tilburgum
Utrecht	Ultrāiectum;Trāiectum ad Rhēnum
Valkenburg	Praetōrium Agrippīnae
Vlaardingen	Flardinga
Vlissingen	Flissinga
Voorburg	Forum Hadriānī
Wijk bij Duurstede	Dūristata
Woerden	Laur(i)um
Zeeland	Zēlandia
Zuid-Holland	Hollandia Merīdiōnālis
Zutphen	Zutphania
Zwammerdam	Nigrum Pullum
Zwolle	Svolla

VERENIGDE STATEN VAN AMERIKA
Ūnītī Statūs Americae
Cīvitātēs Foederātae Americae
Cīvitātēs Americae Ūnītae

Na de naam van elke staat volgt het adiect daarvan, waarvan de mannelijke en vrouwelijke vorm tevens als subst geldt voor de inwoner, daaronder eventueel een afwijkend subst, daarna de naam van de hoofdstad en ten slotte de namen van enige andere grotere steden

Alabama	Alabāma
	Alabāmēnsis, -e
Montgomery	Mōns, -ntis Gomericī
Mobile	Mōbilis, -is *f*
Alaska	Alasca
	Alascānus
Juneau	Iunellum
Anchorage	Anchorāria
Arizona	Arizōna
	Arizōnēnsis, -e
Phoenix	Phoenīx, -īcis *f*
Arkansas	Arcānsia
	Arcānsiēnsis, -e
Little Rock	Petricula
Californië	California
	Californiēnsis, -e
Sacramento	Sacrāmentum
Los Angelos	Angelopolis, -is *f*
Hollywood	Rūscisilva; Ācrifolētum
San Diego	Didacopolis, -is *f*
San Francisco	Franciscopolis, -is *f*
Colorado	Colōrātum
	Colōrātēnsis, -e
Denver	Denverium
Durango	Dūrangum
Connecticut	Connecticūta
	Connecticūtiēnsis, -e
Hartford	Hardifordia
Delaware	Delavāria
	Delavāriānus
Dover	Dubris, -is *f*
Florida	Flōrida
	Flōridiānus
Tallahasse	Tellahassia
Miami	Miāmia
Palm Beach	Ōra Palmāria
Georgia	Georgia
	Georgiānus
Atlanta	Atlanta
Athens	Athēnae, -ārum
Savannah	Savanna
Hawaii	Havaiī, -ōrum
	Havaiānus
Honolulu	Honolūlum
Pearl Harbor	Portus, -ūs Margarītārius
Idaho	Idahum
	Idahēnsis, -e
Boise	Xylopolis, -is *f*
Illinois	Illinoesia
	Illinoesiānus
Springfield	Campifōns, -ntis *m*
Chicago	Sicāgum; Chicāgum
Indiana	Indiāna
	Indiānēnsis, -e
Indianapolis	Indiānāpolis, is *f*
Iowa	Iova
	Iovānus
Des Moines	Monachopolis, -is *f*
Kansas	Kānsia
	Kānsiānus
Topeka	Topēca
Kansas City	Kānsanopolis, -is *f*
Kentucky	Kentukia; Chentuchia
	Kentukiānus
Frankfort	Francofurtum
Lexington	Lexintōnia
Lousiana	Lūdovīciāna
	Lūdovīciānēnsis, -e
Baton Rouge	Rubrobastum
New Orleans	Nova Aurēlia
Maine	Cenomannica
	Cenomanēnsis, -e

	Cenomannicus
Augusta	Augusta
Maryland	Terra Marīae, *gen* Terrae Marīae
Annapolis	Annāpolis, -is *f*
Balltimore	Baltimōra
Massachusetts	Massachuset(t)a Massachusset(t)ānus
Boston	Bostōnia
Michigan	Michigania Michiganēnsis, -is *f*
Lansing	Lānsinga
Detroit	Detroitum
Minnesota	Minnesōta Minnesōtānus
St. Paul	Paulopolis, -is *f*
Minneapolis	Minneāpolis, -is *f*
Mississippi	Mississippia Mississippiānus
Jackson	Iacsōnia
Missouri	Missūria Missūriānus
Jefferson City	Ieffersōnia
Montana	Montāna Montāniānus
Helena	Helenopolis, -is *f*
Nebraska	Nebrasca Nebrascānus
Lincoln	Lincolnia
Nevada	Nivāta Nivātēnsis, -e
Carson City	Carsōnia
Reno	Rēnum
New Hampshire	Nova Hantōnia Novohantōniēnsis
Concord	Concordia
New Jersey	Nova Caesarēa Novocaesariēns, -ntis
Trenton	Trentōnia
Newark	Novarcum
New Mexico	Novum Mexicum Novomexicānus
Santa Fe	Sāncta Fidēs, -eī *f*
New York	Novum Eborācum Neo-Ebocārēnsis, -e
Albany	Albanum
New York	Novum Eborācum
Bronx	Bronxia
Brooklyn	Bruclinum
Long Island	Longa Īnsula
Manhattan	Manhatta
Rochester	Rucupae, -ārum
Buffalo	Buffalum
North Carolina	Carolīna Septentriōnālis Carolēnsis -is Septentriōnālis
Raleigh	Ralēia
North Dakota	Dacōta Septentriōnālis Dacōtānus Septentriōnālis
Bismarck	Bismarcopolis, -is *f*
Ohio	Ohīum Ohiēnsis, -e
Columbus	Columbopolis, -is *f*
Cincinnaty	Cincinnātopolis, -is *f*
Oklahoma	Oclahōma Oclahōmēnsis, -e
Oklahoma City	Oclahōma Urbs
Oregon	Oregōnia Oregōniēnsis, -e
Salem	Salem *indecl*
Pennsylvania	Pennsilvānia Pennsilvāniēnsis, -e
Harrisburg	Harrisburgum
Philadelphia	Philadelphia
Pittsburgh	Pittsburgum
Rhode Island	Rhodēnsis Īnsula Rhodēnsis, -e
Providence	Prōvidentia
South Carolina	Carolīna Merīdiōnālis Carolīnēnsis, -e Merīdiōnālis
Columbia	Columbia
South Dakota	Dacōta Merīdiōnālis Dacōtānus Dacōtānus Merīdiōnālis
Pierre	Petropolis, -is *f*
Tenessee	Tennesia Tennesiānus
Nashville	Nashvīlla; Nasburgum
Memphis	Memphis, -is *f*
Texas	Texiā, -ae Texiānus Texās, -i *m* (-a, -ae *f*)
Austin	Austinopolis, -is *f*
Dallas	Dallasium
Houston	H(o)ustonia
Utah	Ūta Ūtēnsis, -e
Salt Lake City	Urbs, -bis *f* Lacūs Salsī
Vermont	Mōns, -ntis *m* Viridis
Montpellier	Mōns, -ntis *m* Pessulānus
Virginia	Virginia Virginiēnsis, -e
Richmond	Ricmondia
Washington	Vashintōnia Vashintōniēnsis, -e
Olympia	Olympia
West Virgina	Virginia Occidentālis Virginiēnsis, -e Occidentālis
Charleston	Carolopolis, -is *f*
Wisconsin	Viscōnsinia Viscōnsiānus
Madison	Madisonia
Wyoming	Vyomin(g)a Vyomin(g)ānus
Casper	Casperia
Cheyenne	Cheyenna

OVERIGE LANDEN

Afghanistan	Afganistania
Albanië	Albānia
Algerije	Algerium
Andorra	Prīncipātus Andorrae
Angola	Angōla
Antigua en Barbuda	Antīqua et Barbūda
Argentinië	Argentīna
Armenië	Armenia
Aruba	Arūba
Australië	Austrālia
Azerbeidzjan	Atropatēnē, -ēs *(Griekse gen) f*; Azerbaiziania
Bahamas	Īnsulae Bahamēnsēs
Bahrein	Baharīna
Bangla Desh	Bangladēs(i)a
Barbados	Barbatiānae Īnsulae
Belize	Belīza
Benin	Benīnum
Bermuda	Bermūda
Bhutan	Butania
Bolivia	Bolivia
Bonaire	Īnsula Bonī Āeris
Bondsrepubliek Duitsland	Germāniae Foederāta Rēspūblica
Bosnië Herzegovina	Bosnia Erzegovīna
Botswana	Botsuāna
Brazilië	Brasilia
Brunei	Brunēium
Bulgarije	Bulgāria
Burkina Faso	Burkīna Fāsō, -ae -ōnis
Burundi	Burundia
Cambodja	Cambosia
Canada	Canad(i)a; Foederātae Cīvitātēs Canadēnsēs
Centraal-Afrikaanse Republiek	Rēspūblica Āfricae Mediae
Chili	Chilia
China	Sinae, Sinārum; Rēspūblica populāris Sinārum
Colombia	Columbia
Comoren	Īnsulae Comoriānae
Congo-Brazzaville	Rēspūblica Congēnsis
Congo-Kinshasa	Rēspūblica Dēmocratica Congēnsis
Cookeilanden	Īnsulae Cookēnsēs
Costa Rica	Ōra Dīves; Costarīcēnsis Rēspūblica
Cuba	Cuba
Curaçao	Curacium; Īnsula Curacēnsis
Cyprus	Cyprus *f*
Denemarken	Dānia
Djibouti	Zibūtum
Dominica	Dominica
Dominicaanse Republiek	Dominicāna Rēspūblica
Duitse Democratische Republiek	Germānica Dēmocratica Rēspūblica
Duitsland	Germānia
Ecuador	Æquatōria
Egypte	Ægyptus *f*
El Salvador	Salvatōria
Equatoriaal-Guinea	Guinēa Æquinoctiālis
Eritrea	Erythraea
Estland	Estōnia
Ethiopië	Æthiōpia
Fiji-eilanden	Īnsulae Figiēnsēs
Filipijnen	Philippīnae Īnsulae
Finland	Finnia
Frankrijk	Francia; Gallia; Francogallia
Gabon	Gabon, -ōnis *m*
Gambia	Gambia
Georgië	Georgia
Ghana	Ghāna
Grenada	Granāta
Griekenland	Graecia
Groot-Brittannië	Britanniārum rēgnum
Guatemala	Guatimāl(i)a
Guinee	Guinēa
Guinee-Bissau	Guinēa Bissaviēnsis
Guyana	Guiāna
Haïti	Haitia
Honduras	Hondūria
Hongarije	Hūngaria
Hongkong	Honcongum
Ierland	Hibernia
IJsland	Islandia
India	India
Indonesië	Indonēsia
Irak	Irācia; Irāquia; Irācum
Iran	Irānia
Israel	Israel, Israēlis *m*
Italië	Italia
Ivoorkust	Lītus Eburneum
Jamaica	Iamaica
Japan	Iapōnia
Jemen	Iēmenia
Joegoslavië	Iugoslāvia
Jordanië	Iordānia
Kaapverdië	Caput Verdī
Kameroen	Cammarūnia; Camerōnia
Kanaaleilanden	Īnsulae Normannicae
Kazachstan	Cazachstania
Kenia	Kēnia
Kirgizië	Chirgisia; Kyrgyzstania
Kiribati	Rēspūblica Kiribatōrum
Koeweit	Cuvaitum
Kosovo	Kosovia
Kroatië	Croātia
Laos	Laotia; Laosium
Lesotho	Lesōthum
Letland	Lettōnia
Libanon	Libanum
Liberia	Līberia
Libië	Libya
Liechtenstein	Prīncipātus Līchtenstēnī
Litouwen	Lituānia
Luxemburg	Luxemburgum
Madagascar	Madagascaria

Malawi	Malāvium
Malediven	Īnsulae Maldīvae
Maleisië	Malaesia
Mali	Mālia
Malta	Melita
Man (eiland van –)	Monapia; Mannia
Marokko	Marōcum
Marshalleilanden	Īnsulae Marsalliēnsēs
Mauritanië	Mauritānia
Mauritius	Mauritia; Īnsula Mauritiāna
Mexico	Mexicāna Rēspūblica; Foederātae Mexicī Cīvitātēs
Micronesië	Micronēsia; Cīvitātēs Foederātae Micronēsiae
Moldavië	Moldāvia
Monaco	Prīncipātus Monoecī; Portus Herculis Monoecī
Mongolië	Mongōlia
Montenegro	Mōns Niger; Nigrīmontium
Mozambique	Mozambīcum
Myanmar	Birmania; Ūniō Myanmaris
Namibië	Namibia
Nauru	Nauru *n indecl*; Nauruna Īnsula
Nepal	Nepalia
Nicaragua	Nicaragua
Nieuw-Zeeland	Nova Zēlandia
Niger	Nigrītānia; Nigerium
Nigeria	Nigeria
Noord-Korea	Corēa Septentriōnālis; Rēspūblica populāris dēmocratica Coreāna
Noord-Macedonië	Macedonia Septentriōnālis
Noorwegen	Norvēgia
Oeganda	Uganda
Oekraïne	Ucraīna
Oezbekistan	Usbekistania
Oman	Ōmāna
Oostenrijk	Austria
Oost-Timor	Timora Orientālis
Pakistan	Pakistania
Palau	Īnsulae Paluēnsēs
Palestina	Palaestīna
Panama	Panama
Papoea-Nieuw-Guinea	Papua Nova Guinēa
Paraguay	Paraquāria
Peru	Peruvia
Polen	Polōnia
Portugal	Lūsitānia; Lūsitāna Rēspūblica
Qatar	Quataria
Roemenië	Rōmānia
Rusland	Russia
Rwanda	Ruanda
Saba	Sāba
Saint Lucia	Īnsulae Sānctae Lūciae
Saint Kitts en Nevis	Sānctus Chrīstophorus et Nivēs
Saint Vincent en de Grenadines	Sānctus Vincentius et Granātīnae
Salomonseilanden	Īnsulae Salomōnis
Samoa	Sāmoa
San Marino	Sānctī Marīnī Rēspūblica
Saoedi-Arabië	Arabia Saudiāna
Sao Tomé en Principe	Sānctī Tomae et Prīncipis Īnsulae
Senegal	Senegalia
Servië	Servia
Seychellen	Īnsulae Seisellēnsēs
Sierra Leone	Mōns Leonīnus
Singapore	Singapūra
Sint Eustatius	Statia; Īnsula Sānctī Eustasiī
Sint Maarten	Sānctus Mārtīnus
Slovenië	Slovēnia
Slowakije	Slovācia
Soedan	Sudānia
Somalië	Somālia
Sovjet-Unie	Foederātae Cīvitātēs Sociālisticae Sovieticae
Spanje	Hispānia
Sri Lanka	Srīlanca; Tāprobanē, -ēs *(Griekse gen) f*
Suriname	Surināmum; Surināmia
Swaziland	Svāzia
Syrië	Syria
Tadzjikistan	Tadzikistania
Tanzania	Tanzanīa
Thailand	Thailandia
Tonga	Tonga
Trinidad en Tobago	Trīnitās et Tobāgum
Tsjaad	Tzādia
Tsjechië	Cechia; Rēspūblica Bohēmica
Tsjecho-Slowakije	Cechoslovācia
Tunesië	Tunēsia
Turkije	Turcia
Turkmenistan	Turcmenistania
Tuvalu	Tuvaluae Īnsulae
Uruguay	Uruguāia
Vanuatu	Vanuatu *n indecl*
Vaticaanstad	Cīvitās Vāticāna; Status Cīvitātis Vāticānae
Venezuela	Venetiola
Verenigde Arabische Emiraten	Prīncipātūs Arabicī Foederātī
Vietnam	Vietnamia
Wit-Rusland	Belorussia; Ruthēnia Alba; Albarussia
Zambia	Zambia
Zimbabwe	Zimbabua
Zuid-Afrika	Rēspūblica Āfricae Austrālis
Zuid-Korea	Corēa Merīdiāna
Zuid-Soedan	Sudānia Austrālis
Zweden	Suētia; Suēcia
Zwitserland	Cōnfoederātiō Helvētica; Helvētia

XXIV. OP REIS

1. Op het station van New York

Tērēsia	Salvē! Velim comparāre tesseram itinerāriam prīmae classis.	*Trees*	Dag. Ik wil graag een kaartje voor een reis eerste klas hebben.
tesserārius	Quō, quaesō?	*kaartverkoper*	Waarheen, alstublieft?
Tērēsia	Sacrāmentum in Californiam.		Naar Sacramento in Californië.
tesserārius	Vīsne tesseram ūnīus cursūs an tesseram itūs reditūsque?		Wilt u een kaartje enkele reis of een retourtje?
Tērēsia	Tesseram itūs reditūsque. Quotā hōrā trāmen meum abscēdit?		Een retourtje. Hoe laat vertrekt mijn trein?
tesserārius	Hōrā ūndecimā.		Om elf uur.
Tērēsia	Ā quotā crepīdine trāmen abscēdit?		Van welk perron vertrekt de trein?
tesserārius	Ā crepīdine quārtā, in orbitā decimā.		Van perron vier, spoor tien.
Tērēsia	Estne trāmen dīrēctum?		Is het een rechtstreekse trein?
tesserārius	Minimē. Mūtābis trāmina in statiōne Sicāgēnsī. Quās sarcinās tēcum habēs?		Nee. U moet overstappen op het station van Chicago. Wat voor bagage heeft u bij u?
Tērēsia	Ūnum riscum, ūnam bulgam, ūnam pēram.		Eén koffer, één tas en één schoudertas.
tesserārius	Cūrātiō sarcinārum est illīc, iūxtā oecum praestōlātōrium.		De afhandeling van de bagage is daar, naast de wachtkamer.
Tērēsia	Suntne bāiulī in prōmptū?		Zijn er kruiers beschikbaar?
tesserārius	Ita. Illī illīc stant prope scālās mōbilēs.		Ja. Die staan daar bij de roltrap.
Tērēsia	Suntne currus cēnātōrius et currus dormītōrius in hōc trāmine?		Zijn er een restauratiewagen en een slaaprijtuig in deze trein?
tesserārius	Certē.		Ja hoor.
Tērēsia	Quam mox mihi licet trāmen ferriviārium īnscendere?		Hoe gauw kan ik in de trein instappen?
tesserārius	Vīgintī aut summum trīgintā minūtīs. Ēn, cape hoc hōrārium trāminum.		Over twintig, hoogstens dertig minuten. Hier hebt u een dienstregeling.
Tērēsia	Grātiās. Quantī cōnstat tessera itinerāria?		Dank u. Hoeveel kost het treinkaartje?
tesserārius	Centum octōgintā quīnque dollarīs.		Honderdvijfentachtig dollar.
Tērēsia	Ecce vectūram.		Hier is het reisgeld.
tesserārius	Grātiās. Bene ambulā.		Dank u. Goede reis.

2. Op het vliegveld

Rosa	Salvē. Velim tesseram itinerāriam (ad urbem) Vindōbonam in Austriam comparāre.	Dag. Ik wil graag een ticket naar (de stad) Wenen in Oostenrijk hebben.
tesserārius	Habēsne sēdem reservātam?	Heeft u een stoel gereserveerd?
Rosa	Nōn habeō.	Nee.
tesserārius	Contingit tibi ut aliquot sēdēs vacuae restent. Optāsne sēdem prīmae classis?	U treft het dat er een aantal vrije stoelen over is. Wenst u een zitplaats in de eerste klasse?
Rosa	Sānē.	Heel graag.
tesserārius	In quā parte āeroplanī vīs sedēre?	In welk gedeelte van het vliegtuig wilt u zitten?
Rosa	Meā nīl interest. Volō autem prope exitum sedēre, sī fierī potest.	Dat maakt me niet uit. Ik wil wel bij een uitgang zitten, als het kan.
tesserārius	Probē. Habeō forte vacuam sēdem in ōrdine decimō quārtō.	Goed. Ik heb toevallig een stoel vrij in rij veertien.
Rosa	Praeferō sēdem fenestrālem.	Ik heb het liefst een raamplaats.
tesserārius	Bene hoc habet.	Dat is goed.
Rosa	Nōnne poterō volāre rēctā in Austriam?	Kan ik niet rechtstreeks naar Oostenrijk vliegen?

tesserārius	Tibi volandum erit per Parīsiōs aut Francofordiam.	U zult via Parijs of Frankfurt moeten vliegen.
Rosa	Mihi opus erit āeroplana mūtāre?	Moet ik in een ander vliegtuig overstappen?
tesserārius	Ita, apud utrumque āeriportum.	Ja, op beide vliegvelden.
Rosa	Apud quem āeriportum est coniūnctiō melior?	Op welk vliegveld is de beste aansluiting?
tesserārius	Commorātiō apud āeriportum Francofordiēnsem est satis brevis: duās hōrās summum.	De tussenstop op het vliegveld van Frankfurt is behoorlijk kort: twee uur op z'n hoogst.
Rosa	Bene. Capiam volātum per Francofordiam.	Goed. Ik neem de vlucht via Frankfurt.
tesserārius	Probē.	Goed.
Rosa	Licetne hanc sarcinulam manuālem mēcum in āeroplanum portāre?	Mag ik dit handkoffertje meenemen in het vliegtuig?
tesserārius	Licet tibi. Modo repōne eam in retināculō sarcinālī suprā sēdem tuam.	Ja. Leg het wel in het bagagerek boven uw stoel.
Rosa	Quantī cōnstat tessera?	Hoeveel kost het ticket?
tesserārius	Ecce tesseram tuam. Pretium est octingentī trīgintā dollarī.	Hier is uw ticket. De prijs is achthonderddertig dollar.
Rosa	Praesentāriam pecūniam nōn habeō. Ecce autem meam tabellam tribūtāriam.	Ik heb geen contant geld. Maar hier is mijn creditcard.
tesserārius	Bene est. Grātiās. Bene valē!	Dat is oké. Dank u. Een fijne dag!

3. Met de auto

uxor	Heus, tū, estne autocīnētum nostrum adhūc in officīnā reparātōriā? Ut satis scīs, mihi hodiē obsōnandum est.	Hé, jij, staat onze auto nog bij het garagebedrijf? Zoals je goed weet, moet ik vandaag boodschappen doen.
marītus	Minimē. Ego id iam ex officīnā reparātōriā petīvī.	Nee hoor. Ik heb hem al bij de garage opgehaald.
uxor	Estne proinde iste currus tandem reparātus?	Is die kar van je dus eindelijk gerepareerd?
marītus	Ita, motōrium rūrsus in bonō statū est.	Ja, de motor is weer in goede staat.
uxor	Et quid dē cummeīs canthīs?	En hoe staat het met de banden?
marītus	Cummeī canthī iam ā mēchanicō opifice mūtātī sunt.	De banden zijn nu door de monteur vervangen.
uxor	Dā operam eīs rēbus continuō! Nōn ūniversum diem habeō quem absūmam.	Zorg onmiddellijk voor die dingen! Ik heb niet de hele dag om te verspillen.
marītus	Dabō profectō. Sed mementō, necesse habēbimus cōnsistere in statiōne benzīnāriā ad bezīnum comparandum.	Dat zal ik inderdaad. Maar denk eraan, we zullen bij een benzinestation moeten stoppen om benzine te tanken.
uxor	Rūrsus?	Alweer?
marītus	Rūrsus quidem. Benzīnum enim iam dēficit.	Alweer natuurlijk. Want de benzine begint al op te raken.
uxor	Dī immortālēs! Ecquandō mihi erit locus obsōnandī! Istuc autocīnētum est ingēns molestia!	Grote goden! Wanneer krijg ik nou eens eindelijk de kans om boodschappen te doen! Die auto van jou is een allemachtige plaag!
marītus	*(Sēcum)* Et sīc tū quoque!	*(Bij zichzelf)* En jij ook!

EXTRA WOORDEN EN UITDRUKKINGEN

aanhouden: een auto –	autoraedam sistere	accu	accumulātōrium
aankomen (in)	advenīre (ad/in + *acc*)	achterbank	sēdēs, -is *f* posterior
aankomst	adventus, -ūs	achterlichten	lūminária, -ium *n* postīca
–tijd	tempus, temporis *n* adveniendī	afkorting: een – nemen	compendiāriā īre
		afremmen	cursum reprimere
aanleggen *(schip)*	ad terram appellere	afslaan	vertī
aansluiting	connectiō, -ōnis *f*	afslag	dēverticulum;

	flexus, -ūs viae
de verkeerde – nemen	perperam vertī
afsnijden: de weg –	compendiāriā īre
airbag	āerius follis, -is *m*
ambulance	autoarcera
arriveren (in)	advenīre/pervenīre (ad/in + *acc*)
auto	autoraeda; autocīnētum
–kaart	tabula viāria
–licht	autoraedae lūmināre, -ris *n*
–rijden	currum/autoraedam gubernāre/agere
–sleutel	clāvis accēnsīva
–verzekering	assēcūrātiō, -ōnis *f* vehiculāria
–wasplaats	autocīnētī lavātiō, -ōnis *f*; autocīnētī lavātōrium
–weg	via autocīnētica
een – aanschaffen	autoraedam/currum comparāre
met de – gaan	currū/autoraedā īre
met de – naar de stad gaan	autoraedā in urbem sē cōnferre
iem. met de – meenemen	alqm autoraedā dūcere
iem. met de – naar huis brengen	alqm autoraedā domum dūcere
bagage	sarcinae, -ārum
–afhandeling	cūrātiō, -ōnis *f* sarcinārum
–label	pittacium sarcināle
–net/-rek	retināculum sarcināle
–trolley/–wagentje	chīramaxium sarcinārum
in het –net/rek leggen/zetten	in retināculō repōnere
een stuk –	sarcina/sarcinula
band *(auto)*	canthus cummeus
bed and breakfast	synoecium
benzine	benzīnum
–pomp	antlia benzīnāria
–station	statiō, -ōnis *f* benzīnāria
–tank	immissārium benzīnārium; receptāculum benzīnārium
besturen	gubernāre
bestuurder/chauffeur/piloot	gubernātor, -ōris
beurt: om de – rijden	invicem/in vicēs/per vicēs gubernāre
bocht	flexus, -ūs
boord: aan – gaan	īnscendere
van – gaan	in terram ēgredī
botsing	collīsiō, -ōnis *f*
bougie	candēla accēnsīva
brandstof	māteria prōpulsōria
brom-/snorfiets	autobirotula
buitenland: naar het – gaan	peregrīnārī
in het – wonen	peregrīnārī
–s/uit het –	extrīnsecus
bumper	contus tūtōrius
bus	lāophorum; autoraeda longa; coenautocīnētum
caravan	habitāculum remulcātum
sta–	domuncula surrotāta
chaufferen	gubernāre
chauffeur	autoraedārius (-a); autocīnētistēs, -ae *m/f*
claxon	būcina
–neren	būcinā clangere
cockpit	cellula āeroplanī
compartiment/coupé	diaeta
– eerste/tweede klasse	diaeta prīmae/secundae classis
conducteur	trāminis īnspector, -ōris
dashboard	tabula indicātōria
dienstregeling (bus, vliegtuig, trein)	hōrārium (autoraedārum longārum, āeroplanōrum, trāminum)
dieselmotor	mōtrum Dīseliānum
diesel(olie)	benzīnum Dīseliānum
driewieler	trirota
eenrichtingsweg	ūnīus cursūs via
fiets	birota
–er	birotārius (-a)
–stoeltje/zadel	sessibulum
fietsen	birotā vehī
gaan: gaat deze weg naar ...?	dūcitne haec via ad ...?
gangpad	ambulātiuncula
garage	autocīnētī receptāculum
–bedrijf *(werkplaats)*	officīna reparātōria
de auto in de – zetten	autoraedam in receptāculō collocāre
gas: – geven	accelerāre
– inhouden	cursum reprimere
–pedaal	pedāle, -is *n* accelerātiōnis
gate *(vliegveld)*	aditus, -ūs
gids *(toeristen)*	mystagōgus; dux, ducis itinerārius
halt houden	cōnsistere
handbagage	sarcinulae, -ārum manuālēs
handrem	sufflāmen, -minis *n* manuāle
handtas *(grote)*	bulga; vīdulus
handvat	manubrium
hangar	receptāculum āeroplanōrum
helikopter	helicopterum
per – komen	per helicopterum trānsvehī
een – vliegen	helicopterum gubernāre
in een – vliegen	helicopterō vehī
hostess	hospita āeria

hotel	hospitium; dēversōrium
in een – logeren	in dēversōriō morārī
huren: een auto –	autoraedam condūcere
inchecken: – in een hotel	nōmen in tabulās dēversōriī referre
koffers –	sarcinās mandāre
informatie	indicium
instappen	īnscendere
in een wagen –	in currum/autoraedam īnscendere; currum/autoraedam ingredī
invetten *(met vet insmeren)*	ung(u)ere
jerrycan	vāsculum stanneum
kaartje	tessera
– enkele reis	tessera ūnīus cursūs
– knippen	tesseram perforāre
retour–	tessera reditūs
kaartverkoper	tesserārius
kamer: éénpersoons –	cubiculum ūnīus lectī
– met bad/douche	cubiculum balneō/balneō pluviō īnstrūctum
–s naast elkaar	iūncta cubicula
kentekenplaat	notāculum autocīnētī
kilometer	chīliometrum
klasse: zitplaats eerste/tweede –	sēdēs, sēdis *f* prīmae/secundae classis
toeristen–	classis tūristica
knooppunt	coniūnctiō, -ōnis *f* viārum
koffer	vīdulus; riscus; cista
–bak	receptāculum sarcinārum; ploxemum
–tje	risculus
–s pakken	sarcinās/sarcinulās/vāsa colligere
koplamp: de –en aan- en uitdoen	lūminária praecandentia accendere et exstinguere
koppelen	iungere
koppeling	pedāle, -is *n* iūnctiōnis/cōpulātiōnis
kruier	bāiulus
kruising	compitum; quadrivium
laadwagen	plaustrum
landen *(schip)*	ad terram appellere
– *(vliegtuig)*	deorsum appellere
landing	appulsus, -ūs
liter	lītra
locomotief	currus, -ūs tractōrius
logement	synoecium
loket	ōstiolum; tesserārium
luchtdruk	pressiō, -ōnis *f* āeria
luchthaven	āeroportus, -ūs
luchtvaartlijn	trāmes, -mitis *m* āerius
machinist	māchinātor, -ōris
maximum snelheid	modus vēlōcitātis
metro *(dienst)*	ferrivia subterrānea
– *(trein)*	trāmen, -inis *n* ferriviārium subterrāneum
monteur	mēchanicus opifex, -ficis
motel	dēversōrum vehiculārium
motor	māchināmentum; mōtrum
–boot	scapha automatāria
–fiets	autobirota
–olie	oleum mōtrī
–rijder	autobirotārius (-a)
omdraaien *intr*	convertī
omleiding	circuitus, -ūs
omweg	flexus, -ūs
– maken	viam flectere
als het geen grote – voor je is	sī tibi nōn sānē dēvium erit
ongeval	cāsus, -ūs; calamitās, -ātis *f* (autocīnētica)
er is een – gebeurd onderweg	cāsus fortuītō ēvēnit in itinere
oppompen: een band –	canthum cummeum īnflāre
opstijgen	sursum in āera ascendere
opstopping	affluentia vehiculária
overstappen (bus, trein, vliegtuig)	mūtāre (autoraedās longās, trāmina, āeroplana)
– in/op	trānscendere in + *acc*
pakken *(koffer)*	colligere
parkeer-	statīvus
–geld	taxa statīva
–kaartje	tessera statīva
–meter	statimetrum
een munt in de –meter doen	nummum in statimetrum immittere
een –plaats zoeken	autoraedā aliquem locum petere
–terrein	ārea statīva
–wachter	cūstōs, -ōdis āreae statīvae
parkeren	autocīnētum statuere
paspoort	commeātūs diplōma, -atis *n*
passagier	vector, -ōris
–strein	trāmen, trāminis *n* commūne
mede–	convector, -ōris
passeren	praetervehī
perron	crepīdō, -dinis *f*
piloot	gubernātor, -ōris
pont	nāvis, -is, *abl ook* -ī *f* trāiectōria
portier *(auto)*	autoraedae ōstiolum
raam	fenestra
uit het – kijken	ex fenestrā prōspicere
–pje	fenestella
raamplaats	sēdēs, sēdis *f* fenestrālis
razen: over de weg –	viam vorāre
receptie *(hotel)*	salūtātiō, -ōnis *f*
reis	iter, itineris *n*
–agent(e)	itinerum prōcūrātor, -ōris (prōcūrātrīx, -īcis)
–bureau	sēdēs, sēdis *f* periēgētica
–gids	liber, librī periēgēticus
– in/naar het buitenland	peregrīnātiō, -ōnis *f*
reizen	iter facere

– per trein, vliegtuig, schip	trāmine, āeroplanō, nāve/nāvī vehī
reiziger/reizigster	viātor, -ōris/viātrīx, -īcis
rem	sufflāmen, -minis *n*
remmen	rotās sufflāmināre
reserveren	reservāre
reservering	reservātiō, -ōnis *f*
restaurant	caupōna
restauratiewagon	currus, -ūs cēnātōrius
richtingaanwijzer	index, indicis *m/f* dīrēctiōnis
rij	ōrdō, ōrdinis *m*
rijbewijs	autoraedāriī diplōma, -atis *n*
rijden (auto, trein, paard, fiets)	vehī (autocīnētō, trāmine, equō, birotā)
rit	vectiō, -ōnis *f*
een –je maken	gestātiōnem autoraedā facere
route	certus cursus, -ūs
ruitenwisser	vitritergium
schoudertas	pēra
sjouwen *(bagage)*	bāiulāre
slaapwagon	currus, -ūs dormītōrius
slaapzak	saccus dormītōrius
sluiproute: een – nemen	compendiāriā īre
smering *(auto)*	ūnctiō, -ōnis *f* autocīnētī
snelheidsbeperking	modus vēlōcitātis
sneltrein	trāmen, trāminis *n* rapidissimum
souvenir	mnēmosȳnum
spatbord	luticipulum
spoor *(trein)*	orbita
–weg	ferrivia
start- en landingsbaan	āerodromus
startmotor *(auto)*	incitātrum
station *(trein)*	statiō, -ōnis ferriviāria
–shal	oecus praestōlātōrius
steward	hospes, hospitis āerius
–ess	hospita āeria
stop: een – maken	commorārī
–licht (rood, geel, groen)	sēmaphorum (rubrum, flāvum, viride)
–teken	sīgnum subsistendī
stoppen *(halt houden)*	cōnsistere; subsistere
stopt deze trein in ...?	subsistitne trāmen in ... *(+ abl)*?
straat *(geplaveide)*	via strāta
zij–	via laterālis
stuur(wiel)	rota moderātrīx, -īcis *f*
takelwagen	carrus remulcandī
take-off	āvolātiō, -ōnis *f*
tarief	vectūra
taxi	raeda meritōria
terminal	statiō, -ōnis *f* terminālis
terugkeren	redīre
ticket	tessera
eersteklas– (tweedeklas–)	tessera prīmae (secundae) classis
toerist	peregrīnātor, -ōris; peregrīnātrīx, -īcis *f*; periēgēticus (-a)
–enbus	coenautocīnēticum periēgēticum
–enklasse	classis tūristica/ periēgētica
toeteren	būcinā clangere
toilet	locus sēcrētus; lātrīna
– *(openbare)*	forica; aumātium
– doorspoelen	lātrīnam prōluere
–papier	chartula hygiēnica
–pot	lābellum intimum
ik moet naar het –	mihi eundum est in lātrīnam
tolgeld	rotārium; vectīgal, -ālis *n* rotāre
tolhuis	taberna vectīgālis rotāris; rotārium
tolweg	via vectīgālis rotāris
tussenstop	commorātiō, -ōnis *f*
tractor	currus tractōrius
tram	currus, -ūs ēlectricus
transport	vectūra; commeātūs vehicula, -ōrum
trein	trāmen, -minis *n*
–kaartje	tessera ferriviāria
doorgaande –	trāmen dīrēctum
trolleybus	currus, -ūs ēlectricus
tunnel (trein–, auto–)	specus, -ūs (ferriviārius, autocīnēticus)
tussenlanding	commorātiō, -ōnis *f*
uitchecken: – uit een hotel (na het betalen van de rekening)	ā dēversōriō discēdere (post ratiōnem compōnendam)
uitgang	exitus, -ūs
uitlaat(pijp)	tubus ēmissārius
uitstappen: een wagen –	dē currū/autoraedā ēgredī
veer *(boot)*	nāvis, -is, *abl ook* -ī *f* trāiectōria
veiligheidsgordel	cinctūra sēcūritātis
– vastmaken (losmaken)	cinctūram sēcūritātis astringere (laxāre/ levāre)
velg	vitus, -ūs *f*; canthus
verboden: – in te halen!	cavē praevehāris!
– te parkeren!	cavē statuās vehiculum!
– te stoppen!	nē sistitō!
verkeer	commeātus, -ūs vehiculōrum
druk –	celebritās, -ātis *f* viae;

	vehiculōrum frequentia
verkeersagent	vigil, vigilis viātōrius (-a)
verkeerslicht	sēmaphorum
versnelling	accelerātrum
–spook	iūnctiō, -ōnis *f* vēlōcitātum
vertrek	abscessus, -ūs
vertrekken	abscēdere
vervoer	vectūra; commeatūs vehicula, -ōrum
viaduct	viaeductus, -ūs, *pl* viārum ductūs
vierbaansweg	strāta autocīnētica quadripertīta
viersprong	quadrivium
vliegen	volāre
een viegtuig –	āeroplanum gubernāre
met een vlieguig –	āeroplanō vehī
vliegtuig	āeroplanum
straal–	āeroplanum pyraulocīnēticum
vliegveld	āeroportus, -ūs
vlucht	volātus, -ūs
volmaken, alsjeblieft!	replē tōtum, quaesō!
voorstoel	sēdēs, sēdis *f* anterior
vrachtgeld	vectūra
vrachtwagen	autocīnētum onerārium; autocarrus
–chauffeur	autocīnētī onerāriī gubernātor, -ōris
wachtkamer	oecus praestōlātōrius
wagen	currus, -ūs; (auto)raeda
wagon	currus, -ūs ferriviārius
weg	via
hoofd–	via prīncipālis
zij–	via laterālis
provinciale –	via regiōnālis
verharde –	agger, aggeris *m* viae
de – kwijtraken	aberrāre
wat is de kortste (beste) – naar ...?	quae est via brevissima (optima) ad ...?
wegenkaart	tabula viāria
windscherm	vitrum antiāerium
zebrapad	trānsitus, -ūs peditum
zeilen	vēlificāre
zigzaggend	tortuōsus
zigzagstraten	ānfrāctūs, -um viārum
zijstraat	via laterālis
zitplaats	sēdēs, sēdis *f*
– aan het gangpad	sēdēs andrōnālis
– bij een raampje	sēdēs fenestrālis
gereserveerde –	sēdēs reservāta

XXV. LATIJNSE LES VAN EEN ROMEINSE GRAMMATICUS

DĒ PARTIBUS ŌRĀTIŌNIS		DE WOORDSOORTEN
magister	Partēs ōrātiōnis quot sunt?	Hoeveel woordsoorten zijn er?
discipulus	Octō.	Acht.
magister	Quae?	Welke?
discipulus	Nōmen, prōnōmen, verbum, adiectīvum, adverbium, coniūnctiō, praepositiō, interiectiō.	Het zelfstandige naamwoord, het voornaamwoord, het werkwoord, het bijvoeglijk naamwoord, het bijwoord, het voegwoord, het voorzetsel en het tussenwerpsel.

DĒ NŌMINE		HET ZELFSTANDIGE NAAMWOORD

Bij de verbuiging van zelfstandige naamwoorden gebruikten de Romeinse grammatici de aanwijzende voornaamwoorden hic, haec, hoc *als lidwoord. Ze werden* prōnōmina articulāria praepositīva *genoemd* (vooropgeplaatste voornaamwoorden als lidwoord) *en worden in vertaling weergegeven door 'de' en 'het'*

magister	Dīc/dā nōmen proprium.	Noem/geef een eigennaam.
discipulus	Caesar.	Caesar.
magister	Dīc nōmen appellātīvum.	Noem een soortnaam.
discipulus	Puella.	Meisje.
magister	Dīc nōmen collēctīvum.	Noem een verzamelnaam.
discipulus	Populus.	Volk.
magister	Quārē 'populus' dīcitur nōmen collēctīvum?	Waarom wordt 'volk' een verzamelnaam genoemd?
discipulus	Quia 'populus' est numerī singulāris at multitūdinem sīgnīficāns.	Omdat 'volk' enkelvoudig is in getal, maar een meervoudig begrip aanduidt.
magister	Genera nōminum quot sunt?	Hoeveel geslachten hebben zelfstandige naamwoorden?
discipulus	Tria.	Drie.
magister	Quae?	Welke?
discipulus	Genus masculīnum, ut 'hic magister'; genus fēminīnum, ut 'haec mātrōna'; genus neutrum, ut 'hoc dōnum'.	Het mannelijk geslacht, bijv. 'de leraar', het vrouwelijke geslacht, bijv. 'de dame' en het onzijdige geslacht, bijv. 'het geschenk'.
magister	Numerī nōminum quot sunt?	Hoeveel getallen zijn er van de zelfstandige naamwoorden?
discipulus	Duo.	Twee.
magister	Quī?	Welke?
discipulus	Singulāris, ut 'hic magister'; plūrālis, ut 'hī magistrī'.	Het enkelvoud, bijv. 'de leraar' en het meervoud, bijv. 'de leraren'.
magister	Cāsūs nōminum quot sunt?	Hoeveel naamvallen zijn er van de zelfstandige naamwoorden?
discipulus	Sex.	Zes.
magister	Quī?	Welke?
discipulus	Nōmināt īvus, ut 'hic magister'; genitīvus, ut 'huius magistrī'; datīvus, ut 'huīc magistrō'; accūsātīvus, ut 'hunc magistrum'; vocātīvus, ut 'ō magister'; ablātīvus, ut 'ab hōc magistrō'.	De nominativus bijv. 'de leraar', de genitivus, bijv. 'van de leraar', de dativus, zoals, 'aan/voor de leraar', de accusativus, bijv. 'de leraar', de vocativus, bijv. 'o leraar' en de ablativus, bijv. 'door de leraar'.
magister	Dā dēclīnātiōnem nōminis generis fēminīnī, numerī singulāris.	Geef de verbuiging van een zelfstandig naamwoord van het vrouwelijke geslacht in het enkelvoud.
discipulus	Nōmināt īvō cāsū: 'haec puella'; genitīvō cāsū: 'huius puellae'; datīvō cāsū: 'huīc puellae'; accūsātīvō cāsū: 'hanc puellam', vocātīvō cāsū: 'ō puella'; ablātīvō cāsū: 'ab hāc puellā'.	In de nominativus: 'het meisje', in de genitivus: 'van het meisje', in de dativus: 'aan/voor het meisje', in de accusativus: 'het meisje', in de vocativus: 'o meisje' en in de ablativus: 'door het meisje'.
magister	Quae partēs ōrātiōnis eōdem modō dēclīnantur?	Welke woordsoorten worden op dezelfde wijze verbogen?

discipulus	Nōmina, prōnōmina, adiectīva, participia, gerundia.	Zelfstandige naamwoorden, voornaamwoorden, bijvoeglijke naamwoorden, deelwoorden en gerundia.
magister	Dēclīnātiōnēs nōminum quot sunt?	Hoeveel verbuigingsgroepen zijn er van de zelfstandige naamwoorden?
discipulus	Quīnque.	Vijf.
magister	Prīma quae est?	Welke is de eerste?
discipulus	Prīma dēclīnātiō est nōminis, cuius genitīvus singulāris in 'ae' diphtongō terminātur.	De eerste verbuigingsgroep is die van een zelfstandig naamwoord, waarvan de genitivus eindigt op de tweeklank 'ae'.
magister	Dā exemplum.	Geef een voorbeeld.
discipulus	Haec puella, huius puellae.	Het meisje, van het meisje.
magister	Secunda dēclīnātiō quae est?	Welke is de tweede verbuigingsgroep?
discipulus	Secunda dēclīnātiō est nōminis, cuius genitīvus singulāris in 'ī' longā terminātur.	De tweede verbuigingsgroep is die van een zelfstandig naamwoord, waarvan de genitivus enkelvoud eindigt op een lange 'i'.
magister	Dā exemplum.	Geef een voorbeeld.
discipulus	Hic magister, huius magistrī, vel: hoc dōnum, huius dōnī.	De leraar, van de leraar, of: het geschenk, van het geschenk.
magister	Tertia dēclīnātiō quae est?	Welke is de derde verbuigingsgroep?
discipulus	Tertia dēclīnātiō est nōminis, cuius genitīvus singulāris in 'is' brevī terminātur, ut 'hic pater', 'huius patris'.	De derde verbuigingsgroep is die van een zelfstandig naamwoord, waarvan de genitivus enkelvoud eindigt op de korte uitgang 'is', bijv. 'de vader' en 'van de vader'.
magister	Quārta dēclīnātiō quae est?	Welke is de vierde verbuigingsgroep?
discipulus	Quārta dēclīnātiō est nōminis, cuius genitīvus singulāris in 'ūs' longā terminātur, 'ut 'hic exercitus', 'huius exercitūs'.	De vierde verbuigingsgroep is die van een zelfstandig naamwoord, waarvan de genitivus enkelvoud eindigt op de lange uitgang 'us', bijv. 'het leger' en 'van het leger'.
magister	Quīnta dēclīnātiō quae est?	Welke is de vijfde verbuigingsgroep?
discipulus	Quīnta dēclīnātiō est nōminis, cuius genitīvus singulāris terminātur in 'eī' litterīs dīvisīs, ut 'hic diēs', 'huius diēī'.	De vijfde verbuigingsgroep is die van een zelfstandig naamwoord, waarvan de genitivus enkelvoud eindigt op 'ei' in afzonderlijke letters, bijv. 'de dag' en 'van de dag'.
magister	Dēscrībe proprietātēs 'magister' nōminis.	Ontleed het woord 'leraar' taalkundig.
discipulus	'Magister' est nōmen appellātīvum, masculīnī generis, numerī singulāris, cāsū nōminātīvō.	'Leraar' is een soortnaam, van het mannelijke geslacht, in het enkelvoud, in de nominativus.

DĒ PRŌNŌMINE

HET VOORNAAMWOORD

magister	Prōnōmen quid est?	Wat is een voornaamwoord?
discipulus	Pars ōrātiōnis quae prō nōmine pōnitur.	Een woordsoort dat in plaats van een ander naamwoord wordt gebruikt.
magister	Numerī prōnōminum quot sunt?	Hoeveel getallen heeft het voornaamwoord?
discipulus	Duo.	Twee.
magister	Quī?	Welke?
discipulus	Singulāris, ut 'ille'; plūrālis, ut 'illī'.	Het enkelvoud, bijv. 'hij' en het meervoud, bijv. 'zij'.
magister	Genera prōnōminum quot sunt?	Hoeveel geslachten heeft het voornaamwoord?
discipulus	Tria.	Drie.
magister	Quae?	Welke?
discipulus	Genus masculīnum, fēminīnum, neutrum.	Het mannelijke, vrouwelijke en onzijdige geslacht.
magister	Prōnōmina sunt aut fīnīta aut īnfīnīta. Dā exemplum prōnōminis fīnītī.	Voornaamwoorden zijn bepaald of onbepaald. Geef een voorbeeld van een bepaald voornaamwoord.
discipulus	Ego, tū, ille.	Ik, jij, hij.
magister	Dā exemplum prōnōminis īnfīnītī.	Geef een voorbeeld van een onbepaald voornaamwoord.
discipulus	Quī, aliquis.	Iemand, iemand.
magister	Dā exempla prōnōminis dēmōnstrātīvī.	Geef voorbeelden van een aanwijzend voornaamwoord.
discipulus	Hic, ille.	Deze, die.

magister	Dā exempla prōnōminis relātīvī.	Geef voorbeelden van een betrekkelijk voornaamwoord.
discipulus	Quī, quae, quod.	Die, die, dat.
magister	Dā exempla prōnōminis interrogātīvī.	Geef voorbeelden van een vragend voornaamwoord.
discipulus	Quis, quod.	Wie, wat.
magister	Dā exempla prōnōminis intentiōnis.	Geef voorbeelden van een benadrukkend voornaamwoord.
discipulus	Ipse, ipsa, ipsum.	Hijzelf, zijzelf, hetzelf.
magister	Dā exempla prōnōminis reciprocī.	Geef voorbeelden van een wederkerend voornaamwoord.
discipulus	Sē, sibi.	Zich, aan/voor zich.
magister	Dā exempla prōnōminis persōnālis.	Geef voorbeelden van een persoonlijk voornaamwoord.
discipulus	Ego, nōs, tū.	Ik, wij, jij.
magister	Prōnōmen est aut simplex aut compositum. Dā exemplum prōnōminis simplicis.	Een voornaamwoord is enkelvoudig of samengesteld. Geef een voorbeeld van een enkelvoudig voornaamwoord.
discipulus	Quis.	Wie.
magister	Dā exemplum prōnōminis compositī.	Geef een voorbeeld van een samengesteld voornaamwoord.
discipulus	Quisnam.	Wie dan.
magister	Ex quibus 'quisnam' compōnitur?	Waaruit is 'wie dan' samengesteld?
discipulus	Ex 'quis' prōnōmine et ex 'nam' particulā.	Uit het voornaamwoord 'wie' en het partikel 'dan'.
magister	Estne figūra 'quisquis' prōnōminis simplex an composita?	Is de vorm van het voornaamwoord 'wie ook' enkelvoudig of samengesteld?
discipulus	Est composita.	Het is samengesteld.
magister	Dēscrībe proprietātēs 'ego' prōnōminis.	Ontleed het voornaamwoord 'ik' taalkundig.
discipulus	'Ego' est prōnōmen persōnāle, generis masculīnī et fēminīnī, persōnae prīmae, numerī singulāris, cāsū nōminātīvō.	'Ik' is een persoonlijk voornaamwoord, in het enkelvoud, van het mannelijke en vrouwelijke geslacht, van de eerste persoon enkelvoud, in de nominativus.
magister	Dēscrībe propriētātēs 'quōrum' prōnōminis.	Ontleed het voornaamwoord 'van wie/waarvan'.
discipulus	'Quōrum' est prōnōmen relātīvum aut interrogātīvum, persōnae tertiae, numerī plūrālis, generis masculīnī et neutrī, cāsū genitīvō.	'Van wie/waarvan' is een betrekkelijk of vragend voornaamwoord, van de derde persoon, in het meervoud, van het mannelijke en onzijdige geslacht, in de genitivus.

DĒ VERBŌ — HET WERKWOORD

Romeinse grammatici onderscheidden het werkwoord in vijf wijzen; moderne taalkundigen in drie: indicativus, coniunctivus *en* imperativus

magister	Verbum quid est?	Wat is een werkwoord?
discipulus	Pars ōrātiōnis cum tempore et persōnā sine cāsū.	Een woordsoort met tijd en persoon zonder naamval.
magister	Modī quot sunt?	Hoeveel wijzen zijn er?
discipulus	Quīnque.	Vijf.
magister	Quī?	Welke?
discipulus	Indicātīvus, ut 'legō; subiūnctīvus, ut 'cum legam'; imperātīvus, ut 'lege'; īnfīnītīvus, ut 'legere'; impersōnālis, 'ut legitur'.	Aantonende wijs, bijv. 'ik lees'; aanvoegende wijs, bijv. 'toen ik las'; gebiedende wijs, bijv. 'lees!; onbepaalde wijs, bijv. 'lezen', onpersoonlijke wijs, bijv. 'men leest'.
magister	Numerī verbōrum quot sunt?	Hoeveel getallen heeft het werkwoord?
discipulus	Duo.	Twee.
magister	Quī?	Welke?
discipulus	Singulāris et plūrālis.	Enkelvoud en meervoud
magister	Persōnae verbōrum quot sunt?	Hoeveel personen heeft het werkwoord?
discipulus	Trēs.	Drie.
magister	Quae?	Welke?
discipulus	Prīma, ut, 'legō'; secunda, ut 'legis'; tertia, ut 'legit'.	De eerste, bijv. 'ik lees'; de tweede, bijv. 'jij leest' en de derde, bijv. 'hij leest'.
magister	Tempora in dēclīnātiōne verbōrum quot sunt?	Hoeveel tijden zijn er bij de vervoeging van het werkwoord?
discipulus	Sex.	Zes.

magister	Quae?	Welke?
discipulus	Praesēns, ut 'legō'; praeteritum imperfectum, ut 'legēbam'; futūrum, ut 'legam'; praeteritum perfectum, ut 'lēgī'; praeteritum plūsquamperfectum, ut 'lēgeram'; futūrum perfectum, ut 'lēgerō'.	De tegenwoordige tijd, bijv. 'ik lees', de onvoltooid verleden tijd, bijv. 'ik las', de toekomende tijd, bijv. 'ik zal lezen'; de voltooid tegenwoordige tijd, bijv. 'ik heb gelezen', de voltooid verleden tijd, bijv. 'ik had gelezen' en de voltooid toekomende tijd, bijv. 'ik zal hebben gelezen'.
magister	Coniugātiōnēs verbōrum quot sunt?	Hoeveel vervoegingsgroepen heeft het werkwoord?
discipulus	Quattuor.	Vier.
magister	Quae?	Welke?
discipulus	Prīma, secunda, tertia, quārta.	De eerste, de tweede, de derde en de vierde.
magister	Dēclīnā verbum āctīvum prīmae coniugātiōnis, indicātīvō modō, tempore praesentī, numerō singulārī.	Vervoeg een werkwoord in de bedrijvende vorm van de eerste vervoegingsgroep, in de aantonende wijs, in de tegenwoordige tijd, in het enkelvoud.
discipulus	Amō, amās, amat.	Ik bemin, jij bemint, hij bemint.
magister	Dēclīnā verbum āctīvum secundae coniugātiōnis, indicātīvō modō, tempore praeteritō imperfectō, plūrāliter.	Vervoeg een werkwoord in de bedrijvende vorm van de tweede vervoegingsgroep, in de aantonende wijs, in de onvoltooid verleden tijd, in het meervoud.
discipulus	Docēbāmus, docēbātis, docēbant.	Wij onderwezen, jullie onderwezen, zij onderwezen.
magister	Dēclīnā verbum āctīvum tertiae coniugātiōnis, indicātīvō modō, tempore futūrō, numerō singulārī.	Vervoeg een werkwoord in de bedrijvende vorm van de derde vervoegingsgroep, in de aantonende wijs, in de toekomende tijd, in het enkelvoud.
discipulus	Regam, regēs, reget.	Ik zal besturen, jij zult besturen, hij zal besturen.
magister	Dēclīnā verbum āctīvum quārtae coniugātiōnis, indicātīvō modō, tempore praeteritō plūsquamperfectō, plūrāliter.	Vervoeg een werkwoord in de bedrijvende vorm van de vierde vervoegingsgroep, in de aantonende wijs, in de voltooid verleden tijd, in het meervoud.
discipulus	Audīverāmus, audīverātis, audīverant.	Wij hadden gehoord, jullie hadden gehoord, zij hadden gehoord.
magister	Genera verbōrum quot sunt?	Hoeveel geslachten zijn er van de werkwoorden?
discipulus	Quattuor.	Vier.
magister	Quae?	Welke?
discipulus	Āctīva, passīva, neutra vel neutrālia, dēpōnentia.	De bedrijvende vorm, de lijdende vorm, onovergankelijke vormen en deponentia.
magister	Dā exempla verbī neutrālis.	Geef voorbeelden van een onovergankelijk werkwoord.
discipulus	Sedeō, stō, cubō.	Zitten, staan, gaan liggen.
magister	Dā exempla verbī dēpōnentis.	Geef voorbeelden van een verbum deponens.
discipulus	Loquor, sequor, fruor.	Spreken, volgen, genieten.
magister	Dā dēclīnātiōnem verbī āctīvī 'legō' indicātīvō modō, tempore praesentī, singulāriter.	Geef de vervoeging van het actieve werkwoord 'lezen', in de aantonende wijs, in de tegenwoordige tijd, in het enkelvoud.
discipulus	Dēclīnātur: legō, legis, legit.	Het wordt aldus vervoegd: ik lees, jij leest, hij leest.
magister	Dēclīnā idem verbum āctīvum, tempore praeteritō imperfectō, plūrāliter.	Geef de vervoeging van het hetzelfe actieve werkwoord, in de onvoltooid verleden tijd, in het meervoud.
discipulus	Dēclīnātur: legēbāmus, legēbātis, legēbant.	Het wordt vervoegd: wij lazen, jullie lazen, zij lazen.
magister	Dā dēclīnātiōnem eiusdem verbī āctīvī, tempore praesentī, modō subiūnctīvō, singulāriter.	Geef de vervoeging van hetzelfde actieve werkwoord, in de tegenwoordige tijd, in de aanvoegende wijs, in het enkelvoud.
discipulus	Dēclīnātur: legam, legās, legat.	Het wordt als volgt vervoegd: dat ik lees, dat jij leest, dat hij leest.
magister	Dēclīnā idem verbum āctīvum tempore praeteritō plūsquamperfectō, modō subiūnctivō, plūrāliter.	Vervoeg hetzelfde actieve werkwoord in de voltooid verleden tijd, in de aanvoegende wijs, in het meervoud.
discipulus	Dēclīnātur: lēgissēmus, lēgissētis, lēgissent.	Het wordt vervoegd als volgt: dat wij hadden gelezen, dat jullie hadden gelezen, dat zij hadden gelezen.
magister	Dīc imperātīvum modum eiusdem verbī, tempore praesentī, singulāriter et plūrāliter.	Noem de gebiedende wijs van hetzelfde werkwoord in de tegenwoordige tijd, in het enkel- en meervoud.
discipulus	'Lege!', 'legite!'	'Lees!', 'leest!'.

magister	Dīc imperātīvum eiusdem verbī, tempore futūrō, secundā et tertiā persōnā, singulāriter et plūrāliter.	Noem de gebiedende wijs van hetzelfde werkwoord, in de toekomende tijd, in de tweede en derde persoon, in het enkel- en meervoud.
discipulus	Persōna secunda: 'legitō!', 'legitōte!, persōna tertia: 'legitō!, 'leguntō!'.	De tweede persoon: 'gij zult lezen!', 'jullie zult lezen!', de derde persoon: 'hij moet lezen!', 'zij moeten lezen!'.
magister	Dīc participium huius verbī, praesentī tempore.	Noem het tegenwoordige deelwoord van dit werkwoord.
discipulus	Legēns.	Lezend
magister	Dīc participium huius verbī, futūrō tempore.	Noem het toekomende deelwoord van dit werkwoord.
discipulus	Lēctūrus.	Zullende lezen.
magister	Dīc participium huius verbī, praeteritō perfectō tempore.	Noem het verleden deelwoord van dit werkwoord.
discipulus	Lēctus.	Gelezen.
magister	Dīc īnfīnītīvum āctīvum huius verbī, praesentī tempore.	Noem de onbepaalde wijs in de bedrijvende vorm van dit werkwoord in de tegenwoordige tijd.
discipulus	Legere.	Te lezen.
magister	Dīc īnfīnītīvum passīvum huius verbī, praesentī tempore.	Noem de onbepaalde wijs van dit werkwoord in de lijdende vorm, in de tegenwoordige tijd.
discipulus	Legī.	Gelezen te worden.
magister	Dīc īnfīnītīvum āctīvum huius verbī praeteritō perfectō tempore.	Noem de onbepaalde wijs in de bedrijvende vorm van dit werkwoord in de voltooid tegenwoordige tijd.
discipulus	Lēgisse.	Te hebben gelezen.
magister	Dīc īnfīnītīvum passīvum huius verbī, praeteritō perfectō tempore.	Noem de onbepaalde wijs van dit werkwoord in de lijdende vorm in de voltooid tegenwoordige tijd.
discipulus	Lēctum esse.	Gelezen te zijn.
magister	Dēscrībe proprietātēs 'legō' verbī.	Ontleed de werkwoordsvorm 'ik lees'.
discipulus	'Legō' est verbum āctīvum indicātīvī modī, prīmae persōnae, numerī singulāris, temporis praesentis, tertiae coniugātiōnis.	'Ik lees' is een werkwoordsvorm in de bedrijvende vorm, in de aantonende wijs, van de eerste persoon enkelvoud, van de tegenwoordige tijd, van de derde vervoegingsgroep.
magister	Dā exempla verbī inaequālis.	Geef voorbeelden van een onregelmatig werkwoord.
discipulus	Fīō, soleō, ferō, gaudeō, nōlō.	Worden, gewoon zijn, dragen, verheugen, niet willen.
magister	Quārē inaequālia dīcuntur?	Waarom worden ze onregelmatig genoemd?
discipulus	Quia dēclīnātiōnēs extrā rēgulam sunt.	Omdat de vervoegingen niet volgens de regels zijn.
magister	Dā exempla verbī dēfectīvī.	Geef voorbeelden van een onvolledig werkwoord.
discipulus	Pudet, ōdī.	Zich schamen, haten.
magister	Quārē dēfectīva dīcuntur?	Waarom worden ze onvolledig genoemd?
discipulus	Quia haec verba quibusdam figūrīs egent.	Omdat bij deze werkwoorden sommige vormen ontbreken.
magister	Quibus figūrīs 'pudet' eget?	Welke vormen ontbreken bij 'zich schamen'?
discipulus	Eget persōnā prīmā et secundā. Dīcitur etiam verbum impersōnāle.	De eerste en de tweede persoon ontbreken. Het wordt ook een onpersoonlijk werkwoord genoemd.
magister	Quibus figūrīs 'ōdī' eget?	Welke vormen ontbreken bij 'haten'?
discipulus	Habet neque tempus praesēns, neque praeteritum imperfectum, neque futūrum.	Het heeft geen tegenwoordige tijd, geen onvoltooid verleden tijd en ook geen toekomende tijd.
magister	Dā partēs prīncipālēs 'doceō' verbī.	Geef de stamtijden van het werkwoord 'onderwijzen'.
discipulus	Doceō, docēre, docuī, doctus.	Ik onderwijs, te onderwijzen, ik heb onderwezen, onderwezen.

DĒ ADVERBIŌ

HET BIJWOORD

magister	Adverbium quid est?	Wat is een bijwoord?
discipulus	Pars ōrātiōnis, quae adiecta verbō sīgnificātiōnem eius explānat atque implet.	Een woordsoort dat, als het bij een (werk)woord hoort, de betekenis daarvan uitlegt en aanvult.
magister	Cuī dictiōnī adverbium adicitur?	Bij wat voor woorden kan een bijwoord worden gevoegd?
discipulus	Vel verbō vel adverbiō vel adiectīvō adicitur.	Het kan bij een werkwoord, een ander bijwoord of een bijvoeglijk naamwoord worden gevoegd.
magister	Dā adverbia locī.	Geef enkele bijwoorden van plaats.

discipulus	Hīc, ibi, intus, forīs, illīc, inde.	Hier, daar, binnen, buiten, daar, vandaar.
magister	Dā adverbia temporis.	Geef enkele bijwoorden van tijd.
discipulus	Hodiē, nūper, aliquandō, mox.	Heden, onlangs, eens, spoedig.
magister	Dā adverbia numerī.	Geef enkele bijwoorden van getal.
discipulus	Semel, bis, ter, deciēs.	Eénmaal, tweemaal, driemaal, tienmaal.
magister	Dā adverbium affirmandī.	Geef een bijwoord van bevestiging.
discipulus	Etiam.	Ja.
magister	Dā adverbium negandī.	Geef een bijwoord van ontkenning.
discipulus	Nōn.	Nee.
magister	Dā adverbia interrogandī.	Geef enkele vragende bijwoorden
discipulus	Cūr, quārē, quamobrem.	Waarom, waarom, waarom.
magister	Dā adverbia ōrdinis.	Geef enkele bijwoorden van rangschikking.
discipulus	Prīmum, deinde, postrēmō.	Eerst, daarna, tenslotte.
magister	Dā adverbia quantitātis.	Geef enkele bijwoorden van hoeveelheid.
discipulus	Multum, parum.	Veel, weinig.
magister	Dā adverbia quālitātis.	Geef enkele bijwoorden van hoedanigheid.
discipulus	Pulchrē, bene, male.	Mooi, goed, slecht.
magister	Quot gradūs comparātiōnis sunt adverbiīs?	Hoeveel trappen van vergelijking zijn er bij de bijwoorden?
discipulus	Trēs.	Drie.
magister	Quī?	Welke?
discipulus	Positīvus, ut 'saepe'; comparātīvus, ut 'saepius'; superlātīvus, ut 'saepissimē'.	De stellende trap, bijv. 'vaak'; de vergrotende trap, bijv. 'vaker' en de overtreffende trap, bijv. 'het vaakst'.
magister	Suntne adverbia dēclīnābilia an indēclīnābilia?	Zijn bijwoorden verbuigbaar of onverbuigbaar?
discipulus	Sunt indēclīnābilia.	Ze zijn onverbuigbaar.

DĒ ADIECTĪVŌ

HET BIJVOEGLIJK NAAMWOORD

magister	Adiectīvum quid est?	Wat is een bijvoeglijk naamwoord?
discipulus	Pars ōrātiōnis est quae nōminī adicitur.	Het is een woordsoort dat bij een zelfstandig naamwoord hoort.
magister	Quot gradūs comparātiōnis sunt adiectīvīs?	Hoeveel trappen van vergelijking hebben bijvoeglijk naamwoorden?
discipulus	Trēs gradūs comparātiōnis.	Drie trappen van vergelijking.
magister	Quī?	Welke?
discipulus	Positīvus, ut 'doctus'; comparātīvus, ut 'doctior'; superlātīvus, ut 'doctissimus'.	De stellende trap, bijv. 'geleerd'; de vergelijkende trap, bijv. 'geleerder' en de overtreffende trap, bijv. 'geleerdst'.
magister	Quot terminātiōnēs sunt adiectīvīs, gradūs positīvī?	Hoeveel uitgangen hebben bijvoeglijke naamwoorden van de stellende trap?
discipulus	Trēs.	Drie.
magister	Quae?	Welke?
discipulus	Masculīna, ut 'doctus'; fēminīna, ut 'docta'; neutra, ut 'doctum'.	De mannelijke, bijv. 'geleerd'; de vrouwelijke, bijv. 'geleerd' en de onzijdige, bijv. 'geleerd'.
magister	Quot terminātiōnēs sunt adiectīvīs, gradūs comparātīvī?	Hoeveel uitgangen hebben bijvoeglijke naamwoorden van de vergrotende trap?
discipulus	Duae.	Twee.
magister	Quae?	Welke?
discipulus	Masculīna et fēminīna, ut 'doctior'; neutra, ut 'doctius'.	Een mannelijke en vrouwelijke, bijv. 'geleerder' en een onzijdige, bijv. 'geleerder'.
magister	Quot terminātiōnēs sunt adiectīvīs, gradūs superlātīvī?	Hoeveel uitgangen hebben bijvoeglijke naamwoorden van de overtreffende trap?
discipulus	Trēs, sīcut in gradū positīvō.	Drie, net zoals bij de stellende trap.
magister	Dīc adiectīvum possessīvum.	Noem een bijvoeglijk naamwoord van bezit.
discipulus	Meus.	Mijn.
magister	Dīc adiectīvum quālitātis.	Noem een bijvoeglijk naamwoord van hoedanigheid.
discipulus	Bonus.	Goed.

magister	Dīc adiectīva quantitātis.	Noem enkele bijvoeglijke naamwoorden van hoeveelheid.
discipulus	Magnus, parvus.	Groot, klein.
magister	Dīc adiectīva numerī.	Noem enkele bijvoeglijke naamwoorden van getal.
discipulus	Ūnus, duo, trēs.	Eén, twee, drie.
magister	Dīc adiectīva numerī ōrdinālis.	Noem enkele bijvoeglijke rangtelwoorden.
discipulus	Prīmus, secundus, tertius.	Eerste, tweede, derde.

DĒ PARTICIPIŌ / HET DEELWOORD

magister	Participium quid est?	Wat is een deelwoord?
discipulus	Pars ōrātiōnis partem adiectīvī capiēns, partem verbī.	Een woordsoort dat deels de functie van een bijvoeglijk naamwoord vervult, deels die van een werkwoord.
magister	Tempora participiōrum quot sunt?	Hoeveel tijden zijn er van de deelwoorden?
discipulus	Praesēns, ut 'legēns'; praeteritum perfectum, ut 'lēctus'; futūrum, ut 'lēctūrus'.	De tegenwoordige tijd, bijv. 'lezend'; van de verleden tijd, bijv. 'gelezen' en van de toekomende tijd, bijv. 'zullende lezen'.
magister	Quot participia ab āctīvō verbō veniunt?	Hoeveel deelwoorden komen er voor bij een werkwoord in de bedrijvende vorm?
discipulus	Duo.	Twee.
magister	Quae?	Welke?
discipulus	Praesēns, ut 'legēns' et futūrum, ut 'lēctūrus'.	De tegenwoordige tijd, bijv. 'lezend' en de toekomende tijd, bijv. 'zullende lezen'.
magister	Quot participia ā passīvō verbō veniunt?	Hoeveel deelwoorden komen er voor bij een werkwoord in de lijdende vorm?
discipulus	Ūnum.	Eén.
magister	Quod?	Welke?
discipulus	Praeteritum perfectum, ut 'lēctus'.	De voltooid verleden tijd, bijv. 'gelezen'.

DĒ GERUNDIŌ / HET GERUNDIUM

magister	Gerundium quid est?	Wat is een gerundium?
discipulus	Est nōmen verbāle.	Het is een werkwoordelijk zelfstandig naamwoord.
magister	Quārē sīc vocātur?	Waarom wordt het zo genoemd?
discipulus	Quia partem nōminis capit, partem verbī.	Omdat het deels de functie van een zelfstandig naamwoord vervult, deels die van een werkwoord.
magister	Dā exemplum gerundiī.	Geef een voorbeeld van een gerundium
discipulus	Legendī librōs causā.	Om boeken te lezen.
magister	Quōmodō capit partem nōminis?	Hoe vervult het de functie van een zelfstandig naamwoord?
discipulus	Eō quod habet cāsūs oblīquōs, perinde ut nōmina.	Omdat het verbogen naamvallen heeft, zoals bij zelfstandige naamwoorden.
magister	Quōmodō capit partem verbī?	Hoe vervult het de functie van een werkwoord?
discipulus	Eō quod adiungitur cāsuī accūsātīvō, perinde ut verba.	Omdat het de accusativus regeert, zoals ook werkwoorden doen.

DĒ GERUNDĪVŌ / HET GERUNDIVUM

magister	Gerundīvum quid est?	Wat is een gerundivum?
discipulus	Est adiectīvum verbāle.	Het is een werkwoordelijk bijvoeglijk naamwoord.
magister	Quārē sīc vocātur?	Waarom wordt het zo genoemd?
discipulus	Quia partem adiectīvī capit, partem verbī.	Omdat het deels de functie van een bijvoeglijk naamwoord vervult, deels die van een werkwoord.
magister	Dā exemplum gerundīvī.	Geef een voorbeeld van een gerundivum.
discipulus	Legendōrum librōrum causā.	Om boeken te lezen.
magister	Quōmodō partem adiectīvī capit?	Hoe vervult het de functie van een bijvoeglijk naamwoord?
discipulus	Eō quod 'librōs' nōminī adicitur.	Omdat het bij het zelfstandig naamwoord 'de boeken' hoort.

DĒ CONIŪNCTIŌNE

HET VOEGWOORD

magister Coniūnctiō quid est?
discipulus Pars ōrātiōnis connectēns ōrdinānsque sententiam.
magister Dā coniūnctiōnēs cōpulātīvās.
discipulus Et, atque, ac.
magister Dā coniūnctiōnēs disiūnctīvās.
discipulus Aut, -ve, vel.
magister Dā coniūnctiōnēs adversātīvās.
discipulus Sed, at.
magister Dā coniūnctiōnēs concessīvās.
discipulus Quamquam, quamvīs.
magister Dā coniūnctiōnēs temporālēs.
discipulus Cum, antequam, postquam.
magister Dā coniūnctiōnēs condiciōnālēs.
discipulus Sī, nisi.

Wat is een voegwoord?
Een woordsoort dat de zin verbindt en rangschikt.
Geef enkele nevenschikkende voegwoorden.
En, en, en.
Geef enkele onderschikkende voegwoorden.
Of, of, of.
Geef enkele voegwoorden van tegenstelling.
Maar, anderzijds.
Geef enkele voegwoorden van toegeving.
Hoewel, ofschoon.
Geef enkele voegwoorden van tijd.
Toen, voordat, nadat.
Geef enkele voegwoorden van voorwaarde.
Indien, tenzij.

DĒ PRAEPOSITIŌNE

HET VOORZETSEL

magister Praepositiō quid est?
discipulus Pars ōrātiōnis quae, aliīs partibus ōrātiōnis praeposita, sīgnificātiōnem eārum implet aut mūtat.
magister Quibus cāsibus praepositiōnēs serviunt?
discipulus Accūsātīvō et ablātīvō.
magister Dā praepositiōnēs cāsūs accūsātīvī.
discipulus Ad, apud, ante, adversum, ergā.
magister Dā praepositiōnēs cāsūs ablātīvī.
discipulus Ab, cum, cōram, clam, dē, ex, prō.
magister Dā praepositiōnēs utrīusque cāsūs.
discipulus In, sub, super, subter.
magister 'In' et 'sub' quandō ablātīvō cāsuī serviunt?
discipulus Quandō sīgnificāmus quōslibet aut quaelibet in locō esse.
magister 'In' et 'sub' quandō accūsātīvō serviunt?
discipulus Quandō sīgnificāmus quōslibet aut quaelibet in locum īre.
magister 'Super' quam vim habet?
discipulus Ubi locum sīgnificat, magis accūsātīvō cāsuī servit quam ablātīvō locī; ubi mentiōnem alicuius facimus, ablātīvō cāsuī dumtaxat servit, ut 'multa super Priamō rogitāns'.

Wat is een voorzetsel?
Een woordsoort dat vóór een ander woord wordt geplaatst en de betekenis daarvan aanvult of verandert.
Welke naamvallen regeren voorzetsels?
De accusativus en ablativus.
Noem een paar voorzetsels met de accusativus.
Naar, bij, vóór, tegen, jegens.
Noem enkele voorzetsels met de ablativus.
Vanaf, met, ten overstaan van, achter de rug van, over, uit, voor.
Geef enige voorzetsels met beide naamvallen.
In, onder, boven, beneden.
Wanneer eisen 'in' en 'sub' de ablativus?
Wanneer we willen zeggen dat iemand of iets ter plaatse is.
Wanneer eisen 'in' en 'sub' de accusativus?
Wanneer we willen zeggen dat iemand of iets ergens naar toe gaat.
Wat doet 'super'?
Wanneer een plaats wordt bedoeld wordt het liever met een accusativus verbonden dan met een ablativus van plaats; wanneer er sprake is van een persoon wordt het uitsluitend met de ablativus verbonden, zoals 'met veel vragen over Priamus'.

DĒ INTERIECTIŌNE

HET TUSSENWERPSEL

magister Interiectiō quid est?
discipulus Pars ōrātiōnis sīgnificāns mentis affectum vōce inconditā.
magister Interiectiō quid sīgnificāre potest?
discipulus Vel laetitiam, ut 'euax'; vel dolōrem, ut 'heu'; vel admīrātiōnem, ut 'papae'; vel metum, ut 'attat'.

Wat is een tussenwerpsel?
Een woordsoort dat een gemoedsaandoening aanduidt met een ongeordende klank.
Wat kan een tussenwerpsel betekenen?
Blijdschap, bijv. 'hoera'; of verdriet, bijv. 'wee'; of bewondering, bijv. 'asjemenou'; of vrees, bijv. 'ach'.

DĒ ACCENTŪ

HET WOORDACCENT

magister	In quā syllabā accentum pōnimus?	Op welke lettergreep plaatsen we het woordaccent?
discipulus	Aut in antepaenultimā aut in paenultimā.	Op de derde lettergreep van achteren of op de voorlaatste.
magister	Quandō accentum in paenultimā syllabā pōnimus?	Wanneer plaatsen we het woordaccent op de voorlaatste lettergreep?
discipulus	Quandō paenultima syllaba est longa, ut 'amīcus'.	Wanneer de voorlaatste lettergreep lang is, bijv. 'vriend'.
magister	In quā syllabā accentum pōnimus sī paenultima syllaba est brevis?	Op welke lettergreep plaatsen we het woordaccent, als de voorlaatste lettergreep kort is?
discipulus	In antepaenultimā syllabā.	Op de derde lettergreep van achteren.
magister	Quandō accentus pōnitur in ultimā syllabā?	Wanneer wordt het woordaccent op de laatste lettergreep geplaatst?
discipulus	Numquam aut utcumque rārissimō.	Nooit of in ieder geval zeer zelden.

DĒ PROPRIETĀTIBUS DICTIŌNUM DĒSCRĪBENDĪS

DE TAALKUNDIGE ZINSONTLEDING

De gen qualitatis wordt gebruikt bij de taalkundige ontleding van woorden: Cuius generis est 'puella'? Fēminīnī generis (Van welk geslacht is 'meisje'? Van het vrouwelijke). *Maar als gevraagd wordt naar de naamval van een naamwoord wordt meestal de abl qualitatis gebruikt:* 'Homine' quō cāsū est? Ablātīvō (In welke naamval staat 'man'? In de ablativus)

magister	Dēscrībāmus nunc proprietātēs dictiōnum in hāc sententiā: 'Ego arma virumque canō, quī ōlim ā Trōiae ōrīs longinquīs vēnit'. 'Ego' quae pars ōrātiōnis est?	Laten we nu de volgende zin ontleden: 'Ik bezing de wapens en de man, die eens van de verre kusten van Troje is gekomen'. Wat voor een woordsoort is 'ik'?
discipulus	Prōnōmen.	Een voornaamwoord.
magister	Cuius est numerī?	Welk getal?
discipulus	Numerī singulāris.	Enkelvoud.
magister	Cuius est generis in hōc locō?	Welk geslacht heeft het in deze zinsnede?
discipulus	Masculīnī.	Het mannelijke.
magister	Cuius est persōnae?	Welke persoon?
discipulus	Prīmae persōnae.	De eerste persoon.
magister	Quō est cāsū?	In welke naamval staat het?
discipulus	Cāsū nōminātīvō.	In de nominativus.
magister	Estne prōnōmen fīnītum an īnfīnītum?	Is het een bepalend of een onbepaald voornaamwoord?
discipulus	Prōnōmen fīnītum.	Een bepalend voornaamwoord.
magister	'Arma' quae pars ōrātiōnis est?	Wat voor woordsoort is 'wapens'?
discipulus	Nōmen.	Een zelfstandig naamwoord.
magister	Quāle? Nōmen proprium an appellātīvum?	Wat voor een? Een eigen- of soortnaam?
discipulus	Nōmen appellātīvum.	Een soortnaam.
magister	Cuius est generis?	Welk geslacht heeft het?
discipulus	Neutrī.	Het onzijdige.
magister	Cuius est numerī?	Welk getal heeft het?
discipulus	Plūrālis.	Het meervoud.
magister	Quō cāsū est in hōc locō?	In welke naamval is het in deze zinsnede?
discipulus	Accūsātīvō.	In de accusativus.
magister	Unde hoc certum est?	Waardoor wordt dit bepaald?
discipulus	Ā syntaxe; 'canō' enim verbum accūsātīvō adiungitur.	Door de zinsbouw; want het werkwoord 'ik zing' wordt met de accusativus verbonden.
magister	Quotae dēclīnātiōnis est 'arma'?	Van de hoeveelste verbuigingsgroep is 'wapens'?
discipulus	Secundae.	Van de tweede.
magister	Pōniturne 'arma' propriē an figūrātē?	Wordt 'wapens' letterlijk of figuurlijk gebruikt?
discipulus	Figūrātē.	Figuurlijk.
magister	Quārē?	Waarom?
discipulus	Quia prō 'bellō' pōnitur.	Omdat het in plaats van 'oorlog' wordt gebruikt.

magister	‘Virum’ quae pars ōrātiōnis est?	Welke woordsoort is ‘man’?
discipulus	Nōmen.	Een zelfstandig naamwoord.
magister	Cuius est generis?	Welk geslacht heeft het?
discipulus	Masculīnī.	Het mannelijke.
magister	Cuius est numerī?	Welk getal heeft het?
discipulus	Singulāris.	Het enkelvoud.
magister	Quō cāsū est?	In welke naamval staat het?
discipulus	Accūsātīvō.	In de accusativus.
magister	Dīc cāsum nōminātīvum.	Noem de nominativus.
discipulus	Vir.	Man.
magister	Quotae dēclīnātiōnis est ‘virum’?	Van de hoeveelste verbuigingsgroep is ‘man’?
discipulus	Secundae.	Van de tweede.
magister	Cuius est numerī?	Welk getal heeft het?
discipulus	Singulāris.	Het enkelvoud.
magister	Quāle nōmen? Proprium an appellātīvum?	Wat voor een zelfstandig naamwoord? Een eigen- of soortnaam?
discipulus	Nōmen appellātīvum.	Een soortnaam.
magister	‘Que’ quae pars ōrātiōnis est?	Wat voor woordsoort is ‘en’?
discipulus	Coniūnctiō.	Een voegwoord.
magister	Cuius est potestātis? Cōpulātīvae an disiūnctīvae?	Welke functie heeft het? Nevenschikkend of onderschikkend?
discipulus	Cōpulātīvae.	Nevenschikkend.
magister	Cuius ōrdinis? Praepositīvī an postpositīvī?	Wat is de woordvolgorde ervan? Voorgeplaatst of achtergeplaatst?
discipulus	Postpositīvī; itaque dīcitur encliticum.	Achtergeplaatst; daarom wordt het ‘enclitisch’ genoemd.
magister	Fac compositum ab eō quod est ‘que’.	Maak een samenstelling met ‘en’.
discipulus	Itaque, neque, quoque.	Dus, noch, ook.
magister	‘Canō’ quae pars ōrātiōnis est?	Welke woordsoort is ‘ik zing’?
discipulus	Verbum.	Een werkwoord.
magister	Cuius modī est?	Welke wijze heeft het?
discipulus	Indicātīvī.	De aantonende wijs.
magister	Cuius persōnae est?	Van welke persoon is het?
discipulus	Prīmae.	Van de eerste.
magister	Dīc tertiam persōnam.	Noem de derde persoon.
discipulus	Canit.	Hij zingt.
magister	Cuius numerī est?	Welk getal heeft het?
discipulus	Singulāris.	Het enkelvoud.
magister	Dīc plūrālem prīmae persōnae.	Noem het meervoud van de eerste persoon.
discipulus	Canimus.	Wij zingen.
magister	Cuius generis est? Āctīvī an passīvī?	Welke vorm heeft het? De bedrijvende of de lijdende?
discipulus	Āctīvī.	De bedrijvende.
magister	Dīc passīvum	Noem de lijdende.
discipulus	Canor.	Ik word gezongen.
magister	Cuius temporis est?	Welke tijd heeft het?
discipulus	Praesentis.	De tegenwoordige tijd.
magister	Dīc praeteritum imperfectum.	Noem de onvoltooid verleden tijd.
discipulus	Canēbam.	Ik zong.
magister	Dīc praeteritum perfectum.	Noem de voltooid tegenwoordige tijd.
discipulus	Cecinī.	Ik heb gezongen.
magister	Dīc participium praesēns.	Noem het tegenwoordig deelwoord.
discipulus	Canēns.	Zingend.
magister	Dīc participium futūrum.	Noem het toekomende deelwoord.
discipulus	Cantūrus.	Zullende zingen.
magister	Dīc īnfīnītīvum āctīvum.	Noem de onbepaalde wijs van de bedrijvende vorm.
discipulus	Canere.	Zingen.
magister	Dīc gerundium.	Noem het gerundium.
discipulus	Canendī.	Van het zingen.

magister	Dīc gerundium cāsū nōminātīvō.	Noem het gerundium in de nominativus.
discipulus	Gerundium eget cāsū nōminātīvō.	Een gerundium heeft geen nominativus.
magister	'Quī' quae pars ōrātiōnis est?	Welke woordsoort is 'die'?
discipulus	Prōnōmen.	Een voornaamwoord.
magister	Quāle prōnōmen?	Wat voor een voornaamwoord?
discipulus	Relātīvum prōnōmen.	Een betrekkelijk voornaamwoord.
magister	Quid est eius nōmen antecēdēns?	Wat is het antecedent ervan?
discipulus	Virum.	Man.
magister	'Quī' cuius est generis?	Welk geslacht heeft 'die'?
discipulus	Masculīnī.	Het mannelijke.
magister	Cuius numerī est?	Welk getal heeft het?
discipulus	Singulāris.	Het enkelvoud.
magister	Quārē numerus singulāris pōnitur?	Waarom wordt het enkelvoud gebruikt?
discipulus	Quia nōmen antecēdēns est numerī singulāris.	Omdat het antecendent in het enkelvoud staat.
magister	Quō cāsū est 'quī'?	In welke naamval staat 'die'?
discipulus	Cāsū nōminātīvō.	In de nominativus.
magister	Cuius potentiae est?	Welke functie heeft het?
discipulus	Est subiectum 'vēnit' verbī.	Het is het onderwerp van het werkwoord 'hij is gekomen'.
magister	'Ōlim' quae pars ōrātiōnis est?	Welke woordsoort is 'eens'?
discipulus	Adverbium.	Een bijwoord.
magister	Cuī dictiōnī 'ōlim' adicitur?	Bij welk woord hoort 'eens'?
discipulus	'Vēnit' verbō.	Bij het werkwoord 'hij is gekomen'.
magister	Estne adverbium locī an temporis an quālitātis an quantitātis?	Is het een bijwoord van plaats, van tijd, van hoedanigheid of van hoeveelheid?
discipulus	Temporis.	Van tijd.
magister	'Ā' quae pars ōrātiōnis est?	Welke woordsoort is 'van'?
discipulus	Praepositiō.	Een voorzetsel.
magister	Cuī cāsuī servit?	Welke naamval regeert het?
discipulus	Cāsuī ablātīvō.	De ablativus.
magister	Cuī nōminī adiungitur?	Bij welk zelfstandig naamwoord hoort het?
discipulus	'Ōrīs' nōminī.	Bij het zelfstandige naamwoord 'kusten'.
magister	'Trōiae' quae pars ōrātiōnis est?	Welk woordsoort is 'van Troje'?
discipulus	Nōmen.	Een zelfstandig naamwoord.
magister	Quāle? Promprium an appellātīvum?	Wat voor een? Een eigen- of een soortnaam?
discipulus	Proprium.	Een eigennaam.
magister	Cuius est generis?	Welk geslacht heeft het?
discipulus	Fēminīnī.	Het vrouwelijke
magister	Cuius est numerī?	Welk getal heeft het?
discipulus	Singulāris.	Het enkelvoud.
magister	Quō est cāsū?	In welke naamval staat het?
discipulus	Genitīvō.	In de genitivus.
magister	'Ōrīs' quae pars ōrātiōnis est?	Welke woordsoort is 'kusten'?
discipulus	Nōmen.	Een zelfstandig naamwoord.
magister	Quāle? Proprium an appellātīvum?	Wat voor een? Een eigen- of soortnaam?
discipulus	Appellātīvum.	Een soortnaam.
magister	Cuius generis est?	Welk geslacht heeft het?
discipulus	Fēminīnī.	Het vrouwelijke.
magister	Quō cāsū est?	In welke naamval staat het?
discipulus	Ablātīvō plūrālī.	In de ablativus meervoud.
magister	Dīc cāsum nōminātīvum singulārem.	Noem de nominativus enkelvoud.
discipulus	Ōra.	Kust.
magister	'Longinquīs' quae pars ōrātiōnis est?	Welke woordsoort is 'verre'?
discipulus	Adiectīvum.	Een bijvoeglijk naamwoord.
magister	Quō est cāsū?	In welke naamval?

discipulus	Ablātīvō.	In de ablativus.
magister	Cuius est generis?	Welk geslacht heeft het?
discipulus	Fēminīnī.	Het vrouwelijke.
magister	Cuius est numerī?	Welk getal?
discipulus	Plūrālis.	Het meervoud.
magister	Cuī dictiōnī adicitur?	Bij welk woord hoort het?
discipulus	'Ōrīs'.	Bij 'kusten'.
magister	Cuius gradūs comparātiōnis est?	Welke trap van vergelijking heeft het?
discipulus	Positīvī.	De stellende.
magister	Dā gradum superlātīvum.	Geef de overtreffende trap.
discipulus	Longinquissimus.	Verst.
magister	'Vēnit' quae pars ōrātiōnis est?	Welke woordsoort is 'hij is gekomen'?
discipulus	Verbum.	Een werkwoord.
magister	Cuius temporis?	Welke tijd heeft het?
discipulus	Temporis praeteritī perfectī.	De voltooide tegenwoordige tijd.
magister	Cuius persōnae est?	Welke persoon heeft het?
discipulus	Tertiae.	De derde.
magister	Dīc persōnam prīmam.	Noem de eerste persoon.
discipulus	Vēnī.	Ik ben gekomen.
magister	Cuius numerī est?	Welk getal heeft het?
discipulus	Singulāris.	Het enkelvoud.
magister	Cuius modī est?	Welke wijze heeft het?
discipulus	Indicātīvī.	De aantonende wijs.
magister	Cuius generis est?	Welke vorm heeft het?
discipulus	Neutrālis.	De intransitieve vorm.
magister	Cuius coniugātiōnis est?	Tot welke vervoegingsgroep behoort het?
discipulus	Quārtae.	Tot de vierde.
magister	Dīc partēs prīncipālēs verbī canendī.	Geef de stamtijden van het werkwoord 'zingen'.
discipulus	Canere, cecinisse, cantum.	Zingen, gezongen te hebben, om te zingen.

EXTRA WOORDEN EN UITDRUKKINGEN

aanwijzend	dēmōnstrātīvus
ablativus	cāsus, -ūs ablātīvus
in de –	cāsū ablātīvō
accent	accentus, -ūs
het – op een lettergreep laten vallen	accentum in syllabā pōnere
–teken	apex, apicis *m*
accusativus	cāsus, -ūs accūsātīvus
actief: – zijn in	versārī in + *abl*
– werkwoord	verbum agendī/agēns/āctīvum
actieve vorm	genus, generis *n* āctīvum
afkorten	breviāre
afleiden van	dērīvāre ab
alfabet	alphabētum; prīmae litterae, -ārum; elementa, -ōrum
het – kennen	prīmās litterās scīre
antecedent	nōmen, nōminis *n* antecēdēns
bedrijvend	āctīvus
–e vorm	genus, -neris *n* āctīvum
beide	uter-/utra-/utrumque
wij allebei	uterque nostrum
benadrukkend: – voornaamwoord zoals ipse	prōnōmen, -minis *n* intentiōnis
benadrukking	intentiō, -ōnis *f*
bepaald	fīnītus
on–	īnfīnītus
bepalen	dēfīnīre
bestaan uit	cōnstāre ex
betekenen	sīgnificāre
betekenis	sīgnificātiō, -ōnis *f*
betrekkelijk	relātīvus
bijvoeglijk	adiectīvus; adiectīvālis, -e
– naamwoord	adiectīvum
bijwoord	adverbium
–elijk	adverbiālis, -e
combinatie	comprehēnsiō, -ōnis *f*
een lettergreep is een – van letters	syllaba est comprēhēnsiō litterārum
combineren	compōnere
voorzetsels kunnen met werkwoorden worden gecombineerd	praepositiōnēs cum verbīs compōnī possunt
coniunctivus	modus subiūnctīvus

constructie	cōnstrūctiō, -ōnis *f*
correct	rēctus; ēmendātus
– *adv*	rēctē; ēmendātē
–ie	ēmendātiō, -ōnis *f*
correlatief (zoals tālis ... quālis)	relātīvus
corrigeren	ēmendāre
daarna	deinde; subinde
dativus	cāsus, -ūs datīvus
deelwoord	participium
tegenwoordig –	praesentis temporis participium
voltooid –	praeteritī temporis participium
deponens	(verbum) dēpōnēns
dubbel	geminātus
–e 'i' zoals in armarii	'i' littera gemināta ut 'armāriī'
eigennaam zoals 'Hektor'	proprium nōmen, -minis *n* ut 'Hector'
↔ soortnaam zoals 'man'	appellātīvum nōmen ut 'homō'
eind-	fīnālis, -e
eindigen op	terminārī + *abl*/in + *acc*/*abl*
–d op ...	terminātus + *abl*/in + *acc*/*abl*
en	et; atque
–zovoort	et perinde; et cētera; et ita porrō
enclitisch woord (zoals -que, -ve)	encliticum
enkelvoud: in het –	singulāriter
enkelvoudig (↔ meervoudig)	singulāris, -e (↔ plūrālis, -e)
figuurlijk	trānslātīvus; figūrātīvus
– *adv*	per trānslātiōnem; figūrātē
fout/verkeerd	vitiōsus; prāvus
– *adv*	perperam
fout *subst*	vitium; mendum
een – maken	vitium facere
functie	potentia
gaan met *(coniunctivus, naamval)*:	*zie* vereisen
gebruiken	pōnere
gebruik lego in een zin	pōne 'legō' in sententiā
genitivus	cāsus, -ūs genitīvus
gerundium	gerundium
gerundivum	gerundīvum
geslacht	genus, generis *n*
getal	numerus
geven *(noemen)*	facere; dare; dīcere
geef de gebiedende wijs van het werkwoord venire	fac imperātīvum 'venīre' verbī
geef het meervoud van gaudium	dā/dīc figūram plūrālem 'gaudium' nōminis
grammatica	grammatica; ars, artis *f* grammatica
herhalen	repetere; iterāre
hierna	posthāc
hoofdtelwoord	numerus cardinālis
hoofdzin	ōrātiō, -ōnis *f* *(= ook volledige zin)*
horen bij	adiungī + *dat*; adicī + *dat*
welk naamwoord hoort bij bonus?	cuī nōminī 'bonus' adicitur?
idiomatische uitdrukkingen	quae linguae propria sunt
idioom	figūra
– van het Latijn/Nederlands	proprietās, -ātis *f* linguae Latīnae/Batāvicae
iemand	quispiam, cuiuspiam
als – ...	sī quis ...
indicativus	modus indicātīvus
in de –	modō indicātīvō
infinitivus	modus īnfīnītīvus
interpunctie	interpūnctiō, -ōnis *f*
intransitief	intrānsitīvus; neutrālis, -e
klank	sonus
klinker	vocālis, vocālis *f*
komen: vandaan –	venīre ab; dērīvāre ab
komma	comma, -atis *n*
kort	brevis, -e; correptus
laatste	ultimus
Cicero heeft als – gesproken	Cicerō novissimus locūtus est
lang (↔ kort)	longus; prōductus (↔ brevis; correptus)
een klinker is – van nature of door positie	vocālis est longa nātūrā aut positiōne
leesteken	interpūnctum; pūnctum
–s plaatsen	interpungere
letter	littera
–greep	syllaba
–grepen vormen woorden	syllabae faciunt dictiōnēs
–lijk	proprius (↔ trānslātīvus)
–lijk *adv*	propriē; ad verbum (↔ figūrātē)
–s vormen –grepen	litterae faciunt syllabās
kleine –	littera minuscula/minūta
hoofd–	littera māiuscula/grandis
derde –greep van achteren	antepaenultima syllaba
voorlaatste –greep	paenultima syllaba
lidwoord	articulus
(hic, haec, hoc *fungeren als lidwoord bij verbuigingen*)	
(on)bepaald –	articulus (īn)fīnītīvus
lijdend voorwerp: *het – wordt aangegeven met het werkwoord* adiungī + verbō *(dat)*	
'de man' is – *(niet* obiectum *als –)*	hic homō verbō adiungitur
lijdende vorm	genus, -neris *n* passīvum
mannelijk	masculīnus

medeklinker	cōnsonāns, -ntis *f*
meervoud	numerus plūrālis/ multitūdinis; multitūdō, -dinis *f*
doelend op een –	multitūdinem sīgnificāns
in het –	plūrāliter
–ig	plūrālis, -e
metrum	numerus; metrum
na	post
onmiddellijk –	statim ab
naamval	cāsus, -ūs
naamwoord in de tweede –	nōmen genitīvō cāsū
naamwoord	nōmen, nōminis *n*
nominativus	cāsus nōminātīvus
onderwerp *(grammaticaal)*	subiectum
– *(studie)*	genus, -neris *n* studiōrum; doctrīna
onjuist	vitiōsus; prāvus
onpersoonlijk	impersōnālis, -e
onregelmatig	inaequālis, -e
– *adv*	inaequāliter
– werkwoord	inaequāle verbum
duo wordt – verbogen	'duo' inaequāliter dēclīnātur
ontleden	proprietātēs *(+ gen)* dēscrībere
onverbuigbaar	indēclīnābilis, -e
onvolledig	dēfectīvus
onzijdig	neuter, -tra, -trum, *gen sg* neutrīus, *maar voor woordgeslacht* neutrī
in het –	neutrāliter
overdrachtelijk *adv*	figūrātē; trānslātīvē
overgankelijk	trānsitīvus
on-	intrānsitīvus; neutrālis, -e
participium	participium
partikel *(de vier onverbuigbare: bijwoord, voorzetsel, voegwoord, tussenwerpsel)*	particula
passief *(werkwoord) adiect*	passīvus
passivum	genus, -neris *n* passīvum
persoon	persōna
–lijk	persōnālis, -e
prefix	praepositiō, -ōnis *f* per compositiōnem
punt	pūnctum
rangtelwoord zoals 'eerste', 'tweede'	numerus ōrdinālis ut 'prīmus', 'secundus'
regel	rēgula
de regel in acht nemen	rēgulam servāre
de – breken	rēgulam frangere
–s vaststellen	rēgulās īnstituere
samengesteld *(werkwoord)*	compositus
↔ enkelvoudig	simplex, simplicis
samenvatting	nota compendiāria; summārium; breviārium
schrijven	scrībere
het woord wordt met een 'a' geschreven	vocābulum per litteram 'a' scrībitur
in het Latijn –	Latīnē scrībere
soortnaam	nōmen, nōminis *n* appellātīvum
– zoals 'goedheid'	appellātiō, -ōnis *f* ut 'bonitās'
spellen	scrībere
goed –	rēctē scrībere
sommigen – cum met een q als het de tijd aangeeft	quīdam scrībunt 'cum' per 'q' litteram, sī tempus sīgnificat
spelling	orthographia
spreken	loquī
Latijn –	Latīnē loquī
stamtijden	partēs, partium *f pl* verbī prīncipālēs
superlativus	gradus, -ūs superlātīvus
in de –	superlātīvē
geef laetus in de superlativus	dīc 'laetus' superlātīvē
supinum	supīnum
syntaxis	syntaxis, -is *f*
– *(Latijnse term)*	ōrdinātiō, -ōnis *f*
tegenstellend	adversātīvus
teken	nota
telwoord	nōmen, -minis *n* numerāle
zoals één, twee, drie	ut 'ūnus', 'duo', 'trēs'
tijd	tempus, temporis *n*
onvoltooid verleden tijd	tempus praeteritum imperfectum
tegenwoordige –	praesēns tempus
toekomende –	tempus futūrum
verleden –	tempus praeteritum
trap	gradus, -ūs
stellende –	gradus positīvus
vergelijkende –	gradus comparātīvus
overtreffende –	gradus superlātīvus
transitief	trānsitīvus
tussenwerpsel zoals 'hé jij!'	interiectiō, -ōnis *f* ut 'heus tū!'
tweeklank	diphtongus *f*
uitdrukken	exprimere
uitdrukking	dictiō, dictiōnis *f*; locūtiō, -ōnis *f*
uitgaan op	terminārī + *abl*/in + *acc/abl*
uitgang	terminātiō, -ōnis *f*
uitleggen	explānāre; explicāre
uitspreken	prōferre; prōnuntiāre
een klinker kort of lang –	vocālem correptē aut prōductē prōnuntiāre

verbaal	verbālis, -e
verbeteren	ēmendāre
verbuigen	dēclīnāre
verbuiging	dēclīnātiō, -ōnis *f*
vereisen *(coniunctivus, naamval)*	accipere; servīre/adiungere/ coniungere + *dat*
namen van steden – geen voorzetsel, bijv. 'ik ga naar Rome'	nōmina cīvitātum nōn accipiunt praepositiōnēs, ut 'Rōmam vādō'
het voorzetsel ad eist de accusativus	'ad' praepositiō cāsuī accūsātīvō servit
dit werkwoord eist de accusativus	hoc verbum coniungitur/ adiungitur cāsuī accūsātīvō
voorzetsels – de accusativus of de ablativus	praepositiōnēs aut accūsātīvō aut ablātīvō cāsuī serviunt
vergelijken (met)	comparāre (cum)
–d	comparātīvus
–e trap	gradus, -ūs comparātīvus
vergelijking	comparātiō, -ōnis *f*
verklarend	dēclārātīvus
verkleinwoord	dēminūtīvum (nōmen, nōminis *n*)
verkorten *(klinker)*	corripere
verlengen *(klinker)*	prōdūcere
vertalen	convertere; trānsferre
uit het Latijn in het Nederlands vertalen	ex Latīnō in Batāvicum convertere
vertaling *(het vertalen)*	conversiō, -ōnis *f*; trānslātiō, -ōnis *f*
vervoegen	dēclīnāre
vervoeging	coniugātiō, -ōnis *f*; dēclīnātiō, -ōnis *f*
verzamelend	collēctīvus
verzamelnaam	nōmen, nōminis *n* collēctīvum
vocativus	cāsus, -ūs vocātīvus
voegwoord	coniūnctiō, -ōnis *f*
nevenschikkend –	coniūnctiō cōpulātīva
onderschikkend –	coniūnctiō subiūnctīva
voornaamwoord	prōnōmen, -minis *n*
voorzover (het mij betreft)	quod (mē)
vorm *(grammaticale)*	figūra
de – is enkelvoudig, zoals 'geleerd', of samengesteld, zoals 'niet geleerd'	figūra est aut simplex, ut 'doctus', aut compositus, ut 'indoctus'
vrouwelijk	fēminīnus
weer *(opnieuw)*	iterum; rūrsus
steeds –	identidem; etiam atque etiam
weglaten: het is weggelaten	subaudītur
ego is weggelaten, wanneer ik zeg 'sum philosophus'	subaudītur 'ego' sī dīcam 'sum philosophus'
werkwoord	verbum
wijs	modus
aantonende – zoals 'ik lees'	modus indicātīvus ut 'legō'
aanvoegende – zoals 'omdat ik lees'	modus subiūnctīvus ut 'cum legam'
gebiedende – zoals 'lees!'	modus imperātīvus ut 'lege!'
woord *(in algemene zin)*	verbum
– *(in taalkundige zin)*	vōx, vōcis *f*; vocābulum
werk–	verbum
– voor –	verbum prō verbō
–accent	accentus, -ūs
nieuwe –en creëren	nova verba fingere
zeggen	dīcere
zelfstandig naamwoord	substantīvum
zin	sententia; ōrātiō, -ōnis *f*
–sdeel	membrum ōrātiōnis
zoals	sīcut; ut
– bijvoorbeeld	ut puta

APPENDIX I: ‘JA’ EN ‘NEE’ IN HET LATIJN

Het Latijn heeft geen eenduidige equivalenten voor ons ‘ja’ en ‘nee’. Er is wel een aantal bijwoorden met bevestigende betekenis die daarvoor kunnen worden gebruikt, zoals etiam, ita, sīc, sānē, māximē, admodum, oppidō, certē, plānē, plānissimē, maar deze hebben niet steeds dezelfde betekenis: ita en sīc betekenen ‘het is zo’; plānissimē is ‘ja, precies zo’; certē betekent ‘zeker’; admodum en oppidō betekenen beide ‘jazeker’, maar oppidō is nadrukkelijker. De meest directe en korte termen zijn van Cicero: aut ‘etiam’ aut ‘nōn’ respondēre ‘met “ja” of “nee” antwoorden’.

De meest gebruikelijke manier om ‘ja’ te zeggen is de herhaling van het (de) woord(en) waarop in de vraag de nadruk valt. Bij een werkwoord moet daarbij wel op de juiste persoon worden gelet, zoals hieronder in het tweede voorbeeld:

‘Paterne autocīnētum vendidit?’ ‘Vendidit.’	‘Heeft vader de auto verkocht?’ ‘Ja.’
‘An nōn dīxī hoc esse futūrum?’ ‘Dīxistī.’	‘Heb ik niet gezegd dat dit zou gebeuren?’ ‘Ja.’
‘Ad patremne eam dūcis?’ ‘Ad eum ipsum.’	‘Breng je haar naar haar vader?’ ‘Ja, precies.’
‘Āiō, negās.’	‘Ik zeg ja, jij zegt nee.’

Maar ook kan veilig één van de genoemde bijwoorden voor ‘ja’ worden gebruikt. Wil men de fraaiere vorm van de herhaling hanteren, dan moeten wel de juiste woorden worden geherformuleerd, zoals hierboven in het derde voorbeeld, of men kiest heel andere woorden, zoals in het laatste voorbeeld.

Zoals boven gezegd is nōn het meest directe woord voor ‘nee’, vaak verbonden met het werkwoord van de vraag. Minimē is nadrukkelijker: ‘helemaal niet’, met vērō versterkt: minimē vērō ‘nee, beslist niet’, of ook het meer informele minimē gentium ‘absoluut niet’. Ook haud is sterker dan nōn, maar wordt vooral gebruikt bij *adiect* en *adv*. Immō of īmō worden gebruikt als loutere versterking: ‘sterker nog’, of bij een krachtige afwijzing: ‘nee, integendeel’. Om dit soort uitspraken kracht bij te zetten haalden de Romeinen de goden erbij: ēcastor ‘bij Castor’, pol of edepol ‘bij Pollux’, (me)hercle of (me)herculē(s) ‘bij Hercules’, prō Iuppiter ‘bij Jupiter’, prō dī immortālēs ‘bij de onsterfelijke goden’ en soortgelijke toevoegsels.
Voor ‘nee, dank je’ bij het afslaan van een aanbod zeiden de Romeinen kortweg benīgnē of rēctē ‘het is goed zo’.

APPENDIX II: SPREEKWOORDEN EN GEZEGDEN

aambeeld: altijd op hetzelfde – slaan	eandem recoquere crambem
tussen hamer en –	inter sacrum saxumque
alles: – of niets	aut Caesar aut nūllus
winnen is –	vincere aut morī
ambt: krachtens zijn/haar –	ex officiō
appel: de – valt niet ver van de boom	colubra restem nōn parit
A-Z: van – uitleggen	ab aciā et acū expōnere
baard: twisten om des keizers –	dē lānā caprīnā rīxārī
in zijn – lachen	tacitō rīdēre nāsō
bedriegen: de wereld wil bedrogen worden	mundus dēcipī vult
belang: in het algemeen –	prō bonō pūblicō
beminnen: een vrouw bemint of haat; iets anders kent ze niet	aut amat aut ōdit mulier, nihil est tertium
blind: liefde is –	nēmō in amōre videt
bloemetjes: de – buiten zetten	pergraecārī
bof: het is een – dat je nog leeft	dē lucrō vīvis
boontje: – komt om zijn loontje	habet quod sibi dēbēbātur
c'est la vie!	sīc vīta hominum est!
controleur: wie controleert de –s?	quis cūstōdēs cūstōdiet?
dag: pluk de –!	carpe diem!
dienst: de ene – is de andere waard	grātia grātiam parit
dode: over de –n niets dan goeds	dē mortuīs nisi bonum
doen: niemand hoeft meer te – dan hij kan	ultrā posse nēmō obligātur
dovemansoren: tegen – praten	ad surdās aurēs cantāre
drinkeboer: ik hou niet van een – met een goed geheugen	ōdī memorem compōtōrem
druppel: de gestage drup holt de steen	gutta cavat lapidem
als twee –s water	tam similis quam lac lactī est
dubbel: wie gauw geeft, geeft –	bis dat, quī dat cito
je moet geen dubbel-– leiden	nōn vīvēs aliter in sōlitūdine, aliter in forō
duivel: als je over de – spreekt, trap je hem op zijn staart	lupus in fābulā/sermōne
eenzaam: – is hij die geen vriend heeft	sōlus omnīnō est, quī sine amīcō est
eerst: wie het – komt, het – maalt	prior tempore, prior iūre
eigenliefde: – is blind	caecus est amor suī
eind(e): – goed, al goed	bellē adhūc; omnia rēctē sunt quae bene fīniuntur
het – van de ellende is in zicht!	fīnem ecce labōrum!
familie: van goede – zijn	honestō locō nātus
fout: een – is geen excuus voor een –	iniūria nōn excūsat iniūriam
garen: ergens – bij spinnen	magnum commodum ex aliquā rē capere
geheim: als je wilt dat een ander je – bewaart, bewaar het eerst zelf	alium silēre quod volēs, prīmum silē
geloven: zien is –	vidē et crēde
geluk: het – staat de dapperen bij	fortēs fortūna adiuvat
gering: –e gift, –e dank	vīle dōnum, vīlis grātia
gewillig: het lot leidt de –e, de on–e sleept het mee	dūcunt volentem fāta, nōlentem trahunt
geschieden: wat gij niet wilt dat u geschiedt, doet dat ook een ander niet	ab aliō exspectēs alterī quod fēceris
gezond: een –e geest in een – lichaam	mēns sāna in corpore sānō
God: als – voor ons is, wie is dan tegen ons?	sī Deus prō nōbīs, quis contrā nōs?
met –s wil	Deō volente
godzijdank	Deō grātiās
goed: wie komt het ten –e?	cuī bonō?
ik zie het –e en sta erachter, maar doe toch het verkeerde	videō meliōra probōque, dēteriōra sequor
goud: –en bergen beloven	montēs aurī pollicērī
gulden: de – middenweg	aurea mediocritās
gunst: het aannemen van een – is het verkopen van zijn vrijheid	beneficium accipere, lībertātem est vendere
hand: de ene – wast de andere	manus manum lavat
hart: mijn – klopte in mijn keel	anima mihi in nāsō erat
waar het – van vol is, loopt de mond van over	ex abundantiā cordis ōs loquitur
heilig: het –e der –en	sānctum sānctōrum
helen: geduld heelt elk verdriet	cuīvīs dolōrī remedium est patientia
hemd: het – is nader dan de rok	prīma cāritās incipit ā sē ipsō
herhaling: – is de moeder van elke studie	repetītiō est māter studiōrum
hete kolen: op – zitten	animī pendēre
heterdaad: op –	in flagrantī dēlictō
hond: maak geen slapende –en wakker	nōlī irritāre leōnēs
hoog: hoe hoger je staat, hoe dieper je valt	cāsus excelsīs multō facilius nocet
horen: voor wat hoort wat	quid prō quō
huid: verkoop de – niet voor de beer is geschoten	adhūc tua messis in herbā est
huilen: – geeft een bepaald genot	est quaedam voluptās flēre
tranen met tuiten –	lacrimās effundere
ijskoud: dat laat me –!	id floccī nōn faciō!
ijzer: je moet het – smeden als het heet is	ferrum cūdendum est dum candet in īgne

indruk: de eerste – is vaak bedrieglijk	frōns prīma multōs dēcipit
kaart: zet niet alles op één –	nē committās omnia ūnī nāvī
kennis: – is macht	ipsa scientia potestās est
kiem: in de – smoren	prīncipiīs obstāre
kleren: – maken de man	vestis virum facit
klok: de – hebben horen luiden maar niet weten waar de klepel hangt	aliquis in omnibus, nūllus in singulīs
koek: dat is ouwe –	crambē repetīta est
kogel: de – is door de kerk	ālea iacta est
koop: iedereen is te –	vēnālis populus, vēnālis cūria patrum
koper: –, wees op je hoede!	caveat emptor!
krot: er kan een groot man uit een – komen	exīre magnus vir ex tuguriō potest
kwaliteit: liever – dan kwantiteit	nōn multa sed multum
's lands wijs, 's lands eer	cōnsuētūdō locī observanda est
lenen: je leeft in geleende tijd	dē lucrō vīvis
leren: al doende leert men	ūsus est optimus magister
je leert, terwijl je doceert	hominēs, dum docent, discunt
leven: zolang er – is, is er hoop	dum anima est, spēs est
liedje: je zingt steeds hetzelfde –	cantilēnam eandem canis
liefde: – is blind	nēmō in amōre videt
– en hoesten laten zich niet verbergen	amor tussisque nōn cēlantur
lijden: na – komt verblijden	per aspera ad astra
lik: – op stuk geven	pār pārī respondēre
logisch: dat is niet –	nōn sequitur
loodje: het – leggen	animam bullīre
loon: – naar werk krijgen	ut sēmentem fēceris, ita et metēs
luchtkasteel: je bouwt luchtkastelen	in arēnā aedificās
lusten: wat de boer niet kent, lust hij niet	damnant quod nōn intellegunt
maag: een volle – leert niet graag	plēnus venter nōn studet libenter
de – laat zich niet beleren	venter nōn habet aurēs
laat je ogen niet groter zijn dan je –	quī māiōra cupit, saepe minōra capit
maat: – in alle dingen	modus in rēbus/omnibus; nē nimium; nē quid nimis
macht: – corrumpeert	honōrēs mūtant mōrēs
manusje: – van alles	homō omnis Minervae
moed: – beschermt als een muur	audācia prō mūrō habētur
mohikanen: ziedaar, de laatste der –	em, ultimus Rōmānōrum
nest: in de –en zitten	auribus lupum tenēre
neus: iem. bij de – nemen	labiīs aliquem ductāre
nieuw: niets –s onder de zon	nīl dictum quod nōn prius dictum; nihil novī sub sōle
noest: –e arbeid overwint alles	labor vincit omnia
nood: – maakt vindingrijk	ingeniōsa rērum egestās est
noodzaak: – gaat niet op vakantie	necessitās caret fēriīs
nu: – of nooit	nunc aut numquam
oefening: – baart kunst	exercitātiō optima magistra est
olie: – op het vuur gooien	oleum addere camīnō
olifant: van een mug een – maken	ē rīvō flūmina magna facere
ongerijmde: een bewijs uit het –	reductiō ad absurdum
oogst: jouw – staat nog in de halmen	adhūc tua messis in herbā est
oorlog: wie vrede wil, maakt zich op voor de –	quī dēsīderat pācem, praeparat bellum
opnieuw: helemaal – moeten beginnen	ad carcerēs ā calce revocārī
oren: je zit er tot over je – in	magnum mare ingrederis
ouderdom: – maakt kinds	bis puerī senēs
paard: een – dat rent, heeft geen sporen nodig	equō currentī nōn opus calcāribus
persoonlijk: een –e aanval	argūmentum in hominem
pijp: de – uitgaan	animam bullīre
proces: van een – komt een –	līs līitem generat
recht: het – moet hoe dan ook zijn loop hebben	fīat iūstitia, ruat caelum
met welk –?	quō iūre?
waar een – is, is ook een plicht	ubi iūs, ibi officium
rechter: de zaak is nog onder de –	adhūc sub iūdice līs est
reet: dat kan me geen –/zier schelen!	id floccī nōn faciō!
roet: – in het eten gooien	plaustrum percellere
rook: waar – is, is vuur	flamma fūmō proxima est
rust: – roest	lapis volūtus haud muscō obdūcitur
schaduw: zelfs een enkele haar heeft een –	etiam capillus ūnus habet umbram suam
schat: waar je – is, daar is ook je hart	ubi est thēsaurus tuus, ibi est et cor tuum
scholing: – kan niemand van je afnemen	homō doctus in sē dīvitiās semper habet
slavenvee: o volgelingen van het –!	ō imitātōrēs, servum pecus!
smaak: over – valt niet te twisten	dē gūstibus nōn disputandum est
dit is niet mijn –	hoc nōn meī stomachī est
gebrek aan goede –	dēfōrmitās, -ātis *f*
soort: – zoekt –	parēs cum paribus facillimē congregantur

enig in zijn –	suī generis
spijker: je hebt de – op de kop geslagen	acū rem tetigistī
–s op laag water zoeken	nōdum in scirpō quaerere
spoed: haastige – is zelden goed	festīnātiō tarda est
stel: ze vormen een goed –	pār bene comparātum
stilstand: – is achteruitgang	nōn prōgredī est regredī
storm: een – in een glas water veroorzaken	excitāre flūctūs in simpulō
straf: zo de zonde, zo de –	culpae/noxiae poena pār estō
teerling: de – is geworpen	ālea iacta est
terecht: van de beste voornemens komt vaak niets –	bene cōgitāta saepe cecidērunt male
tijd: de – zal het leren	tempus omnia revēlat; diēs vēritātem aperit
de – vliegt	tempus fugit
de –en veranderen en wij met hen	tempora mūtantur, nōs et mūtāmur in illīs
tong: het ligt op het puntje van mijn –	versātur mihi in prīmōribus labrīs
tranen: – drogen snel	lacrimā nihil citius ārēscit
– met tuiten huilen	lacrimās effundere
ik heb tot –s toe gelachen	rīsī ūsque ad lacrimās
trekken: hij heeft zijn – thuis gekregen	habet quod sibi dēbēbātur
treuren: hij treurt echt, die in z'n eentje treurt	ille dolet vērē, quī sine teste dolet
trouw: te goeder –	bonā fidē
uur: te elfder ure	inter caesa et porrēcta
verandering: na de nodige –en	mūtātīs mūtandīs
verbazen: verbaas je nergens over	nīl mīrāre
vergaan: zo vergaat 's werelds roem	sīc trānsit glōria mundī
vergissen: – is menselijk, vergeven doet God	errāre hūmānum est, īgnōscere dīvīnum
verspillen: je verspilt je tijd	laterem crūdum lavās
vertrouwelijkheid: – leidt tot minachting	cōnversātiō parit contemptum
vertrouwen: – wekt –	fidēs facit fidem
vinger: je hebt de – op de zere plek gelegd	tangis ulcūs
vlieg: twee –en in één klap slaan	duōs parietēs dē eādem fidēliā dealbāre
voet: ik heb mezelf in de – geschoten	mihi asciam in crūs impēgī
voordeel: wie heeft er – van?	cuī bonō?
voorteken: een gunstig –	ōmen faustum
voorwaarde : noodzakelijke –	causa sine quā nōn
vos: een – verliest wel zijn haren, maar niet zijn streken	vulpēs pilum mūtat, nōn mōrēs
vrede: wie – wil, maakt zich klaar voor de oorlog	quī dēsīderat pācem, praeparat bellum
vrek: een – heeft altijd gebrek	avārus semper eget
vriend: in tijden van nood leert men zijn –en kennen	is est amīcus, quī in rē dubiā rē iuvat
waar –en zijn, daar is rijkdom	ubi amīcī, ibi opēs
vuist: voor de – weg spreken	ex tempore/dē summō pectore dīcere
vuur: – met – bestrijden	similia similibus cūrantur
olie op het – gooien	oleum addere camīnō
welzijn: het – van het volk is de hoogste wet	salūs populī suprēma est lēx
wereld: 's –s slechtste dichter	poēta pessimus omnium
wet: niemand staat boven de –	Caesar nōn suprā grammaticōs est
wijze: had je gezwegen, had men je voor een – gehouden	ō sī tacuissēs, philosophus mānsissēs
willen: wie zegt wat hij wil, zal horen wat hij niet wil	quī quae vult dīcit, quae nōn vult audiet
woede: – is een korte waanzin	īra furor brevis est
woord: een goed verstaander heeft aan een half – genoeg	dictum sapientī sat est
van –en komen klappen	ā verbīs ad verbera
worst: dat zal me – wezen!	id floccī nōn faciō!
zien: – is geloven	vidē et crēde
zijn: ik ben wat jij zult –, ik ben geweest wat jij bent	sum quod eris, fuī quod es *(grafschrift)*
het doet er niet toe wie je bent, maar wat je bent	nōn quis sed quid
zijne: ieder het –	suum cuīque
zin: zoveel mensen, zoveel –nen	quot hominēs, tot sententiae; quot capita, tot sēnsūs
je kan niet iedereen het naar de – maken	frūstrā labōrat quī omnibus placēre studet
zingen: je zingt steeds hetzelfde liedje	cantilēnam eandem canis
zo: – vader, – zoon	colubra restem nōn parit
– gezegd, – gedaan	dictō citius; dictum factum
– de zonde, – de straf	culpae/noxiae poena pār estō
zorgen: maak je geen – voor de dag van morgen	quid sit futūrum crās, fuge quaerere
zout: met een korrel –	cum grānō salis
zwijgen: wie zwijgt, stemt toe	quī tacet, cōnsentit

APPENDIX III: KLEUREN

asgrijs	cinereus
azuurblauw	venetus
beige	flāvidus
– *(paarden)*	gilvus
blauwachtig	subcaeruleus
blauwgrijs/loodkleurig	līvidus
blauwgrijs *(ogen)*	caesius
bloedrood	sanguineus
blond	flāvus
bruin	fulvus
citroengeel	citreus
crèmekleurig	eburneus
donkerblauw	cȳaneus
donkerbruin	fuscus
donkergeel	lūteus
donkergrijs	pullus
donkeroranje	armeniacus
donkerrood	rubidus; coccineus
geel	flāvus
geel-bruin	fulvus
geel-oranje	ēlectricus
glanzend zwart	niger, -gra, -grum
gouden	aureus; aureolus
grasgroen	herbāceus
grijsachtig	cānēscēns, -ntis
groen	viridis, -e
groenachtig	subviridis, -e
hemelsblauw	caeruleus
kardinaalsrood	cardinālis, -e
kastanjebruin	spādīx, -īcis;
– *(paarden)*	badius

kersenrood	cerasinus
lichtgrijs	cānus
lichtgroen	prasinus
matwit	crētāceus
matzwart	āter, -tra, -um
okergeel	silāceus
olijfgroen	olevāceus
oranje	aurantius; lūteus
pikzwart	piceus
purperen	purpureus
roestkleurig	rubiginōsus
rood	ruber, -bra, -brum
roodachtig	rutilus; surruber, -bra, -brum
roodbruin	rubicundus
rose	roseus
rossig	rūfus
scharlaken	miniātus; coccineus
smaragd-groen	smaragdinus
sneeuwwit	niveus
turquoise	turcicus
vermiljoen	coccineus; miniātus
violet	violāceus
vleeskleurig	carneus
vuurrood	pūniceus; flammeus
wit	albus
stralend –	candidus
witachtig	subalbus
zeegroen *(diep, blauwachtig)*	venetus
– *(licht)*	glaucus
zilveren	argenteus

APPENDIX IV: COMPUTERTERMEN

aangehecht document	documentum annexum; appendicula
aanzetten	excitāre
adres	īnscrīptiō, -ōnis *f* ēlectronica
adresboek	liber, librī īnscrīptiōnum ēlectronicārum
attachement	documentum annexum; appendicula
beeldscherm	quadrum vīsificum
bericht	nuntius
bestand	documentum
besturingssysteem	systēma, -atis *n* internum
bewerken	ēdere
bijlage	documentum annexum; appendicula
bit	bitus
bladeren	perlūstrāre
browser	nāvigātōrium
bug	mendum
bus	magistrāle, -lis *n*
byte	ocētus
CD-player	īnstrūmentum discīs legendīs
CD(-ROM)	Compāctus Discus
chat *verbum*	fābulārī
chip	talus
commando	iussum; mandātum
computer	computātrum; computātōrium; ōrdinātōrium
computerspel	lūsus, -ūs computātrālis
connect	cōnectere
connection	cōnexus, -ūs
cookie	crūstulum
copy *subst*	exemplar, -āris *n*
crash *subst*	collāpsus, -ūs
crash	corruere
cursor	indicium; cursor, -ōris *m*; (mūris) index, indicis *m/f*
cyberspace	spatium cybernēticum; cyberspatium
data	data, -ōrum
database	datōrum repositōrium
debug	ēmendāre
delete	dēlēre; ērādere
desktop	tabula (systēmatis); mensa
digitaal	digitālis, -e
directory	plicārum index, -dicis *m/f*
disk	discus
disk drive	discōrum receptāculum
diskette	disculus
doorsturen, forwarden	dēferre
downloaden	exprōmere; ex rēte prehendere
DVD	Discus Varius Digitālis
e-mail *(algemeen)*	cursus, -ūs pūblicus ēlectronicus
e-mail	litterae, -ārum ēlectronicae
e-mail-adres	īnscrīptiō, -ōnis *f* ēlectronica
e-mailen (iem.)	(ad aliquem) litterās ēlectronicās mittere
elektronisch	ēlectronicus
enter	in computātrum referre
file	documentum
floppy disk	discus flexibilis
folder	scrīnium; cooperculum
format	fōrma
formatteren	cōnfōrmāre
gamen	lūsū computātrālī lūdere
geheugen	memoria
hacker	plagiārius ēlectronicus; effrāctārius ēlectronicus
harddisk	discus dūrus
hardware	apparātus, -ūs computātrālis; armatūra ēlectronica
hexadecimaal	sēdecimālis
home page	pāgina domestica
hypertext	hypertextus, -ūs
icon	īcon, īconis *f*
imput	initus, -ūs
in- en output	initus, -ūs exitusque, -ūs
inloggen	inīre
installeren	īnstruere; īnstituere
internet	interrēte, -tis *n*; rēte, -tis *n* omnium gentium
joystick	vectis, -is *m*; vectulus
keyboard	plēctrologium; ōrdō, -dinis *m* plēctrōrum; clāviātūra
klikken	pulsāre; dēprimere
links/rechts/dubbel –	sinistrōrsum/dextrōrsum/bis dēprimere
knippen en plakken	secāre et glūtināre
knop	plēctrum
kopiëren	exemplar, -āris *n* facere
laptop	computātrulum portābile
lettertype	typus

lijstbeheerder	gregis moderātor, -ōris
link	cōnexus, -ūs
–-editor	cōnectrum
linken	cōnectere
loop	ambitus, -ūs
magnetisch	magnēticus
mailinglijst	grex, gregis *m* rētiālis
map	scrīnium; cooperculum
menu	iussōrum tabella
modem	trānsmodulātōrium
monitor	monitōrium
muis	mūsculus; mūs, mūris *m*
–klik	pulsus, -ūs mūris
–klikker	pulsābulum mūris
netserver	daemōn, -ōnis *m* moderāns
openen	aperīre
opslaan	servāre
opstarten	initiāre systēma, -atis *n*
output	exitus, -ūs
password	sīgnum; tessera
personal cumputer	computātrum domesticum
poort	portus, -ūs
printen	typīs imprimere
printer	impressōrium
processor	ēditōrium; prōcessōrium
programma	programma, -atis *n*
het – loopt	programma operātur
programmeren	programmāre
programmeur	programmātor, -ōris
prompt	monitus, -ūs
RAM	memoria volātilis
reboot	redinitiāre
ROM	memoria fīxa
scannen	scandere
scanner	scānsōrium
scherm	quadrum vīsificum
schijfstation	dūra statiō, -ōnis *f*
schrijven (programma)	(programma) compōnere
scrollen (down)	(dē)volvere
site	situs, -ūs
slepen	trahere
sluiten	conclūdere; claudere
software	programma, -atis *n*
spam	sagīnātiō, -ōnis *f*
speaker	megaphōnium
spreadsheet	charta computātīva
string *(tekenreeks)*	seriēs, seriēī *f*
subdirectory	plicārum subindex, -dicis *m/f*
subscribe	subscrībere
tekstvenster	textūs fenestella
tekstverwerker	programma, -atis *n* ēditōrium
terminal	termināle, -lis *n*
toets	malleolus; plēctrum; clāvis, clāvis *f*
–enbord	plēctrologium; ōrdō, -dinis *m* plēctrōrum; clāviātūra
toolbar	īnstrūmentōrum tabella
typen	dactylographāre
uitloggen	exīre
uitvoeren (programma)	programma administrāre
het programma wordt uitgevoerd	programma operātur
uitzetten	exstinguere
unsubscribe	cessāre
upload	mittere; impōnere
venster	fenestra
wachtwoord	sīgnum; tessera
webadres/URL	īnscrīptiō, -ōnis *f* interrētiālis; Ūniversāle Rērum Locātrum
website	situs, -ūs interrētiālis
WWW	Tēla, -ae Tōtīus Terrae (TTT)

APPENDIX V: TELWOORDEN
NUMERĀLIA

		cardinālia één	**ōrdināria** eerste	**distribūtīva** telkens/ieder één	**adverbiālia** eenmaal
1	I	ūnus	prīmus, -a, -um	singulī, -ae, -a	semel
2	II	duo, duae, duo	secundus *of* alter, *enz.*	bīnī, *enz.*	bis
3	III	trēs, tria	tertius	ternī (trīnī)	ter
4	IV	quattuor	quārtus	quaternī	quater
5	V	quīnque	quīntus	quīnī	quīnquiē(n)s
6	VI	sex	sextus	sēnī	sexiē(n)s
7	VII	septem	septimus	septēnī	septiē(n)s
8	VIII	octō	octāvus	octōnī	octiē(n)s
9	IX	novem	nōnus	nōvēnī	noviē(n)s
10	X	decem	decimus	dēnī	deciē(n)s
11	XI	ūndecim	ūndecimus	ūndēnī	ūndeciē(n)s
12	XII	duodecim	duodecimus	duodēnī	duodeciēs
13	XIII	trēdecim	tertius decimus	ternī dēnī	ter deciēs
14	XIV	quattuordecim	quārtus decimus	quaternī dēnī	quater deciēs
15	XV	quīndecim	quīntus decimus	quīnī dēnī	quinquiēs deciēs
16	XVI	sēdecim	sextus decimus	sēnī dēnī	sexiēs deciēs
17	XVII	septendecim	septimus decimus	septēnī dēnī	septiēs deciēs
18	XVIII	duodēvīgintī	duodēvīcēsimus	duodēvīcēnī	duodēvīciēs
19	XIX	ūndēvīgintī	ūndēvīcēsimus	ūndēvīcēnī	ūndēvīciēs
20	XX	vīgintī	vīcēsimus	vīcēnī	vīciēs
21	XXI	ūnus et vīgintī *of* vīgintī ūnus	ūnus et vīcēsimus *of* vīcēsimus prīmus	singulī et vīcēnī *of* vīcēnī singulī	semel et vīciēs *of* vīciēs semel
22	XXII	duo et vīgintī *of* vīgintī duo	alter et vīcēsimus *of* vīcēsimus alter	bīnī et vīcēnī *of* vīcēnī bīnī	bis et vīciēs *of* vīciēs bis
28	XXVIII	duodētrīgintā	duodētrīcēsimus	duodētrīcēnī	duodētrīciēs
29	XXIX	ūndētrīgintā	ūndētrīcēsimus	ūndētrīcēnī	ūndētrīciēs
30	XXX	trīgintā	trīcēsimus	trīcēnī	trīciēs
40	XL	quadrāgintā	quadrāgēsimus	quadrāgēnī	quadrāgiēs
50	L	quīnquāgintā	quīnquāgēsimus	quīnquāgēnī	quīnquāgiēs
60	LX	sexāgintā	sexāgēsimus	sexāgēnī	sexāgiēs
70	LXX	septuāgintā	septuāgēsimus	septuāgēnī	septuāgiēs
80	LXXX	octōgintā	octōgēsimus	octōgēnī	octōgiēs
90	XC	nōnāgintā	nōnāgēsimus	nōnāgēnī	nōnāgiēs
100	C	centum	centēsimus	centēnī	centiēs
101	CI	centum (et) ūnus	centēsimus prīmus	centēnī singulī	centiēs semel
200	CC	ducentī, -ae, -a	ducentēsimus	ducentēnī	ducentiēs
300	CCC	trecentī, *enz.*	trecentēsimus	trecentēnī	trecentiēs
400	CD	quadringentī	quadringentēsimus	quadringēnī	quadringentiēs
500	D	quīngentī	quīngentēsimus	quīngēnī	quīngentiēs
600	DC	sescentī	sescentēsimus	sescēnī	sescentiēs
700	DCC	septingentī	septingentēsimus	septingēnī	septingentiēs
800	DCCC	octingentī	octingentēsimus	octingēnī	octingentiēs
900	DCCCC	nōngentī	nōngentēsimus	nōngēnī	nōngentiēs
1.000	M	mīlle	mīllēsimus	singula mīlia	mīlliēs
2.000	MM *of* $\overline{\text{II}}$	duo mīlia	bis mīllēsimus	bīna mīlia	bis mīlliēs
1.000.000	$\overline{\text{X}}$	deciēs centēna mīlia	deciēs centiēs mīllēsimus	deciēs centēna mīlia	deciēs centiēs mīlliēs

LITERATUURLIJST

Adams, James Noël, *The Latin Sexual Vocabulary,* 4e ed., The John Hopkins University Press, Baltimore, Md., 2009.

Aerts, J.F.; Vangenechten, K.; Halsberghe, G. H., *Standaard Nederlands-Latijns lexicon,* 7e ed., Standaard Uitgeverij, Antwerpen/Weesp, 1986.

Albert, Sigrides, *Cottidianum Vocabularium Latinum,* 2e ed., Societas Latina, Saraviponti, 2001.

Albert, Sigrides, *Cottidie Latine loquamur: textus de rebus cottidianis hodiernisque,* 2e ed., Societas Latina, Saraviponti, 2010.

Albert, Sigrides, *Imaginum vocabularium Latinum,* 2e ed., Societas Latina, Saraviponti, 2009.

Andrew, Samuel Ogden, *Praeceptor, A Master's Book,* Clarendon Press, Oxford, 1913.
https://archive.org/details/praeceptormaster00andrrich/page/36/mode/2up

Bacci, Antonio, *Lexicon vocabulorum quae difficilius Latine redduntur,* 4e ed., Societas Libraria 'Studium', Roma, 1963.

Bauer, Johann Paul, *Wörterbuch der heutigen Rechts- und Politiksprache Deutsch-Latein,* Alma Mater, Saarbrücken, 2008.

Beard, Henry, *Latin for All Occasions: Lingua Latina Occasionibus Omnibus,* Revised ed., Gotham Books, New York, 2004.

Beard, Henry, *Latin for Even More Occasions: Lingua Latina Multo Pluribus Occasionibus,* Harper Collins, London, 1992.

Beard, Henry, *X-treme Latin: Lingua Latina Extrema,* Gotham Books, New York, 2004.

Capellanus, Georg, *Sprechen Sie Lateinisch? Moderne Konversation in lateinischer Sprache,* 17e ed., Dümler, Köln, 1999.

Capellanus, Georg; Spohr, Ludwich; Paassen, C.R. van; Boissevain, Guus, *Spreekt u Latijn? Moderne Latijnse conversatie,* J.H. de Bussy, Amsterdam, 1968.

Cappelle, François van; Ekker, Arnoldus, *Nederlandsch-Latijnsch woordenboek,* 2e ed., J.B. Wolters, Groningen, 1890.

Chochola, James W.; Sprague, Donald E., *A Latin Picture Dictionary for Everyone: Lingua Latina Depicta,* Bolchazy-Carducci Publishers, Wauconda, Il., 2018.

Desessard, Clément, *Le Latin sans peine,* 5e ed., Assimil, Paris, 1966.
https://archive.org/details/desessard-clement-le-latin-sans-peine-1966/page/n5/mode/2up

Egger, Carolus, *Latine discere iuvat,* 2e ed., Libraria editrice Vaticana, Città del Vaticano, 1986.

Egger, Carolus, *Lexicon nominum locorum,* Libraria editrice Vaticana, Città del Vaticano, 1977; Supplementum, 1982.

Egger, Carolus, *Lexicon nominum virorum et mulierum,* 2e ed., Libraria editrice Vaticana, Città del Vaticano, 1963.

Egger, Carolus, *Omnia dici possunt Latine; Acta diurna (a. MCMLXXXVI – a. MCMLXXXIX),* Opus Fundatum 'Latinitas', Roma, 1990.

Egger, Carolus; Grau, Carmen, *Neues Latein Lexicon; Lexicon recentis latinitatis,* Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt, 1998.

Egger, Carolus, *Sermo Latinus hodiernus; Acta diurna (a. MCMLXXXII – a. MCMLXXXV),* Opus Fundatum 'Latinitas', Roma, 1986.

Eichenseer, Caelestis, *Latein aktiv; lateinischer Sprachführer; lateinisch sprechen und diskutieren,* Langenscheidt, Berlin, 1984.

Helfer, Christian, *Lexicon auxiliare: ein deutsch-lateinisches Wörterbuch,* 3e ed., Societas Latina, Saarbrücken, 1991.

Hoëvell, J.D. van, *Nederlands-Latijns woordenboek,* W.J. Thieme & Cie, Zutphen, 1936. https://resolver.kb.nl/resolve?urn=MMKB06:000004109:pdf

Hofmann, J.B., *Lateinische Umgangssprache,* 4e ed., C. Winter, Heidelberg, 1978.

Jones, W.H.S., *Via Nova: Or the Application of the Direct Method to Latin and Greek,* Cambrigde University Press, Cambridge, 1915. https://ia804504.us.archive.org/18/items/vianovaorapplica00jonerich/vianovaorapplica00jonerich.pdf

Mariucci, Tommaso, *Latinitatis nova et vetera,* 5 delen A–Sc, Fondazione Latinitas, Città del Vaticano, 1986-1991.

Mehler, Jacob, *Nederlandsch-Latijnsch woordenboek,* 2e ed., Wolters, Groningen/Den Haag, 1916. https://ia600702.us.archive.org/26/items/Mehler1916/Mehler-1916.pdf

Meissner, Carl, *Latijnse Fraseologie,* Stilus, Tilburg, 2017. https://www.stilus.nl/fraseologie/meissner2017.pdf

Meissner, Carl; Mecklenborg, Christina, *Lateinische Phraseologie,* 6e ed., Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt, 2015.

Mir, José Maria, *Nova verba Latina,* Claret, Barcelona, 1970.

Montijn, J.F.L., *Nederlandsch Latijnsch woordenboek,* 2e ed., Tjeenk-Willink, Zwolle, 1930. https://ia904508.us.archive.org/25/items/Montijn1930/Montijn-1930.pdf

Morgan, David, *Lexicon Anglum et Latinium,* Furman University, Greenville, Sc., 2013. https://archive.org/details/TheLexiconAnglumEtLatinumByDavidMorgan/mode/2up

Niermeyer, J.F.; Kieft, C. van de; Burgers, J.W.J., *Mediae Latinitatis lexicon minus,* Brill, Leiden, 2004.

Schönberger, Axel, *Die Ars minor des Ælius Donatus: lateinischer Tekst und kommentierte deutsche Übersetzung,* Valentia, Frankfurt am Main, 2008.

Schwieder, G., *Latine loquor,* 2e ed., Herder, Roma, 1963. https://www.scribd.com/document/336102329/Schwieder-Latine-loquor-pdf

Smith, Wiliam; Hall, Theophilus D., *Smith's English-Latin Dictionary (A Copious and Critical English-Latin Dictionary),* Bolchazy-Carducci Publishers, Wauconda, Il., 2007.

Tondini, Amleto; Mariucci, Tommaso, *Lexicon novorum vocabulorum,* Desclée & Co., Roma, 1964.

Prof. dr. John C. Traupman (1923-2019), van 1951 tot 1989 decaan van de faculteit der klassieke letteren aan de St. Joseph's University in Philadelphia (USA), was de auteur van vele boeken en artikelen over klassieke onderwerpen, vooral over de Latijnse taal, die hij voor velen op onorthodoxe wijze toegankelijk heeft gemaakt.

Conversational Latin for Oral Proficiency is zijn laatste werk, waarvan in 2007 de vierde editie is verschenen: een modern dubbeltalig conversatieboek met vele treffende voorbeelden van een hedendaags en verantwoord gebruik van het klassiek Latijn als spreektaal. In vijfentwintig hoofdstukken komen allerlei dagelijkse en minder dagelijkse onderwerpen van onze tijd aan de orde, elk voorzien van een uitgebreide Nederlands-Latijnse lijst van extra specifieke woorden en uitdrukkingen. Het laatste hoofdstuk demonstreert uitvoerig hoe een grammatica-les in het Latijn kan worden gegeven. Het boek is ook geschikt voor beginners: elk hoofdstuk begint met een drietal gesprekken die in moeilijkheidsgraad opklimmen. In de appendices o.a. een Nederlands-Latijnse lijst van spreekwoorden en gezegden, aandacht voor de terminologie rond de computer en ook hoe 'ja' en 'nee' in het Latijn kunnen worden gezegd. Het boek wordt besloten met een ruime bibliografie.

ISBN 978-9-08-087199-1

9 789080 871991 >

Uitgeverij Stilus, Tilburg: www.stilus.nl/traupman